

103-079

OSZK

180000

.....
303.079 OSZK
.....

BATKOVSKY FERENC

TEJUSÁGI KÖNYVTÁR

Szerkeszti

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF

UTASÍTÁSA SZERINT

VACHOTT SÁNDORNÉ.

Nyolcz színnyomatú képpel.

KIADJÁK LÉGRÁDY TESTVÉREK PESTEN.

A VADFOGÓ.

Cooper beszélyei után

VACHOTT SÁNDORNÉ.

RATKOVSEY FERENC

PEST.

KIADJÁK ES NYOMTATJÁK LEGBÁDY TESTVEREK.

1871.

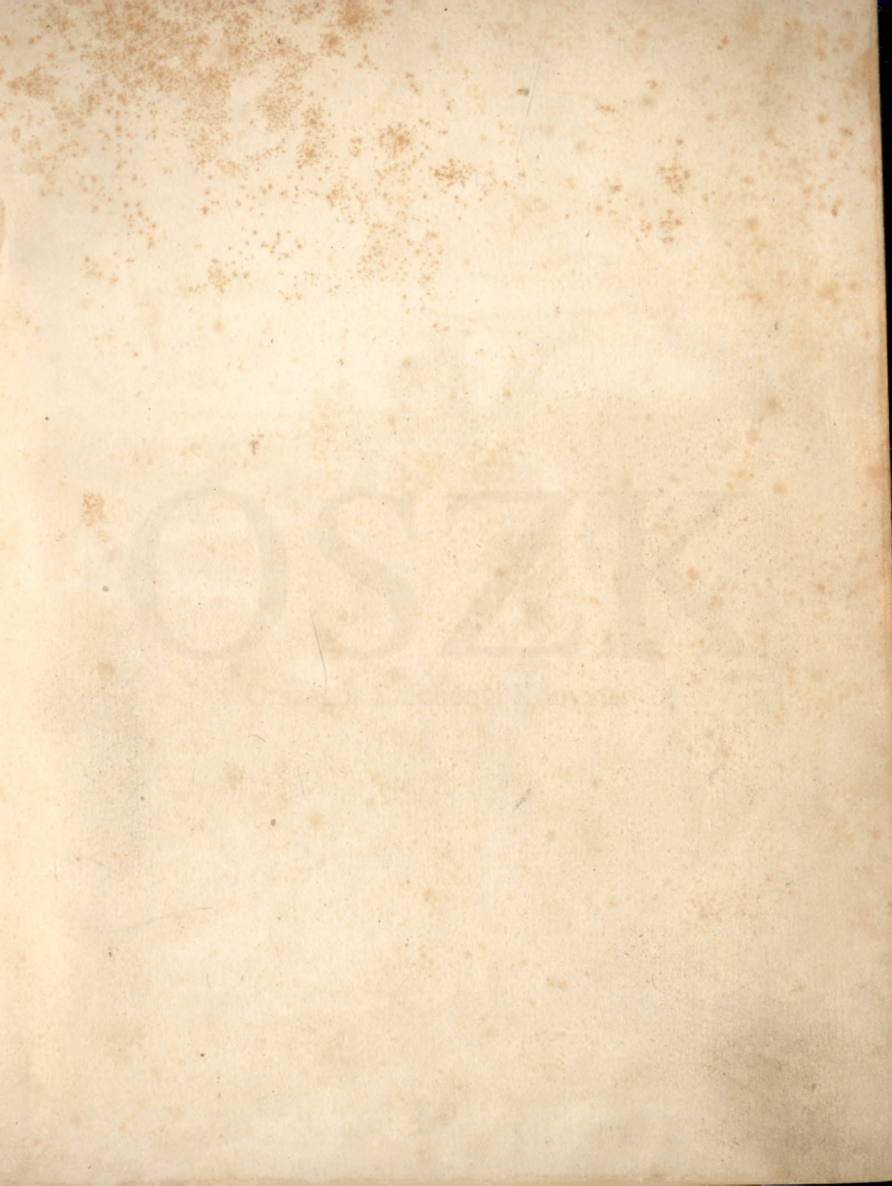
R
2

303 079

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

B 7636/1284

LELTÁRI SZÁM

I. A vadfogó 1⁸⁰ lapjához.

Kiadjak és nyomt. Légrédy Testvérek Pesten.

A VADFOGÓ.

ELSŐ FEJEZET.

1804-dik év ősze volt. A fák levelei már felöltötték tarka-barka és aranyos ruháikat, midőn egy sor megterhelt kocsi zörgött végig azon mezőségen, mely a Roky Mountains (sziklahegyek) s egy folyam hömpölygő hullámai között elterül. A megterhelt kocsikon különböző házi eszközök, néhány juh és marha volt; a kocsik mellett erős férfiak haladtak, kikben kivándorlott társaságot lehetett gyanítani, mely daczára a hosszú és szomorú utnak, Délamerika termékeny földjei felé törekedék. Utjuk öblökön s árkokon, mély mocsárok — s szomorú pusztá földvonalokon vezetett át, s oly vidék felé vettek irányt, mely messze távol volt a polgárosodás határaitól.

A föld, melyen a kocsikerekek oly könnyen hengeregtek tova, mint a vert országut, kemény és merev volt, s a kocsik és állatok semmi egyéb nyomot nem hagytak hátra, mint helylyel-közzel egy

kis hervadt s legázolt füvet, melyet időről-időre az ökrök téptek le, de mindjárt el is vetették, miután a savanyu táplálék még éhségök csillapítására is élvezhetlen volt.

Az egész társaság, a férfiakat, nőket s gyermekeket összeszámítva, mintegy husz személyből állhatott. Némi távolságra a menettől egy férfiú lépdelt, ki tartása s modora után ítélve, a csapat vezetője s főnöke lehetett. A közép életkor évei már mögötte látszottak lenni, de magas s izmos testalkata rendkívüli erőt árult el. Ruházata durva s minden diszítés nélküli volt, habár eléggé meg volt terhelve ékszerekkel s különböző cifrázatokkal. Közönséges szarvasbőr-öv helyett dereka körül kiáltó szinekből álló nehéz selyemkendő volt kötve; vadászkeszének fogója ragyogott a legpazarabbul kirakott ezüst ékítménytől, s fővege a legbecsesb nyest prémel volt szegve. Szennyes gypot kabátja arany gombokkal volt terhelve, puskájának agya gyönyörű mahagóni fából készült, s három zsebóra ércz lánca függött alá melléről.

Hátán vadasztáskája s puskája függött, jól megtöltött puskapor- és seréttartóval együtt, s ezek mellett fényes balta volt hanyagul vállára vetve. Ez egész terhet mindazáltal oly látszó könnyűséggel viselte, mintha legkevésbé sem lett volna elhalmozva.

E férfiú mögött egy csapat fiatal ember haladt, kik annyira hasonlítanak valamennyien és egyenkint is a menet vezetőjéhez, hogy azonnal

meg lehele bennök ismerni az egy s ugyanazon család gyermekeit. Kivülök még más két férfit is volt látható, kikkel történetünk folyama alatt, később, közelebb ismeretséget kötünk.

Felnőtt hölgy csak kettő volt a csapat között, habár több szőke haju, sötét színű arcz nézett kíváncsian ki az első kocsiából. Az idősebb sápadt s redős arczu nő, a kivándoroltak nagy részének anyja volt; a másik, fiatal, csinos, mintegy tizenhatsz éves leány, ki, külseje után itélve, magasabb állásnak látszék utitársainál.

A másik kocsi oly sűrűen volt körülvéve, beiterítve s elzárva sűrű posztóterítékekkel, hogy tartalmából mit sem lehetett fölfedezni. A többi jármű azonban durva házieszközökkel volt megrakva, mint oly emberek sajátjai, kik sem időjárásra, sem távolságra nincsenek tekintettel s tartózkodási helyöket tetszésök szerint választják meg.

A vidék, mennyire a szem látott, hullámszerű volt, s az Oczeánhoz hasonlított, midőn habjai az alig mult vész után szabályosan dagadnak és apadnak. Itt-amott egy karsu fa emelkedett, mint magányos hajó árboczfája, s az egészen messze távolságból néhány erdő lombudarai ragyogtak át, a gőzös láthatárban zöld szigetekhez hasonlóan, melyek a tenger mélyéből emelkedtek ki. A felszín ez egyformasága s a nézők alacsony álláspontja látszólag nagyitá bár a távolságot, de mindazáltal, miután hullám hullámra következett, azon szomorú bizonyosság még sem volt felismerhető,

hogy a kivándorlottaknak csaknem határtalan területen kellend átvonulniok, mielőtt utazásuk célját elérik.

Pihenés nélkül követé mindamellert a menet vezetője utját, míg a napalkonyat felé járt, s azon kérdés merült fel, hogy a beálló sötétségben mit fognak tenni. A csapat vezetője egy földhullám csucsára ment föl, mely valamivel magasabb volt a többinél, s néhány perczig időzött ott, kutató pillantásokat vetve körül, hogy helyet keressen föl, hol a három legszükségesebbet: vizet, tüzelőfát és takarmányt a fáradt állatok számára találjanak. Keresése azonban eredménytelennek látszott mert kevés pillanat mulva lassan és hosszasan lefelé lépdelt. A csalódás leverte társait is. Állatnak s embernek pihenésre volt szüksége s a fű a lapályos földön, melyet az állatok leharapdostak, csak akadályokat hengerített utjokba, melyet a fáradtság még inkább nagyított, s az ostort szükségessé tette, hogy a vonakodó ökrök és lovak dologhoz lássanak. E pillanatban, midőn az általános bágyadtság csaknem elnyomta az utasokat, az egész társaság váratlan és nagyon meglepő látvány által állittatott meg.

A nap legközelebbi földhullámzat taraja mögött szállt le, s csak az alkonyat lángoló pirja borítá még az eget. Ez égő lángfény között tűnt föl oly élesen különválva az arany háttértől egy egy emberi alak, látszólag oly közel, hogy azt lehetett volna hinni, hogy csak kezét kell valakinek

kinyujtania, már elérheti őt. Óriási alak volt ez, gondolkozó s bánatos állásban, s arcát azon ut felé fordítá, melyen az idegenek közelitének. A vakító fény miatt azonban, mely őt körülragyogta, nem volt lehetséges valami bizonyost fölfedezni felőle.

Az utazók e jelenséget természet feletti lénynek tartották, s tekintetök előitéletes tisztelettel függött az alakon. Csakhamar összeszedték azonban magokat, a kakasok felvonása lőn hallható, s a két legbátrabb fiatal ember puskáját lövészkészen tartotta.

Küld ellene a fiukat! — mondá gyorsan a határozott anya éles, kellemetlen hangon, férjéhez — Asor és Abner majd beszélnek azután a tünémenyről.

Jobb volna előbb a puskákat megkisérteni — mormogá roskedvűen azon férfin, kinek vonásai nagyon hasonlítanak az imént beszélő asszonyéhoz. A pawura-farkasok, mint mondják, ezrenként tanýáznak erre, s bizonyosan nem fognak egy embert elhagyni törzsökből.

Levette puskáját hátáról s célzott.

Megállj! — szólt aggalommal a fiatal leány, kit felebb már említénk — megállj; az idegen barátunk is lehet! Nem vagyunk mindnyájan együtt.

Ugy van, ugy! félre a puskával! — parancsolá sötéten a vezető, miközben erős karral taszítá félre a czélozó fegyvert. Munkám még nincs befe-

jezve, s az a csekélység, mi hátra van még, muljék békében el.

A másik érteni látszott, mire czéloz a vezető, s türelmesen engedett parancsának. A vezető azonban minden további habozás nélkül folytatta utját, csupán azon elővigyázattal élve, hogy puskáját, mint a többiek, lövés készen tartá, minden eshetőségre készen leendő. Elővigyázata azonban haszталannak látszott. Az idegen alak, mely most, miután a nyugvó nap fénye kiégett, egészen közönséges körvonalokban tünt föl, egyetlen jelét sem adta még valamely ellenséges szándoknak, s termete, habár egyenesen s szilárdan volt fölemelkedve, nem volt képes oly erőteljes férfiuban, minő kívándorlottunk, félelmet gerjeszteni.

Az idegen nyolczvanadik évét régen meg látszék haladni, mind a mellett azonban, daczára a talán különböző életcsapásoknak, volt valami tartásában, mi azt jelenté, hogy csak az idő, de nem betegség nehezité kezét vállaira. Alakja megvolt viselve, de nem összeesve. Izmai s idegei egykor roppant erőteljesek lehettek, még mind nem voltak összezszugorodva s egész alakja oly szívósságot tüntetett fel, mely még számos év rombolásával daczolhatott. Öltözete leginkább állatbőrökből állt, melyeknek szőrös fele kívülre volt fordítva. Válláról vadásztáska és puskaportartó függött le, s ő maga szokatlan hosszú puskára támaszkodott, melynek külseje azonban hosszú és gyakori használtatásáról tanúskodott.

Midőn a társaság e magányos lény felé köze-

litett, rekedt ugatás lön hallható, s a férfiu lábai mellett a fü közül nagy, de sovány és fogatlan kutya emelkedék föl, mely az utasokra szörét felborzolva s szikrázó szemekkel nézett, mintha beléjök akarna kötni.

Csöndesen, Hektor! csöndesen! — mondá ura kissé remegő s öregségtől tompa hangon, — csöndesen! feküdj le! Mi közöd oly emberekhez, kik becsületes szándokkal utaznak a pusztán?

— Idegen! — mondá a kivándorlottak vezetője az aggastyánhoz, — ha ismerős ön e vidéken, ugy adhat nekem felvilágosítást, hol tölthetném szükség esetén az éjszakát.

— A nagy folyam tulfelén teli van már a föld emberekkel? — kérdé ünnepélyesen az öreg ember, a nélkül, hogy a másik szavaira figyelni látszott volna. — Azt hittem, soha többé nem fogok fehér embert látni.

— Van még elég föld oda át — viszonzá a kivándorlott; — de csak olyanok számára, kiknek elég pénz csörög zsebökben. De mondja meg nekem, mennyire van még innen a Mississippi?

— Ötszáz mértföldet kellene még a szarvasnak szaladnia, ha azon folyam hullámaiban akarná meghűvösíteni tagjait — hangzék a válasz.

— Hogy hívják e vidéket?

— Hogy hívják a foltot, melyen a könnyü fehöcskét láthatja ön? — kérdé vissza az öreg, miközben fölemelt ujjal az ég felé mutatott.

— Meglepetve s csaknem gyanakodón nézett az utazó az idegenre. Egy ideig hallgatott, azután így szólt:

— Ön, valamint én, kivándorlott; azt kell legalább hinnem, különben nem lenne ily udvariatlan oly ember irányában, ki csak jó tanácsot kíván.

— Kérdezzen csak, s én felelni fogok; mert a jó tanács tartozás, melylyel az öregség adózni tartozik az ifjuságnak. Mit kíván tudni?

— Hol találhatok pihenő helyet az éjszakára? Én semmi egyéb kényelmet nem kívánok, mint édes vizet és jó üde mezőt a szarvasmarháim számára.

— Jertek hát, s mindeniket föl fogjátok találni, habár nem sokat ígérhetek a sovány mezőségeken.

E szavak után az öreg könnyűséggel s természetes kellemmel veté sulyos puskáját vállára, s minden további szó nélkül megindult az utazó előtt, a függeléken lefelé, az alant fekvő térre.

MÁSODIK FEJEZET.

Az utasok nem sokára észrevették a közönséges és soha nem csaló jeleken, hogy óhajításuk céljához közelítenek. Tiszta, csöndesen mormogó forrás csörgedezett le a magaslat egyik oldaláról a mélységbe, mely hasonló kutacsákkal vegyülve végre patakka nőtt, melynek folyását, minthogy tiszta zöldséggel vala szegve, mértföldekre követhették szemekkel. Az idegen ezen patak hosszában vezetése előre követőit, kik, valamint az igavonók, szívesen haladtak nyomdoka után. Végre a helyet elérte, melyet pihenő-helyül alkalmasnak tartott.

— Ez elég jó lesz — mondá a kivándorlotnak főnöke eléggülten, miután éles, vizsgáló szemekkel körül nézett. Föl fiuk, lássunk munkához!

Sajátságos módon fogadtak szót az ifjúk apjuk parancsának. Tisztelettel fogadták ugyan a parancsot, de azért semmi egyéb nem történt részükről, minthogy vállaikról néhányan leemelték a baltát, miközben mozdulatlan szemekkel vizsgálák a környezetet. Az atya, régen ismerve fiai szokásait, s módját, e közben puskáját nyugodtan tette félre, s az állatok kifogásához készült.

Végre a legidősb fiu kissé mozgásba jött; minden látszó megerőltetés nélkül fölemelte baltáját, s mélyen bevágta egy nagy gyapotfa lágy

törzsébe. Erre pillanatig nézegeté csapása hatását, s csakhamar elveté azután puskáját, vadásztáskáját s minden egyéb terhét s ismét fölemelé fegyverét a fa ellen, míg a nyulánk tető meghajolt, s a fa ropogva zuhant le lábaihoz. Társai ez ideig renyhén nézték a dolgot; amint azonban a törzs a földön feküdt, a szobrok fölelevenültek s meglepő rövid idő alatt egy egész kis tért kipusztítának, úgy hogy csaknem akként tűnt föl, mintha forgó szél söpörte volna tisztára e helyet.

Csöndesen, de figyelemmel nézdelé az agg idegen egy ideig, mit az ifjak véghez vittek. De midőn a törzs ropogva zuhant le, fájdalmas tekintettel s keserű mosolylyal nézett föl, elfordult, néhány haragos szót mormogott magában, s azután a vezetőre nézett.

Ez már kifogta az ökröket és lovakat ama vad külsejű férfiú segélyével, ki az imént löni akart az idegenre, az állatok mohón harapdosták a leejtett fák gyöngé hajtásait s ágait, most mindketten azon kocsival voltak elfoglalva, mely, mint említők, nagy posztóterítővel látszék elfedezve. A két erős férfiú eltolta e kocsit a többi közül, egy biztosan fekvő, száraz térre a sűrűség mellett, itt több erős karót vertek a földbe, ezeket vékonyabb pálczák által, azon ágakkal, melyek a posztótakarót tarták, összekötötték, köröskörül akgták azután egy sereg terítővel, s ezeket a földhöz erősítve, az egész elég nagy s kényelmes sátort képezett. Erre a kocsit kihúzták a sátor alól a szabadra, lerak-

ták a házi eszközöket róla, és behordták a sátorba; e munkában más nem vett részt, mintha a sátorba a belépés másra nézve tiltott dolog volna.

A puszta öreg lakója nem nézheté e titokteljes készüléteket némi kíváncsiság nélkül. Hogy ezt ki-elégithesse, a sátorhoz közelített, s épen egy redőzetét akarta felebe eresztetni, hogy bensejével megismerkedhessék, midőn a vezető kísérlője karját megragadá, s az öreg embert hevesen visszanyomta.

— Törödjék ön saját dolgaival, barátom, ha meg akarja menteni lelkét — mondá a ficzkó durván s fenyegető tekintettel. Itt semmi keresete önnek!

— Ritkán jó valami e pusztára, minek rejtve kell maradni — viszonzá az öreg mentegetőző hangon. Nem akartam megbántani önt, midőn megkisérltem a betekintést, annál kevésbé akartam pedig rosszat. Csak olyas valamit gondoltam e teritékek mögött találhatni, mi elmúlt időkre emlékeztet.

Ez egyszerű magyarázat után elfordult csöndesen az idegen, s visszatért a kivándorlottak kis tanyájához. Mig ő csöndesen előre lépdelt, háta mögött a vezető hangja parancsolólag e nevet ejté ki „Wade Ellen“ s e hívásra a már említett fiatal leányka a tűz mellől, hol foglalkozott, azonnal oda-futott s a zerge könnyüségével s kellemével tünt el a sátor függönyei mögött. Sem gyors eltünése, sem a többi események nem gerjeszték föl a fiatal

emberek figyelmét, kik, mióta a fákat leejték, más-sal foglalkoztak. Néhányan takarmányt szórtak az igások elé, mások tengerit törtek egy mozsárban, s ismét mások a kocsikat tolták félre, úgy, hogy minden esetben kis tanyájuk védelmezésére készen legyenek.

Nem sokára minden be volt végezve, s midőn a sötétség beállott, az anya éles, rikácsoló hangja jelenté, hogy készen van az estebéd; alig hallá e hívást a kivándorlottak vezetője, az idegent azonnal meghívta az értekezéshez.

— Köszönöm barátom a helyet a gőzölgő üst mellett — viszonzá az öreg ember a meghívásra. Én mar egész napra eleget ettem, s nem tartozom azok közé, kik fogaikat arra használják, hogy kora sirjukat készítsék el vele. Ha azonban kívánja ön, leülök mellé, s nézai fogom értekezésöket, mert már sok ideje mióta nem láttam saját színemmel bíró embereket mindennapi kenyerök elköltése mellett.

— Ugy ön bizonyosan régi ültetvényes e vidéken — viszonzá a kivándorlott, miközben száját a pompás kukoriczakásával tölté meg, melyet neje sok művészettel tudott készíteni.

— Ugy van úgy, sok kedves évet tölték itt, de ültetvényesnek azért adhatom ki magamat, mint-hogy semmi meghatározott lakhelyem nincs, s ritkán maradok egy hónapnál tovább ugyanegy helyen.

— Tehát vadász ön? — folytatá a kivándorlott,

miközben vizsga szemekkel nézdelé az idegen fegyvereit s egyéb készletét. Az ön készlete többé nem a legjobb ily czélra.

Ugy van, elvénült már, s arra vár, hogy félretétessék, mint ura — vizonzá az öreg ember, miközben puskáját szeretettel s fájdalomteljesen nézte. Nem is igen használok többé, s ön téved, ha engem rendes vadásznak tart. Nem sokkal vagyok most több, mint vadfogó.

Nos, ha vadfogó ön, ugy vadász is egy kevéssé, mert amint hallom, e vidéken karöltve jár a kettő.

Gyalázat arra, ki addig, mig puskával banni képes, tört vet s kelepezébe csalja a szegény vadat — mondá az öreg vadfogó. Én, részemről ötven évnél tovább barangoltam puskával a vadonban, a nélkül, hogy csak egy madárnak tört vetettem volna, annál kevésbé valami más állatnak, melynek a természet négy lábot adott.

Ej mit, abban ugyan kevés különbséget látok, ha valaki puskája vagy tör által nyerte-e prémezetét — mondá a kivándorlott durva társa — reménylem, annál több bőre van önnek.

Mért volna? — vizonzá az öreg vadfogó nyugodtan. Nekem csak kevésre van szükségem. Mert az én éveimben csak a táplálék és ruházat az, minek szükségét érezzük, s az, mit önök zsákmánynak neveznek, rám nézve semmi egyébre nem szolgál, mint eszközül, hogy néha-néha egy kis puska-port s ónt cseréljek be érte.

— Ön sajátképen nem e vidékről való? — kérde a kivándorlott.

— Nem, én a tengerparton születtem, habár élttem legnagyobb részét erdőkben töltém is.

— Mit mond ön! — szólt meglepetve a vezető. A mint én hallottam, a nyugoti tavak távol esnek a tenger partjától.

— Igen, és pedig ugyan fárasztó az ut odáig — viszonzá a vadfogó. Sokat láttam, s eleget szenvedtem is, míg a tért bejártam. Hetvenöt évig voltam uton, s nincs oly mértföld az egész távol-ságban, hol vadat ne ejtettem volna. De legyen elég! Mit használ az esztelen dicsekvés! Mit érnek korábbi tetteink, ha egyik lábunkkal már a sirban vagyunk!

— Mélyen előrenyomult ön nyugat felé, öreg? — kérde a kivándorlott. Végtelennek látszanak előtttem e tájak, melyekben vándorlunk.

— Ugy van, úgy, s önök még hetekig utazhatnak a nélkül, hogy ember vagy állat számára vagy lakást találjanak. Még a vad állatoknak is mértföldekig kell innen futniok, mielőtt barlangjaikat elérnék. S mégis ritkán fúj keleti szél a nélkül, hogy baltacsapásokat s a lezuhanó fák ropogását ne hallanám. A vizeken lovaikkal s ökreikkel idáig jönni nem csekély feladat lehetett.

— A folyamokon minden tetemes kár nélkül jöttünk át — hangzék a válasz.

Nemde, önök mindaddig tartanak nyugat felé, míg telepítéshez alkalmas földet találандnak?

— Addig megyek, meddig tetszeni fog — vizszonzá nyersen a kivándorlott, miközben e kérdésre boszusan ugrék föl, s végét szakítá ezáltal a beszélgetésnek.

A vadfogó épen úgy, mint a többiek, követé e példát, s az utazók elkezdtek, a nélkül, hogy az idegennel tovább törődnének, lefekvéshez látni. Néhány kis kunyhót már összeütének ágakból, bivalbőrök- s teritők-ből, melyben az anya vonult meg kis gyermekeivel, a férfiak még némi védeszközüket állítanak s kiolták a tüzet, az ökrök elé takarmányt szórtak, a végre őrt állítanak, kinek az éj folyama alatt védeni kelle a társaságot.

Az erősítési készletek egyszerűen abból álltak, hogy néhány fatörzset illesztének a kocsik üres közeibe, úgy hogy a tanya minden oldalról be volt zárva. Az erősítés között az emberek kerestek éji tanyát, valamint az összeszorult állatok is. A fiatal emberek közül kettő fegyvert vön, s az egyik jobbra a másik bal felé, a tanya két legszélső végére sietett, hol annyira elrejtözék mindenik a sűrűségben, hogy észrevételés veszélye nélkül kényelmesen áttekinhették a pusztá legnagyobb részét.

A vadfogó, miután visszautasítá az ajánlott fekhelyet, kissé időzött még e helyen, egyszerre azonban megfordult, s csöndesen elhagyta a tanyát egy bucsuszó nélkül.

Az éjnek még első fele sem telt el, az ujhöld halvány, bizonytalan világa játszott a pusztá végtelen térein, az öreg ember egészen egyedül lép-

delt a magányos sivatagon. Egy ideig a nélkül ment előre, mint látszott, hogy az irányra ügyelne, melyet követett. Végre, egy kisebbszerű domb lábánál megállt, puskájára támaszkodott, s mély eszmélődésnek engedé át magát, miközben kutyája lábaihoz lapult. Gondolatából csak kutyája fenyegető, mély ugatása ébreszté föl őt.

Mi az, Hektor? — kérdé, lepillantva társára. Mi az, kutyám? Semmi. A fiatal szarvasok játszanak szemeink előtt, a nélkül, hogy egy pár oly fáradt s lehajszolt teremtménnyel, minők mi vagyunk ketten, törödnének. Ösztönük sugallja nekik Hektor, hogy tőlünk nincs mit tartaniok.

A kutya fölemelte fejét, s hosszú panaszos vonítással felelt urának, melyet még akkor is folytatott, midőn ismét lefeküdt a mély gyepre.

Ej, Hektor, hiszen ez nyílt intés! — folytatá az öreg vadfogó, miközben susogó hangon szólt, s élesen körültekintett. Mi történik itt, kutyám? Héj, mi történik?

A kutya e közben orrát a földre fekteté, s nem mozdult, mintha aludnék. Ura éles tekintete azonban egy távoli alakot vőn észre, mely egyenesen felé látszott tartani. Női alak volt, s habár a a kutya szemei szikráztak a holdfényben, mind a mellett semmi egyéb jelét nem adta a kellemetlenség érzetének.

Jer közelébb, barátok vagyunk! — mondá a vadfogó az idegen alakhoz. A kutya és én, barátok vagyunk, s egyikünk sem fog bántani.

Fölbátoritva é bizalomgerjesztő szavakra, az alak gyorsan közelite, s az öreg ember azon fiatal leánykára ismert benne, kit az utazók vezetője Wade Ellennek nevezett.

Ó, ön az! — mondá a leány, tartózkodó tekintettel nézve körül. Azt hittem, eltávozott már, s többé soha nem fogom önt viszontlátni.

Ön az imént habozni látszék. Félt ön fiatal leányka?

Ó nem, láttam, hogy ön ember, s kutyája vonítását is megismerni véltem.

De miként jö ide? Nem láttam kutyákat ön apja fogatainál, de mégis társai egyikének kelle engem tartania!

Atyám? — mondá a leány. Nekem nincs atyám, sőt csaknem azt mondhatom, barátom sincs!

E fölgerjedten ejtett szavakra az öreg ember jóság- s részvétteli pillantással nézett a leánykára, s így szólt szeliden:

Miért bátorkodik tehát oly helyre, hova csak az erősnek volna szabad jönnie?

Mindegy! Mindegy! De mondja csak meg nekem, valóban oly magán él ön e pusztaságon? Nincs senki itt önön kívül?

E föld jogos tulajdonosai közül százanként, sőt ezrenként barangolnak erre, de igen kevéssel fog ön találkozni az én szivembeli emberek közül.

S találkozott ön fehérrel rajtunk kívül?

Nem, igen sok nap óta nem! Ej, Hektor, mi az? — szólt kutyájához fordulva, miuthogy az is-

mét elkezdett morogni. Nincs minden rendben körülöttünk; a fekete medvék néha lejönnek a hegyekről, s így vigyáznunk kell. De ön ne féljen kedves gyermekem, ha oly biztos lövő nem vagyok is többé, mint hajdan, ifjabb éveimben, azért nincs oka aggodalomra!

Ismételt rövid ugatás szakítá meg az öreget, s mindjárt reá ő, valamint a leány, megpillanták a jelzett lényt.

HARMADIK FEJEZET.

Habár a vadfogó nem kevésbé csodálkozott, hogy ismét emberi alak tűnt előtte föl, ki, még hozzá, nem is a kivándorlottak tanyájáról jött, mind az által semmi meglepetést nem mutatott.

Ez férfiú, még pedig fehérbőrű férfiú, mint nehéz lépései tanusítják — mondá nyugodtan. De azért a legroszabbra is készen akarok lenni, mert e vadon közepett senkiben sem lehet bizni.

Mialatt ezt mondá, fölemelte puskáját, s új gyújtóport rázott csővébe. Azon perczben azonban, melyben fölemelni akará puskáját, karját a fiatal leányka remegő keze visszatartá.

Az Istenért, ne oly hevesen! — mondá, — az idegen barátunk is lehet.

Barátunk? — ismétlé az öreg vadfogó, miközben karját gondolkozva kiszabadítá, — az nem

lehetséges, mert a barátok mindenütt ritkák, és sehol talán nem annyira, mint e pusztaságon!

De habár idegen volna is, miért szomjazza ön vérét?

A vadfogó egy ideig a leányka rémült vonásaira nézett, s aztán lebocsátá ismét puskája agyát a földre.

Neki igaza van, — mormogá magában. — Miért ontanék vért, hogy oly életet mentsek meg, melynek úgy is nem sokára vége szakad? Hadd jöjjön! Ejtse hatalmába bőreimet, törfogóimat, sőt puskámat is, ha kívánja.

Nem, nem! ő nem fogja kívánni! neki nincs szüksége rá, mert becsületes ember — viszonzá hevesen a leány.

Tehát ön ismeri ez embert? — kérdé meglepetve a vadfogó.

A leánynak nem volt ideje válaszolni, mert Hektor e közben felugrék fekhelyéről, s csöndesen az idegenhez csúszott, folytonosan a földre lapulva, mint a párducz, midőn ugráskészen áll.

Hivja vissza kutyáját! — mondá most egy mély, férfias hang, inkább barátságos, mint fenyegető hangon. — Én szeretem a kutyákat, s igen sajnálom, ha bánanom kellene ez állatot.

Hallod Hektor, mit mond? — szólt a vadfogó, — jer ide vén ficzkó! És ön, barátom, csak lépjen közelébb; a kutyának nincsenek többé fogai; s csak csiholása s morgása maradt még meg számára.

Az idegen most nem mulasztja többé, fűrgén előre ugrott, s a következő perczben Ellen oldala mellett volt. Alig köszönté futólag a leányt, midőn kísérőjéhez fordult, kinek külsejét éles s gyors tekintettel szemlélé.

Miféle felhőből csöppent le ön, jó öreg ember, — mondá azután őszintén s nyiltszívűleg — vagy rendesen e vadonban lakik ön?

Sok idő óta élek már a földön, s most, reménylem, közelebb vagyok az éghez, mint valaha — viszonzá a vadfogó. — De honnan jön ön, s hol van otthon?

Arra majd válaszolok, ha végeztem önnel. Mire vadászott ön holdfény mellett? Azt hiszem, ily órában bajos volna bivalra vadászni.

Amaz utasok tanyájáról jövök, s úgy gondolom, azzal senki ellen sem követtem el bünt.

S e fiatal leányt azért hozta magával, hogy az utat általa mutattassa meg?

Vele is, mint önnel, véletlenül találkoztam. Ha azonban jelenlétem háboritana benneteket, mondjátok meg, s én azonnal utamra térek.

Csöndesen, Pál — mondá Ellen, miközben kezével befogta a fiatal ember száját, — ez ember itt egy jó öreg vadfogó, s általa semmi vész nem fenyeget bennünket.

Tehát vadfogó ön? — mondá Pál, — nos akkor kezet ide öreg apó. Azt hittem, az én mesterségembe akar kotnyeleskedni, s akkor baj lett volna közöttünk.

S miben áll ön mestersége, barátom? — kérde a vadfogó.

Ej, nem akarok én különbnek látszani, mint minő valóban vagyok. Ha medve jő utamba, nem fog többé medve lenni, legalább nem élő medve; a szarvas megérez már a távolban is, s mi a bivalent illeti, vén gyermek, többet kivégeztem már közüle, mint egész Kentucky legnagyobb hentese.

Ön tud tehát löni? — kérde a vadfogó villogó szemekkel --- szilárd ön keze, s gyors a tekintete?

Kezem szilárd, mint az aczél, s szemeim hiúz szemek. Szeretném öreg, ha nappal volna, s fejünk fölött egy csapat kacsza vagy hattyú repülne dél felé. Ön vagy Ellen kiválaszthatna egyet belőle, és szavamat adom zálogul reá, két percz alatt lelőném a légből golyóval. Seréttel semmi dolgom, és egész életemben nem volt egyéb fegyverem, mint derék golyópuskám!

Derék fiú vagy, azt már látom! — mondá örömmel az öreg vadfogó. — De mond csak fiam, löttél-e valaha őzbakot futóban szarvai között?

Csöndesen, Hektor, csöndesen! Maga a vad neve gyorsabb keringésbe hozza a vén ficzkó vérét ereiben. — Mond fiú, találtál valaha bakot ugrása közben?

Ej, öreg, épen úgy megkérdezhetnéd tőlem, ettem-e valaha. Minden állásban sujtottak kezeim szarvast és őzet, kivéve alvó állapotban.

Ó, előtted hosszú, szerencsés és becsületes élet-pálya nyilik! — mondá a vadfogó mély érzéssel — én már öreg vagyok, és semmi hasznom többé e világon, — de ha még egyszer fiatal lehetnék, s magam választhatnám hivatásomat, — azt mondanám: Még egyszer a vadászat és a vadon! — De mond, mit mivelsz a bőrökkel?

A bőrökkel! Ej, még soha életemben le nem húztam egy állatnak bőrét sem. Én a vadat csak sültje miatt lövöm, ha éhes vagyok! Ha jól laktam, a maradékot a sivatag farkasaira hagyom! Nem, én csak saját hivatásom mellett maradok, a mi jobban eltart engem, mint minden prémezet, mit a folyam tul felén eladhatnék.

Az öreg Vadfogó gondolkozva csóválta fejét.

Csak egy foglalatosságot ismerek, mely itt a vadonban előnyös lehetne — mondá — és az. . . .

A fiatal ember által megszakítaték, ki nyakáró! kis czin szelenczét vőn le, azt megnyitá, s az öreg vadfogó orra elé tartotta. Pompás mézillat ömlék ki belőle.

Tehát méh vadász ön? — mondá az öreg ember meglepetve, mintha csodálná, hogy ily ifju, bátor férfiú oly aljas foglalkozással megelégszik. — Az ültetvényekben jutalmazó keresetmód lehet, de itt a pusztán kétségesnek mondhatnám.

Ó nem, öreg, én azért vonultam pár száz mértföldnyire nyugat felé, hogy megizlelhessem a ti mézeteket is. De most már ki van ön

kíváncsisága elégitve, öreg, s én Ellennel nagybátyjához megyek. Jer leány!

Nem ugy, Hover Pál. Miként beszélhetsz így, miután ismered a veszélyt! — mondá a leányka.

Talán nem tön olyasvalamit, mit szégyenlenie kell? — kérdé a vadfogó.

Miért félne különben ön rokonaitól, leányka?

Nem, nem, neki nem szükség rejtőznie! — viszonzá hévvel a fiatal leány. — De most még nem szabad mindent elmondanunk, és . . .

Elhallgatott, mert a kutya ismét felugrék egyszerre, néhány lépést előre futott, körülnézett a pusztán, mintha ösztöne uj jövevény jelenlétét árulná el. Mindjárt visszatért azonban előbbi helyére, s ismét ura lábai elé feküdt a földre.

Mi az, Hektor? — kérdé a vadfogó elnyomott hangon. — Mi az ismét, hü kutyám? Mond, mi az?

Hektor halk mormogással felelt, a nélkül, hogy fekhelyéről mozdulna. Ez veszély jele volt, s a tapasztalt öreg nem veté meg az intést. Néhány szót szólt lassan a kutyához, s ennek azt még nagyobb vigyázatra kelle gerjesztenie, azután kíséroihez fordult.

E hü barát egy intése többet ér, mint a böles ember tanácsa — mondá. — Nem vagyunk egyedül e veszélyes sivatagon — vész van közel!

Ki kóborolna itt éj idején — viszonzá Hover Pál. — A kutya talán bivalt vagy szarvast érez, mely közelünkben iramodék el.

Nem, nem, ismerem kutyámat. Nagyon vigyázó, s hosszú tapasztalás tanított rá, hogy inéteit figyelembe vegyem.

Hektor ismét hangos, panaszos ugatást hallatott. Az éji csendben messze elhangzott az a sivatagon, s a vadfogó elnémult, miközben minden neszre ügyelt. Még a gondtalan méh vadász is aggodni kezdett e vad, panaszos hangokra, s léleketét elfojtva, hallgatott. Hosszu szünet állott be.

Gyermekek — kezdé végre a vadfogó — atól tartok, valami igen komoly fenyeget bennünket. Ha tanácsomat követni akarjátok, forduljatok meg, s a kitelhető gyorsan térjete tanyátokra vissza.

Csöndesen! csöndesen! — mondá Pal, hevesen megragadva vadfogó karját. — Nem hallasz semmit? Bivalok kergetőznek itt közelünkben valahol. A föld remeg, mintha milliónyi ördög ugrádoznék tombolva rajta.

Vadfogó és Ellen is feszült figyelemmel hallgatóztak, s most világosan kiveheték, de csak messze távolból, a szokatlan zajt. A tombolás és dobogás oly világos volt, hogy többé kétség fölsem is merülhetett volna.

Párducznak kell üzni a csordát, ha csak maguk között nem küzdenek — mondá a méh vadász.

Nem, nem, füleid csalnak — viszonzá a vadfogó, ki mint szobor, néma figyelemmel hallgatott. — Az ugrások igen nagyok, s szabályosak arra,

hogy üzött bival csordái lehetne. Csöndesen! csöndesen! Most ott vannak, hol a magas fű eltompítja a dobogást. — Most ismét a kemény földre jutottak — most a tetőn, fölfelé — Istenemre, előbb itt lesznek, mint búhelyt találhattak!

Ellen, jer! — mondá hevesen a méh vadász.
— Kisértsük meg a tanyára menni.

Késő! Most már késő! — mondá a vadfogó.
— Itt van már egészen előttünk egy csapat vérszomjas, vad sivux indián! Nyomorúságos lovaglásokról ismerem fel őket!

Mindegy! sivuxok nagy ördögök! Tanuljanak bennünket mint férfiakat ismerni! — mondá a méh vadász oly határozott hangon, mintha mögötte egy sereg csatakész férfiú állna. — Önnek van puskája, öreg ember, s bizonyosan fogja használni tudni egy védtelen keresztyén leány oltalmazására!

Le! le veletek a fűbe! — susogá a vadfogó, miközben intett, — le a magas sivatagi fűbe. Sem időnk nincs, hogy menekülhessünk, sem elég erőnk, hogy harcra szállhassunk. Esztelen fiu, le a fűbe, ha saját élted s a leányé kedves előtted!

Hover Pál nem vonakodott tovább e komoly intést követni, mely célra vezetőnek látszott, s a vadfogónak sikerült mindkettőjüket oly jól elrejtetni a fűben, hogy a halvány holdfény mellett alig fedtethettek volna föl. Ő maga éles szemekkel vizsgálá a rendetlen csapatot, mely mint egy sereg eszeveszett lovagolt felé. Irtóztató gyorsasággal közelített a banda azon irányban; kevés remény ma-

radt, hogy egyik sem fog közlök azon helyre botolni, hol a fehérek rejtve voltak. A vadfogó a hangos dobogást hallgatá, mely majd csöndesebb, majd erősebb lön, a szerint, a mint a lovak a kemény földön vagy a fűvön jártak; magához hívta azután kutyáját, lelapultatta s letérdepelt maga is, miközben folytonosan a csoport irányát követé éles tekintettel. De egyszersmind susogó hangon a leányka félelmét s az ifju türelmetlenségét is mér-sékelni törekedett.

Legalább harmincz ily ördög esik egyre közülünk — mormogá. — Nézd, amott lehajolnak a bokrozat felé! — Csöndesen Hektor, csöndesen! — Igen, igen, ide nem fognak többé jöni! — A semmirevalók saját utjokat követik! — Haj, fiu, csak volnának legalább hatan, mint megugratnók őket! De így nem megy — nem, nem — bukjal le, különben meglátják fejedet! — Ejnye, de im ismét visszatérnek a folyamtól! — Feküdjetek oly csöndesen, mintha a vér elhagyta volna testeiteket!

Végszavainál az öreg ember alakja lesiklott a fű közé, s mindjárt egy csapat vad lovas vágatott oly gyorsan mellettök el, hogy egy sereg bolygó léleknek lehetett volna őket tartani. Alig tűntek el a sötét alakok, midön az öreg ismét fölemelte fejét a fű közül, miközben társainak susogá, hogy pillanatra sem mozduljanak helyökből.

A dombon le, a tanya felé lovagolnak — susogá óvatosan. — Most ismét megálltak s tanácskoznak — és most — ur Isten, ismét vissza-

térnek, s nekünk még egyszer lesz dolgunk velök.

Villámgyorsan bukott le ismét az öreg ember a magas fű közé, s a következő pillanatban az egész csapat a domb felé lovaglott fel, s szembe-tűnő volt azon szándokuk, hogy a magaslatot akarják elfoglalni, honnét az egész környéket beláthaták.

Néhányan leugrostak a lovakról, mások erre-amarra lovagoltak mintha szorgos kutatást tartának. A három elrejtőzöttet szerencsésen védé a magas fű, nem csak a vadak tekintetétől, de a lovak patkóitól is, melyek vadan szabólázhatlanul vágattak a rónán.

Végre egy magas, sötét alaku indián, minden-
esetre a csapat vezetője, összehívta a többit, s velök egészen azon gyep szélénél, hol a rejtőzöttek feküdtek, tanácskozást tartott, a nélkül azonban, hogy leszállna a lóról. Midőn a méh vadász a csapat fenyegető és vad képét észrevette, óvatosan elővonta puskáját, s elkezdé azonnali használatához készíteni. Ellen nem bátorkodott őt akadályozni, az öreg vadfogó azonban halkán némi intéseket susogott fülébe.

Le a fegyverrel! — mondá. — Le vele! A kakas egyetlen csattanása oly ismerős a semmirekelők előtt, mint a trombita-harsogás a katona előtt. Tedd le a puskát! Ha csak egyetlen hold-sugár reá esik, valamennyien nyakunkon lesznek!

A méh vadász annyiban legalább szót fogadott,

hogy azontul csöndesen viselé magát, habár a vadakra még mind fenyegető és vérszomjas pillantásokat lövelt. Azok e közben bevégzék tanácskozáukat s oly módon oszlottak szét ujlag a vidéken, mintha valami elrejtőzöttet keresnének.

A kutyát bizonyosan hallották a koboldok — susogá a vadfogó — s fülök sokkal élesebb, mint-hogy nagy távolságban is csalódhatnának. Feküdj le mélyebben fiam, mig orroddal a földet éred, mint az alvó kutya.

Ej, küzdjünk meg velök inkább, mint férfiukhoz illik — viszonzá hevesen a fiatal ember.

Még többet is mondott volna; de egyszerre durva kéz markolatát érzé vállán, megfordult s egy indián merev és konok szemeivel találá magát szemben. Meglepetése s kedvezőtlen helyzete daczára sem látszék hajlandónak az ifju magát megadni. Oroszlányként ugrék talpra, megragadá ellenfelét, s oly erővel rázta meg, hogy a csatának csakhamar vége lett volna, ha a vadfogó egyszerre át nem nyalábolja őt, s ez által eredménytelenné teszi törekvését. Mielőtt ideje lett volna társát e képzelt árulásért megtámadni, egy csoport sivux vette őt körül, s az egész háromlevelű lóher fogoly lőn.

NEGYEDIK FEJEZET.

Az öreg vadfogó jól ismerte a csoport jellemét és szándékait, melynek kezei közé jutott társaival együtt, s épen azért tartá legjobbnak a zuglódás nélküli megadást. Sőt vágyaikat megelőzni törekvék, a mennyiben önkényt nyujtott mindent a vadaknak, mi vágyaikat fölgerjesztheté.

Hover Pál ellenben a leghevesebb ellenállást fejté ki, midőn megfoszták őt vagyonatól, s csak akkor engedett, midőn Ellen aggodalma s bánatában majdnem eszméletét veszité.

Alig foszták meg az indiánok foglyaikat fegyvereik- s készleteiktől, midőn vezetőik ismét tanácskozásra gyültek össze, mely egész figyelmöket igénybe vette.

Szerencse lesz — susogá a vadfogó, ki érté annyira a sivux nyelvet, hogy tanácskozásukat körülbelül megérheté — valódi szerencse lesz, ha az utasok álmát oda át ez ördögök látogatása meg nem zavarja. Attól tartok, nem fogják elkerülni e koboldok szemeit, minthogy könnyebb volna a kutyát a vad nyomáról elüzni, mint e gazokat az utról, melyet felkutattak.

Nem lehetne a dolgon segíteni? — kérdé Ellen remegő hangon, mely teljesen elárulta aggodalmát.

Az nem volna nehéz — viszonzá Pál. Csak föl kellene haragosan kiáltani, hogy a vén Ismáelt fölriasszuk szenderéből. Az én hangom nyílt téren egy mértföldre is elhallatszik, s Ismáel tanyája alig van innen negyed mértföldnyire.

Szót sem a kiáltásról! — parancsolá az öreg vadfogó. Azonnal kiakasztának fejünket. Nem, nem, itt ravaszságot csak ravaszsággal lehet legyőzni, ha az egész családot nem akarjuk e vad állatok által meggyilkoltatni. Egyébiránt Pál, Ismáel csapata elég számos s jól van fegyverkezve — hiszi ön, hogy tudnának küzdeni?

Ej, öreg vadfogó, hazudnom kellene, ha azt mondanám, hogy Ismáel és hét fia barátaim; azt azonban mégis elismerem, hogy mindnyájokban annyi bátorság van, mint Kentucky bármely fiában. Oly hatalmas, csontos és izmos faj ez, hogy ki közülök egyet le akart teríteni, annak ugyan csak erős karokkal kell birnia.

Csöndesen most, a vad állatok már elkészültek, s ördögi terveiket készülnek keresztül vinni. Csak legyetek nyugodtan, talán majd módját ejthetjük, hogy segítsünk barátainkon.

Öreg vadfogó, ha legcsekélyebb becse van is előtted az én barátságomnak, azokat oda át ne nevezd barátaimnak. Mit felölök kedvezőt mondok, csak az igazság- s becsületért teszem, de nem azért, mintha szeretném őket.

Jól van, jól, csak csöndesen — viszonzá nyu-

godtan a vadfogó. Mit nem rossz szándokból mondtam, azt nem kell rosszul értelmezned.

Mielőtt Pál felelhetett volna, ajkait Ellen keze bezárta.

Ha vész fenyeget, segítenünk kell egymáson, és szolgálni egymásnak, ha hatalmunkban áll — mondá a leány. Egészen ön eszélyességére hagyjuk magunkat, derék vadfogó. Gondoljon ki valami módot, mely által barátainkat a vész felől értesíthetjük.

Szavait a csoport általános mozgalma szakította meg. Az indiánok leugrostak lovaikról, s néhány társuk gondjaira bizák, kiknek a foglyokra is vigyázniok kellett. Erre kört képeztek vezérok körül, s végre egy jeladásra csendesen s nagy elővigyázattal megindult az egész csapat előre. Némi távolságra ismét széteszlottak, s a sötét alakok közül sokan eltűntek a végtelen sivatagban. A foglyok le-sujtó aggodalommal néztek az indiánok után, mint-hogy minden pillanatban a támadók ordítását s a megtámadottak felkiáltásait vélék hallani az éj csöndjében. Ugy látszott azonban, mintha az indiánok kutatása hasztalan lett volna, mert mintegy fél óra múlva egyenként ismét visszatértek s oly boszusak voltak, mintha valami nagyon fontosat terveztek volna, mi nem sikerült.

Most mi következünk — mondá a vadfogó. Bennünket fognak kikérdezni, s azon indián, kire e dolgot bízták, már közelit is.

A mint a vadfogó mondá, egy magas, félme-

zitelen indián közelite, körülbelől egy perczig gondosan szemügyre vette a foglyokat, s aztán üdvözlé őket nyelve durva, torok hangjain. A vadfogó felett, oly jól, mint tudott, mint látszék, teljesen megértetett.

— A halvány arczaak főlemészték már saját bivalaikat, s most azért jöttek, hogy a prairiek bivalait szedjék össze? — kérdé az indián.

Néhányan közülünk azért jöttek, hogy vásároljanak, és mások, hogy eladjanak — viszonzá a vadfogó. De senki nem fog utánunk idejönni, ha megtudják, mint bántak velünk a sivuxk.

A sivuxk tolvajok s a hóban élnek — viszonzá az indián. Mit törődünk mi a sivuxkkal, miután e földön mi pawreek lakunk.

Ha e föld a pawreeké, úgy vörös- s fehéreknek egyenlő jogai vannak rajta.

Nem loptak még eleget a halvány arczaak, hogy ily messze jöttetek, tiszta leszünk hazugsággal szennyezni be? Én azt mondom, e föld törzsem vadas kertje.

S nekem épen annyi jogom van itt lenni, mint nektek — viszonzá hideg nyugalommal a vadfogó. De nem beszélek úgy, amint tehetném, mert jobb hallgatni. A pawreek és halványarczaak testvérek, de a sivuxnak nem szabad arczát mutatni a pawree-coupok faluiban!

A dacotakh férfiak! — mondá tüzzel a vad, minthogy azon nevet emlité, melyre népe legbüszkébb volt. A dacotakh nem ismernek félelmet. De

mondja meg, mi vezeti önöket ide a fehérek faluiból?

Sok tanácskozáson voltam, de mindig csak bölcs férfiak szavaira hallgattam. Hívd ide főnökeidet, és ajkam nem fog zárva maradni.

Én főnök vagyok! — viszonzá a vad sértődve. — Weucha oly harcos, kinek szavát meghallgatják.

Bolond vagyok-e én, hogy füleimet hazugsággal akarod betölteni? — viszonzá hidegen a vadfogó. Menj, sötét van, s te nem látod, hogy a fém már ősz.

Az indián levertnek látszék és meggyőződött, hogy az öreg, tapasztalt vadfogót nem fogja közönséges fogással rászedhetni. Mig gondolkozott, segíthetné célja elérésére, de a csapat közötti mozgalom terveinek végét szakítá. Sokkal kevesebb fennhézázással mint ez ideig, így szólt:

Bizzál Weuchába, s ő be fogja sugni nevedet törzse nagy főnökei fülébe, hogy téged megmentsen.

Távozz! — viszonzá megvetéssel a vadfogó. Ifjaid a Mathoree nevet emlegetik!

Csak főnököd fülei számára fogok beszélni.

A vad dühös és ellenséges pillantást vetett az öregre, s aztán titkosan ellopózott, hogy hasztalan kísérletét elrejthesse azon férfiú előtt, kit a vadfogó épen most nevezett. Alig tűnt el a sötétségben társai között, midőn a körből szálás és természetes harcos lépett elő, s kevély tartással állt

meg a foglyok előtt. Harczosok kísérik őt, s mély és tiszteletteljes hallgatással álltak mögötte.

A föld nagy! — kezdé a főnök szünet után, nagy méltósággal — miért nem találnak rajta a halványarczuak gyermekei soha elég tért?

Néhányan azt hallák, hogy fivéreiknek szükségét látnak a mezőségeken, s ide jöttek megnézni, igaz-e.

Üres kezekkel utaznak a kereskedők a nagy tavon át?

Mi nem jöttünk üres kezekkel, de ifjaitok megkönnyíték terheinket. Talán azt gondolák, öreg és gyöngé vagyok, s pedig erőm nem hiányzik.

Az nem lehet; ti a mezőségen tevétek le terheiteket. Mutassátok meg a helyet, hogy katonáim kézre kerithessék, mielőtt a pawreek föltalálják.

Az út oda veszélyes, s most éj van! Ha a nap fölszáll, ismét beszélek veled.

Nem úgy! — viszonzá Mahtoree. Én tudom, hogy barátom gazdag. Nem messze feküsznek innen harczosai, s több lovat hord magával, mint a vörös embereknek hány kutyájok van.

Itt láthatod harczosaimat s lovaimat!

Gyalázatos hazugságot beszélsz! — mondá a dacotahk főnöke fölháborodva, s hatalmas hangon. Asszony vagyok-e én? A teton harczosnak nincsenek szemei? Mond meg halvány arczu, kik ama színedbeli emberek, kik a leejtett fák mellett alusznak?

E szavaknál a fölgerjedt főnök Ismáel tanyá-

ja felé mutatott át, úgy hogy kétség többé nem lehetett a fölfedeztetés iránt. Az öreg vadfogó azonban mindamellet sem veszté nyugalmát.

Talán való, hogy fehér arcok alusznak a mezőségen — mondá. Ha fivérem mondja, akkor igaznak kell lennie! Hogy azonban kik ez emberek, azt nem tudom. Küld oda ifjaidat, s kérdeztessd meg, miért vannak ott; minden halványarczunak van nyelve, és tud felelni.

Vad és diadalmas mosolylyal rázta meg fejét a főnök.

A dacotahk eszélyesek, és Mahtoree az ő főnökük! — viszonzá. Mahtoree nem fogja idehivatni az idegeneket, hogy fölébredjenek s puskájukkal beszéljenek vele. Csöndesen fog füleikbe susogni. Aztán hadd jöjjenek a saját színebeli emberek, s költség őket föl.

E szavaknál, mikre a vadak halk helyeslő kaczagása következett, elfordult a főnök, s kíséretével kissé félre vonult, hogy tanácskozhassék velök. Mindjárt ezután általános indulásra adatott parancs, mi azonnal nagy csendben meg is történt. Csakhamar azonban ismét megálltak, s a foglyok az alacsony bokor szegélyét láták maguk előtt, melynél Ismáel tanyája volt felütve.

A lovak ismét azok gondjaira bizattak, kikre, mint az imént, a foglyok őrizete, s a vadfogó kedvetlenül csóválta fejét, midőn az őrizet vezetőjében Weuchára ismert. A vad azonban e pillanatban beérte azzal, hogy jelentőséges mozdulatot tőn a

tomahawkkal, miközben Ellent halállal fenyegeté, ha a foglyok valamelyike legcsekélyebb zajt okozand. Különbem nem igen törődék velök, s így alkalmat nyitott az öreg vadfogónak, a következő jelenet figyelemmel való kísérésére.

Mahtoree mindent tetszése szerint rendezett, s minden egyesnek pontosan kijelölte állását, melyet a vállalatnál elfoglalnia kellend. Nehányokat jobbra s másokat balra küldött, s mindnyájan teljesen nesztelen léptekkel távoztak, kivéve két harczost, kiknek a főnök közelében kelle maradniok. Alig távoztak a többiek, Mahtoree azonnal kíséreihez fordult, s egy jel által értésökre adá, hogy jelen van a tevés pillanata.

Mindketten letették puskájukat s ruhájuk egy részét, s követték Mahtoreet, ki e közben kezébe ragadá a tomahawkot, s törét megtágitá övében. Mindhárman annyira közelitének a tanyához, hogy sötét alakjaik csaknem teljesen eltűntek az utánuk bámulók szemei elől. Mindjárt reá egészen elrejté őket a magas növényzet, mely közé lehajoltak.

A növényzet harmatos illatát fölhasználva, kigyóként csúztak a teton harczosok a füben, s csak Mahtoree emelte föl időről időre sötét, vad arczát, hogy szemeivel a tanya körül uralkodó sötétségen áthasson. Áldozatai helyzetét jól ismerte, de számkról s védelmezési módjukról még nem volt tisztában, és semmi erőfeszítés nem volt elégséges, ez oly lényeges két pontra nézve bizonyosságot szereznie. Célját elérendő, eltökélé Mahtoree, hogy meg-

kisérti a legvégsőt is; azt parancsolá tehát kísé-
rőinek, maradjanak nyugodtan fekvé, s egészen
magánosan indult a tanya felé.

Halkan és csöndesen csúszott előre, oly bizto-
san s zajtalanul, mint a legravasabb kigyó. Lé-
pésről lépésre surrant át a lenyomott fű közt, s
minden perczen megállt, hogy a legcsekélyebb
neszre is figyeljen, mely a kivándorlottak mozdu-
latai iránt tájékozást nyújthatott volna. Végre
sikerült neki egészen a tanya mellé jutni, és ott,
a lapály árnyékában, soká maradt fekvé, hogy,
mielőtt tovább merészkednék, még egyszer ponto-
san körütekintsen. Álláspontjáról meglehetősen jól
láthatta az egész tanyát, a sátorral együtt, vala-
mint a kocsikat s kunyhót is megkülönböztethette,
s a gyakorlott harezos mindezekből türhető biztos-
sággal következtetheté az ellenállás erejét, mely-
lyel szükség esetén ütköznie kellett. Mély csöndes-
ség uralkodott köröskörül; úgy látszott, mintha
az emberek benn alig lélekenének! A főnök a
földre fektette fülét s figyelmesen hallgatott. Már
épen föl akart állni, minthogy semmit nem hallott,
midőn egyszerre egy nyugtalanul szunnyadónak
hosszan vontatott lélekezete érinté füleit. A teton
azonnal a sűrűség széleig vonult, azután fölegye-
nesedett s egy pillanat alatt ott termett, hol az
alvó feküdt, kinek léleketvétele hallotta. Ismáel
egyik fia volt, kire a tanya őrizete bizatott.

Midőn a dacotah meggyőződött, hogy fölfede-
zetlenül maradt, közelébb lépett, s kárörvendő mo-

solylyal hajtá sötét arczát az alvó arcza fölé. Erre távozni akart, midőn a fehérnek egy könnyű mozdulata visszatérő öntudatát jelentette. A vad megragadá övén függő törét, kirántá hüvelyéből, s az ifju kivándorlott keble fölé tartotta. Egyszerre azonban megváltoztatá szándokát. A helyett, hogy a halálos fegyvert az ifju keblébe mártaná, egész hosszában elnyúlt azon fa mögött, melyen a fehér pihent, s árnyékában oly csöndesen s mozdulatlanul feküdt, mint maga a fa.

Az álmos ör fölveté nehéz pilláit, pillanatra föltekintett a sötét égre, azután megrázta hatalmas testét, s végre csöndesen fölállt, hogy merev pillantásait a rónaságon pihentesse. Miután semmi veszélyest nem vett észre, ismét visszahanyatlott, veszélyes szomszédjának teljesen hátat fordított, s elfoglalá előbbi helyzetét. Most, hosszú s a tetonra nézve kínos szünet állott be, mielőtt az utazó mély lélekzetvétele ismét elszunnyadását jelenté. Még most is a legnagyobb elővigyázatot követé Mahtoree, s oly vigyázva s óvatosan emelkedett föl, hogy még a figyelmes vizsgáló is kétkedett volna, ha vajjon mozog-e valóban. Végre a mütét megvala téve, s a főnök ismét ellensége alakjára hajolt.

Most Mahtoree az alvó sorsát egészen kezeiben tartá, s hidegen készült az életszakra kioltásához. Miután azon helyet, hol a sziv dobogott, kikeresés, s a ruha redőit csöndesen eltolta, fölemelte éles fegyverét, s épen a halálos dőfést akará megadni, midőn a fiatal ember hanyagul visszaveté erős

karját, s e véletlen mozdulat által egész erejét kifejté hatalmas izmainak.

A ravasz és éleselmű vad megállt. Meggondolá, hogy e perczen veszélytelenebb rá nézve, mint ellenfele halála volna. A legcsekélyebb zaj, a leghalkabb halálhörgés elárulhatja vala őt, s minden tervét pillanat alatt megsemmisitheti. Rövid habozás után visszadugta tehát kését hüvelyébe, még egy pillantást vetett az alvó ifjura, s épen oly csöndesen és óvatosan, a mint jött, visszatért.

Vigyázva lopózott a bokrozat szélihez, hogy közelében búhelyt találjon, honnan a legcsekélyebb neszre elillanhasson. Közel és közelébb surrant a kiköltözöttek alvóhelyéhez, megvizsgálá a vászon külfalat, a legfeszültebb figyelemmel hallgatózott, s végre bátorságot vőn a posztó-teritőt alsó szélénél fogva fölemelni. Egy pillanat mulva a főnök ismét leereszté, mire azután a sátor külfalánál leült a földre. Mély gondolkozásba merülve, maradt így néhány pillanatig, a nélkül, hogy mozdulna. Aztán ismét lehajolt s fejét másodszor is bedugta a sátorba. Kutatása ezuttal még tovább tartott és sokkal baljósatubb volt, mint első izben. Sok percz mult el, míg a főnök elforditá fejét e hely titkaitól.

Most ismét előbbre esuszott, lassan lopózott a különböző tárgyak között a tanyán majd erre, majd amarra, s ismét megállt, hogy a magánálló kunyhóra visszatekintsen, melyet csak az imént hagyott el. Ugy látszott, mintha további céljára nézve még nem

volna elhatározva. Az ágak és lombok, melyekkel a tanya középpontja elsánczolva volt, végre azon következtetést vonatták vele, hogy a kivándorlottak ott rejtegetik legbecsesb kincseiket. Előre sietett.

Mig a teton a gyapotfák hajlékony ágogai között átsiklott, nem lehetett hangosabb neszt hallani, mint melyet valamely csúszó féreg okozott volna. Midőn czélját elérve látta, s megtekinté az elsánczolás belső tárgyait, visszavonulása biztosítására gondolt. Főlemelkedett, nesztelenül s setéten lépdelt át a tanyán, mint a bűnös öntudat, s első áldozata után kutatott. A kunyhó tartalmát, melyben a nő és a kisebb gyermekek feküdtek, már átvizsgálta s több szunnyadó óriás alak mellett haladt el, s végre azon helyhez jutott, hol maga Ismáel aludt. Az éleselméjű Mahtoree figyelmét nem kerülte el, hogy most a kivándorlottak főnöke van hatalmában, és soká állt gondolkozva az izmos férfi mozdulatlan, de óriási alakja mellett, minden lépés következményét fontolgatva, melyet még tennie kell.

Gondolkozva húzta elő törét, de újra visszadugta; és e játékot többször ismétlé, mig végre Ismáel egyszerre csak megfordult levél ágján, s durva hangon kérdi, ki mozog félig zárt szemei előtt, mint az árnyék? Most egy vad teljes hidegvérűségére s ravaszságára volt szükség, hogy oly fölfedezést, mely kétségtelenül vérfürdőt idéz vala elő, megakadályozzon. Mahtoree gyorsan határozott. Álmodó tompa s érthetlen hangjait utánozva, egész

hosszában a földre veté magát, s mozdulatlanul terült el. Az álomittas Ismáel ezt jól látta, de a vad mozdulatát oly csodálatraméltó bátorsággal hajtotta végre, hogy hatását nem tévesztheté el. A csalódott apa ismét lezárta szemeit, s ismét a legmélyebb álomba merült, míg a vérszomjas ellenség családi körében időzött.

Hosszú ideig tartá meg a teton a fölveté átlást, hogy biztosítsa magát a fölfedeztetés ellen. Mig azonban teste pihent, lelke annál tevékenyebb volt, s egy tervet gondolt ki, mely azzal biztatta, hogy az egész tanya, emberek, állatok és házi eszközökkel együtt, kezeibe kerül.

Alig kezdhetett biztosan munkához, midőn ismét fölállt, s először is azon hely felé fordult, hol az állatok elzárva voltak. A szemügyre vett állatokkal oly mondhatlanul meg volt elégedve, hogy alig nyomhatá el jó kedve kitöréseit. Itt elefedett minden veszélyt, s a ravasz teton harczo egy pillanatra legyőzeték a vad ujjongó öröme által.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Mialatt Mahtoree keresztül vitte merényét, a sivatagon halotti csönd uralkodott. A Sioux-csapat harczojai állomáshelyeiken tanyáztak, s indián türelemmel s kitartással vártak a támadási jelre. A foglyok aggodalmasan néztek le a kis magaslatról, de nem láttak semmit, mint a félig burkolt

holdfénytől halványan világított pusztaságot és a tanyát, mely a fák árnyai közül csak főbb körvonalalaiban tűnt fel. Feszülten várták a kaland kimenetét, mely őket épen úgy, mint hontársaikat a legnagyobb vészszel fenyegette.

Weucha részint boszúból, részint, mert örömet talála foglyai kinzásában, az öreg vadfogóhoz hajolt s így mormogott halkán füleibe:

Ha a hosszú késűek a tetonok főnökét meggyilkolják, akkor meghal vén és fiatal!

— Életünk Wahcondah kezeiben van — viszonzá nyugodtan az öreg vadfogó. Az emberek csak akkor halnak meg, midőn ő akarja, kinek akaratát semmiféle dahcotah meg nem változtathat.

— Látod! — mondá az ádázarczu vad, miközben villogó kését a vadfogó szemei elé tartá. Oly kutyának mint te, Weucha a Wahcondahja!

Az aggastyán megvetéssel s haraggal fordítá szemeit kinzója könnyörtelen vonásaira, s ajkain heves szavak lebegtek; de arcza az undor helyett azonnal száanalom és könnyörtlet kifejezését ölté föl.

— Miért haragudjam ily esztelen teremtményre? — mormogá angol nyelven.

Habár a vad nem érté e szavakat, az öreg ember vonásairól meglehetősen leolvasá az igazat, s még dühében, a tanusított megvetés miatt, a vadfogó gyér ősz haját tépte, s épen fejbőrét akará késével lefejtetni koponyájáról, midőn hosszú, éles kiáltás hallatszott, melyet a pusztá százsoros vissz-

II. A vadfogó 42^{ik} lapjához.

Kiadjak és nyoma. Leőrády Testvérek Pesten.

OSZK

DR. SZSZELENYI
KÖNYVTÁR

hangja követett. Weucha elbocsátá az öreg haját s vad örömmel kiáltá föl.

— Most rajta, vén Ismáel! — mondá Hover Pál, ki türelmetlenségét nem fékezheté tovább. Most van ideje a Kentucky vért tanusítani! Csak jó mélyen sülyeszszétek le puskáitokat, mert a latrok valamennyien a földre vannak lapulva!

Felhívása azonban hallatlanul hangzék el, minthogy a vad orditozás, rikácsolás és zsbaj között elenyészett, mely ez alatt minden oldalról kitört. A foglyokra felügyelő harczosok, habár helyeiket elhagyni nem merték, vadul csapkodták össze fegyvereiket, ujjongva ugrándoztak, így fejezve ki örömüket borzasztó ordítás fölött.

Most oly zaj lett hallható, mint egy bivalcsorda dobogása, s Ismael minden barma vad rendtelenségben törtetett elő a tanyáról.

— Ismáel minden barmát elrabolták! — mondá a vadfogó, ki mindenre figyelmesen ügyelt.

S miközben beszélt, a megriadt állatok rohanna vágtattak a kis csapat felé, s mellettök elrobogva, a homályos pusztába rohantak, követve a sötét, dämoni alakok által. A teton lovak, megszokva birtokosaik zabolázhatlan szenvedélyességét osztani, csak alig voltak öreik által visszatarthatók. E pillanatot használá föl a vadfogó. Mig mindenki a tovarobogó hajszára figyelt, villámgyorsan ragadá ki Weucha kezéből a kést s percz alatt elvágta a bőrszijakat, melyekkel a lovak össze voltak kötve. A vad lovak nyeritettek örömük s ije-

delmükben tomboltak patkóikkal a földön, hogy hatalmas porfelleg szállt föl, s szétfutottak minden irányban a végtelen sivatagon.

Weucha a tigris vadságával s ügyességével fordult támadójához. Kiragadott fegyvere után nyult, hevesen ragadá meg tomahawkja nyelét, s egyszersmind mégis nem győzheté le vágyát, hogy a menekvő szarvasmarha után tekintsen. A boszu és préda utáni vágy küzdelme nehéz, de rövid volt. Az utóbbi győzött, s alig mult egy percz, az egész őrcsapat az állatok után veté magát. A vadfogó utánuk nézett, s így szólt azután mély, de alig hallható kaczagás mellett:

Igen, igen, vörös természet vörös természet marad, legyen bár a pusztán vagy az erdőségekben. Valamely fehér őr kétségtelenül agyonütött volna, de a teton lovai után nyargal, mintha beérhetne őket. S mégis elfogják a koboldok valamennyit még napszürkület előtt. De a szegéy Ismáel utolszor látta barmait.

— Ne csatlakozzunk Ismáélhez? — kérde Hover Pál. Azt hiszem, ugyancsak derekas viadal lesz tanyája körül.

— Ó nem, nem! — mondá hevesen Ellen.

A vadfogó megszakitá őt, miközben kezét szeliden a leányka ajkaira tette.

— Csöndesen! csöndesen! — mondá. Minden zaj vést hozhat reánk. Hover Pál, vajjon bátor s vitéz férfiú-e ön barátja?

— Ne nevezze barátomnak e ficzkót — sza-

kitá meg őt az ifju. Soha nem kötöttem még veled barátságot.

— Jó, jó, hát csak ismerősének fogom nevezni. De szóljon, van-e bátorsága, sajátját ónnal s puskaporról védelmezni?

— Sajátját? Mindenesetre, azt is, mi nem az övé! Hiszen magam láttam, midőn lelőtt egy katonatisztet, ki őt Kentucky egyik ültetvényéből, mely volt jogos tulajdona, ki akarta üzni. A golyó a szegény ördögnek egyenesen mellén fúródott keresztül, és lerogyott egy fa gyökerénél, szó és mozdulat nélkül.

A vadfogót ez ki látszott elégíteni, s nem kérdé többé, vajjon kész lesz-e Ismáel a szenvedett kárért boszút állani az indiánokon.

Jó — mondá. — Mindenesetre harcz áll előttünk, s így jó lesz a legroszabb következményekre is elkészülve lennünk. Megállj! ott lenn mozog valami! Megláthattak bennünket!

Ez Ismáel! — susogá Ellen remegő hangon. — Távozzál, Pál! hagyj el bennünket!

Semmirekellő volnék, ha e vadonságban elhagynálak, Ellen! — volt az ifju rövid határozott válasza. — Ki tudja, nem jönnek-e azonnal vissza ismét a vad ördögök! Mit gondol ön öreg vadfogó?

E miatt ne aggódjék ön — viszonzá az öreg ember, s ismét kaczagott, sajátyszerű csöndes módja szerint. — Legalább hat óra hosszúáig fognak ez ördögök állataik után bolyongni. De csöndesen! le

a fűbe! le, le! Oly igaz, minthogy ember vagyok, amott valaki puskája kakasát huzta fel!

A vadfogó nem sok habozni való időt engedett. Megragadá két kísérőjét, s magával együtt lerántá a fű közé, s alig történt meg ez, midőn puskadurranás hallatszék, s a golyó veszélyes közelségben füttyült el az elrejtőzöttek fejei fölött.

Nem roszul lőttél, vén Ismáel! — snsogá jókedvűen Pál, melyet a legveszélyesb helyzetben sem volt képes aggasztani. Rajta, öreg vadfogó! Ugy látszik, háromszoros csatánk lesz! Visszaküldjem számukra a golyót?

Nem, nem! — viszonzá hévvel az öreg ember. — Jó szavakat kell váltanunk, különben mindketten el vagytok veszve!

Ej, nem tudom, mi volna jobb, ha nyelvemmel vagy ha puskámmal beszélnék a vén Ismáellel — mondá Pál keserű vidámsággal.

Hallgass, az égre kérlek, és távozzál! — susogá Ellen, remegve aggodalmában. — Most még könnyen visszahúzódhatnál.

Elhallgatott, mert több lövés követé egymást rövid időközök után, melyek mind csekélyebb távolságból hallatszottak.

Ez így nem mehet tovább! — mondá végre komolyan a vadfogó, s fölemelkedék. — Nem tudom gyermekeim, miért kell ismerőseitektől félnetek, de mindenesetre kell valaminek történni, mi megmentsen benneteket puskáik golyóitól. Én már öreg vagyok, s az nem tesz különbséget, vajjon

életem néhány nappal tovább vagy kevesebb ideig tart-e. Azért én előre megyek. Ti azonban maradjatok! E hely itt jó! Maradjatok nyugodtan s csendesen, s imádkozzatok Isten ótalmáért.

S a nélkül, hogy várakoznék, haladéktalanul lefelé indult a dombon, s egyenesen a tanya felé tartott, sem nem gyorsítva, sem nem lassítva lépéseit. A hold tisztán megvilágítá hosszú sovány alakját, s elárultá a kiköltözötteknek közelítését. Ő maga legkevésbé sem törődött ezen körülménnyel, hanem folytonosan előre lépdelt, míg egy durva, fenyegető hang megszólítá őt.

Ki jó itt, barát vagy ellenség?

Barát, ki sokkal idősebb, minthogy napjai végén bajt okozhatna.

De nem elég vén arra, hogy ifjúsága gaz tetteit feledte volna — mondá Ismáel, miközben egy alacsony bokor mögötti helyiségéről előlépett. — Te, vén ficzkó, te küldted e vörös ördögöket nyakunkra, hogy holnap a prédán osztozzál velök.

Mit raboltak el tőled? — kérdé nyugodtan a vadfogó.

Nyolcz jó lovat s egy pompás csikót. Egyetlen tehenünk sem maradt, hogy csak egy köcsög tejet is fejhetnénk, sőt még sertéseink is vadon szaladoznak szerteszét a pusztán. S most, beszélj idegen — tevé hozzá irtóztató hevességgel, miközben puskája agyát a földhöz üté — beszélj, mennyi jut belőle neked osztályrészedül?

Ember, lovakat soha nem kívántam s nem

használtam, s nem szoktam gyapotruhák s tehén-
tej után sem kérdezősködni. Nem, mind ez asszo-
nyoknak való. A vadon állatai nyujtják tápláléko-
mat s ruházatomat, s nekem nincs jobb kabátra
szükségem, mint mely szarvasbőrből készül, s nincs
jobb lakomásra, melyet a szarvas husa nyujt!

Ez egyszerű igazolás becsületes, őszinte hangja
nem téveszté el hatását, s némi benyomást tőn a
kivándorlott durva, heves kédélyére, habár teljesen
nem békíté is ki.

Szép szavak! — mormogá mogorván — de
mint látszik, nagyon illők a vadász szájába, kinek
semmi egyébre nincs gondja, mint jó vagy rossz
időre.

Ej, hiszen én nem akarok már egyéb lenni,
mint vadfogó — viszonzá az aggastyán szeliden.

Vadász vagy vadfogó, az tökéletesen mindegy.
Azért jöttem ide, hogy kitérjek a törvények elől,
s nem azért, hogy vagyonomat gazok által el-
raboltassam.

Ki ily messzire bátorkodik a mezőségeken, au-
nak egyeznie kell tulajdonosaival.

Tulajdonosival? — kérdé vadul a kiköltözött.
— E földön nekem csak annyi jogom van, mint
az egyesült államok bármely kormányzójának.

Meglehet, s én nem akarok fölötte vitázni —
viszonzá a vadfogó. — Ön állatait azonban oly
emberek rablák el, kik úgy vélekednek, hogy min-
den, mi a sivatagra lép, az ő birtokuk.

Látta ön az indiánokat?

Természetesen láttam, miután fogva tartottak, mialatt ön tanyájára lopóztak.

Akkor jobban tett volna ön, ha közelítésöket valamely jel által tudtomra adta volna — viszonzá Ismáel sötét pillantással. — De mindegy, a mi megtörtént, az megtörtént, s szavak nem változtatnak a dolgon. Jertek elő búvhelyeitekről, fiuk! Itt senki nincs, mint az öreg ember, s miután konyeremből evett, bánjunk vele mint barátunkkal, habár, mint hinnem kell, inkább tart ellenségeinkkel, mint velünk.

A vadfogó e gonosz vádra egy szót sem felelt, és öten előmáztak Ismáel fiai közül. Kutató pillantásokkal nézegeték az idegent, míg végre a legidősb apjához fordult, s így szólt:

Ha azon emberek közül, kiket a dombon látunk, az öreg maradt meg, akkor nem vesztegettük a puskaport hasztalanul.

Igazság — mondá Ismáel, miközben gyorsan ismét a vadfogó felé fordult. — Mint áll a dolog, idegen? Csak az imént még hárman voltatok, ha jól látunk a holdfénynél.

Ha láttátok volna a titonokat állataitok mögött nyargalva, a holdfény mellett ezerekből álló csoportnak tartottátok volna. A látszat csal.

Am, jól van, nem kutatjuk tovább a dolgot — viszonzá a kiköltözött. — Holnap többet fogunk a ló-lopásról hallani, s most az éjszakára nem tehetünk jobbat, mint lefeküdni és aludni.

E szavak után a tanya felé fordult Ismáel, s

a vadfogót magával vitte családjához, hol az öreg ember számára falevelekből rakott ágyat talált, s ő fiaival együtt szintén lefeküdt. A vadfogó mindaddig nem zárta álomra szemeit, míg Wada Ellent visszatérni nem látta. Csak akkor engedé át magát az álomnak, s nem sokára elfeledé az utolsó órák minden kalandját.

~~~~~

HATODIK FEJEZET.

A következő nap reggeli szürkületekor a szunyadókát egy férfiú érkezése ébreszté föl, ki Ismáelt és családját kíséré a mezőségeken, s kinek neve Bat Obed, vagy mint örömejobb hallá, Battius doktor vala. Hivatását illetőleg, természetvizsgáló volt, s most több napig bolyongott szamarán a sivatagon, hogy természettörténeti gyűjteményét gazdagíthassa, s mindenféle bogarakkal s kövekkel megterhelve térjen vissza utitársaihoz. Ismáel és kísérői csakhamar fölvidultak, s a szabadban összegyűltek tanácskozni valamennyien, az öreg vadfogót sem véve ki.

Mihez kezdjünk most? — kérdé Ismáel a vadfogótól, s szemeit a sivatag távol térein hordozá. Az állatok oda vannak, s itt csak nem időzhetünk, miután a föld rossz telepítvényhez!

Oda lenn jobb valamivel a föld — viszonzá a vadfogó — de mind az által meg kell valla-
nom, hogy néhány száz mértfölddel vagy sokat

vagy keveset utaztak önök, ha jó földet kívántak találni.

Tehát amarra, a csöndes Oczeán felé jobb volna? — kérde Ismaél, ujjával azon irány felé mutatva.

Mindenesetre, mert magam láttam — viszonzá a vadfogó, miközben puskája csövére támaszkodva, buskomoly mosolylyal nézett magaele. — Igen, én láttam mind a két Oczeán hullámaít, az atlanti és a csöndes Oczeánét. Odaát időztem mindaddig, mig az erdők lezuhantak a favágók csapásai alatt. Azután nyugat felé mentem, mindig csak nyugat felé, hogy nyugalmat találjak. Ez nehéz és fáradságos ut volt. Igen, nehéz és fárasztó volt, ropogó fák fölött és között vándorlani, számtalan erdőégés füstjében! És ezen utat gyöngén és öregén kezdtem, és mindig gyöngébben s öregeb-
ben végeztem! Mondhatom York-államtól idáig jó darab ut van!

Nem Kentucky tulsó felén fekszik? Én nem ismerem e távolságot.

A vad hattyunak két ezer mértföldet kellene röpülnie, hogy a keleti tenger partjáig jusson, s a vadászember mégis megteszi nehézség nélkül ez utat, csak árnyék és vadban ne legyen fogyatko-
zása. Igen, volt idő, midőn a szarvast a Delawar és Hudson-hegyek közt kergettem, s ugyanazon év-
szakban fogtam hódót a tavak folyamai mellett. Csakhogy szemeim akkor élesek s biztosak vol-
tak, s lábaim oly gyorsak, mint a legfürgébb ál-

laté. Öreg Hektorom is — folytatá, nyájas tekintettel nézve a lábainál fekvő kutyára — eleven jószág volt azon időben, s fürge, ha valamit érzett. Szeretem a vén ficzkót; habár elég gondot szerzett.

Kutyád már nagyon vén, idegen! Üsd főbe, s irgalmas cselekedetet hajtasz végre a szegény állatra nézve.

Hallgatag boszankodással fordult el a durva vadfogó, s nyájasan simogató Hektor szőrét. De Ismáel nem sok időt engedett neki.

Meg tudnád mondani, hol vannak a siouxk, kik elrabolták barmaimat? kérdé.

Hol van a bivaicsorda, mely tegnap a sivatagon robogott végig? — kérdé vissza a vadfogó. — Ha a vörösbőrü véghezvitte csinjait, nem várja be, hogy puskagolyóval büntettessék gonosz tette.

De be fogják-e érni a tolvaj vadak azzal, a mit raboltak?

Attól tartok, nem! Ha lovaikat összefogdosták, ismét el fognak jönni, mint az éhes farkasok, hogy elvigyék, mi még megmaradt.

Jól van ember, ha azt hiszi ön, mit magam is hiszek, mondja meg, mit tenne ön helyemben? Ön ismeri itt a környéket rég idő óta, s így legjobb tanácsot adhat.

Az aggastyán habozott, mintha a kivánt tanácsot csak akarata ellenére adná. Végre így szólt:

Itt a rónán nem szabad maradnotok, mert

minden oldalról körülvehetnek a vadak, hogy golyóikkal s nyilaikkal leterítsenek benneteket a sűrűség közül. De innen három hosszú mértföldre van egy hely, hol mindenesetere felüthetnétek tanyátokat, ha készek vagytok szívvel-lélekkel küzdeni.

Az ifju kiköltözöttek és Ismáel gúnyosan nevettek, s ez által eléggé tanusiták, mennyire vágyódnak a csata után. Miután tehát a család feje még körülményesebben tudakozódott a kijelölt hely után, haladéktalanul munkához látott, s a család minden tagja igyekezett a nehéz munkánál segítségket nyújtani számára. S valóban nehéz munka volt. A jól megterhelt kocsikat egy jó darab uton kézzel kelle huzni, oly bizonytalan uton, melynek a vadfogó csak főiránypontjait jelölte ki. A férfiak rendkívüli ereje e munka mellett a legmagasabb fokig feszítettett meg, s még a nők és gyermekek sem maradhattak megkimélve a nehéz munkától. Mig a sulyosan megterhelt kocsikat a fiuk huzták tova, a többiek különböző tárgyakkal jól megrakodva mentek utána, ugy, hogy terhök sulya alatt csaknem leroskadtak.

Maga Ismáel rendezett és vezetett mindent, helylyel-közzel segítve, hol az ut különös nehézségei minden erő egyesítését kívánták. Midőn kelőleg s rendesen ment a dolog, intett sógorának, s visszatért vele a tanyára, hogy az utolsó kocsit is megindítsa. Ugyanazon kocsi volt ez, mely kezdettől fogva fölébreszté a vadfogó kíváncsiságát, s az öreg ember közelébb lépett, hogy a kivándor-

lottakat e műtétnél megfigyelje. A sátort levették róla, s ismét sűrű takarók terítették a kocsira, s már csaknem egészen rendben volt minden, midőn Abirám kancsal tekintete véletlenül a titkos munka figyelmes szemlélőjére esett, mire sógórát azonnal figyelmezteté a vadfogóra.

Mi szaglálni valója van itt önnek, idegen? — szólt Ismáel haraggal a vadfogóhoz. — Sokkal illendőbb lenne, ha fiaimnak segítene, mint itt állnia lesben, hova senki nem hívta.

A csekély erőt, mely számomra még megmaradt, itt épen oly jól fölhasználhatom, mint a többi kocsiknál.

Menjen a patvarba! — szólt Ismáel vadul s gúnyosan felkaczagva, miközben teljes erejével lökött egyet a kis kocsin, hogy az könnyűséggel futott tova a fűvön. — Ne tartson bennünket gyermekeknek, barátom.

Gondolkozva maradt állva a vadfogó, s fejesóválva nézett a kocsi után, míg az a legközelebbi domb mögött el nem tűnt. A legközelebbi bokor rázkódása felkölté őt végre álmódosításából, melybe mélyedett. Gyorsan puskájához nyult, de ismét mást gondolt, s fölvette előbbi gondolkozó állását.

Jer elő! jer elő! — mondá hangosan, — ember vagy állat — ez öreg kezek ellen biztosítva vagy. Sem éhes, sem szomjas nem vagyok — miért semmisítenék hát egy életet meg, miután semmi szükség ily áldozatot nem kíván? Jer hát elő! Sem kezem, sem puskám nem fenyeget!

Fogadja köszönetemet e békés szavakért! — mondá Hover Pál, búvhelyéről előugorva. — Midőn puskája csövét kitaratá ön, volt valami arczán, mi nem tetszett; azt látszott kifejezése mondani, hogy még mindig igen jól eltalálná ön célját.

Igazad van! igazad van, fiam! — viszonzá nevetve az öreg vadfogó. — De az azért semmi a régihez képest! Igen, akkor veszélyes volt az ellenségre nézve, csak egyetlen levelet érinteni is közelemben, úgy, hogy meghalljam — veszélyes a vörös mingóra nézve, fénylő szemgolyóját kivillogtatni búvhelyéről. Most mindez másként van.

E szavak után mindketten eltűntek a bokrok között s élénk beszélgetést kezdettek, melyben a vadfogó a multa emlékeztén, a jelent teljesen elfelejté.

HETEDIK FEJEZET.

A hullámszerű mezőségben, egy kis patakocska szélén magányos, csupasz és durva szikla emelkedik, melynek közelében egy darab rónaföld nyulik el, mely sűrű egerfa-bokroktól van szegve. Ezen sziklán ütötte föl tanyáját Ismáel, a kivándorlott. Alólról semmi egyéb nem volt látható, mint durva s rögtönözve készített mellvédfal fából és kövekből, s pár alacsony fahéjak és ágakból készített kunyhótető.

A szikla különböző, könnyen megmászható részein, néhány hosszú kidomborodás, melyek fenn a

csúcsoknál a mellvédfalhoz sokban hasonlítottak. Egészen fenn a csúcsán könnyű, fehér vászonsátor is volt látható, melynek vakító teteje messze ragyogott, mint ujonnan esett hó, melyre a nap süt.

Mintegy nyolcz napra a főlebb elbeszélte események után, Ismáel és egész családja, valamint a konok Abirám, az erősített szikla lábainál gyűltek össze s azon mód felett tanácskoztak, mely által az elrablott állatokat visszaszerezhetnék. Abirám a mellett volt, hogy folytassák az utat az igavonók nélkül is, Ismáel azonban makacsul ellenszegült ezen véleménynek, minthogy nem volt kedve a terhelt kocsikat több száz mértföldnyire saját becses kezeivel czipelni.

Nem! — mondá — elrabolták marháimat, s én mindaddig nem mozdulok innét, míg ismét hatalmamba nem keritem egytől egyig.

E határozottan ejtett szavaknál, mely a további ellenkezésnek véget vetett, Ismáel a szikla-csúcsra irányzá tekintetét, hol őr gyanánt Ellen volt fölállitva. A leány a kis sátor előtt ült, mely a szikla párkányán állott, legalább száz lábnyira a rónaság fölött. E távolságból alakja körrajzainál többet alig lehet megkülönböztetni. Hosszu haját a szél lengeté, s tekintete a sivatag egy pontján látszott változatlanul pihenni.

Hej, Ellen, mi az? — szólt Ismáel, hatalmas szavával túlharsogva a szél zugását. — Látsz valamit, mi egy kutyanál, vagy farkasnál nagyobb?

Ellen még inkább fölemelkedék, miközben

folytonosan az ismeretlen tárgyra függeszté tekintetét; de hangja, ha válaszolt, nem volt elég erős, hogy az alól állókhoz lehallassék.

E gyermek bizonynyal semmi különösebbet nem lát, mint egy bivalt vagy pusztai ebet — folytatá Ismáel — de miért nem hallgat ide? Hej, Ellen leány, süket vagy? . . . Csaknem azt hinné az ember, hogy egy csapat vörösbőrű közelit! Bár jónének! Mily szívesen megboszulnám most gazságukat!

Mig a kiköltözött így beszélt, figyelmét pillanatra elforditá a leánytól. De midőn ismét visszafordult hozzá, már eltűnt, s a hely, hol az imént még állt, üres vala.

Ej, a patvarba — mondá Asa, Ismáel legidősb fia — azt hiszem, a szél fújta le onnan azt a leányt.

Az nem lehetetlen — tévé hozzá a második — nagyon sikamlós kövön ült, s már egy óra előtt is akartam neki mondani, hogy veszélyben van.

Ama szalag, mely ott a szikla szögletén lebeg, nem Ellené-e? kérdé Ismáel. Hah, mi mozog a sátornál? nem mondtam-e mindnyájatoknak?!

Ez Ellen! ez Ellen! — szakiták meg őt fiai.

És csakugyan Ellen volt. Gyorsan lépett ki a sátorból, könnyű s félelem nélküli léptekkel tért vissza előbbi álláspontjára, s kimutatott a sivatag felé, miközben élénken beszélt egy eddig nem látható valakihez.

A leány megőrült! — mondá Asa megvető

kifejezéssel, melyben némi aggodalom is vegyült.
— Mint látszik, nyílt szemekkel álmodoz.

Nem, nem, lehetséges volna bár, hogy őt a siouxk valamely kéme föltalálá — szólta Ismáel, éles pillantást vetve a rónaságra. — Abirám halk susogása azonban ismét a magasság felé irányzá szemeit, hol nem sokára észrevette, hogy a sátor takarója mozog, még pedig oly módon, mintha nem a szél lengetné. Hagyd őt, — ha merészel! — mormogá a kivándorlott fogai között. — Az égre, Abirám, ők jobban ismerik kedélyemet, minthogy ily játékot merészlenének.

Nézz kissé jobban oda! Ha a sátor takarója nincs fölemelve, nevezetek bagolynak.

Ismáel hevesen üté puskája agyát a földre, s haragos hangon így ordított:

Ellen, vissza! vissza! Istenemre, ő elfelejté anyanyelvét, s így meg kell kísértennem, nem ért-e más nyelven jobban?

Villámgyorsan irányzá lövésre puskáját a kivándorlott. A következő pillanatban eldőrdült a lövés, s lángsugárral szállt a magasba a golyó. Ellen megrázkódott mint a talált zerge. Átható sikoltást hallatva, visszaroht a sátorba, úgy, hogy bizonytalan maradt, jelentéktelen hibáját csak ijedtség vagy komolyabb baj bünteté-e.

Ismáel vad tettét oly gyorsan s egyszerre vitte véghez, hogy nem lehetett megakadályozni. Alig történt azonban meg, midőn vad és haragos

pillantásokat löveltek reá fiai, s roszaló mormogást hallattak.

Atyám! — mondá Asa nyersen és haraggal — atyám, mit tett Ellen, hogy mint a szarvast vagy éhes farkast lelövöd?

Valami roszat tett! — viszonzá a kivándorlott gondolkozón, de nyugodt hidegséggel. — Valami nagyon roszat, fiam.

Ej, azt hiszem, mégis különbséget kellene tenni egy férfit s egy meggondolatlan fiatal leány között.

Asa, hallgass! Te férfit vagy, mint gyakran dicsekvél vele, de én, gondold meg ezt, atyád és főnököd vagyok.

Azt jól tudom! De milyen atyám!

Hallgass, fiam, a felett nem kétkedem, hogy a siouxk számára a te álmoságod készíté el az utat a tanyáig. Épen azért beszélj szerényen, gondos fiam, ha nem akarod, hogy hibád után sántikáljon még a büntetés.

Ej, ne szóljon ön büntetésről! Nem akarok többé gyermekként járszalagon vezetetni! Nem akarok tovább itt maradni, hogy rosszabbul bánjanak velem, mint a legalábbvaló állattal.

Látod atyám! Látod! — mondák most egyszerre valamennyien, mintha egy ajakkal szólalt volna még a sok különböző hang, mintha valamely alkalmat kerestek volna, mely a mindig hevesebbé váló vitát megszakítsa.

Látod! — ismétlé Hiram is tompa fenyegető

hangon — Ott érdekesebb dolog fejlődik ki, mint a perlekedés ideleenn!

- Csöndesen fordúlt el a kivándorlott daczos fiától, s még mindig haragtól szikrázó szemeit fölfelé emelte. Alig vette azonban észre az általános figyelem tárgyát, midőn mérge ámulattá s boszúsággá változék.

Azon helyen, melyről az imént Ellen eltűnt, más női lény állott, feltünő gyöngéd s kedves alak. Sötét, fényes selyem ruha burkolá körül nyulánk természetét, s habár a távolságból arcvonásait nem lehetett tisztán kivenni, az mindazáltal látszott, hogy fiatal, és ajkai, mintegy imádkozva mozogtak. Kezeit kérőleg tette össze, mintha Ismáelhez kívánna esdekelve fordulni, hogy dühét Ellenről önmagára fordithassa. De mielőtt a kivándorlottak hallgató csoportozata magához jöhetett volna, a különös és váratlan látvány után maga Ellen lépett ki a sátorból, az aggodalom minden jeleivel, s néhány gyors szót intézett társnőjéhez, ki arra ismét vissza engedé magát általa vezetetni a vászon-burkolat alá. Az alatt álló hallgatók semmit nem érthettek Ellen beszédéből, s még mind mozdulatlan, ámulatban időztek, mintha tulvilági jelenséget láttak volna. Mély hallgatás következett, melyet végre Asa szakított meg.

Ez tehát azon állat, melyet csalogatóul hozott ön a mezőségre, s szemeink elöl oly gonddal rejtegetett? — szólt Abirámhöz fordulva, minthogy apját nem merte ismét haragra ingerelni — pom-

pás hazug ön! A kentuckyi hirlapok százan is elnevezték önt fekete emberhús-kereskedőnek; hogy azonban fehér árucikkkel is kereskedik ön, az bizonyosan álmukban sem jutott eszökbe.

Kicsoda a lélekeladó? — szakítá meg őt ádázan Abirám. — Mit törődöm én a hazugságokkal, miket felőlem Kentuckyban irtak? Nézz saját családdra, nézz magadra! Kentuckyban mindenki elletetek vádaskodik. Igen, igen, magam láttam atyád — anyád — s három testvéred a telepítvények bítófáira felkötve, s oly összeg volt fejetekre téve, mely valamely becsületes ficzkót gazdaggá tehetett volna, ha . . . .

Egy csattanó ökölesapás ajkaira, oly hevesen szakítá meg őt, hogy tántorgott, s vér szökött ki dagadt ajkaiból.

Asa! — szólt az atya méltósággal lépven elő. — Asa, te anyád fivéréd ütötted meg!

Egész családunk meggyalázóját ütöttem meg, — viszonzá a ficzkó boszusan — s ha nem zabolazza nyelvét jobban, úgy . . . . az égre, bár én nem szivesen nyulok a késhez, de ha végsőre kerül a dolog, akkor e gyalázatot . . .

Fiú! ma, egy nap alatt kétszer elfelejtkeztl magadról — szakítá meg őt Ismaél. — Őrizkedjél, hogy harmadszor is megtörténjék! Asa, ismeresz engem, s így megértettél! Őrizkedjél! Te pedig Abirám, hallgass! A fiú megbántott s az én dolgom számotokra igazságot szolgáltatni. Érts meg jól; neked igazság fog szolgáltatni, s ez elég. Elle-

nem egyébiránt, s családom ellen, gonosz dolgokat mondtál, habár jól tudod, neveink nem becsületenség miatt voltak a telepítvényeken bitófára szögezve. Azért szögeztetek oda, mivel én azon törvényhez ragaszkodom, hogy a föld minden emberé. És ezt nem szégyenlem! adná Isten, hogy épen oly könnyen tisztára moshatnám kezeimet azon dolgoktól, mi a te tanácsodra történt! Álmom nyugodtabb volna, és senki, ki nevemet viseli, nem pirulna, ha az kimondatik. De elég felőle! Béke legyen, Asa és Abirám! Béke és nyugalom, nehogy még több szó ejtessék, mely a rossz dolgot még rosszabbá tenné!

E parancsolólag ejtett szavak után Ismáel megfordult, és sem Abirám, sem Asa nem bártorkodott a hevessé vált vitát folytatni. Asa nem sokára ismét szokott nyugalmába s közömbösségébe süllyedt; de Abirám tovább duzzogott, s rút arcának holt halványsága nagyon is világosan tanusítá, mily mély a harag, melyet kényszerüsből keblébe zárt. Boszujának kiöntését az első kedvező alkalomra hagyta, mely nyilni fog.

A sziklára megyek, fiúk, hogy az indiánok után nézzek körül — mondá némi szünet múlva Ismáel fiaihoz, kik hallgatva és csöndesen heverésztek a kis erősség lábánál. — Ha nincs mitől tartanunk, akkor menjünk a szabadba. Addig legyetek nyugodtan.

A kivándorlott erre fölfelé lépdelt a szikla lábán, mely mintegy húsz láb magas, természetes

kidomborodást képezett. Egy öbölbe mászott föl, mely fatörzsekből készült mellvéd fallal szorgosan el volt sánczolva. E mellvédfalnál mindig fegyveres őr állott. Hallgatva ment el mellette, s mivel addig nem nyugodott, még különböző természetes és mesterséges akadály legyőzése után a szikla fensikjét el nem érte, hol családja kunyhói fel valának ütve. E hely több száz négyszög lábnyi tért foglalt magában, s elég magasan feküdt a rónaság fölött, hogy az indiánok nyilait ártalmatlanná tegye. Itt Ismaél nejét s gyermekeit eléggé biztosítva vélte a vadak támadásai ellen, s így eltökélé vadászati kivándorlást tenni, hogy vadat szerezhessenek élelmiszerül. Miután e határozatot nejével közölte, ismét lelépdelt a rónára, s embereit két csapatkára osztá föl, melyek egyikének őt kelle követni, még a másik visszamaradt az erősségben. Nem számítás nélkül választá kísérete közé Asát és Abirámot, miután igen jól tudta, hogy csak ő képes egyedül fia heves véralkatát zabolázni. Midőn a szükséges parancsok ki valának osztva, a vadászok megindultak, s nem meszse a sziklától szét váltak egymástól, hogy ott kört képezhessenek a távoli bivalessordák körül.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Mig a kiköltözött fiával és Abirámmal vadászattal tölté idejét, azalatt a sziklától egy ágyu-

lövésnyire két férfiú ült a rónán egy csörgedező patakocska közelében, s kedvtelve beszélgettek az izes bivalpúpról, mely inyökre volt készítve. A nyalánkság nagy vigyázattal volt az állat hátáról lefejtve, és szőrös bőrébe burkoltan az ottani szokás szerint, földbe ásott kályhában süttetett és pirittaték meg. Alig lehetne pompásabb sültet találni, s egy pár embert sem oly könnyen, ki a tápláló eleséget nagyobb élvezettel költötte volna el, mint az említett két férfiú.

Vágj mélyebben szivébe, fiam — mondá a vadfogó, mert ezen derék pusztai lakó ő volt, ki a méhvalászszal pompás lakomát készített, — többet vágj ki a közepéből, mert ott találod a valódi levet és erőt, mely szivedet is táplálni fogja.

Igen, igen — szólt Pál, miközben kissé szünetet tartott, hogy lélekzetet vehessen. — Csak egy korty methem volna, akkor megesküdném, hogy ez a legerősítőbb étel, mi valaha férfiú elé téteték.

Ej, természetesen erősnek nevezhető — viszonzá az öreg vadfogó, csöndes, szivélyes kaczagásával. — Erős, s azt is erőssé teszi, ki eszik belőle. Jer ide, Hektor! — mondá kutyájához, egy jó darab sültet vetve neki. — Jer ide vén barátom; neked is erősítésre van szükséged öreg napjaidban, épen úgy, mint uradnak. Nézd, fiam, e kutyát! ez oly teremtmény, mely jobban evett és aludt, mint sok király! És miért? mert teremtménye adományait élvezte, de nem élt vele vissza. Kutya lőn, s úgy

élt, mint jó kutya. De az embert embernek teremté az Isten, és sokan vannak, kik, mint az éhes farkasok, úgy falnak.

Igen, igen, mindez nagyon szépen van mondva, öreg vadfogó — szólt Pál, kinek derék társa bölcsészete, nem épen látszott kedve szerintinek. De valamit akarok mondani! Meddig együttleszünk, mindennap lövök egy bivalent, s önnek meg kell púp-ját sütnie.

Nem, nem! Abba nem egyezem! Mindenütt jó ez állat húsa, s arra nem nyújtok segédkezet, hogy mindennap megöljünk egyet a pusztán, mielőtt a meglevőt el nem fogyasztottuk.

Ej, a patvarba, vén gyermek, ha mindenütt ily jó ízű, mint ez itt, akkor kötelezem magamat, hogy magam megeszem naponként egy egészet, a csontokig. De nézd, ki jó itt? Bizonyynyal valamely finom orrú egyén, ki szaglása után jár, midőn orra jó ebéd szagát érzi meg.

Az említett személy csöndesen jött fölfelé a pataknál, s meggondolt léptekkel, de egyenes iránybantartott étkező barátainkhoz. Miután semmi ijesztő vagy ellenséges nem látszott külsején, a méhivadász nem mozdult, hanem kettőztetett étvágygyal evett, mintha attól tartana, hogy a púp nem volna elég mindazok kielégítésére, kik a lakomában részt fognak venni. A vadfogó másként viselé magát. Mérsékelt étvágya már kellőleg ki volt elégítve, s szives tekintettel nézett a közeledő elé.

Csak bátran ide, barátom — szólt az idegenhez, ki pillanatig kételkedve állott meg. — Ha éhséget érez ön, akkor ösztöne épen jó helyre vezette. Itt van elég ennivaló, és hozzá só is. Csak ide, aggodalom és félelem nélkül! Mi keresztények vagyunk, kik szívesen megosztják falatukat az éhezőkkel, és akarattal senkit nem bántanak.

Ej, ön az, tiszteletre méltó vadász — mondá Battius doktor, az új jövevény, miközben minden további gondolkodás nélkül közelébb lépett. — Szívemből örvendek, hogy találkozhattunk! Mindketten szeretjük a természetet s műveit, s így barátoknak kell lennünk.

Csak jöjjön ide, tudós barátom, — viszonzá kaczagva a Vadfogó — Ide üljön le, s ha jól lakott, mondja meg, miféle állat az, melynek húsából evett.

Battius doktor nagy meglepéssel fogadta az indítványt, mert ma nagy utat tett, s a zordon szél nem kevésbé növelte étvágyát. Kéjtelmes mosolylyal foglalt helyet a Vadfogó mellett, s minden további finomság nélkül, elkezdett gyorsan enni. Még evett, s az öreg vadfogó belső örömmel nézte őt, de egyszerre csak Hektor elkezdett morogni, s ily módon jelenté egy új jövevény érkezését.

Egy férfiú jó! — szólt a Vadfogó, miközben hirtelen fölállt. Férfiúnak kell lennie, ha jól értem vén Hektoromnak jelentéséből.

Hover Pál azonnal talpra ugrott, s puskáját lövés készen tartva, így szólt fenyegető hangon :

Ide, ha barát vagy! De ha ellenségesen közelítesz, akkor légy elkészülve a halálra.

Barát közelít; barát, fehér és keresztény — viszonzá egy férfias hang, a közel sűrűségből, s egy perczel később egy fiatal férfiú lépett félelem nélkül elő.

Mig gondolkozva közelített, Vadfogó- és társainak elég idejük volt a jövevény külseje megvizsgálásához. Első tekintetre észrevették léptein és tartásán, hogy az ifju katona, vagy legalább katona volt. Finom, kék posztó főveget viselt, melyről ragyogó aranybojt függött le, mely csaknem elenyészetta gazdag és tündöklő fekete fűrtök között. A z idegen nyakán fekete selyemkendőt viselt, és sötétzöld vadász-ing, sárga zsinórzattal fedte testét. Lábain moccassinokat viselt. Dúsan ékesített tör fénylett övében, s a mellett fenyegetőn tündökölt egypár finom-művű pisztoly. Hátán rövid s nehéz puska függött, vadásztáska és puskapor-tartóval, vállára egy tarisznya volt akasztva, melyre U. S. betük valának kivarrva. (United States, Egyesült-Államok.)

Békével s barátsággal jövök hozzátok — monda az idegen mosolyogva — s reményilem, szándokaim nem ellenkeznek az önökével.

Ej, barátom — szólt Hover Pál kissé hirtelenkedve — ért ön ahhoz, miként kell a méhet e nyílt mezőről az erdőig üldözni?

Nem! — válaszolt az idegen. — A méh oly madár, melyet még soha nem üldöztem.

No akkor fiu, szorítsunk kezét — mondá a méh vadász amerikai nyiltszívűséggel. — Soha nem fogunk összeveszni, ha ön az édes mézet oly kevésre becsüli. És most, ha jó falatra vágynék — rajta! Itt még van egy izes darab sült, mely elég lesz mindnyájunk számára. Mellékesen mondva, mióta hagyta ön el a telepítvényeket?

Nehány hete már, s még több nap elmulhat, mielőtt visszatérek. Ön meghívását egyébiránt elfogadom; mert először tegnap reggel óta böjtöltem és másodszer a bivalpúpot sokkal inkább szeretem, mintsem hogy ily enyhülést elutasíthatnék.

Ó, ön hát ért a dologhoz! Akkor többet tud mint én tudtam, minthogy pár óra előtt még mitsem tudtam a pompás eledelről.

Ez valóban pompás sült — mondá a csinos fiatal idegen, miután éhségét lecsillapítá. — Vagy étvágyom volt különös nagy, vagy a bival lehetett rendkívül kövér és szép.

Igen, igen, az volt — mondá a kis természetvizsgáló, Battius doktor, ki égett a kíváncsiságtól, megtudni a fiatal idegen állását és nevét. — De mondja meg kérem, ki ön tulajdonképen? Mi a neve? És miért jött e szomoru sivatagba?

Az ismeretlen kissé idegenkedve nézett a kis kíváncsi doktorra; de azután így szólt mosolyogva, miközben táskájából kis tókot vett elő, s azt a doltornak nyújtá:

Ez meg fogja önt győzni uram, hogy van némi jogom e vidékek beutazásához, melyek bizonyos idő óta jogos tulajdonai az amerikai államoknak.

Mi ez? kérde a természetvizsgáló, miközben egy pergamen lapot vön elő, s azt kibontá. — Az állampecsét, az elnök kézírata — diploma biz ez, mely Middleton Duncan Uncast tüzér-századosnak nevezi ki.

Kit? kit? — szólt most élénken a vadfogó, ki az egész beszélgetés alatt le nem vette szemeit az idegenről. — Hogy hangzik a név? Nem Uncasnak nevezte ön őt? . . . . Uncas! Mit, nem Uncast mondott-e?

Mindenesetre, nevem ez — viszonzá az ifju kissé büszkén. — Egy indián-főnök neve volt ez s én és nagybátyám büszkén viseljük, és pedig bizonyos fontos szolgálat emlékére, melyet családomnak, a tartományok régi harczi alatt, egy bátor harczos tőn.

Uncas? Nem Uncasnak nevezte-e őt? ismétlé a Vadfogó, miközben közelébb lépett az ifjuhoz, s fekete fürtjeit, melyek gazdag hullámokban lengék körül az ifju fejét, elsimitá magas homlokáról. — Ó, — szemeim elvénültek, s nem élesek többé, mint azon időkben voltak, mikor még magam is harczos valék, s mégis megismerem az atya tekintetét a fiuban. Igen, igen, mindjárt föltűnt nekem, amint ön idejött! De amaz idők óta sok minden történt, s emlékezetem oly homályossá lett, hogy nem jutott egyszerre eszembe a hely, hol önnek

képmását láttam. Mond csak fiam, hogy neveztek atyádat?

Az én nevemet viselé, s a forradalmi harcok alatt, az egyesült-államok tisztje volt. Anyám fivéréét Heyward Duncan Uncasnak hívták.

Még mindig Uncas! Még mindig Uncas! — ismétlé az öreg Vadfogó, s remegett belső megindulásában. — És annak apját?

Szintén ugy neveztek, kivéve, hogy ő még nem volt Uncas. Mert épen neki s nagyanyámnak téteték azon szolgálat, melyről az imént beszéltem.

Tudtam! mindjárt tudtam! — ujjongott remegő hangon az öreg ember, mialatt elnyűtt vonásai hatalmasan rángatóztak, mintha az idegen által említett nevek a mult ezer elszunnyadt emlékéét ébresztették volna föl. — Tudtam! Fiu, vagy unoka mindegy! Ugyanazon vér, s ugyanazon tekintet! Mondja meg nekem, az, kit Duncannak neveztek, Uncas melléknév nélkül, él-e még?

Nem — viszonzá a fiatal ember, és szomoruan rázta meg fejét. — Nem; magas kora s egyéb tulajdonságai miatt tiszteltetve halt meg.

Magas kora miatt! — ismétlé az öreg Vadfogó, miközben saját sovány, de még mindig izmos karjaira tekintett. — Hiszen az igaz, hogy a telepítvényekben élt, és bölcs volt az ottani módok szerint. Ön azonban, nemde, gyakran látta, s hallotta őt Uncas és a vadonság felől beszélni?

Mindenesetre igen gyakran! Akkor királyi tiszt volt. De midőn a király és az amerikaiak

közt háboru ütött ki, nagyatyám hazájára emlékezett, az üres czimeket elveté magától és küzdött saját népeért, és hona felszabadításáért.

Azt okosan, s természetesen tette. Jöjjön ide fiam, üljön mellém, és mesélje el, miről beszélt nagyapja, midőn a vadonságra s csodáira emlékezett?

Az ifju mosolygott mind a hevesség, mind az élénk részvét fölött, melyet az öreg irányában tanusított, de habozás nélkül engedé magát azért neki át.

Az hosszú s helyenkint szomorú történet is — szólt jóindulattal, s nyájasan tekintve az öregre. — Vérontások, s az indián kegyetlenség minden borzasztóságai előfordultak beszédeiben.

Csak ki vele, jövevény! — mondá Hover Pál. — Ily dolgokhoz Kentuckyban hozzá vagyunk szokva, s rám nézve a történet nem lesz unalmasá, ha néhány fejbőrlehuzás előfordul is benne.

Nemde, Uncasról beszélt önnek? — Kérdé ujólag a Vadfogó, a nélkül, hogy a méhavadász szavaival törödnék. — Mit gondolt és beszélt fölöle? . . . Ugy vélem, hogy midőn az ültetmények kényelmei között, lakályos szobájában volt, mit beszélt?

Ott is épen úgy beszélt, mint a vadonságban tette volna, ha barátaival lett volna együtt.

Barátjának nevezte a vadat? A szegény, félmezeitelen, befestett indiánt? Mit, nem volt-e büszke és nagyravágyó, a főnököt barátjának nevezni?

Nem, épen nem! Sőt inkább dicsekedett ez ismeretséggel, s mint ön már hallá, első-szülött fiának az ő nevét adá, s e névnek örökségül kell szállania unokáról unokára.

Ez azután már szép tett volt! Igen, oly szép, mely illett egy férfihoz és keresztényhez. Nem mondta-e, hogy a delawar gyorslábu volt? Nem emlékezett arra?

Gyors, mint a szarvas, mondá Igen gyakran mondta ezt felőle, és fúrge szarvasnak nevezte őt, amint őt hajlékonysága miatt hívták.

És bátor is volt, fiam, bátor, és félelmer nem ismerő! — folytatá a vadfogó, miközben arcza minden vonásán elragadtatás tükröződött a dicséretetek miatt, mely oly férfiut illett, kit egykor szemlátomást, nagyon gyöngéden szerethetett.

Erős volt, mint az oroszlán, és nem ismert félelmet — mondá nagyatyám. — Ugy beszélt Uncasról, s ennek apjáról is, kit bölcsességeért „nagy kigyónak“ neveztek, mint a hősiesség és állhatatoság ősalakjairól.

És csak igazságos volt irányukban! Igen, csak igazságos! Hübb férfiakat náluk nem lehetne találni, semmiféle törzs és nép között, bármily színűek s bőrűek legyenek is. Igen, most már látom, hogy ön nagyapja igazságos volt, és nem feledékötelességét, — látom utódján. Azok vészes idők voltak akkor, a Glenn fölött és a halmoknál, — de ő dicsően kivágta magát. De mond csak fiam, — vagy

inkább azt kellene mondanom, tiszt ur, miután ön tiszt, — ez volt minden?

Ó nem, bizonyosan nem! Mint az imént is mondtam, az borzasztó történet volt, teli rettentő és megindító eseményekkel, s nagyatyám és nagyanyám emlékezete. . . .

Ó! — mondá a Vadfogó fölemelt karral, mintha kedves emlék töltené be szívét — ó Alice! Mi mosolygó, vidám gyermek volt az a boldogság között, s mi lágy és gyöngéd, midőn a szerencsétlenség beköszönt. Haja ugy fénylék, mint az arany, mint a fiatal özike préme, s bőre gyöngédebb volt, mint a legtisztább víz, mely a sziklából csepeg. Még egészen jól emlékszem reá! Igen, egész jól emlékszem reá!

Mind reá, mind nagyatyámra, sokkal élénkebb benyomást tőnek az átélt veszélyek, mintsem hogy akkori társaik bármelyikét elfelejthették volna.

A vadfogó félre fordult, szemeit a földre süllyeszté, s valami mély érzéssel látszék küzdeni: aztán ismét a fiatal emberhez fordult, becsületes szemeit arczára függeszté.

Minden társáról beszélt önnek? — kérde csaknem tartózkodón. — Valamennyi vörösbőrű volt, őt és Munró leányát kivéve?

Nem, egy fehér ember is volt a delawarok között. Az angol sereg ügynöke, ki amerikai születésű volt.

Nemde, részeges, haszontalan, semmirekelő,

mint többnyire minden halvány arczu, ki a vadakkal czimboráskodik?

Öreg ember, öreg ember, ősz hajának meg kellene önt óvni a rágalom és hazugságtól! — viszonzá mély komolysággal az ifju. — Nem, azon férfiu, kiről én beszélek, egyszerű, de nagy lélekkel megáldott ember volt, ki a vörösek és fehérek legjobb tulajdonait egyesíté magában, hibáik nélkül. Megtudta különböztetni a jót a rosztól, s dicső erényei mind egyszerű, Istenfélő erkölceiben gyökereztek. Bátorságban nem állott vörös társai megett, sőt hadi-gyakorlatok s ügyesség tekintetében, még meghaladá őket. Ez nemes sarja volt az emberi-természet nagy törszének, bátor, hű szivvel, törhetlen becsületesség- s a legbiztosabb kézzel megáldva. Ezek voltak nagyatyám szavai, midőn e férfiuról beszélt, kiről oly sok roszat tőn fel ön, öreg vadász.

A Vadfogó szemei a földhöz voltak szögezve, míg az idegen az ifjuság teljes tüzével festé lelkületét s tulajdonait a szóban levő fehér embernek. Mintegy gondolat nélkül játszott kutyája fülével, majd be-, majd kigombolá kabátját, s oly remegő kezekkel simogatta fegyvere csövét, hogy egyáltalán nem lett volna képes e pillanatban használni azt. Midőn a fiatal ember elhallgatott, remegő, tompa hangon így válaszolt:

Hát ön nagyapja nem felejté egészen ama fehér embert?

Nem, attól nagyon távol volt, mert családunk-

nak már három tagja keresztelteték a derék hihordó nevére.

Nevére keresztelteték, azt mondá ön? szolt fölindulva az aggastyán. — Mit? Egy elhagyott, magános, tanulatlan vadász nevére? Tehát a nagyok, a gazdagok, a tiszteltek, és — mi mindenél több — az igazságosok, csakugyan viselnék az egyszerű, dísznélküli ember nevét?

Igen, fivérem és két unoka bátyám kereszteltetett úgy, és e név minden czim mellett ott fog állni, mit még nyerhetnek.

De valóban az igazi nevet érti ön, ugyan azon betűkkel, szótagokkal, mely N nel és L lel van végezve?

Igen, igen, egészen azon nevet értem — mondá mosolyogva az ifjú. — Semmit sem felejtettünk ki, mi hozzá tartozik. Igen, nekem van épen most egy kutyám, mely most nem messze tőlünk, szarvast nyomoz, mely azon kutyától származott, melyet a jó hihordó barátjai után küldött, ugyan azon fajból, mint az vala, melyet maga nevelt s hordott vadászataira. Mi e kutyának orrát s lábait illeti, egész Amerikában nem létezik derekabb állat.

Hektor! — mondá mélyen megindulva az öreg ember, s kutyájával úgy beszélt mint gyermekével.

Hektor, hallod, kutyám? Fajod s véred itt van a mezőségeken! Név! — Csodálatos!

Tovább nem volt képes magát tartani; a természet erősebb volt, mint ő. Egészen túlhalmozva a szokatlan és rendkívüli érzelmek árja, s oly em-

lékek által, melyek régen szunnyadtak bensejében, az öreg ember annyi erőt is alig vehetett magán, hogy a túlfeszítés miatt természetlen hangon, ezt még hozzátehesse:

Fiú, nézz reám, én vagyok ama hirhordó! Egykor harczos, s most nyomoruságos vadfogó!

S alig ejté ki e szavakat, midőn szemeiből forró könnyek hullottak mély redőzetű, megviselt vonásaira. Arczát térdére hajtva, elburkolta bőr kabátjába, és hangosan zokogott.

Mindez mély megindulást gerjesztett hallgatói szívében. Hover Pál a legélénkebb figyelemmel hallgatott a párbeszédre. Nem szokva mélyebb s hevesebb érzelmeit elnyomni, arczát majd erre, majd amarra fordította, hogy könnyi kitörését akadályozza, míg végre sírni látta az öreget s hallá szivetrázó sóhajtásait. Ekkor felugrott, torkon ragadá ifju vendégét, s durva hangon kérdé, mi joggal keseríté meg öreg társát. De ugyan azon perczben eszébe jutott, hogy az ifjú nem mondott mást mint jót, és kedvest, s ismét elbocsátá őt, s ujjongó örömrivalgást hallatott. Aztán átkorolta vad szenvedélyességgel társait, s végre csöndes megindulással állt meg velök együtt az agg. vadfogó előtt, kinek könnyárjai most már apadni kezdettek.

Igen, valónak kell lenni — mondá végre a fiatal tiszt, míg szemeiből letörlé a megindulás könnyeit.

Mert miként ismerné különben oly körülményesen a történetet, mely családokon kívül oly kevesek előtt ismeretes.

Nos, igazán! — szolt folytatólag Pál — ha ön még most sincs meggyőződve, úgy én megesküszöm, hogy e történet igaz. Az öreg vadfogó minden szava oly igaz, mint az evangelium!

S mi azt hittük, hogy már régen meghalt! viszonzá a fiatal tiszt — Nagyatyám is magas korban halt meg, s ő mégis ifjabb volt, mint ez ősz.

Igen, igen! nem történik gyakran, hogy az ifjuság így tekinthet az aggkor gyöngeségére — kezdé ismét a Vadfogó, miközben fejét fölemelé, s nyugodt méltósággal nézett körül. — Hogy még a föld vándora vagyok, ifjú ember, az ur akarata, ki titkos czéljaira tartott fönnengem. Hogy azonban az vagyok, kinek magamat kiadom, nem kell kétségbevonnod, mert miért hajtánám fejemet oly nagy hazugsággal síromba?

Nem kétkedem! Legkevésbé sem kétkedem, kedves, jó, öreg barátom! — viszonzá élénken az ifjú. — Csak csodálkozom és örvendek! De miért kell önt, szülőim hű és érdemtelmes barátját, a pusztán találnom, oly távol minden kényelemtől, mit a telepítvények nyujthatnának.

Azért vándoroltam e sivatagra, hogy a balta-csapások hangját kerüljem, mert idáig nem követnek a favágók. De engedje, hogy ugyan e kérdést intézzem én is önhöz. Miért jó ön ide, e vadonba?

Különös ok üzött ide, melyet önnel, miután ismerem, szívesen közlök. Ön becsületes, s így bizonyosan inkább fog engem egy becsületes ügynél

segíteni és gyámolítani, mintsem abban akadályozni.

Jöjön hát, és beszéljen kedvére — mondá a Vadfogó, miközben ülással kínálta meg az ifjut.

Ez szívesen s készséggel engedett, s miután a többiek is helyet foglaltak, elkezdé a különös okok történetét beszélni, melyek őt ily mélyen vezették a pusztába.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Az estszürkület beállt. A nap leszállt a lát-határ mögött, midőn Ismáel és Abiram, Asa nélkül, visszatért a vadászatról. Fia elmaradása az auyát nagy aggodalomba ejté, míg az atya csak felháborodott rajta, minthogy azt hitte, készakarva maradt ki, nehogy nagybátyjával, Abirámmal, még-egyszer szóvitába keveredjék. Abiram az anya aggodalmát még inkább növelé, mivel azt beszélte, hogy vadak nyomát látta a sivatagon. A nő az éj daczára ki akart menni a sivatagra, hogy fiát kereste; Ismáel sötét arczczal s durva hangon parancsolá neki, keresse föl fia helyett ágyát, családja minden tagjával együtt, Ellenig kivételével, ki fönn maradt.

Késő éjjel érkezett vissza Battius doktor, titkosan beszélt Ellennel, s ez által végre bevezették a sátorba, melynek titkos lakónőjét már láttuk. Miután egy kis ideig a sátor belsejében volt, visszatért a nélkül, hogy valaki által észrevétnék,

s a többihez hasonlóan ő is fekhelyére dőlt, Ellen az idegen hölgnél maradt, s többé nem mutató magát az éjen át.

Midőn a következő reggelen a családtagok ismét összegyűltek, valamennyien sötéten s duzzogva jelentek meg. Az anya legcsekélyebb jelét sem mutató szokott élénkségének; a fiuk némán aggódtak távollevő fivérök miatt, és Ismaél gondolkozva ült a nélkül, hogy valakivel törődék. Csak Battius doktor és Ellen tarták meg szokott kedélyhangulatukat, miközben olykor, titkos egyetértő pillantásokat váltottak.

Asa — kezdé a kivándorlottak vezetője hidegen. — Asa meg fog lakolni kötelesség-ellenes kimaradásáért. Magaviselete, oly időben, midőn minden perczen a siouxk megtámadásától tarthatunk, megbocsáthatlan.

Igen, igen, hiszen jól tudom, hogy vasgyuró vagy gyermekeiddel szemközt — viszonzá daczosan az anya. — Te magad üzted el a szegény fiut közlünk oly időben, midőn karjára legnagyobb szükségünk lehet.

Atyám! — szolt Ábner, a kivándorlott második fia. — Atyám! én és fivéreim eltökéltük, hogy fölkeressük Asát. Nem jót sejtünk, nyugtalanok vagyunk, mert nem tudjuk megmagyarázni magunknak, miért tölté az éjet künn, a pusztán és nem ágyában. Ez teljesen ellenkezik szokott magaviseletével.

Esztelen beszéd! — mormogá Abirám fogai

között. — A fiu özbakot, vagy bivalt ejtett el, s ott aludt az állat mellett, nehogy reggelre elvigye a sivatagi farkas. Nemsokára jöni fog, vagy legalább hívó szavát fogja hallatni, hogy valaki menjen terhéhez hazahozni segíteni.

Magad beszélsz esztelenül — szakítá meg őt boszankodva az anya — majd az én fiam koldulna segélyért, ha egy özbakot kellene vállára vetnie, vagy egy bivalt fölmetélni! Miért mondasz magadnak ellent, Abirám? Nem te mondád-e tegnap este, hogy vadakat láttál a sivatagon?

Én? — mondá hevesen, mintha tegnapi tévedését aggodalmasan kívánná helyreigazítani — Igen, tegnap azt mondtam, s ma is azt mondom. Igen, igen, tetonok barangolnak közelünkben, s kívánom, hogy a fiu kikerülte legyen őket.

Azt indítványozom — mondá Battius doktor — induljon utnak az egész család, s keresse föl az elveszett fiut!

Ez az én nézetem is — mondá élénken az aggó anya. — Battius doktornak több esze van, mint felőle föl tettem, s indítványának meg kell történni. Magam is puskát fogok és — jaj a vörösbőrűeknek!

Eszter bátor szavaira valamennyi fiu fölugrott, s ajánlkozott terve kivitelére. Ismáel is engedett, s kevés percz múlva megjelent Eszter fegyverrel kezében készen, hogy fiainak vezetőül szolgáljon.

De ki fog a sátonnál maradni? — susogá Ismáel sógorának, jelentőséges pillantással.

Abirám megdöbbsent, s haragosan és gyorsan így válaszolt:

Én itt maradok s őrzöm a tanyát!

Minden hang azonnal felszólalt ellene, mint-hogy neki kelle megmutatni a helyet, melyen az ellenséget látta. Abirám vonakodott, végre azonban ellenkezése daczára is engednie kellett, s Ismáel Ellent nevezé ki a szikla öreül, miközben meleg figyelmet ajánlott, s néhány védelmi mód-dal ismerteté meg. Erre kövek halmozottak a fensik párkányára, hogy Ellen és a gyermekek nagy fáradság nélkül hengerithessék a netaláni támadók fejére, s aztán a lehetőségig elzártak minden bejárást a tanyához, s oly szilárdan megerősítettett, hogy megrohanása s bevétele képtelenségnek látszott.

Miután a kis erősség a lehetőségig védelmi állapotba helyeztetett, a társaság megindult, s Asa fölkereséséhez látott. Eszter puskával fegyverkezve, vezeté a csapatot.

Nos, Abirám — szólt fivéréhez — tartsd jól le orrodát, szaglálj, mint a vadászeb, s mutasd meg, mit tudsz. Te valál első, ki fölfedezéd az indián macasin nyomokat; s így neked kötelességed bennünket egy helyes utra vezetni. Ide jer ember, wellém, s vezess bennünket, mint férfiuhoz illik,

Abirám engedelmeskedett, de láthatóan kedvetlenül, úgy, hogy a kivándorlott óriási fiai nem nyomhattak el egy gúnymosolyt, minthogy vonakodását a siouxok elleni félelemnek tulajdoniták.

Csöndesen haladt előre a csapat, míg végre az erősség annyira mögöttük volt, hogy csak mint kis, ködbe burkolt pont tűnt fel. Itt megállt Ismáel, puskája agyát a földhöz ütve, s így szólt:

Elég. Sok bival, szarvas és őz nyomot találunk; de merre van az indiánok nyoma, melyet te láttál, Abirámm?

Tovább még, messzebb nyugat felé — viszont a megszólított, miközben kezével azon irány felé mutatott. — Itt az őzbak nyomát találtam, melyet leteríték, s csak később lelém a tetonok nyomait.

Ugyan véres munkát végeztél a lelőtt őzbakkal — mondá gunyosan Ismáel, miközben a vérfoltokra mutatott, melyek sógora ruháin barnultak. — Én ugyan e helyen két vén dämvadat s egy borjut löttem, s egyetlen csep vért sem hordok ruháimon, míg te, nyomoruságos dicsekvő, úgy nézesz ki, mintha családunk számára mézárós legényként dolgoztál volna. Jertek, gyermekek, nagyon is messze jöttünk; s itt az utolsó zápor óta nem is járt indián. Kövessetek! Lövök még valami vadat, hogy fáradságunk ne vesszen kárba.

Nem, nem! — mondá Eszter durván — engem kövessetek! Ma én vagyok a vezető; akarom és parancsolom, hogy kövessetek. Senkit úgy meg nem illet a vezérség, mint engem, az anyát, ki elveszett fiát keresi.

Ismáel részvétellel pillantott nejeére, s részvéte rá-

birta, hogy engedjen, habár nem szívesen tette. Battius doktor azonban, ki ez ideig hiven kíséré Esztert, határozottan vonakodott tovább menni.

Jó, maradj hát vissza, mint a fájós lábu kutya — gunyolódék durván Eszter, miközben feltartatlanul tovább ment.

Kevés percz mulva elérte a csapat a legközelebbi domb tetejét, s midőn azt mögötte hagyta, a doktor teljesen magára maradt.

Eszter e közben mind előbbre sietett, s tekintete szüntelenül körüljárt, midőn egyszerre gyors léptek dobogása hallatszék. Pillanattal később egy őzbak ugrott a tetőre, elrobant a kiköltözöttek mellett, s villámgyorsan tűnt el a mélységbe, hol a természetvizsgáló elmaradt. A bak már régen tul volt a lövési távolságon, mire a férfiaknak ideje lett volna puskáikat lekapni vállaikról.

Nézzétek, itt farkas jó! — mondá boszusan Abner, hogy az első prédát elszalasztá. — A farkas-bunda sem megvetendő hideg téli éjszakán, s az éhes ördög egyenesen nekünk szalad.

Megállj! mondá Ismaél, s megragadá fia karját. — Ez nem farkas, hanem fiatal kutya; és nézd, amott jó a másik is, egy vén! Vadászok vannak közelünkben.

Alig ejté ki szavait, midőn a két kutya az őz bak után szaladva, mellettök rohant el. Mindkét eb fuldokló erőlködéssel nézte a vadat, orrukat magasan hordva, mint valódi vadász- és nyo-

mozó kutyák szokták. A bak már a legközelebbi magaslaton futott, a kutyák megkétszerezék igyekezetüket, midőn a fiatalabb kutya egyszerre félre ugrott, felordított, s megállt. Idősebb társa egy darabig, de szintén egyszerre megállt, s kikerülten s lihegve tért vissza társához, mely folytonosan mintegy magánkívül, futkosott körül. s a léget rövid, vonító, s meg-megszakított ugatásával tölté be. Alig ért azonban közelébe az idősb kutya, midőn ez hátulsó lábaira ült, orrát magasan feltartá a légbe s szaglált, s aztán hosszú, hangos és vonító ordítást hallatott.

Erős szagnak kell annak lenni, mely a két derék kutyát feltartóztatja utjában — mondá Ábner, ki, valamint a többi, a legfeszültebb figyelemmel nézte a két kutya minden mozdulatát.

Lódd le! — szólt Abirám. — A vén kutya amott, halálos ellenükké, a vadfogóé! Igen, igen, ez az ő kutyája!

Mig Abirám e gyilkos indítványt tevé, maga épen nem volt lövéskészen; sőt inkább reszketett, s egészen szédülve s zavartan nézett körül. A többieken is oly ámulat vett erőt, hogy senkinek nem jutott eszébe puskát ragadni, s így a kutyák bántatlanul maradtak. Jó ideig néztek valamennyien tétlenül, mig végre a csöndet Ismáel szakítá meg.

Jertek — mondá — jertek fiaim, menjünk tovább, s ne háborgassuk tovább a kutyák mulatóságát. Szégyenleném magamat, ha egy szegény állat életét venném, csupán azért, mivel ura felet-

több kíváncsi. Jertek, jertek fiuk! Sokkal több a saját dolgunk, semhogy szomszédaink ügye-bajjával törődhetnénk.

Nem, nem! Ne menjünk! Egy lépést sem e helyről! — szólt Eszter elvadulva. — Ne menjetez innen gyermekeim. Titkos intés rejlik e kutyák ordításiba, s én végére akarok járni a dolognak, oly igazán, minthogy nő, és anyátok vagyok!

Erre azon hely felé sietett, hol a kutyák még mind folytatták hosszúra nyújtott panaszos üvítéseiket. Az egész csapat követé őt, részint engedelmességből, részint, mivel kisebb-nagyobb mértékben e különös jelenet mindnyájukat megragadta.

Ábner, Abirám, Ismáel! — szólt a nő, midőn oly helyen állt meg, hol a föld tel volt tárva, és vérfoltokkal áztatva — mondjátok meg csak, miféle állat vérzett el itt? Ti férfiak s vadászok vagytok, ismernetek kell a puszta jeleit! Jertek ide mindnyájan, s mondjátok meg farkas, vagy párducz vér-e ez?

Itt bivalent ölte meg — viszonzá Ismáel, miközben hidegen vizsgálá a nyomokat, melyek nője előtt oly irtózatosaznak látszottak — bivalent volt, nemes és hatalmas állat! Itt lábaival tombolt a földön, amott hálátlanságában szarvaival turta a földet. Igen, erős és bátor bivalentnak kelle lennie!

De ki terithette le? — kérdé Eszter. — Hol vannak akkor az állat belei? Farkas? A farkasok nem eszik meg a bőrét? Mondjátok meg férfiak és

vadászok, mondjátok meg, csakugyan állat vér volna-e ez?

Bizonyosan! — viszonzá Ábner. — Az állat itt csak vérzett, s aztán a halmon át a mélységbe vonszolta magát. Látjátok amott egész madár felhő lebeg a dög felett.

Nem, még nem dög: még van élet az állatban — mondá Ismáel. — Ha már holt volna, a ragadozók rajta lakoznának. A kutyák mozdulatai után következően, nem is bival, hanem ragadozó állat — talán fehér medve, a felső vizesésekről!

Legyen bármi, én a mellett vagyok, hogy induljunk vissza — szól Abirám. Itt vész lappang, s nem tanácsos ragadozó vad elé menni. Gondold meg jól, Ismáel, veszély minden előny nélkül!

Ismáel fiai gúnyosan mosolyogtak nagybátyjok régen ismert gyávasága s félelme ez újabb jelére.

Én megfogom ez állatot, s a másikkal, azzal, mely a sátorba fogva van, összezárom! — mondá gúnyosan Abner.

Az apa sötétes fenyegető tekintete hallgatást parancsolt a fiúnak. Erre azonban, a helyett, hogy Abirám tanácsára hallgatnának, az egész csoport megindult, s csak akkor állt meg, midőn egy kis fűvel benőtt sűrűséghez jutott. Itt Ismáel néhány perczig nője s gyermekeivel összeszorulva állt, s mindnyájan zilált, szorongó pillantásokat vetettek szerteszét. Az eget sötét felhők boriták, melyeket bömbölő szélvész kergetett, s a felhők alatt dél

felé tartó vízi madárcsoport repült. Az egész vidék zordon és vad lett, s minden színet ellenállhatlan szorongással töltött el. Végre Eszter hangja szakítá meg a mély hallgatást, s kísérőit felhitta, hogy a leverő kétségnek vessenek férfiasan véget, mintsem-hogy még tovább is a tárgyak tétlen figyelésénél időzzenek.

Hivjátok a kutyákat, fiaim, hadd nyomuljanak a sűrűségbe! — szólt a nő. Ti elég erősek vagytok a felső tó minden medvéje legyőzésére, csak bátorságtok ne veszítsétek el. Enoch, Ábner, Gábiel, előre! Mindnyájan süketek, némák és zavartak vagytok?

Ábner engedett az anyai felszólításnak, és sikerült neki a vonító kutyákat a sűrűség széleig vinni.

Hajtsátok le őket! — kezdé újra Eszter. Űzzétek előre, fiaim. És ti, Ismáel és Abirám mutassátok meg, hogy valódi határvidéki férfiak vagytok, ha valami veszélyes mutatkoznék. De ha nem lesztek bátrak, én foglak benneteket minden gyermek szemei előtt megszégyeníteni!

Most a fiuk eleresztették a kutyákat, s a sűrűbe üzték őket. Ugy látszék azonban, mintha az idősb kutyát valami rendkívüli tartaná vissza, egyszerre csak megállt, s minden tagjában reszketve előre futni épen oly képtelennek látszék, mint vissza. Az ifjak hajszolására nem ügyelt, s csak vonítással válaszolt ezek biztatására.

A másik kutya is habozott, de a szakadatlan

hajszolás mégis reá bírta őt, hogy előbbre menjen, s végre a bokrok közé nyomuljon. Azonban rögtön szorongó, ijedt ordítás lőn hallható, s a következő perczben a kutya kirohant a sűrűségből, s ismét elkezdett vadul és szünet nélkül körül futkosni.

Tehát egy férfitu nincs fiaim között! — szólt hevesen az anya. Adjatok jobb fegyvert, mint e rosz madárpuska, s majd megmutatom én, mire képes egy határvidéki asszony.

Maradj anyám! — mondá most Ábner és Enoch egyszerre. Ha egyáltalán véve kívánod látni az itt rejtező lényt, úgy majd kiüzzük mi.

A két fiatal ember pillanatnyi habozás nélkül megigazgatá puskáját, s benyomult a sűrűségbe. De minél előbbre jutottak, annál panaszosabban s keservesebben vonítottak a kutyák. Kányák és ölyük sereglették őket körül, s oly közel szálltak el mellettök, hogy a fák legalsó ágait érinték nehéz szárnyaikkal.

Még az eddig rendithetlen Eszterre nézve is rettentő pillanat volt, midőn fiai széthajták a sűrűség kuszált ágait, s a sűrű bokrok közt eltűntek. Mély és nyomasztó csend állott be. Egyszerre azonban éles és átható kiáltások szakíták meg azt, melyek gyorsan s röviden hangzottak el egymásután. Mindjárt ismét a legmélyebb csend és nyugalom állt be, rémitőbb, borzasztóbb, és sejtelmesebb, mint az előbbi.

Jertek vissza, gyermekek! Jertek vissza fiaim!

— hangzék az anya aggalom kiáltása, ki nem volt képes tovább érzelmei fölött uralkodni.

De hangja elhalt, alakja megkövesült ijed-
tében, midőn e perczen ketté nyilt a lombozat, s
két fia ismét megjelent, oly halványan és meg-
meredve, mint ő maga. Karjaikon az elveszett Asa
mozdulatlan testét hozták, s a tetemet lábai elé
fektették. Minden arczvonása nyiltan tanusítá, hogy
erőszakos halállal mult ki.

A kutyák hosszú, végső vonítást hallattak;
azután mindkettő egyszerre tova futott, az elha-
gyott őzbak utját követve. A ragadozó madarak
is fől szálltak, a léget éles károgással töltvén be. A
miatt látszottak panaszt emelni, hogy prédájuk el-
ragadtatott, melyet már sajátjuknak tekintettek, ha-
bár az emberi arcz ez ideig visszatartá őket,
hogy belőle lakomázzanak.

Lépjetek vissza! Lépjetek valamennyien vissza.
Mind, mondom! — szólt végre Eszter rekedt han-
gon a férfiak köréhez, mely a tetemet körülvette.
Én vagyok anyja, s így több jogom van hozzá,
mint nektek mindnyájatoknak! Ki tette ezt? Szólj,
Ismáel, Ábner, Abirám és Enoch! Nyiljék meg szí-
vetek és szátok, s Isten szive előtt mondjátok meg
az igazat! Ki követé e véres tettet el?

Senki nem felelt. Elborult arczezal, de köny-
telen szemekkel állt az atya ott, puskájára támasz-
kodva, és sötéten meredt meggyilkolt fia tetemeire.
Másként az anya. Ő leveté magát a földre, a te-
tem halvány, eltorzított fejét ölébe vette, s néhány

perczig meredten nézé ott az erős izmu vonásokat, melyekről elszállt az élet lehellete. Hallgatása kifejezésteljesebb és megrázóbb volt, mint a legkeserűbb hangos jajgatás volt volna.

A szerencsétlen asszony mintegy jéggé dermedt. Hasztalan igyekezett Ismael némi vigaszt mondani neki. Körben álló fiai egyesíték fáradozásaikat az atya hasztalan kísérleteivel, de az anya türelmetlenül hallgatást intett nekik, s visszautasítá őket. Ujjai pillanatig játszottak a halott kuszált hajával, azután az eltorzított arcznak igyekezett szelidebb kifejezést adni. Végre azonban fölriadt, visszarántá kezeit, s vadul kapkodott a légben, mintha az erőszakos csapást akarná elhárítani, mely oly véletlen ragadá el tőle kedves gyermekét.

Anyánk bizonyosan úgy véli, hogy tudjuk ki halálának okát és körülményeit — mondá végre Ábner, inkább csak azért, hogy megszakítsa a siri hallgatást, semhogy a kimondott szándokot keresztül vigye.

Halála az átkozott siouxok műve — viszonzá sötéten Ismaél. Én magam vagyok oka, de esküszöm, a számadás be fog következni.

A fiuk e magyarázattal be nem érve, visszavonultak a tetemtől, s kutatni kezdtek, mint anyjok kivánta. Ismaél is követte fiait, habár nem igen várt eredményt kutatásaiktól, mely egyébiránt ügyesen ment véghez.

Abner és Enoch egyértelműleg azt állíták, hogy

a tetem a sűrűségben inkább ülve, mint fekve találtaték, hátával a sűrű növényzethez támaszkodva, és egy letört egerfa-ágot tartá szilárdan összeszorított öklében. Ez ág bizonyosággal szolgált, hogy az ágba kapaszkodott s maga mászott a sűrűbe, hogy megmentse vagy legalább elrejtse magát, miután nyílt téren nyerte halálos sebét. Egy vonal a sűrűben szintén ezt tanusítá. Egészen az erdőcske szélénél volt egy hely, hol világosan látható vala, hogy ott kétségbe esett tusa folyt. Ezt lehetett az elgázolt kisebb ágakon is látni, a nedves föld mély horpadásain, s a sok elfolyt vérből.

A rónán kapta a lövést, s azután a sűrűbe vonszolta magát, hogy menekülhessen -- mondá Abirám. A jelek világosan beszélnek. Egy csapat vad támadá meg, s ő vitézül s hősiezen védte magát, még erejében tartott, s azok egész a bokrokig szorították.

Ismáel ellentmondott e mindenestre valószínű magyarázatnak, s a mellett volt, hogy mindenek előtt a tetemet kell megvizsgálni, s a sebekből következtetni lehet. Ez megtörtént, s észrevevék hogy puskagolyó találta, mely a halott erős vállán ment le s mellén ismét kiment testéből. E fölfedezés Ismáel vad fiainak diadalmosolyt csalt ajkaikra, s valamennyien a vigasztalás egy nemét érzik belsejökben, midőn Ábner határozottan s biztossággal állítá: hogy Asát hátulról támadák meg s lötték le ellenségei.

Igen, ugy kellett történni — mondá sötéten

az atya. — Asa sokkal bátrabb volt, semhogy bármely élő lény előtt hátat fordított volna. De Eszter asszony, micsoda bolondságot cselekszel? Miért téptesed szegény Asa haját és ruháit? Az nem adja vissza életét, jó öreg!

Nézz ide! — szakítá meg őt Eszter, miközben a ruha redői közül egy darab ónt vön elő, mely a szálás s erőteljes ifjút leteríté. Nézd, itt a golyó!

Ismáel elvette és soká nézte.

Nem, így nem lehet többé kétség — mormogá végre dühösen fogai között. — E golyó a vadfogó táskájából került ki! Mit sok vadásznak, úgy neki is jele van golyóján, hogy megismerhesse lövéseit és im itt van. Nézzétek. hat kis lyukacska van itt, keresztalakban egymás mellett.

Igen, én esküdni mernék reá! — mondá Abirám győzelmesen. Ő maga mutatta nekem e jelt, s dicsekedett, hogy mily sok vadat lőtt ezen golyókkal. Most végre el fogod hinni Ismáel, mit elejétől fogva mondtam, hogy a vén lator a vörösek kéme.

A golyó most kézből kézbe járt, s az ifjak közül is többen emlékeztek, hogy látták az említett jelt golyóin. Miután ebben megállapodtak, ismét a tetemet kezdék vizsgálni, s még volt rajta néhány sérelem, melyek, habár kevésbé veszélyesek, mégis mindenesetre olyanok voltak, hogy a gyanut az öreg vadölő ellen jelentékenyen fokozták.

További kutatás után azon hely között, hol a kutyák az első vérnymokat találták, s a sűrűség

között, melyben Asa, sejtelem szerint, menekülni akart, több oly hely volt, melyek makacs küzdelemlről tanuskodtak, miből azon következtetést vonták, hogy a gyilkos gyöngé ember lehetett, különben előbb végetvetett volna Asa életének. A félelem, hogy ismételt lövés által más vadászt csalhatna ide, elég oknak látszék, melynél fogva a gyilkos nem használta többé puskáját, miután az ellenség halálosan megsebesített. A meggyilkolt fegyvere nem találtatott meg, s azt hínék, hogy az, több más értékes dologgal együtt, melyeket Asa rendesen magánál hordott, a gyilkos prédája lett.

Mi leginkább elhité, hogy a kegyetlen tettet a vadfogó vitte véghez, a küzdelem színhelye volt, mely mindenütt szembeszökő bizonytságot tón, hogy az ifju még a vett halálos seb után is képes volt a támadásokat folytonosan s kitartó ellenállással visszautasítani. Ismáel mindig a fájdalom és büszkeség sajátságos vegyületével tért e tárgyra vissza. Fájt neki, még pedig mélyen, derék fiának halála, de egyszersmind büszkeség tölté el szívet a gondolatnál, hogy véglehelletéig megtartá szokott bátorságát s örökölt vitézségét.

Ugy halt meg, mint az én fiamnak meghalnia kell — mondá Ismáel, s ezen tudatból meritett vigaszt. Meghalt, de ellenségének vég pillanatáig félelmes maradt. Jertek, fiaim! Először készítsük el Asa sirját, s aztán keressük föl gyilkosát.

Hallgatva, de bútól telt szívvél vitték véghez

az ifjak a végső kötelességet, melylyel fivéröknek tartoztak. Sok fáradság s munkával ástak egy mély árkot, beletették a tetemet, s betakarták földdel, melyre rátapostak, nehogy a mezőség ragadozó állatai ismét felturják a hantok alatt szunyadót. E szomorú műtét után Ismáel nőjéhez fordult, és sokkal több szelidséggel s jósággal, minőt közönségesen tanusítani szokott, így szólt :

Eszter, mindent megtettünk, mit szülők megtehetnek gyermekükért. Derék ifjává s férfiúvá neveltük őt, s végre az utolsó nyughelyet is megadtuk számára. Jer, menjünk innen!

A kesergő anya vonakodva fordítá el tekintetét a sirról, kezeit férje vállára tette, néhány perczig szorongva nézett arczára, s aztán mély, remegő s félig elfojtott hangon e szavakban tört ki:

Ismáel! Ismáel! A szegény fiu a te haragoddal terhelve szállt sirjába.

Bocsássa meg vétkét az ur Isten, mint én szivemből megbocsátok, bár mily sulyosan vétkezett volna is ellenem, — viszonzá Ismáel nyugodtan, és nem méltóság nélkül.

E szavak után megragadá Eszter karját, s mindnyájan megindultak a magányos szikla felé.

Ez időben a nap utjának nagy részét megfuttotta, s midőn a család hosszú barangolás után végre elérte tanyáját, alig volt képes a kisebb tárgyakat észrevenni a sziklán.

Lödd ki fegyveredet, Ábner — mondá Ismáel.

Attól tartok Ellen s a kicsinyek alusznak, s mégis csak meg kell tudniok, hogy megérkeztünk.

Ábner gyorsan engedelmeskedék, de lövése sem a meghatározott jel, sem más mód által nem viszonztaték. Nehány perczig valamennyien várakozásteljesen álltak meg; de azután, mintegy parancsszóra, valamennyien kisüték puskáikat, melyek egyesült durranásának szükségkép föl kelle ébresztenie az alvókat.

No ott jönnek végre! — mondá Abirám.

Ó nem — szól Eszter — egyik szoknyám jebeg ott, magam teritém ki száradni.

Igen, igen, ugy van — viszonzá Abirám — és itt jó maga Ellen; a sátorfedél mozdul; a leány a sátorban aludt.

Nem a sátor lepedője mozog a szélben! — szól Ismáel nyugtalanul. Az esztelen gyermekek megoldák a kötelékeket, és ha nem sietünk föl, az egész sátor lezuhan reánk.

Alig ejté ki e szavakat, midőn zugó durva szél csapott a földre, s porfelleget hajtva föl, a szikla ellen szállt, s mint a nyillövés, egyenesen azon helyen csuszott keresztül, melyre minden szem irányozva volt. A szél megragadá és fölemelte a vászonboritékot, s bizonyosan magával vitte volna, ha egy éles sziklaorom föl nem tartotta volna. Most tehát pusztán s csupaszon állt a szikla legmagasabb pontja, mint az egész sivatag legelhagyottabb emelkedvénye.

Itt gyilkosok tanyáztak! — szólt Eszter kétségbeesve. — Ó gyermekeim, gyermekeim!

Pillanatra mintegy megsemmisítve állott ott Ismáel a váratlan csapás szétzúzó terhe alatt. De azután összerázkódott, mint egy ébredő oroszlán, szétzúzta óriás karjával a gátló akadályokat, azután irtóztató izgatottsággal a meredek magasságon felrohant.

TIZEDIK FEJEZET.

Mig a kivándorlottak Asa fölkeresésére indultak, azalatt Ellen a házi foglalkozásokat a sziklán végezte a legnagyobb béketűréssel. A könnyelmű, gondtalan kicsinyek sok bajt s nyugtalanságot okoztak neki, mert majd éheztek, majd szomjaztak; majd ezt, majd amazt kívántak. A túlterhelt leányka alig talált annyi időt, hogy szolgálatjára legyen a sátorban lakónőnek is, s még két perczig sem lehetett vele, midőn a gyermekek sikoltozásai ismét visszaszóliták őt körükbe.

Ellen, nézd! nézd csak! — mondá őt vagy hat harsogó hang egyszerre — ott lenn férfiak vannak, és Phöbe azt mondja, hogy siouxok!

Ellen azon irány felé tekintett, mire minden kis ujj és kar mutatott, és nem kevésbé volt leverő rá nézve, midőn valóban több férfiui alakot pillantott meg, kik egyenesen és gyors léptekkel a sziklára siettek. Négy személyt olvasott meg, de semmi egyebet nem tudott rajtuk megkülönböztetni,

mint hogy nem tartoztak társaságuk közé. Ez Ellenre nézve iszonyu pillanat volt. Minden segély nélkül, egy sereg kis ijedt lényt látott csak maga körül, kik hozzá simultak, ruháiba fogózva. De bátorsága még sem hagyta el őt, s komolyan gondolkozott róla, mi módon védhetné legcélszerűbben a sziklát.

Rövid gondolkozás után a nagyobb leánykákat fegyverekkel látta el, s a lehengetésre szánt köveknél fölállítá őket, míg a többieket inkább csak arra használta, hogy a helyőrség számát szinleg szaporítsák. Ellen saját magát teljhatalmu parancsnoknak nevezte ki, s oly szilárdsággal várta a valószínű megtámadást, hogy ez által a többibe is bátorságot öntött.

Az idegenek alig voltak már száz öl távolságra a sziklától, s egy lapályban állapodtak meg, hol biztosan elrejtőzhetnek a magas fű közé. Innen szemlélék néhány, Ellenre nézve kínos pillanatig az erősséget. Azután egy magános alak lépdelt előre, de látszólag sokkal inkább békekövet s alkudozóként, mint ellenségesen.

Phöbe, tüzelj! — Nem, Hetty, lőjj te! — szólt a két nővér a kőhalmaznál.

Ne lőjjetek! Hiszen Battius doctor a közeledő! — mondá Ellen hangja!

A kis leánykák annyiban szót fogadtak vezérüknek, hogy ujjokat le vevék a puska kakasáról; de fegyvereik fenyegető tartása azért változatlan maradt. A természetvizsgáló e közben lehető elő-

vigyázattal lépett előre, minthogy figyelmét a kis őrizet egyetlen mozdulata sem kerülte el. Fehér kendőt kötött puskájára, béke jeléül s a légben lengeté, s oly hangosan szólt azután, hogy fölhalatszék a sziklára

Hej! A törvények nevében szólítlak föl benneteket, engedelmeskedjete a törvényeknek!

Látod, Ellen, a doctor ellenségként jó! — mondá Phöbe. — Nem hallád őt? A törvényekről beszél!

Igen, igen, de csöndesen! Várj, mig kérdéseimre felelni fog! szólt Ellen, benső fölgerjedésében csaknem léleketét veszttve, s a két puskát félretolta melyeknek csövei ismét veszélyessé kezdtek válni a megrémült doctorra nézve.

Gondoljátok meg gyermekeim — szólt Battius újólag — hogy én, mint békés polgár s a rend barátja vagyok itt. Azért még egyszer fölszólítlak mindnyájatokat, engedelmeskedjete a törvényeknek.

Ej — viszonzá Ellen — azt véltem, ön barátunk, s nagy-bátyámmal becsületes uti-szerződést kötött.

A szerződés meg van semmisülve, miután kötésénél rászedtettem — szólt a doctor — ön rokonára nézve egyébiránt, egyáltalán véve nem lesz az hátrányos s azért kívánom, hogy a tüzelő fegyverek haladéktalanul félretétessenek, s a sziklát hatalom, az igazság s a józanész nevében átadják önök!

Ha ön azon szándokkal jött ide Battius doctor — vizonzá Ellen — hogy megtöresse velem a hűséget nagybátyám iránt, úgy ezennel kinyilatkoztatom, hogy az nem fog önnek sikerülni. Én magam részéről nem fogok bár hatalmat használni ön ellen, de látja, hogy oly erővel vagyok körülvéve, mely magamat is könnyű módon legyőzhet. Vonuljon tehát vissza, s hagyjon békén bennünket.

Jó, — jó vizonzá a természetvizsgáló, miközben gondosan vonult biztos távolságba a puskák elől. — Értem önt, de itt jó valaki, ki nálam talán több rábeszélő tehetséggel bír.

Hover Pál volt, ki gyors léptekkel jött közelebb, a nélkül, hogy legcsekélyebb félelmet mutatna a szikla helyőrsége előtt.

Hej, Ellen! — mondá — Wade Ellen, nem hittem volna, hogy önben is ellenséget fogok találni.

Nem fog ellenséget találni bennem, ha nem kíván tőlem többet, mint mennyit gyalázat s eszközégés nélkül megtehetek. Nagybátyám reám bizta gyermekeit, és soha nem leszek oly alávaló, hogy eláruljam őt; önöket ellenségként bocsássam be, hogy kicsinyeit meggyilkolják s csekély vagyonát, mit számára az indiánok meghagytak, elrabolják!

Zsivány vagyok én? Zsiványhoz volnék hasonló! És ez öreg ember itt, gyilkos? s az egyesült államok ez ifju tiszte? E szavainál a Vadfogóra, s az ifju, ujonnan érkezettre mutatott, kik e közben közelebb jöttek, s oldala mellett állottak.

Kérdem még egyszer, zshiványok- s rablók-
hoz vagyunk-e mi hasonlók?

Mit akartok, mit kívántok hát? — Kérdé
Ellen kezeit tördelve.

Az állatot! Sem többet, sem kevesebbet, mint
Ismáel titkos állatát, mely a sátorban van. Most
már tudjuk a valót, s azért jöttünk, hogy az igaz-
ság nevében megszabadítsuk a foglyot. Ha jó leány
vagy, velünk fogsz tartani, s a vén Ismáelt magára
hagyod.

Nem, nem — mondá Ellen megesküdtem,
hogy a sátor tartalmát soha nem árulandom el, s
a foglyot soha nem segitendem szabadúlni. Habár
a titok ön kezeiben van is, legalább nem én vagyok,
ki azt közöltem, s azt nem engedhetem meg, hogy
ellenséges módon nyomuljanak be nagybátyám la-
kába.

Ellen! — szólt most az idegen ifjú — eddig
egyetlen szót sem szóltam, habár jól tudám, hogy
hangom egészen odáig hatott volna, azon szivig,
mely azt örömmel hallotta volna. Ezt azért tettem,
mert megakartam mutatni önnek, hogy mások es-
küjét képes vagyok tiszteletben tartani. Bocsásson
csak engem magamat a sziklára. Megigérem, hogy
mindent visszapótlándok nagybátyjának, mit ez al-
kalommal elveszthetne vagyónából.

Ellen habozott egy pillatanig, de azután hir-
telen összeszedte magát s válaszolt:

Én itt úgy állok, mint a szikla parancsnoka,

s mindaddig nem hagyom el e helyet, míg nagybátyám föl nem hatalmaz reá.

Akkor támadást kell intéznünk s úgy szakítani végét a dolognak? — mondá az ifju tiszt. — A nap már hanyatló-félben van? és Ismáel előbb visszatérhet fiaival, mint gondoljuk.

Igen, támadjuk meg a sziklát! — mondá Hover Pál hevesen, s egy ugrással a szikla alatt termett, mely őt megvédé a felülről jöhető lövésektől. Vitézkedjete, mint tudtok, kis ördögfiak, pár percz alatt elkészülök veletek!

Pál! Heves, meggondolatlan Pál; — mondá szorongva Ellen. Ha csak egy lépést teszsz még, szétzúznak a szikladarabok. Csak tágon állnak helyükön, s e lányok itt, elvannak tökéelve reád hengergetni azokat.

Hadd hengergessék! Én feljutok a sziklára, ha lódarázsokkal volna is megrakva.

Lássuk azon férfiút, ki közelünkbe, s tanyánkra bátorkodik jönni, a nélkül, hogy Ismáeltől, vagy gyermekeitől engedelmet kérne reá; — mond Phoebe, Ismáel legidősb leánya.

Pál, ne mozdulj helyedről! Éltednek vége, ha csak egy lépést teszsz előre; sikoltá Ellen.

E pillanathan a titokteljes hölgy ragyogó öltönyében lépett elő a sátorból, ugyanazon szédítő helyen állt meg, hol egy nappal elébb is állott.

Isten nevére kérek, ki mindnyájunk fölött örökösödik — mondá a hölgy — ne tovább; Ne rohan-

jatok oly veszélybe, mely mindnyájatok életébe kerülhet.

Ida; Ida! — szólt Middlilton, az ifju tiszt. — Ida, tehát ismét láthatlak? Enyém lesz, ha ezer ördög védelmezi is e sziklát!

A fiatal hölgy váratlan megjelenése mély benyomást tón a szikla védelmezőire, mely előnyt felhasználva, eredményt lehetett volna kivívni. De Phobe alig hallá Middleton fenyegető szavait, midőn fegyverét Idára szögzé, mire ez Ellennel, ki hangosan fölsikoltott, ismét eltűnt a sátorba.

Most alant és fent komoly támadás kezdetett. Pál hirtelen félreugrott, hogy Middletonnak engedjen helyet, ezt a természetvizsgáló követte, ki ösztönszerűleg sietett a sziklához, hogy az alatt rejthesse el magát a lövések elől. Egyedül a Vadfogó maradt helyén, ébren és mozdulatlanul figyelve mindarra, mi történik. De habár az ellenségeskedésben tetteleg résztvenni nem szándékozott is, attól mégis távol volt, hogy henye néző szerepét játssza. Barátainak az ellenség mozdulatait jelenté, s kellő utasítást adott a módra nézve, mely által legbiztosabban érhetnek célta.

Ismáel gyermekei apjuk határozottságát tökéletesen örökölték. Azon perczen, melyben magukat egyedül látták, teljes figyelmöket a támadó férfiakra irányozták, kiknek e közben sikerült a kiálló szikla alatt védelmet találni. Az ismételt felszólításokat a megadásra a szikla különös helyőrsége fel sem vette s épen oly kevéssé a Vadfogó

figyelmeztetéseit arra nézve, hagyjanak föl az ellenállással, melynek csak egyetlen s rájuk nézve csak kedvezőtlen eredménye lehet. A kis leányok kölcsönösen ellenállásra bátoríták egymást, hajító és henger köveiket készen tarták, s oly hidegvérüleg kezelték puskáikat, mely bátor és harcedzett férfinak is becsületére vált volna.

Csak tartózkodjál folytonosan a sziklapárkány alatt! nyomulj jól a falhoz! — szolt a Vadfogó előrehaladó barátjához, Pálhoz. — Húzd vissza jobb lábadat, hogy szét ne zuzassék! Látod? Egy hajszal hiján csaknem eltalálta a kő! És most te következel név-rokona barátomnak! Te, Uncas! Most lesz legjobbkor! Ha birsz a fűrge szarvas ügyességével, úgy kísértsd meg az ugrást! Jobbra ugorjál, ha husz lábnyira fel kívánsz jutni a sziklára. Nem ott! Ne fogódzál a bokorhoz! — Az gyöngé s engedni fog! . . . Ahá, mégis sikerült! Szerencsésen átesett rajta! . . . A gyökök megtartották! Ez aztán vakmerő tett volt! . S most hozzád fordulok természetvizsgáló barátom! Balra! Balra! hogy megoszolják a gyermekek figyelme! Jól van, leányok csak löjjetek rám. Az én agg füleim megszokták a golyó füttyölését, s nyolczvan éves koromban csak nem fogok nyúl-szívet keblemben viselni!

E pillanatban mosolyogva rázta ősz fejét, a nélkül, hogy egy vonása mozdulna, habár Hetty golyója egészen feje mellett repült el.

Ugy, úgy, csak löjjetek gyermekeim! Velem,

öreg emberrel nem fogtok rosztat tenni, ha Isten rendelése, hogy eltaláljatok. — Ha! Így jól van, derék növénygyűjtő barátom! Még egy ily ugrást, s kaczaghat a kivándorlott sánczai és erőssége felett! Lám, lám, mint megerőlteti magát a természetvizsgáló! Még derék katona válhatnék belőle! Fogózzál meg, doctor! Ugy húzd össze magad.

Az öreg vadász látta bár törekvéseit a különben békés hangulatu természetvizsgálónak, de indokát nem tudta mostani kétségbeesett vitézségének. Battius aggodalom és szorongás közt követte az előtte mászókat, mert véletlenül egy idegen, ritka növényt vett észre, mely csak néhány lábnyira volt feje fölött, és pedig oly helyen, mely leginkább ki volt téve a leányok kőhajításainak, úgy, hogy a kövek jégesőként hullottak azon helyre. Battius doktor azonban e pillanatban mindent feledett, még a dicsőséget is, hogy ő leend első, ki e növényt a tudós világnak bemutatja; oly vágygyal ugrott a növényhez, mint a veréb a cserebogárra. A mindjárt reá lezuhanó szikladarabok tanusíták, hogy meglátták, s néhány perczig oly porfellel közé volt burkolva alakja, hogy a Vadfogó már elveszettnek hitte őt. Néhány percz mulva azonban megpillantá egy mélyedésben, melyet itt néhány szikladarab kiszakadása által képezett, a doctor karját diadalmasan emelte föl, s a szerencsésen megnyert virágot örömittas tekintettel szemlélte. Pál fölhasználta e közben a körülményt. Hirtelen megfordult, Battius alig odahagyott helyét elfoglalta, a doctor

hátára lépett, felveté magát a legközelebbi magas sziklára, s kevés percz alatt az elfoglalt erősségen volt. Middleton nyomba követte őt, s azonnal a leányokra rohant, hogy a fegyvereket elvegye tőlük. Ez sikerült, s a támadók teljes győzelmet vívtak ki az erősség felett, melyet Ismáel távolléte rövid idejére bevehetlennék tartott.

Middleton minden további gondolkozás nélkül sietett a sátorba, zajos örömmel ölelte meg Idát, s megkérde, mindig jól bántak-e vele? Még Ida e kérdésre felelt, s a Vadfogó és Battius felmásztak a sziklára, röviden el kell mondanunk, mit a fiatal tiszt hosszasan beszélt el a pusztán társainak.

Middleton, mint már tudjuk, az amerikai szövetséges államok hadseregében százados volt, s Louisiana fővárosban házasságra lépett egy fiatal hölgygyel, ki nem volt más, mint Ida. A hölgy egy közel rokona nem szívesen nézte e házasságot, és gaz árulással megegyezett White Abirám rabszolga-kereskedővel, ki Ismáel sógora volt, hogy titkon rabolja el a fiatal asszonyt, s vigye őt távol vidékre. E gonosz tett oka részint Middleton iránti ellenszenvében, részint Ida gazdagságában állt, mely a gonosz rokonra volt szállandó Ida halála esetén. Abirám megegyezett az áruló tervében, sógorát, Ismáelt is megvesztegeté pénz és jó szavak által, sikerült is nekik a szegény fiatal nőt magányos sétája alkalmával elragadni, mire a tudvalevő titokteljes módon, azonnal a pusztaságba vitették. Middleton azonban katonái egy részével követé neje

nyomát, a rablók után rohant a sivatagra, s már nyolcz nap óta bolygott a pusztán, midőn véletlenül a Vadfogóval és Hover Pállal találkozott, kiktől igen fontos dolgokat tudott meg Ismáel és sátorára felől. Battius doktorral is közölték a dolgot, s a kis emberkének sikerült Ellent reá birni, hogy vezesse őt a sátorba, hol Idától magától nyerte a legkétségbevonhatlanabb bizonyítékot. A dolog következtése, Ismáel erősségének megtámadása volt, melyet épen most irtunk le.

És most Idám — kérdé Middleton, miután a vizontlátás első örömén túl voltak, kész vagy-e engem azonnal követni?

Minden perczben — hangzék a válasz. Mióta Battius doktorral beszéltem, előre elkészültem az induláshoz, s csak az első alkalomra vártam.

Akkor jer, hagyjuk el e helyet, és keressük föl barátainkat.

Barátainkat? — mondá Ida — Igen, nekem is van egy barátném, kiről nem szabad megfeledkezni, s kinek egész éltét velünk kell töltenie. Ellen, hol vagy? Már nem volna itt?

Ellen valóban elhagyta a sátorot, s a szikla egy kiálló részén ült, egészen felső ruhájába burkolózva, melyet fejére hajtott. Itt már régen ült, s miután senki sem közelített hozzá, azt vélheté, hogy teljesen megfélekeztek róla.

Middleton és neje most kiléptek a sátorból, s a fiatal tiszt indulási parancsot adott. Vadfogó azonnal befogta a doktor szamarát, s a nagyon külö-

nős gépet reá szijjazta, melyet a természet vizsgáló párkány - nyeregnek méltóztatott nevezni. Battius doktor előhordta térképeit s gyűjteményeit, s a nyereg különböző táskái s tartóiba dugdosta, melyekből azonban a Vadfogó csakhamar ismét kidobálta azokat, amint a doktor hátat fordított. Pál Ellennek és Idának némi apróságait szedte össze, s fölhalmozta a szikla lábánál, és Middleton leki-sérte a sikra a két hölgyet, miután Ismáel gyermekeit, kik megkötöztettek, nyájasan nyugalomra inté. Mindez gyorsan történt meg, minthogy Ismáel viszsztatértét minden perczen várni lehetett.

Most a Vadfogó a hölgyek holmiját a táskákba rakta, melyekből minden huza-vona nélkül eltávolítá a doktor kincseit, és fölszólítá Middletont, ültetné Idát az ülések egyikére, miket a számár fölnyergelt háta nyujtott. Egyszersmind aggodalmas pillantást vetvén a sivatagra, Ellenhez fordúlt s így szólt:

Ülj föl gyermekem, az idő sietős. — Ismáel nem sokára itt lesz. Ez esetben pedig heves csatát kellene vivnunk a visszatérőkkel.

Igen, igen, önnek igaza van öreg Vadfogó! mondá Middleton. — Már is sok időt mulasztotunk, és most már komolyan sietnünk kell. Gyorsan gyermekek, induljunk!

E perczen Ellen Idához lépett, megragadá kezét, s megindulástól remegő hangon így szólt:

Isten áldja önt, jó ladi! Reménylem el fogja

ön feledni, s megbocsátja a rosszat, mit nagybátyám okozott.

Mit jelentsen ez? — kérde Middleton. — Azt mondtad, Idám, hogy e kedves leányka követni fog bennünket, és soha nem hagy el?

Igen, azt mondtam, és még mindig reményelem, hogy úgy lesz — viszonzá Ida melegen. — Szerencsétlenségem napjaiban annyi részvéttel s szeretettel bánt velem, hogy most, midőn boldog napok következnek, nem hagyhatom el.

Nem, nem, nekem nem lehet, nem szabad önöket követnem! — viszonzá Ellen, ki megindulását legyőzni igyekezett. — Isten vezetett ez emberek közé, s nekem nem szabad őket elhagynom. Ismáel csaknem mindig annyi jósággal bánt velem, ki árva valék, mennyire csak képes, s így oly pillanatban, minő a mostani, nem lopózhatom el tőle titkosan.

Esztelenség! — mondá Hover Pál hevesen. — Ha a squatter*) jót tett veled, gazdagon visszapótoltad, midőn gyermekeit olvasni megtanítád, s az öreg Eszternek segítél piperéit s háztartását jobb állapotba hozni. Nem, nem! Ellen nincs bejegyezve Ismáel tartozáskönyvébe.

Arról nincsen is szó — viszonzá a fiatal leányka. — Távozzék, távozzék, édes Lady, Isten nevében! Én maradok.

---

*) Földrabló, azaz oly ember, ki a kormány engedelmé nélkül foglal földeket.

Akkor mindjárt . . . .

Csöndesen, csöndesen! — szólt a vadfogó, megszakítván a heves méhavadász szavait, csöndesen! Hektor nyugtalanzkodni kezd. Mond kutyám, mi az? Mit érepsz? Elégületlennek látszol.

Az öreg, gondos kutya fölemelkedett, és beszivta a friss szelet, mely a mezőség fölött lengett. Ura szavaira ordítani kezdett, s fogait csattogtatá, mintha ismeretlen ellenség támadásához készülne. A fiatalabb kutya is jelezte, hogy a légben valami idegenszerűt érez, s ezt halk ugatás és ideges mozdulatai által tudatá.

Itt többé nincs idő szóvitára, mondá most a Vadfogó hevesen, miközben megragadá a szamar gyepelőjét, s futásra inditá. — A squatter és fiai alig vannak tőlünk két mértföldnyire.

Ez intésre azonnal megindultak valamennyien. A követendő irányt az öreg Vadfogó jelölte ki, s oly gyorsan haladtak a mezőségen, mint csak lehetséges volt. Csak Hover Pál maradt Ellennel vissza, sötéten s mogorván támaszkodott puskájára. mintha el volna határozva, hogy nem mozdúl helyéből.

Miért nem menekülsz, Pál? — kérdé rövid szünet után a lányka, kinek arczára szünet nélkül forró könnyek peregtek. — Miért nem menekülsz?

Nem akarok! — viszonzá sötéten Pál.

De nagybátyám azonnal itt lesz, s te nem számithaszt irgalmára.

Hadd jöjjön! Ha még saját jegyesem sem érez irántam irgalmat. Ismáel nem okozhat más fájdalmat, minthogy fejemet üti le — míg te szívedet szakítod meg!

Pál, az Istenre kérlek, menekülj!

Egyedül? — Semhogy egyedül meneküljek, inkább....

Távozzál, ha életed kedves!

Nem akarok élni, ha....

Pál!

Ellen!

A leány kinyujtá karjait, s még hevesebben, s keservesebben zokogott, mint az imént. A méh vadász azonban átfogta őt karjaival, s ellenkezés nélkül vitte magával, az előre sietett barátok után.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A kis patak, mely a squatter családját vízzel ellátta, nem messze eredt a sziklától, egy kis sűrűségben, mely cottonfa és vadszőlőből állt. Épen jókor érték el a menekvők e bokrokat, s alig rejté Hover Pál, ki utolsó volt a társaság közt, a csaknem lélekzetét vesztett Ellent a sűrű ágak közé, midőn Ismáel elérte a sziklatetőt, szédelő fejjel tekintett a pusztításra, mely vagyona között véghezvitetett, s kínos szorongással kereste gyermekeit, kik megkötözve egy félszer kéregfedélzete alatt voltak.

A Vadfogó volt első a menekültek között, ki hangját visszanyerte, minthogy tapasztalása és belátása miatt leginkább is volt jogosítva a megszólalásra, miután gyorsan körül jártatá tekintetét, s meggyőződött, hogy senki sem hiányzik, így szólt:

Ó természet, természet, te befejezéd művedet! Igen, igen Pál, én előre tudtam, hogy Ellen nem fog megválhatni tőled! De csöndesen! Most nincs idő csevegni, hanem meg kell lelkünket erősíteni, és tennikötelességünket. Ha a kivándorlottak nyomunkra akadnak, akkor meg kellene velük ütköznünk s attól óvjon Isten! Szóljon Middleton, nincsen-e az ön legénysége egy része közelünkben? Jó volna, ha egyesülhetnénk velök, minthogy az országkerülő óriás fiai oly bizonyosan itt fognak teremni, mily igaz, hogy a harcz-mesterséghez értek.

Gyűlhelyünk — viszonzá Middleton — sok óra távolságra van innen.

Az baj, nagy baj! mert ha az ütközés el nem kerülhető, az ellenfeleknek legalább egyenlő számmal kellene birniok. De mi tevők legyünk itt, hol a veszély oly közel, s a segély oly távol van? Ha szívesen veszitek, hogy egy ősz fej és sok évi tapasztalás tanácsoljon, úgy hallgassatok meg. Ha azután jobb vonulási tervet mond más valaki, úgy beszéljen, s mi elfelejtjük, hogy én is szóltam. E sűrűség, gyermekek, csaknem egy mértföldig nyúlik, a sziklától keresztben nyugat felé, a helyett, hogy a szikla felé....

Elég! elég! — mondá Middleton türelmetlenül. — Meneküljünk!

Ugy hát kövessenek! — mondá a vadfogó, miközben balra fordult, s a szamarat arra a félre vezette, mely a squatter tanyájának épen ellenében volt.

Na, ha a vén Ismáel most fél szemével pislog is e bokrok felé; — mondá Pál — úgy nem sokára nyomunkban lesz. De csak hadd lábáljon utánunk valamennyi fiával! Elfogadjuk őket?

Csöndesen, Pál, csöndesen! — suttogá Ellen, — hangodat meghallhatnák!

A méh vadász hallgatott, habár még mindig jelentőséges pillantásokat vetett vissza. Oly gyorsan haladtak valamennyien előre, hogy kevés pillanat alatt az egész csapat áthaladott egy dombon s annyiban legalább biztosítva érezhette magát Ismáel üldözése ellen, mennyiben az többé meg nem láthatta őket a szikláról. A hullám alakú domb annyira kedvezett az öreg Vadfogónak, hogy csak egészen ellenkező irányt kelle választania, hogy az üldözőket tévutra vezessék, s félkört tön a szikla körül, hogy oly pontot érjen el, mely szökésük sejthető irányával épen ellentétben feküdjék. Az agg, tapasztalt harczos oly ügyességgel használt föl minden hajlást, s a föld minden magaslatát s lapályát, mely kísérői teljes bizalmát nyerte meg. Belátták ugyan is, hogy a Vadfogó a vidékét teljesen ismeri. Hektor az egész út alatt ura előtt futott, mintha előtte is ismerős volna az irány, melyet

a jelen körülmények közt követni kell. Midőn azonban mintegy két órai gyaloglást tőnek, a kutya egyszerre megállt, hátulsó lábaira állt, szaglált a légbe, s hangos, panaszos orditást hallatott.

O, vén ficzkó! — mondá a Vadfogó — ismét ráismersz e helyre? Igen, igen, oly zug ez, mely érdemes, hogy megemlékezzünk róla. Ott — így szólt tovább társaihoz — ott fekszik a sűrűség közt azon hely, hol mindaddig biztosan lehetünk, meddig tetszeni fog; ott az ország kerülőnek egy fia sem fog bennünket fölkeresni.

Ugy van, — mondá Middleton oly tekintettel, melyben undor és fölháborodás volt kinyomva. Ez azon hely, hol a tetem fekszik.

Igen, ez — viszonzá az öreg. — De azután kell néznünk, hogy eltemettetik-e vagy nem. A kutya megtalálta bár az utat, mindazáltal ez bizonytalannak látszik. Menj elől Pál, s kutasd át a helyet, mialatt én a kutyákat csöndesen tartom.

En menjek elől? — mondá Pál, kissé meg-hökkenve. Halja, öreg, én bátor ficzkó vagyok, és semmiféle élő lénytől nem félek, — de a halottakhoz semmi közöm! Nem, köszönöm szépen a megbizást,!

No majd megteszem hát én e szolgálatot — mondá Battius doctor — ha kellő utasítást nyerehetek.

Azt megkapta, s aztán bátran megindult. Alig lépett a bokrok közé, midőn Middleton kutyája körül kezdé azt szaladozni, a földet szaglálta,

s aztán hängosan orditozva tért vissza társához, Hectorhoz.

Ismáel és fiai erős nyomot hagyhattak hátra a földön — mondá az öreg Vadfogó fejcsóválva. — Reménylem, a doctor az utat nem fogja elfeledni, melyre utasítottam.

Battius már régen eltűnt a sűrűségben, és a Vadfogó már nyugtalankodni s türelmetlenkedni kezdett, midőn a doctort ki felé látá jönni tekintetét meredten függesztve egy pontra, mintha szemeit levarázsolta volna egy tárgy.

Itt nincs minden úgy, mint kellene! — mondá az öreg elbocsátva Hektorát, s gyorsan közelített a csaknem kövévált természetvizsgálóhoz. Hiszen ez ember egészen elvadultnak látszik. Hej, mi lelte önt, barátom?

Basiliskus! Basiliskus! mormogá zavartan a doctor. — Egy irtóztató, borzasztó kígyó!

De, Istenem, hiszen a mezőség kígyói egészen ártalmatlan, jámbor állatok! mondá a Vadfogó. S azoktól csak nem fog félni oly tudós ember, mint ön? Csak bátorság, barátom, bátorság! Miféle teremtményt látott ön! Ki a szóval!

Csodálatot! Szörnyeteget! rebegé a doctor. — Meredt és lebilincselő szemeket. Tarka, összezavart, foltos színű állatot.

Ej, mint fecseg ez ember bilincselő szemekről s foltos szinekről! Azt hinné az ember, esztét vette mondá a Vadfogó kissé boszusan. Ha valóban van kígyó a bokorba, úgy mutassa meg

doctor, s ha aztán jószántából nem mozdul helyéről, akkor erőszakkal fogjuk elüzni.

Ott fekszik a szörnyeteg! — mondá a doktor, s kezével sűrű facsoportra mutatott, mely mintegy ötven lábnyi távolságra volt a helytől, hol állottak.

A Vadfogó nyugodtan tekintett a kijelölt irány felé; alig fedezé azonban föl a tárgyat, mely kísérőjét annyira megijeszté, midőn maga is megütközött, s puskáját lövésre irányzá. De mindjárt ismét lebocsátotta kakasát, mintha valami egyebet gondolt volna, s az ismeretlen tárgyat ujólag éles tekintettel szemlélé. A sűrűség szélén, a földön feküdt azon lény, melynek különös, és vad alakja, s tündöklő szemei valóban igazolták a doktor ijedelmét. A különös teremtmény színeit s alakját nehéz volna leírni. Alapszíne fekete volt égő vörös, sárga és fehérrel vegyítve; mely színek szabálytalanul voltak egymásra halmozva. Csak az állat szemei, melyek szorongó aggalommal függöttek Vadfogó és társai minden mozdulatán, tanusítá, hogy a különös alak élő.

A basiliskus, mint ön doktor e dolgot nevezé, kém, vagy kevésbé értenék az indián festészet en és ördögséghez, mormogá Vadfogó, miközbtetpuskája agyát a földre ereszté, s mozdulatlan — kintettel, de nyugodtan szögze szemeit a borzalomgerjesztő tárgyra. A semmirevaló, rá akar szedni bennünket, s elhitetné velünk, hogy feje az őszi lomb közt fekvő kő.

És valóban valami emberféle volna ez állat, igen tisztelt Vadfogó? kérde a doktor. A Genus Homines közé tartoznék?

Igen, igen! bizonyosan emberi lény, minthogy e mezőségeken vannak indiánok. Jó lesz egyébiránt szóbaállni a kobolddal, hogy lássa, miszerint férfiakkal van dolga, kik nem rettennek meg árnyékuktól. Hej, barátom! folytatá a dahcotáhk nyelvén — bujj elő rejtekedből: Van még a sivatagon tér egy harcos számára.

A különös lény szemei még inkább szikráztak s villogtak, de feje mozdulatlanúl maradt. Most, készakarva igen csöndesen, elkezdé a Vadfogó puskája töltését vizsgálni, hogy fölébressze az idegen figyelmét, s értésére adja ellenséges szándokát. Miután meggyőződött, hogy az indián komoly veszélyben hiszi magát, alakjára szögze puskája csövét s így szólt durva hangon:

Nos, barátom! békét vagy harcot kívánsz-e? — Rajtad áll a választás! . . . Még mindig nem mozdúlsz! Ugy végre talán mégsem ember, s így nem árthat, ha töltésemet egy csapat száraz lombra kilövöm.

E szavak után az ismeretlen fejének czélt, fölhúzta a kakast, s bizonyosan nem hibázott volna, ha a fenyegetett alak hirtelen föl nem ugrik vala fekhelyéről. S a férfiak előtt egy magas, erős indián állott, s ajkain a rendes „Hugh!” fölkiáltás hangzott.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Az öreg Vadfogó, ki semmiesetre nem szándékozott erőszakhoz nyulni, ismét vállára veté puskáját, szívélyesen kaczagott, s így szólt a természetvizsgálóhoz :

Igen, igen! a gonosz koboldok néha órákig maradnak mozdulatlanul fekvé, s furfangon törék fejüket, egész azon pillanatig, midőn komoly veszély fenyegeti őket. Akkor azonban ugy tesznek, mint más emberek szoktak. E kém egyébiránt harcziásan van festve, s igy lehetséges, hogy törzséből még többen is lappangnak közelünkben. Rajta leszek, hogy az igazságot kivehessem belőle, mert egy csoport vad indián-harczos veszélyesebb ellenség, mint tiz oly squatter, minő Izráel.

Még e szavakat mondá, gyors pillantásokkal nézett körül mindenfelé az öreg Vadfogó, hogy meggyőződjk, vajjon az idegen nem gyámolittatik-e lappangó barátai által. Most a békés jelekkel közelített az indiánhoz, s kiterjesztett karokkal tartott feléje. Az indián semmi jelét nem tanusítá az aggodalomnak, hanem tűré, hogy az öreg Vadfogó hozzámenjen, a nélkül, hogy legkisebbet változtatna méltóságteljes, bátor tartásán. Az aggastyán figyelemmel vizsgálá őt; egy szép növésű, s tökéletesen

szabályos alaku harczost látott maga előtt. Arczának nemes kifejezése volt, s vonásai a rómaiakéra emlékeztetett. Testének festett színei fekete és vörös vonalakból álltak, mely vonalak arczán keresztben vonultak végig. Haja, indián mód szerint volt nyirva. Teste felső részére finom s könnyü szarvasbőr volt vetve, melyre harczyi tettei valának rajzolva, s fényes biborvörös posztó nadrágat viselt, mi tanúsítá, hogy volt már a fehérekkel érintkezésben. Fejbőrökkel volt körülütködve, melyek térdeitől moccansinjáig, rojtokként függöttek le. Egyik kezével rövid diófa-ivhez támaszkodott, míg a másikban hajító dárdája művészi faragványu nyelét tartá. Hátán jáguár-bőr nyil-tok függött, az állat lefüggő farkával együtt, s nyakáról könnyü állatbőrök-ből készült pajzs függött le erős szijjon.

Nyugodtan s magasan fölemelkedve maradt állva a harczos a Vadfogó előtt, s azon szándokot épen oly kevésbé látszott kifürkészni akarni, vajjon mit akarnak vele, mint azon titkos óhajtást, hogy kikerülje a szorosb vizsgálatot. Csak szemei voltak folytonos mozgásban, a melyek villogva fordultak egyik fehértől a másikhoz.

Távol van ön testvér kunyhóitól? kérdé a Vadfogó francia nyelven, miután a vad festését megvizsgálva, azt következteté, hogy a francia törzshöz tartozik.

A hosszúkésnek városai távolabb vannak — hangzék a rövid válasz.

Mint történék az, hogy egy pawnee honától ily távol s ily lakatlan vidékre ló nélkül jő?

Megélhetnek a halovány arczuak feleségei s gyermekei bivalok s elleség nélkül? As én kunyhómat éhség látogatta meg.

Testvér, ön még igen fiatal, s már volna nője? — kérde az öreg, le nem véve tekintetét az indián arczáról. — Az igaz, hogy ön vitéznek látszik, s bizonyosan elég főnök adta volna neki szivesen leányát. De — tevé hozzá, miközben egy nyílra mutatott, melyet a vad az ivvel együtt kezében tartott — de mit gondolt ön testvér, midőn ily lövő-eszközt hozott bivalvadászatra? Szeretnek a pawneek oly sebeket ütni, melyek nem halálosak?

A nyilat a sioux számára hoztam. Most nem látok egyet sem, de megeshetik, hogy valahol a bokrok között leselkednek!

Igen, igen! az meglehet — mormogá angol nyelven az öreg Vadfogó. — Átalában bátor s erős ifjunak látszik, habár kissé fiatal még arra, hogy nevezetes főnök lehessen. Mégis használhatna részünkre, ha a squatterrel viadalra kerülne a dolog. . . . Testvér, látja, hogy gyermekeim fáradtak — folytatá azután pawnee nyelven, miközben kísézőire mutatott, kik e közben közelebb jöttek. — Szeretnének pihenni kissé, s enni valamit. E föld az öné testvér?

Hallottam, hogy a halványarczok megvették a mexikóiaktól a sós-tengeren-túli földeket, s most a mezőségeken vadásznak.

Igen, az valóban úgy van! Csakhogy népem a francziákkal kötött alkut, s nem a spanyolokkal.

S nem barangolnak most harczosaitok a folyam hosszában, hogy lássák, nem csalattak-e meg az alkuval?

Igen, igen, az is úgy lehet! nem sok idő kell reá, hogy csapat számra fognak jönni egymásután a favágók, hogy elpusztítsák a pompás erdőket, melyek oly buján tenyészve nyulnak el a Mississipi partjain.

S hol voltak a pawneek főnökei, midőn az alku kötöttetett? — kérdé most egyszerre hevesen, s büszke tekintettel az ifju indián. — Szabad a népeket hódbörként eladni?

Igazad van, igazad van, ifju! Ó, hol volt akkor a hűség s becsületesség? Erőszak jár az igazság előtt, azt mondják a törvény férfiai, mit az erős és hatalmas tesz, azt a gyöngének igazságként kell fogadnia. Ha Wahcondah törvénye érvényes volna, úgy a mezőség a tiétek lenne, pawnee!

Testvér az ön bőre fehér! — mondá az ifju indián hangnyomattal, s megérinté a Vadfogó redőzetes kezét. — Szive másként beszél, mint szája!

A fehérek Istenének vannak fülei, de bezárja a hazugság előtt. Tekints ősz fejemre; havas fenyőhöz hasonló, s nem sokára földdel lesz befedve. Hazugsággal léphetnék-e Wahcondah elé, midőn halálom oly közel van?

E szók után a pawnee hátra tolta pajzsát, egyik kezét keblére tette, s tiszteletteljesen hajtá meg fejét az aggastyán előtt. S e percztől fogva kevésbé volt gyanakvó és büszke, habár kételye teljesen még nem oszlott el. Erre a Vadfogó kísérőihez fordult s rendelkezett a teendők iránt. Idát és Ellent leemelték a számárról, s a két férfiü védelme alatt maradtak. Ezután az indián és a Vadfogó vetekedtek egymással aziránt, vajjon melyikök fog kettejök közül előbb társa szándékainak nyomára jönni, a nélkül, hogy a magáét elárulja, vagy azt észrevétetné, hogy tudja, miként vallatni szándékoznak. Egyik fél sem érte azonban célját el, minthogy az elővigyázat és ügyesség mind a két félen egyenlően nagy volt. A Vadfogó tudakozódásait oly látszó közönnyel tevée, mint csak lehetséges volt. Kérdezősködék a pawneek körülményeiről, aratásaik, téli eleségök felől, a szomszéd törzsekkel összeköttéseikről, s csak egyetlen oly választ sem birt kicsalni, mely némi világot vetett volna arra, miért van a magános harczos ily távol saját törzsétől. Az indián szüntén kerülni látszott kérdéseinél a közönséges kíváncsiságot. Tudakozódék a prém-áruczikkek állapotáról, beszélt azon vadászok kalandjairól, kikkel maga találkozott, s mellékesen megemlítée a hosszú utat, melyet nagyapja népe készül törzse vadászföldeihez foglalni. De minden beszédből, s egész modorából kisült végre, hogy a fehéreket inkább hallás után, mint saját tapasztalásából ismeri.

Tehát a pawneeloupok elásták a csatabaltát szomszédokkal a konzákkal? — folytatá a Vadfogó beszélgetését az indiánnal. — Tehát a loupok s a világos vörösbőrűek ismét megbarákoztak? . . . . Vadászok és vadfogók sokat beszélnek és mesélnek törzsetek egy nagy főnökéről.

Népem nem asszonyokból áll. A vitézség nem ritkaság az én szülőföldemen.

Jó! de sokat mesélnek egy főnökről, kinek dicsősége nagyobb körben ismeretes, mint más harczosoké. Ő az egykor vitéz s most elsülyedt delawar népnek segélyt nyujthatott volna.

Ily harczos nevének ismertnek kellene lenni.

És az is! Keményszivűnek nevezik, rendithetlen határozottságáért, és ha igaz mind az, mit teteiről beszélnek, akkor jogosan nevezik úgy.

A lélek mélyeig ható éles tekintettel nézett e perczen az indián a Vadfogóra, s így kérdé őt:

Látta törzsem főnökét halványarczu testvér?

Nem, soha! Nem vagyok többé az, ki negyven év előtt voltam, midőn harcz és vérontás még kötelességem s feladatomból volt.

Pál hangos felkiáltása szakítá most meg a párbeszédet, s mindjárt rá egy lovas indián jelent meg, lovát a sűrűségből úgy vezette ki maga mögött.

Ime egy vörös-bőrű lova — mondá az indián — egész Kentucky nem dicsekedik ily gyönyörűen nőtt, angolna-sima paripával. Nézzétek csak e spanyol nyeret, mely miatt egy király sem szégyenlhetné magát! Nézzétek az ezüst golyókat farkán

és serényén! Az égre, öreg Vadfogó e ló nagyon is pompás ahhoz, hogy egy vad jászolából egyék.

Rajta, rajta, fiu! Hiszen a pawneek nevezeteseik lovaikról, s nem ritkán láthatni a mezőségeken valamely főnököt pompásabb lovon, mint a szabadállamok valamely tábornokát. A nyereg, mint igen jól jegyzé meg ön, spanyol eredetű, s talán egy spanyol tábornagyé lehetett, ki azt egyik csatán veszté el, melyre az indiánok gyakran nyujtanak alkalmat a déli tartományokban. Nincs kétségem: hogy ez ifju valamely főnök fia, talán magáé a hatalmas Keményszívűe.

Az ifju pawnee az egész idő alatt semmi jelét sem adta semmi türelmetlenségnek — sem rossz kedvnek. Végre azonban, midőn elég hosszúnak találá a beszélgetést lova felett, egész hidegvérűséggel kivette Hover Pál kezéből a nyeret, a ló hátára vetette, s ritka ügyességgel ugrott föl lova hátára. Alig lehet valami pompásabb, mint az indián lován. A szép, de nehéz nyereg inkább diszitására, mint használatúl szolgált, minthogy a fiatal főnök még csak a kengyelvasat sem használta. A ló mozdulatai, mely ugrándozni s ágaskodni kezdett, urához hasonlón, vadak s természetesek voltak; de mennél kevesebb művészetet tanusítának, annál szabadabbak s kedvesebbek voltak. A lovag annyi biztossággal s kellemmel uralkodott lova felett, hogy őt a legbátrabb s talán legügyesebb lovagnak lehetett volna tartani a világon.

Habár lova hátán volt a pawnee, mind az ál-

tal nem tett gyors távozási kísérletet. Kényelmesen lovagolt alá — s föl, a társaság egyes tagjait sokkal nagyobb elfogulatlansággal szemlélte, mint az imént. Mindig, valahányszor elérte a cél, melyet magának kitűzni látszott, azt hitte a Vadfogó, hogy elvágta; de az indián mindig ismét megfordította lovát, s ugyan azon tért majd a szarvas gyorsaságával, majd könnyen ügető léptekkel száguldotta be.

A Vadfogó vágyva vágyott megtudni még valamit, mi talán céljaira nézve előnyös lehetne. megkísérté ismét beszélgetésbe keveredni a vaddal, s ennek, félremagyarázhatlan mozdulat által adta tudtára e kívánatát. Az indián jól érté őt; mégis csak is vártatva engedett a Vadfogó kívánatának, s midőn végre közelített hozzá, sajtóságos vegyületével történt az a dacz és gyanunak.

A loupok faluja távol van innen — mondá, miközben karját készakarva épen ellenkező irányban nyujtá ki, mint merre szülőföldje volt — messze van, és az út nagyon hosszadalmas. Mit kíván testvér még tudni?

Igen, elég hosszú odáig az út — mormogá a Vadfogó angolul — és elég görbe is, ha azon irányban kívánnánk oda jutni, de még sem oly tekervényes, mint egy ravasz indián lelkülete. . . . Mond, testvér — tevé hozzá pawnee nyelven — szívesen látnának-e idegen arcokat a pawnee-főnökök falujokban?

Elmulasztott valaha népem az idegennek étket nyujtani? — viszonzá az ifju harczos komoly

méltósággal, miközben kellemteljesen hajolt a nyereg fölé.

Ha leányaimat a loupok kunyhóiba vezetem, kezet szorítanak-e velök a nők? Fognak-e a harcosok fiaimmal pipázni?

Mögöttük van a halványarczuak hazája, miért kívánnak hát oly messze napnyugat felé utazni? Eltévesztették-e az utat, vagy azon fehér harcosokhoz tartoznak az ön leányai, kik a folyamon át a borus vizben gázolnak?

Egyik sem áll a kettő közül. Mi békés vándorok vagyunk. A vörösbörek szomszédai vagyunk, s barátaiuk óhajtanánk lenni. Az omahawok nem közlekednek-e a lounsokkal, ha közöttük el van ásva a tomahawk?

Az omahavokat szívesen látják a loupok!

S a yanktonok és a tetonok, habár a borús víz mellett laknak is, nem jönnek-e szintén a pawneek kunyhóiba pipázni?

A tetonok hazugok! — mondá hevesen a másik. — Nappal alusznak, mert éjjel nem merik szemüket bezárni. Nézz ide — folytatá, miközben diadalmasan mutatá nadrágján a fejbőröket — nézz ide, fejbőrük oly sok, hogy a pawneek lábaikkal tiporják. Menj, hagyd a siouxokat a havas-földeken élni! A mezőségek s a bivalok férfiak számára valók!

Most már értem az egész titkot — mondá a Vadfogó angolul, miközben Middletonhoz fordult. — E vitéz, fiatal indián a siouxok mozdulatait leste, mint nyilain s harci festésén láthatja ön; mert

a vörösbőrü sem harczban, sem békében nem tagadhatja meg természetét. . . . Csöndesen, Hektor, csöndesen! Nem éreztél még pawneet? Csöndesen kicsi! Lapulj le! . . . Igen, önnek testvér, igaza van — mondá az indiánhoz fordulva — a siouxok semmirekellő tolvajok; és minden fehér ember azt mondja felölök. Mi azonban nem vagyunk siouxok, s a pawneek kunyhóiba óhajtanánk jutni.

Fivérem feje fehér! — viszonzá az indián, gyanakodó, de egyszersmind büszke s eszes pillantással. — Szemei sokat láttak! Megmondhatja nekem, mi van ott napkölte felé; Bival volna talán?

Inkább felhőnek látszik, melynek szélét a sivatag végén a nap bearanyozza.

Földhalom biz az, melynek csúcsán a halványarczuak kunyhói állnak. Mossák meg leányaid a halvány arczuaknál lábaikat.

A pawnee jó szemekkel bir, ha ily távolságból képes a fehérbőrüt fölismerni,

Tud vadászni testvér? — kérdé némi hallgatás után az indián.

Ó nem, a vadászatból már kikoptam. Semmi egyéb nem vagyok többé, mint nyomoruságos vadfogó!

De ha a mezőség tele van bivallal, látja testvér?

Ej, természetesen! Sokkal könnyebb látni a bivalt, mint megfogni.

S ha a madarak dél felé szállnak, s a felhőket tollaikkal elsötétítik, képes akkor egyes madarat látni fivérem?

Bizonyosan, hiszem nem nehéz egy vadkacsát vagy vadludat milliók közül kiismerni.

S midőn hó esik a hosszúkésűek kunyhóira, látja fivérem a pelyheket?

Ej, pawnee — viszonzá kissé neheztelve a Vadfogó — habár öreg szemeim nem is a legjobbak többé, mégis volt idő, midőn sólyomszemnek neveztek, éles látásomért.

Nos, a vörösbőrűek a halvány arczuakat ép oly könnyen feltalálják, mint fivérem a bivalent, a költöző madarat s a keringelő hópelyhet. Véled-e, hogy Wahcondah az egész földet a fehéreknek teremté? Nem, tévedésben vagy! Menj, menj! A pawnee nem vak, s csak egy tekintetre van szüksége, hogy népedet fölatalálja.

Itt egyszerre megált a harczos, s gondolkozva fordítá fejét félre, mintha mélyen gondolkodnék, valami fölött. Aztán a sűrűség legközelebbi kijáratára felé lovagolt; egy darabig kitekintett a mezőségre, aztán ismét visszatért, s egész lényén meglátszott, hogy nincs magával tisztában. Meghúzta türelmetlen lova kantárát, beszélni akart, aztán ismét mellére süllyesztte fejét, hogy ismét gondolataiba mélyedjen. Most gyorsan, mint az őz, ismét kifelé ugratott, pillanatig körben-nyargalt, mintha maga sem tudná merre tartson, s aztán egyszerre oly gyorsan száguldott tova, mint a madár. Pillanatig a rónán lehetett őt vágtatva látni, aztán eltűnt a legközelebbi domb mögött.

A kutyák, melyek egy idő óta már nyugta-

lanok voltak, kis darabon utána rohantak a szökevénynek, de azután ismét visszafordultak, lefeküdtek a földre, s rendes mély, panaszos és intő ordításokat hallattak.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

A Vadfogó egyetlen szót nem mondhatott a megszökött indián gyanítható szándokai felől, oly gyorsan folytak egymásután az események. De midőn a Pawnee eltűnt, aggódva csóválta fejét, a sűrű széléhez ment, s így mormogott magában:

A lég zivatarral van teli, az én öreg érzéseim azonban tompák már ahhoz, hogy a dolognak végére járhassak.

Én nem veszek észre semmit — mondá Middleton, ki mellé lépett. — Szemeim és füleim jók, de nem látok s nem hallok semmit.

Igen, igen, ön szemei jók, s fülei nem süketek? — viszonzá a Vadfogó némi gúnnyal. — Igen, jók lehetnek szemei látni a templomtornyát, s fülei hallani a harang zúgását! Mielőtt azonban éveket töltött ön a mezőségeken, elég gyakran fogja a pulyka-kakast lónak elnézni, s menydörgésnek vélni, a bivalbika távoli ordítását. Nézzen oda! Az csalhatlan jel vadászra nézve.

A Vadfogó egy csapat kányára mutatott ujjával, melyek nem nagy távolságra károgtak a mezőség fölött, s pedig azon irány fölött, melyre a pawnee tekintett, kezdetben az apró szürke pon-

tokat a sötét fellegeken nem tudta megkülönböztetni Middleton; de midőn gyorsan közelébb jöttek, észrevette alakjaikat, s nehéz röptüket.

Vigyázz fiam — folytatá a Vadfogó — most nemsokára látni fogod a bivalokat is, melyeket tudós doktorunk púpos ökröknek nevez. Figyelmezz! Figyelmezz! Ime itt jönnek! Derék csorda! Fogadni mernék, hogy egy csapat pawnee van közelünkben, s valamely mélyedésben lesben áll. Ha e csapat üldözőbe fogja az állatokat, akkor pompás vadászatot fogtok látni! Igen, igen, ez egyszersmind a squattert és fiait is le fogja rázni nyakunkról, mert így nem tarthatunk közelítésüktől; minthogy a pawnee nem gonosz indián.

Mindenki az előhirdetett látványra fordítá figyelmét, még a félénk Ida is Middleton oldala mellé sietett, s Pál magához hívta Ellent, hogy az is tanuja lehessen a jelenetnek.

Sötéten s némán terült el a mezőség a társaság tekintete előtt, s egyetlen négy-lábú lény sem látszott a végtelen sivatagon, a doktor szamarán s Middleton és Vadfogó kutyáján kívül. Most azonban a vadon egyszerre megnépesült.

Eleintén csak néhány csorda bikát lehetett észrevenni, melyek a legtávolabb domb mellől jöttek elő. Nemsokára azonban nagy tömegekben jöttek a bivalok, egész elláthatlan tömeg tolongott le a magaslatról. A csorda, sűrű tömegben tolongott előre, mindinkább elterülve a rónaságon, s kis madarak végtelen csapatához hasonlított.

Porfelleg csapott fel itt-amott a tömeg közül, hol valamely dühös állat feltúrta szarvaival a földet, s időről időre a szél mély és tompa ordítást hozott szárnyain, mely borzasztóan s titokteljesen hangzott, s a gyöngéd hölgyek szívét megreszketette.

Hallgatva szemlélé a társaság a nagyszerű látványt, míg végre az öreg Vadfogó, ki inkább volt szokva ily látványokhoz, mint a többiek, megtöré a csendet.

Itt legalább tizezer bival vonul egy tömegben — mondá — ur és pásztor nélkül, azon egygyen kívül, ki teremté őket s legelőjükül a végtelen mezőséget adta. A csorda éle felénk kezd hajolni, s így elkészülve kell lennünk látogatásukra. Össze nem huzhatjuk valahol magunkat, mert akkor a vad csorda megrohanhatna, s eltiporna bennünket, mint férgeket. Szét kell oszolnunk; a nők vonuljanak a bokrok közé, míg a férfiak s vadászok, a mint illik, maradjanak előtérén.

Mint hogy gondolkozásra nem sok idő maradt, a Vadfogó utasítása haladéktalanul követtetett. Idának s Ellennek vissza kellett vonulniok a sűrűség azon része közé, mely legkevesbé látszott kitéve a csorda futásának, az előcsapatnál pedig a doktor számára képezte a középpontot, s a Vadfogó oly állást foglalt el társaival, hogy szükség esetén a csordát vizsariaszthatták volna, ha az nagyon is közel nyomulna hozzájuk. Körülbelől száz bikából álló előcsapaton kezdetben nem lehetett felismerni,

melyik utat szandékoznak választani. De az irtóztató ordítás, mely a főcsorda középpontjának porfellege közül szállt föl, s mely közé a kányák károgaása is vegyült, irányuk bizonytalanságának utóbb végetvetett. Az üzött csorda, mint rendesen, arra látzott gondolni, hogy védhelyet keressen az erdőben, s így egyenes vonalban futott a földeken át a sűrűség felé, melyek előfáinál Vadfogó állt társaival.

A veszély most oly nagy fokra jutott, hogy képes volt a legerősebb idegeket is megrázkódtatni.

Az előre robogó csorda széles ívet képezett, s a bikák szőrös, bozontos fejéből vadul villogó szemek, egyenesen a növényre voltak irányozva. Csaknem úgy látszott, mintha minden egyes állat arra törekednék, hogy először érje el a védhelyet; s minthogy az utócsapat közül ezerek rohantak örült sietséggel az első sorok után, elkerülhetlenné látszott, hogy a tömeg előcsapata, elragadtatva a hátulsók rohama által, a hat emberre veti magát, s őket menthetlenül szétzuzza. Mindenik saját módja szerint érezte a szemei előtt oly közel lebegő veszélyt.

Middleton habozott határozataiban. Majd a bokrok közé akart visszasietni, hogy Idával a szökést kísértse meg, de a következő perczben belátta lehetlenségét a menekvésnek, a dühös gyorsasággal vágató bivalok elől. Elszánva nyult ezután fegyvereihez, mintha a semmisítő csapattal daczolni akarna.

Szegény Battius doctor teljesen zavart volt, s aggodalmában nem tudta, hová fordítsa szemeit. Képtelen lévén akár előre, akár visszafelé futni, mintegy a földhöz gyökeresedve maradt, s kétségbeesett közönnyel várta az iszonyu esemény végét.

Pál teljes erejéből kiabált, Ellent hívta, siesen hozzá, s egyesitse hangját az övével; de hívó szavai a csorda dobogása és ordításai közben elenyésztek. Dühében elvadulva, s félőrülten ordítá végre az öreg vadásznak, nyujtson ő segélyt.

Kivele, öreg Vadfogó! — mondá. — Kivele tapasztalásiddal! Teremts segélyt, vagy valamenynyen agyon fogunk a bivalok által tiportatni!

Az öreg vadász, ki ez ideig nyugodtan támaszkodott puskájára, s mozdulatlan szemekkel figyelé a csorda mozdulatait, a jelen pillanatot végre elhatározónak tartá terve kivitelére. Fegyverét a legelső bivalra szögzé, s oly gyorsaság- s biztossággal célzott, mely legjobb napjainak is becsületére vált volna, s lőtt. A golyó az állat két szarva közötti szőr csomag közé repült: a bival térdre rogyott, de azonnal ismét felugrék, dühösen rázta meg fejét, s kétszeres gyorsasággal vágatott előre. Most nem volt vesztegetni való pillanat. A Vadfogó elhajítá fegyverét magától, mind két karját szélesen kiterjeszté, s így lépett ki a bokorból egyenesen a tolongó, előre vágató csorda elé.

Az ember fenséges alakja, ha bátorsággal s kitartással lép föl, csak ritkán téveszti el tiszte-

let-parancsoló hatását a teremtés egyéb állataira. Vadfogó megpillantásakor a csorda előfutói s vezetői vissza hátráltak! pillanatig az ezeket követő is habozott, s néhány százból álló csapatra szakadván, szétrohantak jobbra és balra a mezőségen. Nem soká tartott azonban, midőn a bőmbőlő csorda utócsapata vágtatott elő, s előre nyomta az összegombolyodott tömeget. A legelső csapat megszlék, mert az öreg ember szilárdan, mozdulatlanul maradt állva, s mozdulatlan alakja az előcsapatokat két lefutó árrá választá szét. Middleton és Pál azonnal követték a tapasztalt vadász példáját, s megerősíték a gyöngé gátat, miközben karjaikat szintén szélesen kitárták.

Pár pillanat elég volt a bivalok félreterelése s a sűrűség megoltalmazására. Minél inkább előre tolult azonban a csorda főtömege, annál fenyegetőbb lett az áttörés megújított s elháríthatlan veszedelme, s a bátor férfiakra nézve kétszeresen szükségessé tévé, gondosan ügyelni szabadulásukra. Csöndesen hátrált a Vadfogó társaival együtt a szemben tolongó csapat elől vissza, s egy dühös állat már oly közel vágtatott el Middleton mellett, hogy csaknem magával ragadta, mire villámgyorsan vágtatott a sűrűségbe.

Tartsunk szorosán egymáshoz! — kiáltá a Vadfogó. — Senki ne ingadozzék s hátráljon, vagy ezer ördög követi első lépését, ki helyéről mozdul!

Kisérői követék a vett parancsot, egyesült erejük nem lett volna képes az árt föltartani, ha

a szorongatott szamár egyszerre nem hallatja hangját. A soha nem hallott harsogó, panaszos hangra megrettent a legdühösebb bival is, úgy, hogy az egész csorda rémülten riadt vissza a sűrüségtől, melyet csak pillanattal előbb elérni igyekeztek. A borzasztó ár megoszlott, s a sűrűség előtti tér megszabadult az állatoktól, melyek jobbra-balra dühös gyorsasággal vágattak el, hogy egy egész mértfölddel tovább egyesüljenek ismét egymással. Azon perczben, amint a szamár-ordítás kedvező eredményét észrevette, a Vadfogónak visszatért teljes hidegvérűsége. Megtölté ismét fegyverét, s kaczagott, szokott csöndes, hangtalan módja szerint.

Ugy megriadtak — mondá — mint a kutya, melynek farkához csörgő borsót kötöttek, s nekünk nincs többé félelemre okunk a csorda utó-csapatától. Bár nem hallották ezek a szamárordítást, de tudják, hogy az előttük futók észrevettek valamit. Végső szükségben egyébiránt a szamárnak még egyszer föl kell száját tátania, s csatakiáltását hallatnia. Nézd, amott jő a bival csorda utóhada, s ott egy csapat éhes farkas nyomukban, hogy a fáradt állatokat leterítsék. De, mi ez? Ott férfiak lovagolnak utánuk, oly igazán, minthogy bűnös ember vagyok. Ide, Middleton, fiam! Itt jól láthatsz, hol a szél a porfelleget maga előtt hajtja. Most megállnak, s egy leterített bival körül gyülekeznek, melyet nyilaikkal valószínűleg teljesen ki akarnak végezni.

Middleton és Pál a sötét csoportra tekintettek,

melyet az öreg vadász gyakorlott szemei oly hamar fölfedeztek. Mintegy husz férfi vett körül egy óriási bivalt, mely bágyadtan védelmezé magát. Sokkal jobban meg volt sebesítve, semhogy elfuthatott volna, de azért nem akarta megadni magát, habár több, mint száz nyil furta már bőrét keresztül. Egy óriás indián dárda-szurása azonban végre megadta a kegyelemdőfést, s a halálosan sebesített állat egy orditással lehelte ki életét, mely ordítás egészen a csordáig hatott, ez futását még inkább gyorsította.

Mi jól értenek a pawneek a bival-vadászathoz mondá az öreg Vadfogó, miután benső gyönyörrel szemlélte a küzdelmet a bivallal. Emlékeztek, mi gyorsan elhagyott bennünket, midőn a csorda erre közelített? Hogy a szél el ne árulja nyomát, egy körlovaglást tőn, hogy övéihez juthasson, és . . . De megállj! mi ez? Hiszen ama vörös bőrűek nem pawneek! A tollak fejeiken bagolyszárnyak és bagolytollak! Oly igazán, minthogy nyomorult, fél vak, öreg Vadfogó vagyok, oly igazán egy banda gaz siouxt látunk magunk előtt! Rejtőztek el, fiaim, rejtőztek el! Mert ha azok onnan túlról, csak egyetlen egy pillantást is idevetnek, úgy mindnyájan el vagyunk veszve, s ha életünket meghagyják is, ruháinkból egy darabot sem hagynak testünkön.

Azonnal elrejtőztek valamennyien a sűrűségben, s az öreg így folytatá:

E vidékeken itt, hol a fehérek törvényei alig

ismertek még névleg is, egy erős kar többet ér minden jognál, s minden a hatalmas szeszélyétől függ. Ha volna valamely mód, mely által a squat-tert és siouxokat egymás ellen lehetne ingerelni, mi ép oly előnyt zsákmányolnánk ki, mint a sivatag kányái a bivalok és farkasok viadalából. Ezen kívül a pawneek is közelünkben vannak, s így négy különböző párt áll egymástól ágyulövésnyi távolságra, melyek közül egyik sem bizhat a másokban. Mindez megnehezíti futásunkat, mely annál veszélyesb, mert nincs elég fa és bokor a mezőségen. De mindegy . . . . mi mégis csak három jól fegyverzett, vitéz és bátor férfiú maradunk.

Négyen vagyunk — mondá Pal a doktorra mutatva.

Igen, igen! minden seregnek meg van tartaléka s hasztalan terhe — viszonzá az öreg, ki nem birt valami jó véleménynyel a doktor hősiessége felől. — Barátom mondá hozzá fordulva — ön szamarát kénytelenek leszünk agyonütni.

Szamaramat? Az barbár és kegyetlen cselekedet volna!

Nem, édesem! az volna kegyetlenség, ha egy keresztényt áldoznánk föl azért, hogy egy oktalan állított mentsünk meg a haláltól. Kész lenne ön most, itt a sivatagon, elleneinkkel szemben, trombitát fujni? Nos, épen oly kevéssé hagyhatunk életben oly állatot, mely minden perczben megeresztheti hangját, hogy azáltal a sioux bandát idecsöditse.

Én kezeskedem szamaram halgatásáról, ez állat csak ritkán hallatta ok nélkül hangját.

Barátom, ha még az volnék, a ki valaha voltam, akkor ily sánczból mint ez, nem oly könnyen üzetném magam ki egy banda tolvaj sioux által. De mit használ minden dicsekvés, ha látásom s erőm felényire szállt le? A harczos, kit a delawarok egykor sólyomszeműnek neveztek, most vakondok névre volna érdemes. A szamarat agyon kell ütnünk.

Igen, ugy! én is azon véleményben vagyok — mondá Hover Pál, üssétek agyon a szamarat!

Bárataim! ismétlé a természetvizsgáló, miközben szomorú és levert tekintettel fordult a vérszomjas férfiakhoz. Bárataim! hagyjátok élni Asinusomat. A szegény pára jó állat, szófogadó, mértékletes és türelmes. Sokat utaztunk már együtt s halála fájna nekem s szomorítana engem. Mond magad, tiszteletreméltó vadász, könnyű volna-e neked, ha váratlanul megfosztanának kutyádtól?

A szamár ne haljon meg? mondá most a Vadfogó szilárdan s határozottan, de az ordításban akadályozva kell lennie. Kösse ön száját be, doktor! A többit Isten gondviselésére bizzuk.

A Vadfogó ennek beteljesítése után ki volt elégitve, s a sűrűség széleig ment, hogy körültekintsen.

A zaj s a bivalcsorda ordítása elhangzott, vagy legalább igen gyöngén s távolról volt halható. A keringelő porfellegek leszálltak, s nyugalom és csön-
desség uralkodott a rómán.

A siouxbanda odaát e közben felmészárolta a bikát, s a férfiak oly elégülteknek látszottak vadászatuk eredményével, hogy eszökbe sem jutott a menekvő csordát tovább követni. Mintegy tizenkét vad maradt az elejtett állatnál, melyet számtalan kánya sereglett körül; a többi különböző oldalon tűnt el a mezőségen. Az öreg Vadfogó figyelmesen követte ez utóbbiak mozdulatait, s éles tekintettel szemlélé az egyes alakokat, melyek a bokrozatok felé közelegtek. Végre figyelmessé tévé Middleton egyikre közülök. Az Weucha volt.

Most már nemcsak azt tudjuk, hogy kik; hanem ismerjük szándokát is — mondá az öreg vadász, miközben gondolkodva csóválta fejét. — A gazok elveszíték a squatter nyomát, s épen most keresik ismét föl. Véletlenül a bivalokkal találkoztak utjokban, követék a csordát, s ezáltal jutott szemök elé a szikla, melyen Ismaél családjával tanyáz. Ó, miért marad a két csuszó kígyó amott egyszerre állva? Oly igaz, minthogy élek, felkutatják a nyomot, hol a szerencsétlen squatterfiu életével adózott.

Az öreg sejtelve igaz volt. Weucha és a másik vad, ki vele volt, véletlenül azon helyre ért, hol az erőszakos tett, s a kiontott vér nyomai még láthatók voltak. Lovaiokról leszállva, megvizsgálák az indiánok sajátságos éleselműségével a félreismerhetlen jeleket, s végre mindketten egyszerre kiáltást hallattak, épen oly irtózatot árulva el, mint ama kutya-vonítás, mely a squattert s családját a nyom-

ra vezette. A kiáltás azonnal odacsődíté az egész bandát, mely oly zúgva futott össze, mint egy csapat farkas, mely egyik társa vad ordítását hallá.

TÍZENNEGYEDIK FEJEZET.

Az öreg Vadfogónak még mindig éles szemei nem sokára fölfedezték az indiánok között a főnököt, ki Mahtoree név alatt már ismerős előttünk. O volt az utolsó egyike, ki Weucha kiáltására megjelent. Midőn azon helyre ért, hol a többiek álltak, leugrott lováról, s megvizsgálá a nyomokat mindazon figyelemmel s méltósággal, melyet főnöki állása kötelességévé tett. Türelmes megadással várták harcosai kutatása eredményét, s csak kevesen mertek halk szavakat váltani egymással, míg a helyet pontosan szemügyre vette. Nehány percz mulva tisztába volt magával Mahtoree, s elégültnek látszott.

Most zárt sorokban közelített az egész banda a sűrűség felé, s rövid távolságra azon helytől, hol Eszter határozatlan fiait beüzte a bokrok közé, megálltak. A Vadfogó és társai helyzete, kik a siouxok minden mozdulatát dobogó szívvvel figyelék, mind kinosabb és vészteljesebb lön. Az öreg Vadfogó intett a férfiaknak, jőjjenek közelebb hozzá, és susogó hangon kérdé tőlük, el vannak határozva éltökért küzdeni, vagy inkább kívánnak békés egyezkedésbe bocsátkozni. Pál és a doktor teljesen kü-

lönböző nézetben voltak; Pál harczolni akart, Batiust minden áron a békét. Végre Middleton szava dönté el a dolgot, minthogy ő szintén a békét kíváná megkísérteni. Az ifju katona biztosan látta, hogy véderejük nagy egyenetlensége mellett erőszak és ellenállás kétségtelen romlást hozna rájuk. A Vadfogó tisztelettel hallá a fiatal harczos okait, s oly mély benyomást tőnek azok reá, hogy ő szintén Middleton mellett szavazott, habár szive égett a harcz után az indiánokkal.

A százados okai eszélyesek — mondá. Hova az emberi erő nem ér, el ott cselnek kell helyét pótolnia, mely őt a bivalnál erősebbé s a szarvasnál gyorsabbá teszi. Maradjatok itt nyugodtan és csöndesen állva. Én értek kissé, legyen dicsekvés nélkül mondva, az indián ravaszághoz, s szívesen teszem játékra öreg éltemet, hogy őt ember-életet megmenthessek. Magányosan megyek ki a vad állatokhoz a mezőségre, s hiszem, hogy sikerülni fog a sioxok szeméit elfordítani e helytől, hogy a ti számotokra menekvésü időt nyerhessünk.

Az öreg ember szilárdul elhatározva, hogy az ellentmondásokra nem hallgat, nyugodtan veté puszkáját vállára, csöndesen haladt át a sűrűségen, s oly helyen tért ki a szabadra, hol a vadak nem láthatták őt. Ily módon elkerülte azon gyanut, hogy a bokrok közül jött.

Első perczen nem csekély benyomást tőn a sioux bandára a Vadfogó megjelenése, a félt puszkával vállán. A kerülés, melyet a ravasz öreg tőn,

csakugyan kétségbe hagyta a vadakat, vajjon a sűrűből vagy a nyílt mezőségről jő-e, habár pillantásaikat gyanusan szögezték a bokrokra. E közben az öreg ember gondtalanul közelített feléjük s csak akkor állt meg, midőn hangját meghallhaták. Itt, puskája agyát a földre állítva, béke jelül nyílt kezét tartá az indiánok elé; lecsöndesíté nyugtalan kutyáját, s így szólt azután sioux nyelven:

Testvérek, szívesen látlak benneteket! Messze vagytok faluitoktól, s éhesek lehettek. Nem akartok engem kunyhómba követni, hogy ott étkezzetek s kipihenjétek magatokat?

Hangos ujjongás árulta el a Vadfogó előtt, hogy csele daczára ismét fölismertetett. Ez nagyon kellemtelen volt reá nézve, minthogy azonban visszavonulásra nem maradt többé ideje, fölhasználta tehát az indiánok zavarát, gyorsan közéjük sietett, hogy egyenesen a rettentő Mahtoree elé álljon. Nehány perczig hallgatva álltak egymással szemközt. Végre, miután meggyőződött a főnök, hogy az öreg nem ijed meg fenyegető tekintetétől, így szólt:

Hol van két gyermeked?

A halvány arczaak nem járnak csapatonként hódót fogni. Egyedül vagyok.

Fejed ősz, de nyelved éles. Mahtoree volt a te tanyádon és tudja, hogy nem vagy egyedül. Hol van leányod, s a fiatal harczos, kit a mezőségen nálad találtam?

Nekem nincs leányom. Már multkor is mondtam testvér, hogy a két fiatal ember nem tartozik

hozzám, s egy őszt fő szavait meg kellene tartani, és nem ily hamar elfelejteni. A dahcotáhk alvó utasokat találtak, s azt vélték, azoknak nincs lovakra szükségök. Halvány arczuak női s gyermekei nincsenek szokva gyalog utazni, keresse őket testvér ott, hol hagyta.

Ők elmentek! — viszonzá a teton szikrázó szemekkel. De Mahtoree eszélyes főnök, s szemei messze látnak a távolba.

Láthat a tetonok főnöke e csupasz mezőkön embereket? — kérdé hidegvérüleg a Vadfogó. Én már igen öreg vagyok, s szemeim homályosak. Hol vannak?

Jó ideig hallgatott az indián, mintha oly dologról nem akarna vitázni, melyről tökéletesen értesülve van. Végre a földre, a nyomokra mutatott s aztán nyájásabb hangon s szelidebb tekintettel kérdé:

Sok tél tanitá bölcsességre atyámat; megmondhatja nekem, miféle moccassinok hagyták hátra e nyomokat?

Vannak farkasok és bivalok a mezőségeken, s néha kuguárok is.

Mathoree a sűrűség felé tekintett, mintha azt gondolná, hogy a dolog nem lehetetlen. Azután parancsot adott katonáinak, hogy kutassák át közelebbről a bokrokat, miközben figyelmezteté egy-szersmind őket, gondoljanak árulásra is, s vigyázzanak. Három vagy négy harczos tüzes paripáján sietett a sűrűség felé, s az öreg vadfogó remegett,

mert Pál heveségére, meggondolatlan bátorságára gondolt. A tetonok azonban nem nyomultak mélyen a bokrok közé, s csakhamar azon hirrel tértek vissza, hogy semmi gyanusát nem láttak.

Sokat adott volna a Vadfogó e pillanatban azért, mennyire ad hitelt a főnök harczosai tudósításainak. Ez azonban egyetlen vonása mozdulatával sem árulta el gondolatait. A helyett, hogy a Vadfogó kutató pillantásának kitegye magát, egy ideig nyájasan játszott lovával, aztán intett egy fiúnak, fogja meg kantárát. Erre leugrott, a Vadfogót karonfogta, s kevésé lefelé vezeté őt.

Testvér, egykor harczos volt? — kérdé bizalmas hangon az öregtől.

Nyár idején vannak levelek a fán? — kérdé viszont a Vadfogó. — Menj! Én több ellenséget láttam véreben, mint a dahcotáhk elevenen.

A főnök sötét pillantást vetett társára, mintha meg akarná hazudtolni dicsekvéseit; midőn azonban az öreg nyugodt szemeit, s becsületes, igazságszerető arcát látta, akkor megragadá annak kezét, s tisztelete jeléül fejére tette.

Miért akarják a fehérarczuak vöröstestvéreikkel elásni a tomahawkot, miután fiatal embereik látnak, s egymást véres kezekkel rohanják meg?

Népem — viszonzá a Vadfogó — számosabb, mint a mezőség bivaljai, s mint a légben a galambok, de csak kevés harczos van közöttük. Senki sem lép hadiszolgálatra, csak kinek kedve s bá-

torsága van hozzá; s azért történik, hogy a fehér harcos oly sok csatában küzd.

Atyám tévedésben van! — viszonzá Mahtoree kissé gunyosan. A halványarczuak eszesek, s szeretnének valamennyien harcosok lenni, hogy a vörösbőrüeket rabszolgáikká tehessék. De a dahcotak nem asszony, s nem is akar az lenni; neki el kell üznie a pawneeket és omahawokat, ha nem akarja atyái nevét elveszíteni.

A ravasz Mahtoree mégegyszer bizalmasan a vadász vállára tevé kezét, tovább vezette előre, úgy, hogy mindketten csak ötven lépésnyire lehetek a sűrüségtől, itt élesen szembe nézett az öreggel s így szólt:

Ha a bokrok közé rejté embereit atyám, hívja őket elő. A dahcotah nem fél, és Mahtoree nagy főnök. A harcosnak, kinek feje ősz, s ki készül a szellemek országába térni, nem lehet kétélű nyelve, mint a kigyónak.

Igazságot mondtam neked, dacotah. Mindig a vadországban éltem, rokonok s család nélkül, vadász vagyok ki magánosan vándorol pályáján.

Atyámnak jó puskája van; czélozzon hát a bokrok közé s lőjjön!

Pillanatra habozott s megijedt a Vadfogó; de azután rágondolva magát, csöndesen hozzáfogott, szavai igazságát, az indián által követelt veszélyes mód szerint, bizonyítani be, minthogy igen jól belátta, hogy ravasz ellensége különben nem hagyja megnyugtadni engedni magát. De midőn puskáját

fölemelé, alkalmas tárgy után nézett, s a lombokon át egy fatörzs barna héját választá ki. Erre célzott, és tüzelt. Alig röpült azonban a golyó a csöbül ki, midőn remegni kezdett, s minden perczben a hölgyek sikoltását félt hallani. Remegése azonban nem tartott soká; mert alig vonult el a puskaporgóz, midőn az agg vadász a fa tépett derekán nagy örömmel vette észre, hogy golyója ezélt talált, s így semmi emberi lény meg nem sérült. Elégülten eresztette a földre puskája agyát, az indián felé fordult s a legnagyobb közönnyel kérdé:

Meg van elégedve testvér?

Mahtoree a dahcotahk főnöke hisz testvérenek -- viszonzá a vad, miközben őszintesége jeléül kezét keblére tette. De vajjon atyám egykor nem járt-e lóháton, mint a halvány arczuak nagy főnöke, a helyett, hogy gyalog barangoljon, mint valami éhes konza?

Soha! Hatvan év óta barangolok Amerika végtelen erdeiben, és soha nem jártam más lábakon, mint saját magaméin, melyeket a nagy szellem kölcsönzött nekem.

Ha atyám oly soká élt a fák árnyai alatt, miért jött a sivatagra? Itt a nap égetheti önt.

Bánatosan tekintett e szavaknál az öreg Vadfogó maga elé, s így szólt bizalmasan az indiánhoz:

Életem tavaszát, nyarát és őszét az erdőségekben töltöttem. A tél is beköszönt már, s még

ez is ott talált az erdők tiszta ártatlansága, becsületessége s nyugalma között! Akkor boldogan szunnyadtam, midőn szemeim még a fenyőfák és bükkök ágain áttekinthettek a kék égboltozatra. Ha a nagy, örök szellemhez akartam imádkozni, kinek csillagai lemosolyogtak reám, az ajtó nyitva állt számomra, s szemeim előtt. De a favágók baltái fölriasztottak nyugalmamból s elűztek onnét. Sok ideig nem hallottam semmi egyebet, mint favágást és erdőpusztítást. Mindaddig férfihoz s harczoshoz illően türtem mindent, míg, hogy egy barátom élt, ki nem tudott megválni szülőföldje vidékeitől. De midőn Chingachgook meghalt, arról gondolkoztam, mint lehetne a gyűlöletes pusztítást odahagyni, s idejöttem e csupasz és pusztá földekre. Szólj dahcotah, jól tettem-e?

Az indián, ki figyelemmel s feszülten hallgatá a Vadfogó szavait, így válaszolt?

Atyám feje fehér, sok dolgot látott, hosszan élt az emberek között. Mit tett, jótett volt, mit beszél, bölcsen van mondva. De mond meg azt is atyám, való-e, hogy a halvány arczuak, kik barmaikat a mezőségeken keresik, a nélkül, hogy megtalálhatnák, csakugyan idegenek előtted:

Igen dahcotah, ők egészen idegenek. Én csak magamért élek, és soha sem keveredem fehérbőrű férfiak közé, ha . . .

Itt egyszerre elhallgatott a becsületes öreg, épen oly meglepő, mint bosszantó esemény következtében. A bokrozat t. i. két felé nyilott s azok

léptek ki az ágak közül, kiket kevéssel előbb hagyott el, s kikért éltét veszélyezteté s kétélü nyelvvel beszélt. Leverten meredt ez egészen váratlan látványra, s egy szót sem volt képes mondani, miközben Mahtoree, ki egyetlen mozdulatával sem árulta el csodálkozását vagy ámulatát, az érkezők elé sietett, miközben mosoly játszott ajkán, mely büszke és sötét arczát megvilágította. Nem szólította meg egyébiránt az idegeneket, csak embereit intette elő, kik villámgyorsan siettek hozzá.

Az öreg vadász barátai e közben közelébb jöttek. Middleton nőjével karján elől haladt. Ezeket Pál és Ellen követte, s Battius zárta be a menetet, szamarával. Pál sötéten s mogorván nézett vissza, s mivel a Vadfogó követte szemei irányát, azonnal fölfedezte az okot, mely barátait arra bírta, hogy elhagyják biztos rejteküket. Ó t. i., valaminthogy az indiánok is nem nagy távolságban egymásik, jó fegyverzett férficsoportot vett észre, kik ovatosan s a legrövidebb uton közelitettek a helyhez, hol a siouxok álltak. A Vadfogó első pillanatra fölismerte Ismáelt és fiait, kik azon kétségtelen szándokkal jöttek, hogy vagyonuk rablói véres boszut álljanak.

A mint észrevette Mahtoree és emberei, hogy a kivándorlottak feléjük jönnek, azonnal a dombra huzódtak vissza, melyről akadálytalanul láthatták be a köröskörül fekvő téreket. A főnök rendeleteit kezdé osztani. A Vadfogónak természetesen követnie kelle őt visszavonulásában. Middleton mérsé-

kelt távolságban követte őket népével. Ismáel családjá szintén kedvező állást foglalt, de nagyobb távolságban, s a három párt fenyegető tekintettel állt egymással szemben.

Mahtoree sötét tekintete egyik csoportról a másikra esett, s megvető kifejezéssel nézett azután az öreg vadfogóra.

A halvány arczuak esztelenek — mondá a főnök keserű gúnynyal a vadászhoz — könnyebb a kaguárt álmában meglepni, mint egy rövid látású dahcotakra találni. Az ősz hazug siouxe azt hitte, hogy lovon fog nyargalózhatni?

Az öreg Vadfogó ezalatt összeszedte magát, meggondolta a dolgokat, s mindent megértett. Middleton t. i. észrevette Ismáelt és csapatát, s inkább akarta magát a vadek kegyelmének átengedni, mint a squatter bosszújának kitenni. Ez okból kezdé az öreg vadász övéi elfogadására az utat készíteni, minthogy kétségtelen volt, hogy e különben természetellenes szövetség az egyedüli mód, éltek s szabadságuk megmentésének.

Harczolt valaha népem ellen testvér? kérdé a boszús főnöktől nyugodt hangon.

Hol az a törzs és nép, ki még nem érzé a dahectahk csapásait. Mahtoree nagy vezér! — mondá a teton diadalmas önérzettel, miközben haragja csöndesedni látszék.

Vajjon Mahtoree a halvány arczuakat asszonyoknak, vagy férfiaknak ismerte-e? kérdé a Vadfogó.

A legkülönbözőbb szenvedélyek fejezték ki magukat e kérdésnél a főnök arcán. Kezdetben kitörölhetlen gyűlölet tükröződött arcán, mintha az akarna felül kerekedni; nemsokára azonban meglágyultak vonásai, s ruháját visszavetve melléről, egy szuronydöfés mély sebhelyére mutatott, s így szól:

Ezt vettem, mialatt én is adtam egy csapást. Férfi, férfi ellen állott.

Elég! — viszonzá az öreg. — Testvérem vitéz főnök, bár lenne böles is. Nézz oda; azon alak ott, harczosa a fehér arczuaknak? Asszony sebezte meg a nagy dahcotáth?

Mahtoree tekintete követé a vadász kinyujtott karját, s Ida gyöngéd alakján állapodott meg. Soká és ámulattal szemlélte őt, s inkább mennyei képnek látszott hinni őt, mint halandó lénynek. Csak hosszú idő múlva vette le róla tekintetét, hogy a társaság többi tagjait is megnézzze.

Fivérem látja, hogy nyelvem nem kétélű — folytatá a vadfogó, miközben vizsgáló és gondos szemekkel követé a vad minden mozdulatát. — A halványarczuak nem küldik nőiket csatatérre, a dahcotah épen azért a békepipát fogja színi az idegenekkel.

Mahtoree nagy főnök; a halványarczuaknak üdvöt int — viszonzá udvarriasan, miközben igazság jeleül keblére tette kezét. — Embereim nyilai maradjanak a nyiltotokban.

Ez ígéret után intett az öreg Middletonnak, hogy közelébb jöjjön, s kevés percz múlva a két

párt egygyé olvadt, s a férfiak különösen kezett szorítottak egymással. Mindezek daczára sem feledé azért a dahcotah az óvatosságot, s a tapasztalt öreg Vadfogó igen jól észrevette, hogy Mahtoree aggódó tekintettel néz át a másik fehér csapatra, melyet Ismáel és rokonai képeztek, mintha hadi cseltől tartana. Hogy a kis előnyt, melyet kivívott, ismét el ne veszítse, kényszerítve érzé magát, a főnöknek még több felvilágosítást adni, s a csapatot ponto sabban szemügy vette, mely még mindig a kezdetben elfoglalt állásban volt. Kinevette, hogy Ismáel ellenséges mozdulatot tenni készült, s haladéktalan támadást akart kezdeni. A csata azonban nyílt téren a határozott jellemű s jólfegyverzett férfiak s egy csapat félig öltözött indián között, nagyon kétséges kimenetű dolog lett volna, s a Vadfogó jobbnak tartá kerülni, mint keresni a találkozást. Pál és Middleton annyival inkább oszták e nézetet, mert mindkettőjüknek oly életet kelle védelmeznie, mely önéltüknél becsesebb volt. Tanácskozni kezdetek tehát hárman a mód felett, mely által a kivándorlottak támadásának borzasztó következményeit megelőzhetnék; s a tanácskozásnak egyszersmind azon szint akarták adni, mintha csak azon kérdésre vonatkoznék, mi hozta az utasokat ily mélyen a mezőségbe?

Tudom, hogy a dahcotah nagy és nemes nép mondá a tanácskozás után Vadfogó, Mahtoreehez fordúlva -- de nins közöttük egyetlen férfi sem, kit rosznak ismerne testvér?

Büszkén nézte végig a főnök egész bandáját. Rövid pillanatig Weuchán mintegy kétkedve időzött villogó szeme, s aztán így válaszolt:

Wahcondah főnököket, harczosokat, és asszonyokat teremtett. Nehány tökéletes, néhány rossz.

Igen, és halványarczuokat is teremtett Wahcondah, kik rosszak. Olyan félek azok, kiket fivérem oda át lát.

Rosszattenni járnak gyalog? — kérdé a tetton, de tekintete nagyon is világosan sejteté, hogy jól ismeri az okot, melynél fogva gyalog járnak.

Barmaik oda vannak, de löporuk, golyóik és podgyászaik még megvannak.

Vagyonukat magukkal hordják talán, mint a nyomorú korzák, vagy nőiknél hagyják vissza, mint bátor férfiak, kik az elveszettet ismét visszatudják szerezni?

Látja testvér, ama kék halmot a mezőségen? Az alkonyadó nap épen most veti reá világát.

Mahtoree nem világtalan vakondok.

Nos, ama halom szikla, s ott van a halvány arczuak vagyona.

Az öröm vad sugara lövelt a főnök villámló szemeiből e pillanatban, midőn e szavakat hallá. Gyorsan fordult azután az öreghez, reánézett, mintha lelkébe akarna olvasni, s végre ismét Ismáel csapatához fordult, melyet gyorsan olvasott össze.

Egy harczos hiányzik! mondá.

Látja testvér a kányákat ama sűrűségben?

Ott fekszik eltemetve ama harczos, s a vér, melyet a mezőn látott, az ő vére volt.

Elég! Mahtoree eszélyes főnök. Vigyétek hölgyeiteket hátra, a dahectáthk lovaira; kissé tovább kell állnunk, mert szemeink meg vannak nyilva.

A Vadfogó azonnal közölte kísérelőivel a főnök parancsát, s kevés percz alatt Pál s Middleton nőik mellett, lovon ültek. Midőn Middleton nejét kényelmes ülésére segíté föl, s épen maga is föl akart ugrani, megjelent a főnök, hogy ő üljön föl a lóra, mely sajátja volt. Middleton azonban magához ragadá a kantárt, s a két férfiú irtoztató s fenyegető szemekkel méregeté egymást. Egyik sem akart hátrálni.

Senki nem ül e lóra, mint én — mondá Middleton büszkén angol nyelven.

Mahtoree nagy főnök! — szakitá meg őt a vad, habár nem érté a fiatal tisztet, csak sejtette mit mondott.

A dahcotah későn lesz helyén, — susogá 'a Vadfogó a főnök fülébe. Tekints a hosszú-késűekre! Ok észreveendik szándokodat, s azonnal tovább állnok.

A teton követé az intést, átengedé a lovat ellenfelének, s másakra veté föl magát, s megparancsolá embereinek, adjanak a Vadfogó számára is lovat. Ez megtörtént s az ekként meglovatlanított harczosok társaik mögé kaptak fel. Battius doktor szamarára ült, s kevés percz mulva minden induláskészen volt.

Mahtoree jelt adott, s néhányan a legjobb lovasok közül, a főnök által vezetve, oly mozdulatot tettek, mintha támadni akarnának. A squatter, ki már szintén indulóban volt, azonnal visszafordult, s kíséroi vel sorban állt. A helyett azonban, hogy a fehérek veszélyes puska lövéseinek kitegyék magukat, csak félkörben lovagoltak a ravsas indiánok az ellenség előtt, azt folytonosan támadással fenyegetve. Egyszerre azonban, midőnczéljukat elérték, s a sziklavár és a squatterek közé nyomultak, hangos ordításban törtek ki, s elvágattak a legrövidebb uton, egyenesen a szikla felé.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Alig sejteté szándokát Mahtoree, midőn a kivándorlottak puska ropogásai tanusíták, mi jól átláták terveit. A távolság azonban már oly nagy volt, hogy tüzelésüknek semmi egyéb eredménye nem lett, mint hogy a főnök csúfolódó kacajban tört ki. Mind a mellett is lövés lövést követett, míg a dühöngő squatter ellenkezve bár, de kénytelen volt föl hagyni azon gondolattal, hogy árt hassen az ellenségnek. Követte tehát oly gyorsan, mint csak lehetett, a siouxokat, s időről-időre egy-egy lövést tett, hogy Eszter értesítve legyen az ellenség közelítéséről. Így tartott a hajsza néhány pillanaton át, de mindazáltal a lovasok előnyt

nyertek amazok fölött, habár követőik hihetlen gyorsasággal igyekeztek nyomukban maradni.

A mezőség keleti szegélyénél az esti köd lekezdett szállni, s mielőtt a siouek az út fele részét megtették volna, a szikla éles körrajzai eltűntek a lapály gőzében. E körülmény azonban közönbösen hagyta a főnököt, minthogy terveinek inkább kedvezni látszott, mint azt akadályozni. Ő a csapat élén lovagolt, de nem az előbbi gyorsasággal többé, minthogy lovai és lovassai nem maradtak sorban.

Mostelérkezettnek látszott az öreg vadfogó előtt ama pillanat, melyben tovább közölheti az illetőkkel. Middleton mellé lovagla, s így szólt halkan:

Ez egész dolog nem egyéb, mint tolvajlás, melyben nem igen szeretnék részt venni.

S én épen oly kevésbé — vizonzá a fiatal ember — De mit tehetünk? A menekvés lehetlennek látszik, minthogy nyomozóink kezei közé juthatnánk.

Nem nekünk távoznunk kell; menekülnünk mind e bélyegzett vörösek, mind e fehérek körmei közül. Ne nézz vissza, tekints közömbösen magad elé, s tégy úgy, mintha egyik vagy másik varázslóról, vagy még jobb, mintha a tetonok lovairól beszélnél. A semmirekelők szívesen hallják, ha lovaikat dicsérik, csaknem oly szívesen, mint az esztelen anya pajkos gyermeke magasztalását. Ugy jól van. Veregeds meg a ló nyakát, nézegesd cizomáit, melyekkel a vörösek serényét diszíték föl,

s szemeid által el ne áruld gondolatidat. Hallgass meg! Ha eszélyesek leszünk, úgy volna egy mód, mely által est-alkonyat előtt megszabadulhatnánk.

Az dicső lenne? — monda Middleton élénken.

O, mi gyarló teremtés az ember! — mondá a Vadfogó halkán s fejét csóválva. — Még egy ily fölkiáltás, s jobbról balról világosan tudni fogják e koboldok, oly jól, mintha indián nyelven kiáltoztuk volna füleikbe, hogy összeesküvést forralunk. Én ismerem ez ördögöket! Oly tapasztalatlan — s ártatlanoknak látszanak, mint egy kis őzike, s még sincs közöttök egyetlen egy nem, ki minden mozdulatunkra a legélesebb figyelemmel ne vigyázna. Minek tehát meg kell történni, a legnagyobb elővigyázattal s eszélyességgel kell történnie! Így jól van! Simogasd a ló nyakát, mosolyogj, mintha dicsérnéd, de azért hajtsd füledet hozzám, hogy minden szavamat hallhasd. Ne nagyon erőltess meg paripádat, mert hosszú utazás vár réá, s fáradt lábak nem igen teszik fürgévé a futó lovat. Figyelj a jelre, ha Hektorom ordítását hallod. Az első ordítás annyit fog tenni: Készülj! A másik: El! . . . Értettél jól?

Tökéletesen, barátom! — viszonzá Middleton remegve a terv kivitelének vágyától. — Csak gyorsan előre.

Ej, hiszen egyáltalán véve nem is rest ez az állat! — folytatá a Vadfogó iton nyelven, mintha egész idő alatt semmi egyébről nem lett volna szó, mint a lóról. Ugyanakkor a vadak sötét sorai kö-

zött Pálig nyomult, kinek az imént adott utasítást hasonló óvatossággal ismételte. Pál elrugadtatva fogadta az inditványt, s a Vadfogó most Battius doktorhoz ment.

Ez, számára végtelen megerőltetésével, a siousok közt középett ment mindaddig, míg Ismáel és fiai golyóitól tarthatott. Alig mult azonban a veszély el, midőn bátorsága ismét föléledt, s teljes gondtalansággal időzött ezután az indiának utócsapatánál. Ide fordítá lovát most a Vadfogó, de minden észrevehető szándék nélkül, s úgy, hogy minden gyanunak elejétvegye.

Pajtás — szólt a doktothoz, midőn föltűnés nélkül kezdhett vele beszélni. — Pajrás, szeretne ön nyirott fejjel, s befestett bőrrel néhány évet az indiánok között tölteni ?

Nem, a világot sem! — viszonzá Battius mulatságos borzalommal. — Inkább mindenre kész lennék egykor, még a szökés megkísértésére is, sem-hogy a vadak között magam is vaddá legyek.

Szökés ? Jó ! De miért e g y k o r a szökést ?
Miért nem azonnal ?

Most a szökés észellenes volna ! — viszonzá a természetvizsgáló egy tekintetet vetve a sötét alakokra, kik minden felől környezték, s kiknek száma megkétszerezé félelmét. — Majd gondolkozom a dolgról, tisztelt Vadfogó, s később közölni fogom határozatomat.

Határozatát ? Esztelenség ! — viszonzá az öreg némi megvetéssel, miközben kissé a vadakhoz kö

zelített. — Hej testvér, folytatá a tetonok nyelvén, s a doktor szamarára mutatott — ismeri testvér ez állatot, melyen a halványarczu nyargal?

A vad pillanatig a számárra nézett, de nem mutatta volna a csodálkozást, melyre ezen, a mezőségeken ismeretlen állat látása őt s társaid gerjeszté.

E lovagot a halványarczuak egyik harczosának tartja testvér? — kérde tovább a Vadfogó, midőn gondolá, hogy a siouxnak elég ideje volt a természetvizsgáló békés vonásai megfigyelésére.

Bolond a dahcotah? — viszonzá a teton megvető pillantással.

Ó nem! A dahcotahk bölcsek, s szemeik soha nincsenek bezárva! Annál inkább csodálom, hogy a fehéarczuak nagy orvosát föl nem ismerték.

Hugh! mondá elbámulva a vad.

Igen, igen a dahcotah tudja, hogy az én nyelvem nem kétélű — folytatá az öreg, ravasz ember. — Csak szemeit meg kell nyitnia, testvér, s azonnal lát egy nagy orvost.

A vad tudatlansága mély érzetében a Vadfogóhoz simult, karját felé nyujtá, mintha magát élet-halálra megadná, s így szólt:

Fordítsd tekintetedet felém, atyám. Én a mezőségek vad fia vagyok; testem mezételen, bőröm vörös, kezeim egészen üresek. Megvertem a pavneeket, a konzágot, az omakawokat, az osagokat, sőt a halvány-arczuakat is, de gyöngé vagyok varázslókkal s gonosz idézőkkel szemben. Beszéljen

atyám; füleim nyitva vannak. Figyelek, mint az őz a jáguár lépéseire.

Igen ezek az isten kutathatlan utai! — mondá a Vadfogó angol nyelven. — Az egyiket erővel s férfiúsággal ruházta föl, a másikat ravaszsággal s alattomos-sággal. Nem szomorú-e ily derék harc-zost, mint az, ki oly sok véres csatát vivott, az előítéletesség bálványai előtt csuszkálva látni! Isten bocsássa meg, hogy tudatlanságával játszom! Nem mulatságból teszem, hanem hogy emberéle-tet mentsek meg az, elnyomott-nak segítek, s a gonosz-ság ördögségeit meghiu-itsam! . . . Még egyszer kérdelek, tetin — mondá indián nyelven ismét az indiánhoz fordulva — e férfiú nem csodálatos vá-rásdoktor-e? Józanul teszik a dahcoták, ha vele ugyan, azon léget szivják be? A Wakonschesch (gonosz lélek) oltalmazni szokta gyermekeit, de azoknak akar jót, kik neki rosztat tesznek.

Az öreg ember ünnepélylyel s titokteljesen ejtett szavai nem téveszték hatásukat a tudatlan indiánra. Midőn a vadfogó, mintha eleget mondott volna, kissé félre lovagolt, a teten azonnal közlé társaival a hallottakat, melyre a doktort valamennyien figyelemmel s tiszteletteljes pillantásokkal kezdék vizsgálni. A vadfogó jól tudva, hogy az indiánok mindennek fölött kívánnak a gonosz lélekkel jólábon állni, a legnagyobb nyugalommal és hidegvérűséggel várta be csselfogása következményét. Nem soká kellett várakoznia. Egyik indián a másik után nyargalt a banda középpontja felé, s kevés idő

alatt rajta kívül csak Weucha volt még a doktor közelében. Ezt is csak a tompaeszü s rest bámulás tartá vissza, melylyel a doktort szemlélte, s a Vadfogó egy pillanatot sem vesztett, hogy e végső akadálytól is idején szabadulhasson.

Ivott Weucha a halvány-arczuak tejéből? — kérdé halkán a szerecsen mellé lovagolva.

Hugh! mondá a levert vad, tompaságából fölriadva.

Én csak azt mondom, — viszonzá az öreg — hogy a dahcotáhk oly tehénnel bir, melynek teje soha ki nem apad. Nem sokára kérdeni fogja: Nem szomjas valaki fivérem között?

Alig hallá Weucha e szavakat, midőn ő is megsarkantyúzta lovát, hogy ne legyen utolsó a csapat között. A vadfogó fölhasználta e pillanatot, megereszti a kantárt, s gyorsan a doktor mellett termett.

Látja ama ragyogó csillagot az északi égen? — kérdé.

Igen látom! — válaszolt a doctor.

Hallgasson meg tehát. Azon perczben, melyben hátat fordítok, meg kell önnek mindaddig szamarát állitania, míg a vadak eltűntek szemei elől. Akkor, Isten irgalmába ajánlva magát, nyargaljon ön ama csillag irányában. Se jobbra, se balra ki ne térjen, s ne veszítsen egy pillanatot sem, ön tudja, hogy számára nem a leggyorsabb állat; de minden lépés, melyet háta mögött hagy ön, nyereség szabadságá-

ra s életére nézve. Reményilem megértett ön! Isten áldja meg!

Választ sem várva, a vadak után vágatott a Vadfogó, s Battius Obed egyedül maradt szamarával. Megszóllította az állatot, s minthogy a titonok vágatva siettek tova, kevés percz alatt eltűntek szemei elől. Most utána nézett a doktor, gyűjteményének kevés maradványa ott van-e a nyeregtartóban. azután a kijelölt csillag felé fordítá a szamár fejét, s nemével az elszánt bátorságnak sarkantyúzta meg oldalát, hogy szökését keresztül vigye. Alig jutott azonban a legközelebbi dombtetőhöz, midőn husz titon harcos torokhangját hallá, nevét kiáltozva, vagy legalább vélte, hogy hallja. Ez megkétszerezte menekvési vágyát az ellenség elől, s kegyetlenül nyomta kapáit a szegény szamár oldalaiba, A kinzott állat ezt rossz néven vette; első lábait szilárdan a földhöz feszítve, dühösen kezdett rugdalózni hátulsó lábaival; fejét lehajtá, s ez egyesült mozgások által a doctor urat nem szeliden vágta földhöz a nyeregből. Győzelme által kielégítve a szamár, elfoglalá a csatatért, s diadalérzetében a mezőség száraz füveit kezdte lelegelni.

Alig állt Battius doktor ismét talpán, azonnal gyűjteménye s szamara után nézett. Ez utóbbi nagylelküségét tanusított. Minden neheztelést feledve, megengedé, hogy a doctor felüljön háttára, s egyetértésben folytatták mindketten utjokat.

E közben az öreg Vadfogó a vadak egyetlen jelentékeny mozdulatát sem hagyta figyelem nélkül. A kiáltás oka, melyet Battius doktor hallott, az volt, hogy az indiánok tudaták társaikkal a csodaorvos fölfedezését. Ugyanazon tompa ámulat, mely amazokat előre üzte, ezeket elülről vissza felé, s minthogy a doktort nem találák, s így csalódtak várakozásukban, haragos ordításban törtek ki. Mahtorei parancsai azonban csakhamar végét szakították, e zajnak, s az öreg Vadfogó aggódva vette észre, hogy a főnök ismét gyanakodni kezdett.

Hol a varázsló? — kérde 'Mahtoree szikrázó szemekkel az öreg vadásztól, miközben mellé lovagolt, mintha e menekvésért őá akarná felelősségre vonni.

Megmondhatnám-e testvér, hány csillag van az égen? — viszonzá a Vadfogó, — Egy nagy orvos útjai nem hasonlók közönséges emberek útjaihoz.

Öreg! — mondá Mahtoree a hatalom és erőszak hangján — öreg, hallgass szavaimra. A dahcotáhk nem választottak asszonyt főnökül. Ha Mahtoree érezni fogja nagy orvosod hatalmát, akkor remegni fog, előbb nem. Látni akarom őt, és nem hallani, mit felőle egy halványarczu mesél. Ha varázslód holnapig nem lesz itt, embereim fel fogják őt keresni. Füleid nyitva vannak. Ennyi elég.

A főnök elhallgatott, s a Vadfogó örvendett, hogy ily módon szabadulhatott. Mielőtt válaszolhatott volna, a sötétségen át a szikla meredek alakja

tünt fel, s e körülmény miatt a párbeszéd egyszerre megszakított. Mahtoree e perczben semmi egyébbre nem gondolt, mint terveire, a squatter vagyónára vonatkozólag. Előre ugratott: örvendező mormogás futott a sorokon végig, midőn az óhajtott czélt szemeik előtt látták; aztán elhalt a zaj, s a halk lépteken kívül a fűvön, semmi nesz nem volt hallható.

Eszter elővigyázatát azonban nem lehetett rászedni; már régen hallgatta a gyanus zajt a mezőségen, s az örnek sem kerülte el figyelmét a mormogás, mely a szikla fölfedezésekor hallatszott. Mielőtt a vadak szokott halk módjuk szerint a szikla lábát körül foghatták volna, Eszter hangja már megszakítá a mély csöndet, miközben félelem nélkül így szólt:

Ki van oda lenn? Feleljetek, ha életetek kedves! Siouxk vagy ördögök! — egyiktől sem félek!

E fölkiáltást nem követte válasz. Teljesen mozdulatlanul maradt helyén minden indián, mint-hogy valamennyien jól tudák, hogy a sötétben nem láttatnak. E pillanatot választá a Vadfogó szabadulásra; ő, valamint társai, a harczosok felügyelete alatt állott, kiknek a lovakat is örözniök kellett; s minthogy a foglyok nem szálltak le, a pillanat igen kedvezőnek látszott. Az örök figyelme inkább volt a sziklára irányozva, mint bármi egyébbre, s még e mellett épen e pillanatban setét felhőzet borult a csillagos égre s az éj homályát megkét-szerezte.

Hol vagy, Hektor? — susogá az öreg, miközben lováról mélyen lehajolt a földre. — Jer ide, kutyám! Hol vagy, öreg?

A kutya meghallá ura jólismert hangját, s halk nyöszörgést hallatott. Midőn a Vadfogó ez első jeladás után fölemelkedett, torkán Weucha kezét érezte, s e körülményt második jeladásra használta fel, melyre a hű kutya azonnal ismételt nyöszörgéssel válaszolt. Most Weucha elbocsátotta az öreget, hogy a kutyán álljon boszut. De épen most hallatszott ujólav Eszter hangja, s Weucha elfeledte a kutyát, hogy feszült figyelemmel hallgatózzék.

Ej, orditsatok, nyöszörögjetek bár mily változtatott hangon, ti éji kóborok, ismerlek benneket! — mondá Eszter harago megvető kaczagással. — Várjatok, majd gyújtók én világot számotokra, hogy ördögi művetek meg legyen világítva. Szenet ide, Phóbe! Szenet! Atyátok s a fiúk is hadd lássák, hogy Eszter nem aludt el őhelyén.

Még beszélt, midőn a hegy legmagasabb csúcsán tündöklő világosság tűnt föl. A tűz gyorsan lánggra kapott s percz alatt megragadá a köröskörül fölhalmozott száraz ág-bogot, úgy, hogy néhány percz alatt oly tiszta világosságot terjesztett szét, hogy minden közel-eső tárgy megvilágittatott. Hangos gúnykaczaj hallatszott erre, melyben a legkissebb gyermek is résztvett, azt akarván jelenteni, hogy a helyőrség diadalmaskodott az rostromló indiánok felett.

Az öreg vadász most gondosan körülnézett hogy meggyőződjék társai hollétéről. A jeleknek megfelelőleg. Middleton és Pál kissé félre tartottak, s készen voltak a harmadik jeladásra, szerencséjüket szökés által kísértetni meg. Hektor ismét ura lova alatt feküdt. Ez azonban, ki semmi által nem hozatott ki sodrából, csak kedvező pillanatra várt, hogy a veszélyes szökést megkísértse.

Föl, Izmaél! — hangezék fölülről ismét Eszter hangja; — föl, férjem! Most megmutathatod, mire vagy képes, s legjobb alkalmad nyilik e kóborokon megboszulni magadat, kik elrabolták barmaidat, s gyermekeidet akarják elrabolni. Csak elő Izmaél! Pusztítsd el a vörösbőrűeket, s mutasd meg a semmirekelőknek, ki vagy!

Távoli kiáltás hangzott azon irány felől, honnan a squatternek s fiainak jönniök kelle, s a szikla védőiben reményt ébresztett gyors segély érkezés iránt. Eszter harsogó kiáltással válaszolt, s túlságos örömében annyira előre sietett a szikla ormon, hogy valamennyi indián által megláttaték. Taposolt egyszersmind kezeivel, s hangosan ujjongott, midőn a tűz világában egyszerre Mahteree óriás alakja tűnt elő, karjait megragadta, s azokat egy pillanat alatt összekötötte hátán. Még három más harcos követte őt, s gonosz szellemekként csúsztak tova a terasszon. A tüzrakást széthányták, kioltották, s az éj ismét sötét lett, mint előbb. Most alól ujjongó győzelmi orditást hallattak az indiánok, melybe Hektor hangos ugatása is beleolvadt.

Ugyanezen perczben Pál és Middleton mellett termett az öreg Vadfogó, s megragadá kantárukat, hogy mérsékeljék a fiatal emberek türelmetlenségüket.

Lassan! lassan! — susogá — szemeik bár vakok néhány pillanatra, mintha maga az ur verte volna meg őket vaksággal; de füleik azért nyitva vannak. Lassan! lassan! csak pár száz lépésnyire lovagoljunk.

Engedelmeskedtek, de a következő öt percz mindnyájukra nézve öröklétnek tetszett, kivéve a Vadfogót. E közben a sötétség tűnni látszott, s oly világos lőn, mint fényes délben. Most az öreg siettetni kezdte kissé a lovakat, míg egy mezőségi tér közepére jutottak. Itt neki eresztette a kantárt, s így szólt halk, szivélyes kaczagásával;

Most hadd fussanak a lovak, a mint csak birnak, s nyargaljatok osak mindig száraz mezőn, hogy ne hallassék a dobogás!

Ez indítványnak nem kellett ismételtetnie. Alig érték el a szökevények a legközelebbi dombot, megsarkantyuzták a lovakat, s vágatva robogtak mindig azon csillag irányában, melyet a Vadfogó Battius doktornak zsinórmértékül jeölt ki.

TIZENHATODIK FEJEZET.

A legmélyebb esendben vágattak a szökevények tova, s minden neszre hallgatóztak azon vi-

dék felől, melyet épen elhagytak. De még maga az öreg vadász is hasztalan feszítette meg érzékeit, hogy valami jelt vehessen észre. Minden csöndes maradt, s mégis igen szívesen hallott volna valami neszt, melyből azt lehetett volna következtetnie, hogy a siouxok Ismaellel s fiaival összeütköztek. A távolság az indiánoktól azonban már sokkal nagyobb volt, semhogy onnan ember hang idáig eljuthatott volna. Roszkedvüen lovagolt tovább, s időről időre intette kísérőit, hogy lovaikat gyorsabb futásra ösztönözzék. Különbén hallgatott, s ez mindennél inkább tanusítá, hogy gondok nyomják lelkét, s hogy menekvésük épen nem látszik oly biztosnak előtte, mint a könyelmü Pál előtt.

Azt hiszem dolgunkat elég jól hajtottuk végre, — kezdé végre Middleton néhány órai erős lovaglás után. — Meglehetős darab földet hagytunk magunk mögött. Nem volna czélszerű valahol megpihennünk?

Azt csak az égben találhatsz, ha erőd hiányzik a további sietéshez — mormogá az öreg. — Ha a dolog a squatter és a siouxok között viadalra került volna, akkor szerencsésnek tartanám e napot, s nyugodtan nézhetnénk pihenő hely után. Így azonban halál s örök rabszolgaság fenyeget bennünket, ha csak egy perczig pihenünk is, mielőtt teljes biztosságban nem leszünk.

S én mégis azt hiszem, eleget lovagoltunk — viszonzá Middleton türelmetlenül, minthogy attól tartott, hogy neje nem fogja kitartani tovább a

lovaglást. Több mértföld fekszik mögöttünk, nem látom semmi jelét a veszélynek, s ha magad miatt aggódnál barátom, úgy légy meggyőződve, hogy hasztalan. . .

Ha nagyapád élne, s itt volna társaságunkban — szakítá meg őt a Vadfogó — ő nehezen szólt volna hozzád hasonlón. Ő tudta, hogy éltem legjobb éveiben nem függtem különös szeretettel az életem; mint volna hát most lehetséges ez, midőn öreg és gyöngé vagyok, mi rám nézve csak teher, melynek fáradság és gond a társa. Tegyék a siouxok amit akarnak! A vén, elhasznált Vadfogó nem fog remegni a halállal szemközt.

Bocsáss meg érdemes, derék barátom! — viszonzá Middleton megbánással, s szívélyesen szoritá meg az öreg kezét. — Nem tudtam mit beszélek, vagy inkább, nem gondoltam semmire, mint nőmre, ki ezen erős lovaglás miatt felettébb szenved.

Elég! Ez természetes, s egészen rendben van. E pontra nézve nagyatyád is teljesen hasonlón cselekedett volna. Ó! Mi sok év fagya, forrósága, szárazsága s nedvessége mult el azóta, mióta a nagy tavakról, s a vén York hegyei között! együtt harcostunk. Sok nemes szarvas esett el azóta kezem által, de sok gaz mingó is. Mond csak, nem beszélt azon éjszakáról, melyen egy szarvast fogtunk, s az átkozott Mágua sarkunkban volt, s bennünket a Glennbarlangjába üzött, s mint ettünk, ittunk s rejtőztünk ott?

Ó igen, gyakran hallám őt ez éjről s veszé-

lyeiről beszélni. Nem hagyta ki a legcsekélyebb körülményt sem.

Mit? Hát Dávidról is beszélt volna? Dávidról és hangszeréről? A koboldok felől a fatörzs mellett? S a gazemberről, ki őt csaknem letaszította a szikláról? S a szegény ördögről, ki a cserfán függött?

Igen, igen; bizonyosan a legcsekélyebb részle-
tig elbeszélte mindent. Azt hiszem. . . .

Igen — szólt az öreg ember tovább, oly hangon, mely elárulá, mily mélyen be vannak vésve amaz események emlékezetébe; — igen, hatvan évig voltam erdőlakos, s ha valaki állithatja, hogy ismeri a vadont, úgy azt én tehetem. De soha, sem azelőtt, sem azután nem láttam embert oly kétségbeejtő helyzetben, minőben ama vad volt! S mégis egy szó, egy hang, egy kiáltás által sem igyekezett megmenteni magát, sem egy sóhajtással sem panaszkodott elkerülhetlen romlása fölött. Ez végre a vad tehetségei közé tartozik, s ama szegény ördög állhatatosan hű maradt hozzá.

Hallod öreg Vadfogó — szakítá meg őt Pál egyszerre — szemeim, bár nappal igen jók, csillagfénynél semmit nem érnek, s így kérlek mond meg nekem, mi botorkál ott a földön. Egy beteg bival talán, vagy valamely félig elejtett vad, mely az indiánok elől szaladt meg?

Le, hozzá — szólt Middleton. — Állat, vagy ember, elég erősek vagyunk s nincs okunk félelemre.

Ej a patvarba, ha nem volna teljesen lehetetlen, azt hinném, hogy senki más nem botorkált itt, mint datorunk, mondá a Vadfogó.

Miért volna az lehetetlen. Hiszen ön kijelölte az irányt, melyben velünk találkozhat!

Igen, de azt nem parancsolhattam neki, hogy szamarával gyorsabban nyargalhasson, mint mi lovainkon. S mégis, mint látom, ő! Nagy Isten, mint üzhette a félelem! Barátom! Barátom! — szólt már messziről a doktor elé — barátom, ön valóságos ezermester! Ily rövid idő alatt oly hoszu utat tenni, s mi több, számaron! Ön és szamara valódi csodaállatok!

Az Asinus túl van hajszolva! — viszonzá szomoruan a természetvizsgáló. — Ez ideig nem volt rest a szegény pára, most azonban nem akar többé helyéből mozdulni kérelmeim s esedezéseim daczára sem. Talán az indiánoktól nincs többé mit tartanunk?

Azt nem épen merném mondani — viszonzá az öreg Vadfogó. — A squatter és a tetonok között nincs minden úgy, mint lenni kellene, s azért nem állithatom, hogy fejünk biztosítva van a fejbőr levonás ellen. De, hogy ismét a számarra térjünk vissza, — hiszen a szegény állatnak minden csontja össze van törve! Ön felettébb meghajtá, s most ott fekszik, mint egy félig megfojtott kutya. Ó, ez nincs rendén. A részvétet soha nem szabad megtagadni, még ha élet-halál lovaglás forog is fönn!

Hiszen ön adta irányul ama csillagot, s így nem győztem eleget tenni az utasításnak.

Talán egyenesen a csillagba akart nyargalni? Menjen! De elég; mindnyájunknak el kell rejtőznünk, s az annál jobb, minél előbb teszszük. De mihez kezdjünk a számarral? Valóban oly igen szíven fekszik a számar élete önnek doktor?

Ó, bizonyosan — viszonzá élénken Battius. — Hű, öreg állat ez, s a lelkem fájna, ha baj érné. Békózza össze lábait, s tegye e fű halomra. Én jót állok érte, hogy holnap reggel ugyanazon helyen fogjuk találni.

De a siouxok? Ha csak fülei hegyét megpillantják, a szegény állatot nyillal borítják el, mint valamely tüpártát. Mindegy azonban! Teljék be ön kívánata.

A legnagyobb gyorsasággal kötötték meg a szamarat s egy halom száraz fűre tették, s ura által azon biztos hitben hagyaték hátra, hogy néhány órai pihenés után, mintegy ujjászületve találandja. Erre az egész csapat helyet keresni indult, hol a hosszú lovaglás fáradalmi után kipihenni lehessen.

A Vadfogó számításai szerint ez ideig mintegy husz mértföldnyi utat hagytak hátuk mögött, s a gyöngé nők alig voltak képesek eddig is a lovaglás fáradalmait kiállani. Maga Middleton is pihenés után vágyott, s Pál úgy véle, hogy egy kis nyugalom különösen jól fog neki esni. Csak maga az öreg Vadfogó nem látott semmi kimerültséget érzeni, habár ő volt legkevésbé szokva valamennyi közt a lovagláshoz. Magas kora daczára legyőzte

az emberi természet gyöngeségeit, elkorhadtt tölgyfához hasonlóan, mely szárazan, lombtalanul, de egyszersmind kővé keményedve, rendithetlen gyökereivel, daczol a sors viharaival. Végre engedett kísérei kívánatának, elvállalta a pihenőhely keresését s gyorsan, de azért tapasztalás meggondolásával látott e munkához.

Még egy darabon előrelovagoltak, míg a legközelebbi tetőre jutottak, hol a mezőség széles rónatérbe vezet, mely több mértföldnyi távolsáig volt száraz füvel fedezve.

Itt lehet pihenni! — mondá az öreg ismételve. — Itt fog menni! Itt már elég sokszor rejtőztem a mélyben, míg az indiánok a fensikon bivalokra vadásztak. Az előnyomulásnál azonban mind a mellett vigyáznunk kell, s egyiknek a másik után lesz jó lovagolni, minthogy a széles út a sioux éles szemeit nehezen kerülné el.

A csapatka élére állt az öreg, s kísérőit oly helyre vezette, hol a száraz, hosszú fű magas volt, s erősen és sűrűn állt, mint a nád. Itt nyomultak be, mint a Vadfogó ajánlá, s ily módon csak keskeny utat tapodtak a fű közt. Midőn néhány száz lépést tettek már előre, s mindinkább eltemetkeztek a száraz fű között, azt redbelé a Vadfogó kísérőinek, vegyenek meghatározott irányt, míg ő leugrott lováról, s a sűrűn benőtt fű széleig visszatért. Itt időzött néhány perczig, a legázolt s összezúzott füvet régi állapotába igazgatá vissza, s így eltünteté, mennyire lehetséges, átmenetük csapását.

E közben a többiek nem fáradság nélkül folytatók utjokat, s alig haladtak egy mértföldet. Itt utolérte őket a Vadfogó, s kevés percz alatt keregett s talált teljesen alkalmas pihenő helyt s vonakodás nélkül látott az éji tanya készítéséhez.

A fűvet és lomot kitepték s így alkalmas nyughelyet készítettek Ida és Ellen számára egy kis mélyedésben, melynek, mennyire lehetett, a kényelmes ágyakat kelle pótolnia, s miután erre mindnyájan ettek és ittak valamit, a nők az óhajtott nyugalomnak engedték át magukat, s a férfiakra bízták, hogy gondoskodjanak biztonságuk felől. Middleton, a doktor és Pál nemsokára követék példájukat, s végre az öreg Vadfogó is lehajtá fejét egy csomag lágy fűrc, s elszunnyadt.

Több óra mult el, s mint az öreg Vadfogó volt utolsó, ki magát nyugalomnak engedé át, úgy az első is ő volt, ki fölébredt. Épen azon perczben ébredt föl, midőn a szürkülő napfény bevilágítani kezdé a keleti ég szegélyét. Rögtön felébresztette a többit is, s értésökre adta, hogy sürgetősen szükséges fölkelniök s tovább sietniök. Mig Middleton és Pál a nőekkel foglalkoztak, kiknek némi szolgálatokat tettek, melyek számukra a következő nap hosszú utazásainak fáradalmait megkönnyítendők voltak, a Vadfogó reggelit készített, minthogy nem akarta, hogy a hölgyek éhesen üljenek lovaiakra. Kevés percz alatt kész volt készületeivel, s csakhamar izletes reggeli mellett ült a kis csapat. Mig kis finoman kidolgozott, szaru tányéron egy

darabka vadsültet nyujtott a vadfogó Idának, így szólt :

Ha kissé mélyebben jutunk a mezőségre, kedves gyermek, akkor konyhánk jokban el lesz látva. Odaát, a pawneek mezőin kövérebb bivalokat találunk, szarvasokat s őzeket nagyobb számmal, s általában minden adományait az urnak gazdagabb s nagyobb teljben, s akkor megízlelhetik önök, mi becses nyalánkság az állat farka.

Melyik utat kell sajátlag választanunk — szakítá meg őt Middleton — ha az indián véredek fogait el akarjuk kerülni?

Ha tőlem függene — kezdé Pál kissé elhamarkodva — én a vizet igyekezném elérni, s a viz folyását követve, lefelé indulnék. Csak érzünk valahol egy gyapotfa erdőt, úgy huszonnégy óra alatt sajkát készítek számotokra, s akkor nem leend többé szükség a lovakon hurczoltatni magunkat. Azt hiszem kellemesebb hat-nyolcz mértföldet vizen tenni, mint elefántokként bolygani a mezőségeken. S a vizen nyom nem marad vissza.

Azt nem merném állítani — szakítá meg őt a Vadfogó. Valóban sokszor képzeltem már, hogy a vörösbőrűek még a légben is fölfedezik a madár nyomát.

Nézd, Middleton — mondá egyszerre Ida — nézd, mi pompás az ég; mint szebb idők ragyogó hirnöke.

Igen, bizonyosan pompás és dicső! — viszná a fiatal tiszt. Csodálatosan szép a hajnali piros

fény. Még soha sem láttam a napot ily nagyszerű pompában kelni!

A napot? — ismétlé csöndesen az öreg vadfogó, s fölkelt helyéről. A napot? — ismétlé újlag elfojtott, aggódó hangon, míg szemeit mozdulatlanul mereszté kelet felé. A napot? Ezt nevezitek ti napkeltének? O jaj! O jaj! A gazok boszuja utolért s körülfogott bennünket! A mezőség lángokban áll!

Az ég ura oltalmazzon bennünket! — mondá irtózva Middleton. Öreg, itt nincs veszteni való idő! Meneküljünk!

Hova? — kérdé a vadfogó nyugodtan s méltóságteljesen. Ugy vagyunk e végtelen vadonban, mint a hajó delejtű nélkül a tengeren. Egyetlen téves lépés romlásba vezethet beennünket; de ritkán lép fel, oly sürgetően a vész, hogy az ész időt ne nyerhetne, ellene oltalmat keresni. Ennek tanácsát kell bevárnunk, s szavára hallgatnunk, fiatal ember.

Ej, a patvarba — mondá Pál, nyugtalanul tekintve körül — én egészen egy véleményen vagyok a századossal. Ülünk lóra, s menekedjünk!

Nem, nem! Az eszes embernek előbb számot kell vetni, s csak azután határozni. Jertek kissé inkább bal felé; itt magasabb a föld, s így jobban áttekinthetjük az egész tájat.

Az öreg ember parancsolólag intett, s választ sem várva, indult a kijelölt hely felé. Szorongó társai követték őt. Midőn elérték a kis magasla-

tot, melyet csak oly gyakorlott szem fedezhetett föl, minő a Vadfogóé, a kevésbé buja növényzeten látták, hogy itt a föld keményebb, s kevésbé nedves, mint a legközelebbi környezeten. Nehány perczet azzal töltének, hogy a magas fű hegyeit le-tördeljék, melyek a férfiak fejain fölül emelkedtek, s így a kilátást akadályozták.

Oly irtóztató látvány tárult a nézők szeme elé, mely a vért a sarkakba kergette, majd ismét hevesebb lüktetésbe hozta. Habár elkezdett már virradni, az ég színe mégis borús és sötét maradt, mint előbb, mintha a rettentő tűz a jótékony világossággal dühös csatát kezdett volna. Villámló tűzcsikók kigyóztak a mezőség szegélyénél, jobban ragyogva, mint az északi fény fellobbanó izzó sugarai. A vadfogó arcán mindig több és több aggodalom tükröződött, minél kevésbé kételkedhetett a vész fölött, mely az egész láthatárt körülfogta, s mint széles öv zárta körül menhelyüket.

Miután még egyszer átnézett azon irány felé, honnan leginkább fenyegetett a vész, így szólt fejcsóválva :

E szerint azon reményünk, hogy a tetonok elvesztették nyomunkat, semmivé lett. Itt elég bizonyítványunk van arra nézve, hogy az a szándékuk, hogy bennünket, mint ragadozó állatokat bűvhelyünkön megfogjanak s elégessenek. Nézzétek csak, az ördögök köröskörül tüzet élesztettek, s bennünket lángtengerrel vettek körül.

Lóra hát, és el innen! — mondá Middleton.

Vajjon éltünk a menekvés megkísértésére sem volna érdemes?

Igen, igen, de hova akar ön menni? Képes a teton-ló, mint a tűzgyík sértetlenül átfutni a lángok közt? Vagy azzal hizeleg ön magának, hogy az ur csodákat mivelend önökért, hogy e tűztengeren biztosan keresztül jussanak? Bohóság! És a siouxok! Ezek a lángövet bizonynyal kívülről körülállták oly igazán, minthogy ismerem e vadállatok szokásait.

Ám legyen, úgy hát legsűrűbb soraik közé kell magunkat vetnünk, hogy mérlegbe vessük férfi erőnket! — mondá büszkén a fiatal férfiú.

Ej, hiszen ez egészen szépen hangzik, de mi sülné ki belőle, ha valóban csatára kerülne a dolog? Kérdezd csak a méhavadászt, talán tud ő ily dologban tanácsot adni.

Nem, nem öreg Vadfogó! — szólt Pál boszusan — e részben én is a századossal tartok, s a mellett szavazok, hogy törjünk egyenesen a tűzön át, habár utunk valamely tetonfaluba vezetne is. Ellent meg kell menteni . . .

Ember! — szakítá meg őt a Vadfogó — mit használ minden bátorságot, daczod és makacsságot, hol nem állat vagy ember elleni küzdelemről van szó, hanem az ur elemével kell harczra szállnod. Tekintsetek körül barátaim! A füst és gőz körökörül érthetőbben megmondja, mint szavaim, hogy innét nem vezet ut, mely nem a lángövön keresztül menne át. Nyissátok ki szemeiteket, s lássátok

OSZK
IRSZEGHENT
KÖNYV-
TÁR

V. A vadfogó 177^{ik} lapjához.

Kiadtak és nyomat Léopoldy Tactv-tek. Pesten.

magatok! Ha csak egyetlen tüztől szabad tért képesek vagytok fölfedezni a körszélein, én kész vagyok követni benneteket.

A többiek is körülnéztek mindenfelé a körben, s miután meg kellett győződniök, hogy az öregnek igaza van, helyzetük még kétségbeejtőbb lett. Sűrű füstfelhők hemperegtek a rónaság fölött, és sötét tömegekké gyültek össze a láthatáron. A vörös fény, mely a roppant függönyzetten átragyogott, majd egy csomó égő épülethez hasonlított, majd átkigyózott egyik ponttól a másikig, s gyorsan futott a földön, úgy, hogy az egész mezőség lángtengerben uszott. Az irtóztató vész mindinkább közel jött, s fenyegetőbb lett.

Irtóztató! — szólt Middleton kétségbeesve, miközben nejeére nézett. Ily ifjan s ily borzasztó módon meghalni!

Ily alázatos nyilatkozat örültség! — szólt Middleton. Mi férfiak vagyunk, kísértsük meg tehát erőnket! Éltünk forog kérdésben! Pál, hallgass meg, bátor, férfias barátom! Mond, lovainkra ugorjunk-e, s átnyargaljunk a lángon, vagy nőinket a legirtóztatóbb módon hagyjuk elveszni, még csak meg sem kísértve megmentésüket?

Azt hiszitek — mondá az öreg ember, a száraz füre mutatva köröskörül — valóban azt hiszitek, hogy emberi lábak elég gyorsak volnának menekülni e lángok elől? Csak azt tudnám, melyik oldalon állnak lesben a vadállatok.

Doktor, mit mond ön mindehez? — kérdé az

elvadult Pál. Nincs önnek most, mikor élet-halál forog kérdésben, semmi indítványa?

A természetvizsgáló ott állt, kezében írotáblával, oly nyugodtan s gondolkozva, mintha a mezőség azért gyujtatott volna föl, hogy neki alkalma nyíljon tudományos fölfedezéseket tenni. Semmi veszélyre nem látszott gondolni, s csak a méh vadász megszólítása ébreszté fel őt mély gondolataiból. A nélkül azonban, hogy a tüzes fiatal embernek válaszolna, hidegvérüleg fordult a Vadfogóhoz, s így szólt nagy közömbösséggel:

Érdemes vadász, kétségtelenül figyelt már ön hasonló nevezetes jelenségre, magyarázza meg...

Itt megszakítá őt Pál, kiútvén kezéből az írotáblát s boszus pillantással nézett reá. Egészen magánkívül volt, s föllázítá őt a doktor közömbössége, ki legkevésbé sem gondolt a fenyegető vészre, mely őt és társait környezé. Mielőtt a doktor a heves fiatal ember gyors tette után magához jöhetett volna, a Vadfogó vette át a szót.

Most a tevé ideje van, — mondá az öreg — félre a könnyekkel s panaszokkal; most tenni kell!

Ej, jó öreg, ön kissé későn jött eszméltre — viszonzá elnyomott boszusággal Middleton. A lángok alig negyed-órányira dühöngnek tőlünk, s a szél irtóztató sebességgel hajtja felénk!

Ó mit! A lángot! Mit törődöm én a lángokkal! Ha a tetonok ravaszságát úgy kijátszhatnám, mint e tüzből ki tudom magunkat szabadítani, úgy nem volna egyéb hátra, mint az urnak hálát adni

szabadulásunkért! Ön tűznek nevezi ezt? Ó ha látta volna mit Templetonnál a képzelet-hegyén tapasztaltam, hol egy pompás erdő hatalmas fái álltak lángban, akkor tudná, mint lehet félni a tüztől, tudná, mondom, hogy kell Istennek hálátadni, ha valakit oly veszélyből kiment! Ez itt csak gyermekjáték! Jertek! Jertek! Lássunk munkához, s ne vesztegessünk több szót! Mert amott valóban csodás gyorsasággal fut előre a láng. Munkához! Tépjétek ki a rövid, száraz füvet tetőnkön, hogy a csupasz földön állhassunk.

S ily jelentéktelen mód által hisz ön a tűz elől menekülhetni? — kérde Middleton.

Gyöngé mosoly játszott az öreg ember ajkai körül, midőn így válaszolt:

Most ön nagyapja azt mondta volna: Ha közel van az ellenség, nem tehet jobbat a katona, mint ha szótfogad.

A példa emberére talált, és Middleton haladéktalanul követé Pál példáját, ki a kétségbeesés gyorsaságával tépte ki a száraz gyomot. Ellen is munkához látott, s Ida sem maradt hátra, habár egyikök sem mondhatta volna meg, miért fáradoz, ha azonban éltünk forog kérdésben, akkor a munka gyorsan halad. Néhány percz elégséges volt husz lábnyi átmérőjü térről elpusztítani a füvet. A Vadfogó a nőket a kis tér egyik végére vezette, s Middleton és Pál azon feladatot nyerték, takarják be őket mindennel, mi könnyű öltönyüket a tűz ellen védelmezheti. Azután ő a tér ellenkező végére

ment, egy marok fűvet szedett össze a legszárazából, körülcsavarta vele puskája csövet, s kisüté. A könnyen gyújtható csomag tüzet fogott. A legközelebbi fűerdőbe hajítá az égő csomagot, s azután visszavonult a kis kitisztított tér középpontjáig, hogy az eredményt onnan várja be.

A láng rohamosan terjedt a zizegő gyúanyagban: Pillanat alatt zizegő lángok cikáztak a fűvön át, s villámgyorsan terjedtek mindenfelé.

Nos — mondá az öreg ember, s szívélyesen nevetett szokott csöndes módja szerint — nos barátim, most mindjárt láthatjátok, mint csatáz tűz, tűz ellen. Ó, mi gyakran nyitottam magamnakily módon tréfából utat, ha meguntam a sűrű fű között törtetni.

De Istenem, nem rosszabb-e e mód, mint maga a baj? — mondá leverten Middleton. Hiszen egyenesen felénk vezetí ön az ellenséget, a helyett, hogy eltávolítaná!

Oly könnyen megég ön! Nagyatyjának szilárdabb bőre volt. De csak egy kis türelem! Csak még kis időre legyen türelmes.

A Vadfogó jól látta tette következményét. A tűz tért talált, s azon helytől, honnan kiindult, jobbra, s balra terjedt el, megkimélé azonban a fütelen foltot, hol természetesen, nem talált táplálékot. Nemsokára a nőekkel átelleni tér fekete és csupasz lett, s minél tovább nyomult a tűz két oldalon, annál inkább elfordult a vész a fenyegettektől. A láng minden perczen tovább futott s

bár füstfellegbe burkolta a bezártakat, de a külső tüzkör ellen biztonságban volt a kis csapat.

Ez egyszerű menekvésí módra nem kevésbé bámultak a Vadfogó társai, mint Ferdinánd király udvaroncjai, midőn Columbus szemeik előtt állítá hegyére tojását: csakhogy akkor irigység, s most öröm gerjedt minden szivben.

Csodálatos! Nagyon csodálatos! — mondá Middleton, a menekvésí módra gondolva, mely őt s társait a csaknem erkerülhetlen veszélytől megóvta. Ez eszmét az ég sugallta önnek, derék öreg ember!

Hallja, öreg vadfogó — mondá Pál, s örömében haja között turkáit — már elég méhet követtem rajáig, s értek kissé az erdei élethez, de az ön mestersége többet ér azon tudománynál miszerint a lódarázs fullánkját a nélkül vegyük ki, hogy megérintsük.

Igen, igen, most már sikerülni fog! — viszonzá az öreg ember, a nélkül, hogy sokat ügyelne társai dicséretire. — Most már fog sikerülni! Tartásokat a lovakat készen; ha a lángok fél órácskáig dúltak, akkor felülhetünk. Addig azonban várunk kell, mert a teton-lovak nincsennek patkolva, s a forró földön megégetnék körmeiket.

Middleton és Pál Vadfogó belátása szeri ntteljes bizodalommal várták be a határidőt, s eközben az öreg erölteté szemeit, hogy a sűrű, lobogó füstfellegen át a távolabb eső tárgyakat szemügyre vehesse.

Jertek kissé segélyemre — mondá végre hosszú kutatás után. — Nektek, ifju embereknek, jobb szemetek van, mint ily hozzám hasonló vén, időviselt embernek.

Indiánt lát ön ott? — kérde Middleton.

Vörös vagy fehér, az most mindegy. Mert már látom, tévedtem! De gyermekek, most már ugyancsak ideje, hogy mozduljunk, mert helyzetünk kétségesebb, mint bármikor. A láng elől kitérni könnyű, mert a tűz csak dühöngő elem; a medvét nem nehéz útvjáról eltéríteni; de a teton szemeit elvakítani ahhoz ész és megtontolás kívántatik, minthogy minden ördögösségeinél ravaszság segíti.

Azonnal készültek tétettek az induláshoz, s a lovak, melyek az égés alatt reszketve és mozdulatlanul álltak egy helyen, oly látható örömmel vették föl lovagjaikat, hogy legönkéntesebb engedelmességükről meg lehettek győződve. A Vadfogó saját lovát egyébiránt a doktornak engedé át, minthogy el volt határozva, gyalog menni.

Nem vagyok szokva idegen lábakhoz — ezt adá okúl — s a semmit nem tevésbe megležitostesen kifáradtam. S ha talán bajjal találkozánk, egy lovaggal mindig könnyebben fut a ló, mint kettővel. Mi engem illet, én igen keveset törődöm azzal, ha néhány nappal kevesebb ideig élek is. Hagyjátok levétetni fejbőrömet a tetonok által, ha Isten úgy akarja.

Senki nem bátorkodott ellentmondani, a dok-

tor pedig nagyon örvende, hogy saját lábai helyett a ló négy lába fogja czipelni fáradt tagjait.

Igy néhány percz alatt mindnyájan készen voltak az indulásra.

Csak mindig kelet felé tartsatok — mondá az öreg, a csapat élére állva s azt, a még mindig füstölgő rónára vezetve. — Mindig csak kelet felé! S ha a füst csavarodáson át fényes fehér vonalt vesztek észre, azt viznek tarthatjátok. E vidéken itt valahol széles folyamnak kell folynia, sőt úgy tetszik, mintha már láttam volna is valahol hullámait előcsillámlani, csak legyetek mindnyájan szemesek! Mindaddig nem lesztek biztosságban, még a folyam nem lesz köztünk, s az éles szemü siouxok között.

Ez utóbbi szavak után minden szem az anyyira megközelíteni óhajtott folyam iránya felé nézett. Tekintetüket mindig keletnek fordítva, hallgatva vonultak valamennyien tovább; mert az öreg inté őket, minden zajosabb mozgástól, mihelyt ismét a füstfelleg közé nyomódnak, mely sötét tömegben hempelygett tova a rónán.

Ily módon haladtak már mint egy óra hoszszát, a nélkül, hogy az óhajtott folyamnak legcsekélyebb nyomát felfedezték volna. A lángok még dühöngtek némi távolságban, s szakadatlanul új gőzfelhők száltak föl, melyek a kilátást akadályozák. Végre a Vadfogó, ki nyugtalan kezdett lenni, egyszerre megállt, puskáját a földhöz ütötte, s a lába előtt fekvő tárgyat gondosan kezdé vizsgálni.

Middleton s a többiek megállapodása oka után kérdezősködtek.

Nézzetek csak ide — viszonzá a Vadfogó, miközben egy lócsontvázra mutatott, mely félig elégve feküdt egy mélyedésben. — Ide nézzetek, hogy fogalmatok legyen egy mezőégésről. A föld nedves, s így a fű itt magasabb volt, mint rendszeren. A szegény pára meglepetett a bűvhelyen a lángok által. Nézzétek csak csontjait, vicsorgó, leleplezett fogait. Száz tél nem okoz annyi pusztítást az állatok közt, mint a tűz néhány pillanat alatt!

S e szerencsétlen állat sorsára jutottunk volna mi is, ha a lángok álmunkban leptek volna meg! — mondá Middleton borzadva.

Ó nem, azt nem állítom — viszonzá a Vadfogó — Hiszen az ember is eléghet, de mivel több esze van, mint a lónak, könnyebben szabadulhat a veszélytől.

S talán ez már hulla lehetett, különben elfutott volna a szegény pára.

Nem, nem! Nézd itt a nyomokat a nedves talajban! Nézd! Itt vannak a ló-köröm nyomai, és amott, oly igazán, minthogy élek, egy moecassin nyoma! A lovag magával akarta vonszolni, de a lovakat ösztönük csökönössé s hajthatlanná teszi a tűz előtt.

Igen, igen, úgy van! De ha lovag is volt itt, vajjon hova lehetett?

Épen az a kérdés — válaszolá a Vadfogó, miközben egyszersmind azon fáradt, hogy gondo-

sabban megvizsgálhassa a nyomokat. — Minél tovább szemlélem a nyomokat, annál szilárdabbá válik azon meggyőződés, hogy hosszú csata folyhatott az állat és az ember között. A lovag megkísérté a menekvést, mi valószínűleg sikerült volna is, ha a tűz gyorsan nem lepi meg őket.

Nézz csak amoda, öreg vadász! — szakítá meg őt Pál, s oly helyre mutatott közelükben, hol a föld szárazabb volt, s annak következtében a fű nem nőtt ott oly magasra. Ott egy másik lóváz fekszik!

Igen, valóban, a fiúnak igaza van! Végre a tetenok saját törökben fogták meg magukat! Ilyen gyakran fordul elő, s intésül szolgálhatna minden gonosznak. Nézd, nézd! Egy darab vas, kétségtelenül fehérarcczu készítménye; bizonyosan az elégett állat nyereg-diszitménye. Igen, úgy lesz. A siouxok egyrésze körülfogott bennünket s keresett, míg barátaik felgyújtották a mezőséget. Ime láthatjátok, mint jártak! Lovaik összeégtek, s ők is szerencsések, ha lelkük nem lebeg azon uton, mely az indiánok egébe vezet.

Nem menekülhettek oly módon, mint te mentél bennünket, öreg barátom? — kérdé Middleton.

Azt alig állithatom. A vadak ritkán hordanak magukkal tűzszerszámot, vagy épen ily jó puskát, minő az én vadölöm. Két fa összedörzsölése által tüzet élesztteni pedig lassan, s nehezen lehet, különösen, ha a vész oly közélről fenyeget. Semmiesetre

sem lehetett ahhoz idejük, mert a láng oly gyorsan fut a szélről üzve, mint a puskaapor lobbanása. S még alig néhány pillanat óta dühöngött a tűz itt, s tanácslom, tartsátok készen a puskákat. Mindig előnyös lesz, ha az első lövést mi tehetjük.

De ez különös állat lehetett — szolt Pál, a másodszer fölhalált váz szemléletébe mélyedve — különös ló lehetett. Sem feje, sem patája nincs!

Ej, mit feje, és patája! A tűz gyorsan emészt — viszonzá a Vadfogó, anélkül hogy a vázra tekintene. — A tűznek nem sok időre van szüksége, hogy a bivalt alaktalan tömeggé változtassa, s a patát és szarvakat hamuvá égesse. — Hej, hector, mi lelt? Pfu, vén ficzkó! A százados fiatal kutyájának tapasztalás és figyelem hiányában megbocsátható; de te, oly kutya, mely annyi évet töltött erdőben, te, vén hector, szégyenlhetnéd magadat, egy égett lóra fogaidat vicsorgatni, és morogni, mintha medve előtt álnál.

De, öreg vadász — vágott közbe Pál — még egyszer mondom önnek, hogy e váz itt nem ló; nincs patája, nincs feje, nincs bőre!

Mit . . . ? Nem ló? Óh ön szemei jók lehetnek méhet üzni, de . . . Ez itt nem . . . De Isten tudja, talán mégis igaza lesz a fiunak! Mint is lehettem oly ügyetlen, hogy egy kiszáritott bivaltórt lóváznak tarthassak. Ó én szegény kontár, mire jutottam! Volt idő egykor, midőn minden állatot fölismertem, a mint feltűnt a láthatáron!

De most . . . ó! ó!

Ej, — kérde Ellen — és valóban nem ló volna ez?

Nem, semmi más mint bivalbőr, melynek szőrös fele befelé van fordítva. A tűz elfutott fölötte, de mivel, mint láthatják önök, a bőr csak mostában huzatott le az állatról, a láng sehol sem foghatta meg. Az állat csak legközelebb vágathaték le, s talán még a hus egyrésze is a bőr alatt van.

Emeld föl egyik végét, öreg vadász, — szól Pál nevetve a Vadfogóhoz. — Ha épen egy darab púpot találunk, azt azonnal meg kellene sütni, és megenni.

Az agg férfiú épen oly szívélyesen kaczagott ez ötlet fölött, mint Pál, s fiatal társa kérésének engedett. De midőn a bőrt lábával tovább akarta tolni, elkezdett az mozogni, s egyszerre fölbomlott és — és belőle egy indián harczos ugrott elő, s pedig oly gyorsasággal, mely nagyon is tanusítá, mi szükségesnek tartotta magát észrevehetővé nem tenni.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Az egész meglepett társaság első tekintetre felismerte a fiatal pawnee harczost, kivel már egyszer találkoztak. Az ámulat mind a két félt elnémitá, s több másodperc mult el, mely alatt mindenik ámulattal, sőt talán gyanusan nézett egymásra. A fiatal harczos tartása s modora azonban

sokkal több méltóságot tanusított, mint fehér ismerőseié. Tüzes szemei egyiktől a másikhoz fordultak, mintha a legfenyegetőbb helyzetben sem lennének képesek félénken földre sülyedni. Miután sorban megnézte mindnyájuk arczát, tekintete végre büszkén s szilárdan a Vadfogó rendithetlen nyugalmas vonásain pihent meg.

Lám, lám! — szólt végre az öreg vadász — a titok le van leplezve. E fiu a fübe kuczorgott le, a tűz álma közben lepté meg, s miután lovát föl kellett áldoznia, magát a nyers bivalbőr alá rejtette. Épen nem rossz menekvés mód, hol puska-
por és kova hiányzanak. Fejembe mernék fogadni, hogy ez indián derék ficzkó, kivel veszély nélkül utazhatnánk! megkísértek barátságosan beszélni vele! — Üdvöt mégegyszer testvér! mondá az indiánhoz, a pawneek nyelvén. — A tetonok megpörkölték önt, mintha borz volna.

A fiatal harczos szemei a mezőségen tévelyeg-
teg, mintha mégegyszer meg akarná mérni az
isszonyu veszélyt, melyből alighogy kimenekült. Az-
után redőkbe vont a homlokát s fennhézjó büszke-
séggel így válaszolt:

A tetonok kutyák! Ha a pawneek csatakiál-
tását meghallják, ordit az egész tömeg.

Az igaz. Ördögök vannak mögöttünk, s örven-
dek, hogy oly harczossal találkoztam, kinek toma-
hawk van kezében. Akarja testvér gyermekeimet
falujába vezetni? Ha a siouxok követnek, fiatal
harczosaim oldala mellett fognak küzdeni.

A pawnee kémlélődve nézett egyik után a másikra, mielőtt ily fontos tárgyban válaszolt volna.

De vizsgálódása nem soká tartott, s kedvezően ütött ki a férfiak számára.

Atyám¹ szívesen fog láttatni — szólt végre az indián, s igazság jeléül, keblére tette kezét — Népem fiatal emberei együtt fognak vadászni harczoisaival, s főnökei együtt dohányoznak atyámmal. A pawnee leányok édes dalokat zengenek leányai füleibe.

S ha a tetonokkal találkozunk? kérdé a Vadfogó.

Érezni fogják a pawneek karja sulyát, mert ők ellenségei atyámnak.

Jó! most tanácskozzunk, fiam, hogy hamis utra ne térjünk. Utunknak faludba oly egyenesnek kell lennie, mint a galamb röpte.

Az ifju bennszülött tetszése jelét nyilvánította s a Vadfogó félre vonult, hogy a vaddal való tanácskozása a többiek által ne zavartassék. A tanácskozás egyébiránt nem tartott soká, minthogy mind ketten elég tapasztaltak voltak, s így nem kellett sok szót vesztegetniök. Midőn a Vadfogó társaihoz visszatért, így szólt:

Nem csalódtam; e fiatal harczos a legnyiltabb modorral mondja, hogy hírek után járt a tetonok közt, kik nekünk már annyi bajt okoztak. Csapata nem volt elég erős megverni a semmirevalókat, kik nagy számmal jöttek falvaikból bival vadászatra, s néhány harczost visszaküldöttek segélyért a pawnee faluba.

Vakmerő, bátor legénynek kell lennie e barátunknak itt, mert egészen magánosan lappangott az ellenség körül, mignem a fűbe kellett lapulnia, mint nekünk. De még többet is beszélt, és pedig azt mondá, hogy Mahtoree és a squatter megbarátkoztak, s hogy a vörösek és fehérek lappangnak köröskörül ez elégetett folt mellett, hogy bennünket kézrekerítsenek.

De miként lehetséges, hogy mindezt megtudta? — kérde Middleton.

És miért ne tudhatta volna meg?

Azt értem mi mód által?

Mi módon? Ej fiaim, azt hiszitek talán, hogy a kémnek dobszóra van szüksége, midőn azt akarja megtudni, mi történik a sivatagon? A vadak különös jelek és jegyek által értekeznek egymással, s abban áll tudományuk, melyet csak a szabad ég alatt gyűjtöttek. Arra nézve megnyughatik ön, százados, hogy mind az, mit a pawnee mond, tiszta igazság.

Nos, ha ezt ön mondja, öreg Vadfogó, úgy én megesküszöm! — szólt Pál.

Igen, igen, s jó lelkiismerettel megesküdhétel reá fiam! A pawnee egyébiránt azt is mondta, hogy öreg szemeim cszkugyan nem csaltak, s hogy a folyam, melyről beszéltem, csak mintegy fél mérföldnyire van innen. Arra nézve is egyértelemben van velem, hogy legjobb lesz nyomunkat a vízbe veszteni, s így csak tartunk előre. Igen, igen, csak ha majd a hullámok folynak közöttünk s a

siouxok között, akkor leend lehetséges, hogy Isten segítségével elérjük a pawneek faluját.

Előre tehát, minden további halasztás nélkül! — szólt Middleton.

Az öreg Vadfogó már készen volt, a társaság ujólag megindult. A pawnee vállára vetette a bivalbört, s vezeté a csapatot, mely körülbelül egy óra alatt elérte a folyam partját. Ez utóbbi nem volt bár mély, de vize ragadó gyorsasággal zuhogott tova. A folyam partjáig látszottak a talajon a lángok nyomai s a folyam felszine csaknem egészen gőzbe volt burkolva. Ezt örömmel vette észre a Vadfogó, s így szólt Idához, midőn a partról lementek:

A gazok önmaguknak ástak vermet! Végre, ha ők nem tették volna, magam gyujtottam volna föl a mezőséget, hogy e gőzt és füstöt előidézsem, mely oly pompásan elrejti minden mozdulatunkat. Jöjjön lady! Tegye gyöngéd lábacskaít ide, mert nem kevésbé lehet ön a megeröltetés által kimerülve. Ó, mit kellett Corának s Alicenak is szenvednie, midőn az ördögi mingók által elfogattak! De csak bátran! Hiszen alig kell egy negyedórányi idő, s odaát leszünk, s akkor nyomunk reménylhetőleg elenyészett!

Pál e közben jegyesének segített a lejárásnál s szomorú arcczal állt a folyam partján. Sehol nem látott, bár merre nézett is, fát vagy bokrot, miből csónakot lehetett volna összeigazgatni, s e körülmény bátorságát egészen lehütötte.

Igen, öreg Vadfogó — mondá — beszélgethe-

tünk szépen a tulsó partról amott; de miként jutunk át? Talán puskába akarja ön Idát és Ellent tölteni, s úgy átlőni! Vagy a víz alatt sétáljanak át, mint a pisztrángok?

Nincs semmi sekély a folyamon? — kérde Middleton, ki most szintén aggódni kezdett.

Nincs, midőn ily hatalmasan meg van dagadva, s ennyire ragad, mint most! De hiszen vannak lovaink! Fogadni mernék, hogy ezek úgy tudnak úszni, mint pisztrángok.

De, öreg vadász — viszonzá Pál — ha mi férfiak is alig juthatnánk át ily módon, mint volnának képesek a gyöngé nők e forgás és sodrás ellen küzdeni?

A fiunak igaza van — mondá a Vadfogó — akkor ki kell valamit találnunk, mi átsegít a vizen.

E szók után elfordult fehér társaitól, s a pawneehoz lépett, kinek kevés szóval magmagyarázta a nehézségeket a hölgyekre nézve. A fiatal harczos figyelmesen hallgatott, azután gyorsan levette válláról a bivalbőrt, s az öreg, tapasztalt vadász segélyével, azonnal munkához fogott, mely által a zavarnak gyorsan végét szakították. Kéves perc alatt a bőr kifordított esernyő alakját nyerte, s aztán szarvasbőr-szijjakkal, melyekkel mind a két munkás meglehetősen el volt látva, azt gondosan összekötözték. Néhány pálczika akadályozá, hogy az ellenkező oldalak össze vagy szét ne menjenek.

Midőn e szerfelett egyszerű mű elkészült, a

vizre tették, s az indián intett a hölgyeknek, hogy a sajka kész átszállítani őket. Ida és Ellen azonban haboztak a látszólag oly törékeny esolnakra bizni magukat, s mindaddig nem tókélheték el magukat, míg Middleton, ki maga beléugrott, meg nem győzte őket, hogy minden veszély nélkül megtehetik. Erre minden további aggodalom nélkül beszálltak.

Most legyen a pawnee vezetők — mondá az öreg Vadfogó. — Tagjai elég erősek s hajlékonyak, s gond nélkül hajthatjuk magunkat eszélyességére.

Az indián egy lovat választott magának, és pedig a legszebbet valamennyi között, azt, mely sajátlag Mahtoree tulajdona volt, rávetette magát, s belovagolt a folyamba. Lándzsája egyik végét a bőrbe szúrta, s magával húzta a könnyü járművet, s lovát hajtva, csakhamar a hullámok közt volt. Middleton és Pál követték, s útközben oly közel tartották magukat a bárkához, mint csak lehetséges volt. A fiatal harczos nagybecsü terhét teljes biztossággal vonta maga után, s oly gyorsasággal s ügyesen, mely valóban méltó volt a bámulatra. A túlsó partra érve az indián, ismét szétrombolá saját munkáját, a bőrt ismét vállára vetette, a pálczákat karja alá fogta, s egyetlen szót nem ejtve, vissza lovagolt a folyamba, hogy az öreg Vadfogót s a Doktort is a túlsó partra segítse.

Nos, doktor — mondá a Vadfogó, midőn a pawnee ismét az áradat közé rohant — most már

biztossággal tudom, hogy e vörösbőrű hűségében bizhatunk. Ha teton, vagy gaz mingó lett volna a pawnee, most hátat fordított volna. Sajátságos gondolataim jöttek, midőn választása a legjobb lóra esett, minthogy ennek hátán könnyen, s minden nagyobb fáradság nélkül megszabadulhatott volna tőlünk. De most láthatja, hogy hűség és hit lakik e fiu keblében; s ha egyszer ily vörösbőrüt barátunkul nyertünk, az megis marad számunkra, meddig becsülettel bánunk vele.

Ugyan mily nagy lehet a távolság e folyam forrásaig? – kéidé a doktor, kinek szemei nyugtalan jártak a tomboló vizen. — Meddig kellene mennem, hogy a forrásokig jussak.

Ej, az a körülményektől függ. Azt hiszem, ön lábai ugyancsak megfájdulnának, még a Rocky-Mountain forrásait elérné.

A természetvizsgáló e válaszra mély gondolkodásba süllyedt. Annyira félt az átmenet veszélyétől, hogy azon különös gondolatra jött, miszerint megkerüli a folyamot, hogy csak áthajóznia ne kelljen. Kétkedve állt még, midőn a sajka ismét a hullámokon lebegett, hogy őt és bátrabb társát befogadja. A Vadfogó beszállt, Hektort lábai közé fogta, s társát is felhívta, hogy foglalja el helyét.

A természetvizsgáló habozva tette egyik lábát a törékeny járműbe, körülbelöl mint az elefánt, mely valami híd szilárdságát kísérti meg, s aztán egyszerre visszarántá, épen, midőn az öreg azt várta, hogy le fog ülni.

Tiszteletreméltó vadász — mondá szomorúan — e bárka nagyon gyöngének látszik, s belső hang int engem, hogy ne bizzam éltemet rá.

Ej mit, gyorsan rajta! — viszonzá a Vadfogó, miközben nyájasan simogatá kutyája hátát.

Nem, nem! én nem bízhatom magamat a vízre. A hajócskának sem határozott alakja, sem határozott részei nincsenek.

Ej, hiszen nem oly ékes, mint valamely nyirfahéjból készült sajka, de szükség esetén épen oly jól meglakik az ember kunyhóban, mint palotában.

Nem, nem, az teljes képtelenség, hogy ily szabályellenes hajó-biztos lehetne. Soha nem fogja e teknyő a tulsó partot elérni.

De Istenem, hiszen saját maga látta ön, hogy már az imént el is érte.

Igen, de rendkívüli szerencse volt, minő száz év alatt sem ismétli magát.

Mielőtt a Vadfogó válaszolhatott volna, különös kiáltás tölté meg a léget. Az ifju pawnee föl-emelte fejét, s a zajra hallgatott, mint a szarvas, mely a kutyák távol ugatására figyel. A Vadfogó és a doktor azonban jobban tisztábban voltak e rendkívüli hangokra nézve. Az utóbbi azonnal fölismerte szamarának jól ismert hangját, s épen ki akart ugrani a partra, midőn maga a szamár ugratott elő, a türelmetlen Weucha által sarkantyúzva, ki hátán ült.

A teton és a menekvők szemei találkoztak. Amaz hangos, éles kiáltást hallatott, s a doktor

fürgén ugrott a sajkába, mely most sokkal biztosabbnak látszott előtte, mint az imént. A következő perczben már hatalmasan küzdött az ifju pawnee lova a ragadó hullámokkal.

A lónak nagyon meg kelle magát erőltetnie, hogy a szökevényeket a nyilak elöl megmenthesse, melyek villámgyorsan hasiták keresztül a léget. Weucha kiáltása mintegy ötven társát csalta a partra; szerencsére azonban senkinek nem volt közülök puskája. Alig érte azonban a sajka a folyam közepét el, midőn Mahtoree maga jelent meg a parton. A löfegyverek hasztalan töltései jelenték a főnök dühét és boszuságát. Többször fölemelte puskáját az agg vadász is, hogy löjjön, de ugyanannyiszor letette ismét a nélkül, hogy tüzelt volna. Az ifju pawnee szemei ragyogtak ily sok ellenség láttára, s Mahtoree eredménytelen erőlködéseire az által felelt, hogy megvetőleg nyujtá egyik karját a légbbe, s törzse harcziáltását hallatta. E lealázó kihívás felkölté a tetonok boszúját. Valamennyien egyszerre rohantak a folyamba, s csakhamar hemzsegett a viz köröskörül az emberek és állatok sötét alakjaitól.

Most irtóztató küzdelem vette kezdetét a hullámok ellen. Minthogy a tetonok lovakon nyargaltak, melyeknek ereje nem volt kimerítve előbbi megerőltetések által, természetesen sokkal gyorsabban haladtak, mint a szökevények. A Vadfogó, ki helyzetük teljes veszélyességét igen jól belátta, üldözőiktől fiatal indián barátjára tekintett meg-

figyelendő, vajjon az ellenség mind fenyegetőbb közelítésére nem fog-e határozottsága inogni. De félelem, vagy legkisebb aggodalom elárulása helyett, az ifju összehuzta szemöldeit, s oly harczias pillantásokat lövelt, melyek semmi egyebet nem jelentének, mint a leghalálosb ellenségeskedést.

Szereti ön nagyon az életet — kérdi most a Vadfogó oly nyugalommal az orvostól, mely ezzel kétszeresen érezteté a halál félelmeit.

Nem, nem, nem magáért — viszonzá az orvos, lég után kapkodva s torkát a folyamból meritett friss vízzel kissé megnedvesítve, — nem magáért, de azért becsülöm nagyon, mivel a természetrajznak jelentékeny hasznot tehetek felfedzéseim által.

Ó, ne beszéljen esztelenséget — viszonzá hidegen a Vadfogó — nézze az ifju pawneet, neki épen oly becses élete, mint bármily császáré vagy királyé. Megmenthetné, ha akarná, s bennünket védtelenül engedne át a folyamnak. De nézze ön mi férfiasan s hűn mellettünk marad, mint valódi indián harczos! Mi engem illet, én öreg vagyok, s minden perczben kész, Isten hívószavára hallgatni; s mi önt illeti, biz én azt sem hiszem, hogy ön különös hasznára volna a világnak! E csinos, bátor, hősies ifjuért azonban — nem volna-e kár, ha ily semmirevaló két vén teremtményért, minők mi vagyunk, megfosztatnék fejbőrétől? Ha nincs önnek ellenvetése doktor, úgy megmondom e fiunak,

hogy álljon gyorsantovábbaz utból, s minket engedjen át a tetonoknak.

Nem, nem! — rikácsolá a doktor — az ellen protestálok, mert az ellenkeznek a természettel, s fölségsértés volna a tudomány ellen. Hiszen elég gyorsan haladunk, s kevés percz alatt a száraz földön leszünk.

Ég, ó ég, mi borzasztó dolog a félelem! — mondá a Vadfogó, miután aggódó társát pár pillanattig fejcsóválva szemlélte. — Az átvátoztatja az ur teremtményeit, s annyira elvakítja e férfiu eszét, hogy a szépet rútnak, és a rútnak szépnek találja. Ó Isten, mi különös dolog a félelem!

A két férfiu viszátkodásának csakhamar vége szakadt. Midőn a tetonok lovai a folyam közepéig jutottak már, Middleton és Pál megjelentek annak túl partján, s az ellenséget töltött fegyvereikkel fenyegeték.

Vissza és fel a lóra! — mondá a Vadfogó, midőn őket megpillantá. — Üljetek gyorsan lovaitokra, ha a nők életét meg akarjátok menteni! El! El! s bennünket engedjete át sorsunknak.

Le a fejeddel, öreg Vadfogó — viszonzá Pál. — Bukjatok mindketten le! Egy teton ördög van mögöttetek! Le, ha mondom, had repitsek egy kentucky golyót fejébe.

A Vadfogó megfordult, s valóban látta, hogy a tüzes Mathoree elhagyta embereit, s Pállal s a bárkával egy vonalban van. Miközben meghajolt, elcsattant Pál fegyvere, s a golyó az öreg fölött

fütyült el az üldözőre. A teton szeme azonban nem kevésbé volt gyors és biztos, mint az ellenségé. Épen, midőn a lövés eldőrdült, leveté magát lováról, s a vízbe süllyedt. Az állat megsebeztetett, s horkolt ijedtében, miközben teste fele részével kétségbeesve ágaskodott ki a vízből. A következő perczben elragadták a hullámok, s a zavaros vizet véresre festé vére.

Kevés idő mulva ismét megjelent a teton főnök a vizen, s midőn látta, hogy lova elveszett, a legközelebbi ifju lovas harczos felé uszott, ki a nagy főnöknek, mintha az egész természetesen volna, vonakodás nélkül engedte át lovát. Mahtoree rávetette magát a lóra, körülnézett, s azonnal látta, hogy a baj némi zavart idézett elő a dachatahk között, kik vezetőjök parancsaira látszottak várni, mielőtt megújítják erőfeszítéseiket. Bizonytalan irányban uszkáltak körül, s haboztak, az oly érelyesen védett part megrohanásában. S mind e közben a sajka elérte a partot a Vadfogóval és doktorral, Mathoree visszavezette harczosait, hogy kimerült, s nyugtalankodni kezdő lovaik számára pihenést engedjenek.

Üljetek lovaitokra, s nyargaljatok ama domb-ra föl — mondá az agg vadász kísérőihez — ott még egy folyamot fogtok találni. Ha odaát lesztek, keressétek irányát egy mértföldnyi távolságig, mig egy magas, homokos rónát találtok, hol ismét találkozni fogunk. Csak lássatok gyorsan munkához! Az ifju pawnee, én és derék doktorunk, ki valóság-

gos elszánt harczos, elégségesek leszünk a part védelmezésére a tetonok ellen, minthogy itt kevesebb függ tettektől, mint a látszattól.

Middleton és Pál, aggódva a nők biztossága miatt, semmi ellenvetést sem tettek ez indítvány ellen. Örvendve azon bizonyosság fölött, hogy mögöttük az ut, habár tökéletlenül is, fedezve van, gyors futásra készítették lovaikat, s nemsokára eltűntek a kijelölt irányban.

Mintegy negyed óra mulhatott távozásuk óta s a tetonok semmi új vállalathoz nem látszottak még hajlandónak. Harczosai közepén látni lehetett Mahtoret, a mint parancsokat osztogatott, s elárulta boszuszomját, miközben karját néha kinyújtá a szökevények után. Különben semmi nem történt, miből az ellenségeskedés folytatását lehetett volna következtetni. Egyszerre azonban ordítás hangzott a vadak között, mi valami új eseményt jelentett, s némi távolságban Ismáelt s fiait lehetett látni. Egyesültek az indiánokkal, s mindjárt reá az egész csapat a folyam felé tartott. A squatter szokott ayugalmával s hidegségével nézett körül az ellenség állása után, s aztán egy golyót röpitett utánuk, mintha puskáját akarná megkísérteni. A távolság daczára is csaknem eltalálta a tulsó part három védelmezője közül az egyiket.

Most menjünk innen, mondá Battius Obed, miközben leverten nézett a golyó után, mely mint véle, épen füle mellett füttyölt el. Elég soká töltöttük be helyünket, mint bátor férfiakhoz illik, s

végre visszavonulásnál is ragyogtathatjuk ügyességünket.

Az öreg Vadfogó visszanezett, s miután észrevette, hogy Pál és Middleton nem láthatók többé a hölgyekkel, hajlandónak mutatkozott a doktor indítványát követni, s azon utasítással adta neki a harmadik lovat, hogy kövesse ő is a szökevények által választott utat. Midőn a természetvizsgáló erre eltávozott a két másik oly ravaszul lopózott el a parttól, hogy az ellenség egy időre kétségben maradt mozdulataik iránt. A helyett, hogy barátaikat követnék, rövidebb s rejtettebb utat kerestek a második folyamhoz, melyet ugyanazon ponton haladtak át, hol Middleton már keresztül jutott. Csakhamar ismét egyesült valamennyi szökevény.

Most Vadfogó oly hely után nézett körül, mely alkalmas volna az egész társaság számára öt-hat órai pihenési tanyául szolgálni.

Nyughely? — mondá irtózva az orvos. — Legtisztéletreméltóbb Vadfogó, én jobbnak tartanám utunkat több napon át szakadatlanul folytatni.

Middleton és Pál egy véleményben voltak a doktorral, s mindenik saját okait hozta föl nézetei mellett. Az öreg Vadfogó minden beleszólást a legnagyobb nyugalommal hallgatott végig, s végre következőleg válaszolt reájok:

Miért pihenjünk most, kérditek? Ej, képesek halandó emberi lábak gyorsabban futni, mint a lovak sebes patái? Véletek talán, hogy a tetonok

fekve maradnak, s idejüket alvással töltik? Vajjon nem fognak-e átjönni a folyamon, hogy utunkat nyomozzák? Hálát adhatunk Istennek, hogy a második viz elmosta nyomunkat mert így talán még sikerülni fog a siouxokat rászédni, ha e helyet a lehető legnagyobb elővigyázattal hagyjuk el. De a mezőség nem erdő. Erdőben soká utazhat az ember a nélkül, hogy moccassinjai nyomán kívül egyébre kelljen gondolnia, itt azonban minden dombról szét lehet nézni héjaként, mely prédára leskelődik. Nem! nem; az éjt be kell várnunk, hogy sötétség burkoljon bennünket, mielőtt e helyet elhagyjuk. De hallgassuk meg előbb a pawnee véleményét is. Ez ifjunak sok esze van, s azt hiszem, nem egyszer rendezett vadászatot a situxokra. Azt hiszi testvér, hogy nyomunk nehezen fedezhető fel? — kérdé a pawneetől indián nyelven.

Hal-e a teton, hogy a vízben fölfedezze?

De társaim azon nézetben vannak, hogy menjünk tovább a mezőségen át.

Mahtoreenek szemei vannak, s meg fogja látni.

Mit tanácsol fivérem, hogy tegyünk?

Az indián néhány perczig az égre nézett s habozni látszék. Végre, miután egy ideig megerőltetve gondolkozott, határozottan kimondá véleményét.

A dacotahk nem alusznak — mondá — el kell rejtőznünk a magas fü között.

Az öreg Vadfogó intett.

Az ifju nézete egészen megegyez az enyémmel,

— mondá Pál- és Middletonhoz, s ezek nem bátorkodtak többé ellentmondani. Habozás nélkül kezdtek valamennyien teendőikhez s a letelepedéshez, mindenki oly jól, mint lehetett, elrejtőzött. Ida és Ellen a meleg és lágy bivalbőr alá rejtettek, mely fölé hosszú fűvet vontak, úgy, hogy a nem különösen gyanakodó szem, semmit föl nem fedezhetett volna. A pawnee és Pál megkötözték az állatokat, s földhözütötték, hol azok is a hosszú sivatagi fű közé rejtettek. Ekkor végre a férfiak kerestek búhelyet, s a rónaság kevés percz alatt oly pusztnak, magános- és elhagyottnak látszott mint előbb volt.

A Vadfogó megmagyarázta társai előtt annak szükségét, hogy több óráig rejtve kell maradniok, minthogy a menekvés minden reménye e csselfogáson alapszik. Ha ez egyszerű mód által rászédhetik üldözőiket, akkor este folytathatják utjokat; s ha az ellenség téves irány felé indul, a szabadulásrai kilátás annál biztosabb. Így valamennyien csendesen fekvé maradtak, míg végre egyiken a másik után álom vett erőt.

Több óra óta mára a legnagyobb csenduralkodott, midőn a Vadfogó s a pawnee egyszerre az iszony halk sikoltását hallák Ida ajkairól. Fölugrottak, mint oly férfiak, kik élet-halál küzdelemre készek, s a nagy rónát köröskörül, minden dombot, bokrot és fát vakító fehér hólepelbe láták burkolva.

Isten legyen velünk? — mondá az öreg aggódó szemekkel tekintve körül. — Most már pawnee

tudom, miért nézted az imént oly vizsgálódva a felhőket! De most már késő, késő! Még a kis mókus is nyomot hagyott maga után e könnyű hóleplen. És ó! amott jönnek már az ördögök! Le, bukjatok le! Kevés reményünk van ugyan már, de még e keveset sem szabad elvesztenünk.

Azonnal elrejtöztek ismét, habár elég aggodalmas pillantás szállt a közeledő ellenség feié. Mintegy félmérföldnyi távolságra lovagoltak a tetonok széles körben, mely azonban mind szűkebb lön, s azon helyhez mind közelébb jött, hol a menekvők rejtöztek. Nem sok nehézségbe került e mozdulat okát kikutatni, mert a hó oly idején esett, hogy a vadaknak nem lehetett kétségük, hogy ellenségeiknek még e kör határai közt kell lenniök. Erről meg levén győződve, indián harczos kitartásával s türelmével igyekeztek a bühely határait mind szűkebbre vonni össze.

Minden perczben nőtt a menekvők veszedelme. Pál és Middleton aggódva tették kezeiket fegyverökre, s midön Mahtoree ötven lépésnyi távolságig közelített hozzájuk, mindketten egyszerre czéloztak s löttek. A lövés azonban nem sikerült, mind a két fegyver kakasa csötürtököt mondott.

Elég! — szólt a Vadfogó parancsolólag, miközben bühelyéről fölemelkedett. — En töltöttem ki a puskaport a csöböl, minthogy elhamarkodástokat csak bizonyos halál követte volna. Lépünk sorunk elé, mint férfiakhoz illik. A sopánkodás és panasz, csak az ellenség megvetését vonná maga után.

581.

J. M.

Vad kiáltás hallatszotti, midőn a tetonok az öreg Vadfogót észrevették, s a következő perczben legalább száz indián rohant elő mint az eszeveszett. Csak Mahtoree maga fogadta a szökevényeket nyugodt tartással, habár tekintete nem sok jót ígért s sötéten szállt egyikről másikra, míg szenvedélyes kifejezéssel állt meg Idán.

Az indiánok öröme fehér foglyaik fölött oly nagy volt, hogy egy ideig a fiatal pawneet, ki mozdulatlanul állt helyén, észre sem vették. A fiatal harczos még csak rá sem nézett ellenségeire s mozdulatlan helyzetében csaknem márványszoborhoz hasonlított. Csak kevés idő múlva vették észre a tetonok s a Vadfogó hangos diadal-kiáltásukból értette meg, hogy fiatal barátja senki más, mint a mindenféle híres, s még idáig soha le nem győzött harczos, a hatalmas és vitéz Keményszivü.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Több nappal a fentebb leirt események után barátainkat jelentékenyen megváltozott helyzetben, s más vidéken látjuk viszont. Ez utóbbi egy fensik, mely meglehetősen meredeken emelkedett elterülő termény vidék felé. Itt a tenyészet némi nyomait lehetett látni, habár a fensik köröskörül eléggé kopár volt arra, hogy sivatagnak is beilljék. A növényzet itt bujábbnak látszott, mint a mezőség többi terméketlen részein. Itt-amott sűrű fa-

csoportokat lehetett látni, s észak felé meglehetősen messze elnyúló erdőséget.

A fensik párkányához közel száz kunyhó állt, melyben egy csapat vándorlósiouxk lakott. A rend és szabályosságra való minden tekintet nélkül valának építve e kunyhók, semmi egyébire nem látszottak tekintettel lenni az építésnél, mint a vízre; s még arra sem mindig, minthogy több kunyhó nagyobb távolságban feküdt, míg a legnagyobb része egészen a fensik lejtőjén állott. Erősítésekről, vagy egyéb elővigyázati készítményről valamely rögtöni támadás ellen, szó sem volt s ez egész hely tekintete azon benyomást tette, hogy birtokosaik tovább laktak ott, mint eredetileg szándékoztak, s hogy minden perczen készek azonnali elköltözésre.

A kunyhókat Mahtoree és harczosai iakták, s azoknak csak a bivalvadászat rövid ideje alatt, kelle ideiglenes lakhelyekül szolgálniok. Allatbőrökből álltak, meglehetősen magosak valának, s mint rendesen, katlan alakúak. Az ur pajzsa, baltája, lándzsája és íjja függött könnyű akasztón minden sátor ajtaja vagy nyílása előtt. A különböző házieszközök, amint jött, mellette, s itt és amott egy-egy gömbölyű, teljes gyermekarcz bukkant elő fahéj bölcsőjéből, mely, bőrszíjjakkal a fegyverkarhoz volt erősítve, s a szabad légen himbálódék. A nagyobb gyermekek birkóztak egymással, s vidáman urgándoztak körül. Az ifjak az alsó téren apjaik paripáit kísérték zabolázni, még néhány henye leány ellopózik munkájától, hogy bátor merényöket csodálja.

Ez volt a rendes nyugodt működés e tanyán. Ma azonban a kunyhók előtt férfi csapatok gyűltek össze, kik valami rendkívüli dolog fölött látszottak tanácskozni. Közöttük Mahtoree magas alakja is látható volt; a vitéz, a rettegett főnöke. Ismáel és családja kevéssé félrevonulva tűnt föl. Boszusan s tétlenül álltak néhány sátor előtt, melyet a velők szövetségre lépett tetorok vendégszeretetének köszönhettek. Szövetségük föltételeit, megkerült lovaik s háziállataik magyarázták meg melyek nyugodtan legelésztek a völgyben; rájuk Eszter éles tekintete vigyázott. Ismáel kocisai kunyhói körül voltak föllállítva, s nemét a védbástyázatnak képezték, mely mindennél inkább elárulta, hogy a szövetséges hatalmak között semmiesetre sem áll fenn valami nagy bizodalom.

Egy kis padon, a legszélsőn a kunyhók jobboldalán, Middleton és Pál feküdtek, kezük-lábuk gondosan össze volt kötözve bivalbőr szíjjakkal, s szántsándékos kegyetlenséggel szemközt tették őket, úgy, hogy egyik a másiknak gyámoltalan nyomorát láthatta. Onnan néhány lépésnyire, erős karró volt a földbe ütve, ehhez volt bilincselve az ifju, szép, sugar alakú pawnee. Kettőjük között a Vadfogó állt, teljesen fegyvertelenül, kit különben talán gúnyból szabadon hagytak a vadak. Nehány fölfegyverkezett fiatal harcos, kik a foglyok közelében álltak őrt, eléggé tanusították, hogy semmisi fele menekvési kísérlet sem sikerülne az öreg emberre nézve.

Százados! — szólt Pál Middletenhoz, kinek vi-

dán kedélyét semmi balsors sem törhette meg, nem vágják önnek még vállait is az átkozott szijjak, vagy csak az én karjaimat csiklandozzák ugy?

Elég mélyen érzem a kint — viszonzá Middleton. — Adná Isten, hogy közelednék néhány vitéz tűzérem, s támadná meg ez istentelen tanyát!

Ti már most zugolódtok, gyermekek, kezdé a Vadfogó — és pedig nemsokára sokkal nagyobb, valóban kegyetlen, s pokoli sors fog kezdődni. Amott, pawnee barátunk már karóhoz van kötve, hogy kinoztassék, s Mahtoree egész magatartásából azt következtetem, hogy iszunyú sors vár reánk.

Halld csak, öreg vadász, — szólt Pál — te értesz kissé indiánul. Tedd meg nekem azt a szivességet, s menj tanácsukba, s mond az indián semmirevalóknak, hogy ha Ellent bántatlanul haza bocsátják, Hover Pál szivesen kész fejbőrét huzatni. Menj, és mond nekik ezt!

Nem, fiam, azt nem fogom megmondani, minthogy az ugysem használna semmit. Hiszen te már ugy is hatalmukban vagy, mint a medve a törben, és sem szökni, sem küzdeni nem vagy képes. De ne veszítsd bátorságodat, mert néha a halványarcz szive jobban védelmez a vadak ellen a legjobb pajzsnál. A ravasz semmirevalók csak nem régen tapasztalták még a fehérek hatalmát, s talán félni fognak honfitársaink boszujától. Mi semmiesetre nem vagyunk még egészen elveszve, de a szegény pawneenek attól tartok, csak kevés reményc lehet.

Csöndesen lépdelt végszavainál a Vadfogó az

indián fogoly felé, s egy ideig csöndesen, részvétellel nézdelé őt. Keményszivü nem ügyelt reá, vagy inkább nem vette észre. Szemei a távolba merengtek, s gondolatai messze voltak mostani környezetétől.

A tetonok ön fölött tanácskoznak testvér, szólt végre az öreg, midőn észrevette, hogy csak megszóllítás által vonhatja magára a főnök figyelmét.

Az ifju harczos oda fordítá fejét, s így válaszolt nyugodt mosolylyal:

Keményszivü falujában számolják a fejbőröket.

Bizonyosan, bizonyosan, ők haragra fognak gerjedni, ha a tetonok számára gondolnak, kik karjaid által estek el, s most sokkal jobb volna rád nézve, ha többet jártál volna vadászatra, mint csatára. Akkor talán a tetonok valamely gyermektelen asszonya fiául fogadna, s napjaidat nyugalomban tölthetnéd.

Azt hiszi atyám, hogy a hős meghalhat valaha? A nagy szellem nem azért nyitja meg kezét, hogy adományait visszavegye. Ha szüksége van harczosaira, hívja őket, s azok mennek. A vörösbőrü ha egyszer élt, örökké fog élni.

Igen, igen, ez vigasztaló hit; jobb mint a tetonoké. — A pawneek susogá angolul maga előtt — a pawneek egész szivemet megnyerik, s valóban a hegyi delawarok bátorságából s becsületességéből látszanak birni. A fiú — mi nagyon, nagyon különös, — de valóban, alakja, szemei — minden rajta, Uncashoz hasonlít, mintha fivére volna! — Mond csak testvér — szólt ismét

a pawneehez fordulva — nem mesélnek hagyományaitok egy hatalmas nép felől, mely azelőtt a sós tengernél, napkeletfelé élt?

Ott olyan nép lakik, mely atyám színét viseli.

Nem, nem, én nem a beköltözöttek felől beszélek, kik elrabolták a jogos birtokosok földeit, én a vörös emberek népéről beszélek.

Hallottam atyáimtól, hogy ott gyávák laknak, kik az erdőkbe huzták magukat, a helyett, hogy férfiasan harczoltak volna.

De nem szólnak hagyományaitok a vörösbőrűek legnagyobb, legbátrabb s legbölcsebb népéről?

Az öregség elvakította atyámat — viszonzá Keményszivü, miközben méltóságteljesen veté föl fejét — annyi siouxt lát, hogy a pawneet elfelejti?

Ó, itt ismét a föld gyermekei büszkeségével s hiuságával találkozom, mondá az öreg Vadfogó angolul. — Igen, igen, a természet természet marad, a vörösnél épen úgy, mint a fehérnél! — Ifju harczos! — folytatá az ifju nyelvén, s remegő hangon. — Nekem soha sem volt gyermekem, soha nem volt testvérem. Wahcondah akarta, hogy egyedül éljek. De sok időt töltöttem egy nép között, selég okom volt bátorságát példa gyanánt tekinteni, s becsületességét megszeretni. Pawnee, én soha nem voltam apa, de tudom mi az atyai szeretet. Te hasonlitasz egy fiatal emberhez, kit nagyon szerettem, s épen most azon gondolatom támadt, hogy

talán a te ereidben az ő vére foly. De mindegy. Láttam, hogy becsületes vagy, s ez oly valami, mit nagyra becsülök. Szivem gyászol érted, fiam, s szívesen tennék érted, mi tőlem telhetnék!

A fiatal ember figyelemmel halgatott az öreg szavaira, s midőn ez elhallgatott, fejét, a tanusított részvétért hálá és tisztelet jeléül, keblére hajtá. Erre fekete szemei ismét a rónán kalandoztak, s újólág mély gondolatokba merült. Szeliden, és türelmesen várt válaszra a Vadfogó.

Atyám! — viszonzá végre az ifju bizalmasan s nyájasan. — Atyám, én hallottam szavaidat. Neked nincs fiad! a pawneek Keményszivüje még ifju, de már családfő. Ő eltemeté apja csontjait. De Wahcondah nem sokára bennünket ismagához szólít; téged, mert mindent láttál, mie földrészen történt, engem, mert harcosra van szüksége. Azért nem lehetséges, hogy a pawnee a hálványarczu iránt fiúi kötelességeket tanusítson.

Reményli fiam, hogy mégegyszer láthatni fogja az éjet? kérdé a Vadfogó.

A tetonok megolvassák a fejbőröket falam fölött — viszonzá a főnök búskomoly, de egyszer-smind diadalmas mosolylyal.

És nagyon sokat fognak találni, biztosságodra nézve. De ön, fiam nem asszonyi szilárd szemekkel néz a sors elé, mely reá vár. Nincs valami üzeni valója népéhez, mielőtt elköltözik? Lábaim fáradtak s öregek ugyan, de azért még elvihetnek a Loup-folyamhoz.

Mond nekik, hogy Keményszivü minden tetonért egy csomót kötött zsigerére! — viszonzá az ifjú főnök hevesen és vadul. — Ha Keményszivü találkozik valamelyikkel Wahcondah mezőségein, a nélkül, hogy onnan kiüzné, úgy változzék szive siouxá.

Ó, ily érzés rossz társ volna egy fehérarczura nézve, midőn az ünnepélyes jövő elébe indul — mormogá az öreg angol nyelven, mire azonnal ismét a pawneehoz fordult. — Fiam én szeretlek téged — szolt indián nyelven — de mivel keresztény vagyok, úgy nekem ily üzenetet nem lehet, nem szabad vinnem.

Ha attól fél atyám, hogy a tetonok meghalják, susogja egészen halkán fivéreim fülébe.

Én nem félek fiatal ember, mert a gyávaság a fehéret épen úgy meggyalázza, mint a vörösbőrűt. Wahcondah tanit bennünket az életet szeretni, melyet nekünk ajándékozott, mint a férfiú szereti a vadászatot, kutyáját, puskáját, de nem mint az anya elkényeztetett gyermekét. Ha az élet ura szólítani fog, minden perczben kész vagyok hívószavának engedni, történjék bár most, vagy bármikor. De mi a legbátrabb harczos is, hit nélkül! Hitem tiltja nekem üzenetedet megvinni a pawneeknek.

A főnök tiszteletteljes mozdulatot tőn, jeléül, hogy nem érzi magát megbántva; mind a mellett eltűnt volna valószínűleg most a kölcsönös bizodalom, ha az öreg Vadfogó szive élénk emlékei által

annyira nem lett volna megindúlva. Rövid gondolkozás után merőn nézett fiatal társára, s így szólt!

Minden harczost saját hite után kell megítélni. Megmondtam önnek fiam, mit nem tehetek; most nyissa meg füleit annak meghallgatására, mire vagyok képes. A szarvas oly gyorsan nem futja meg a mezőséget, mint e vén lábszárak, ha a pawnee oly követséget biz reám, melyet nyugodt lelkiismerettel megtehetek.

Figyeljen hát halványarczu — viszonzá a pawnee habozva, mintha előbbi csalódása után még le volna kissé hangolva. — Atyám itt fog időzni, még a tetonok összeolvassák meggyilkolt ellenségeik fejbőreit, míg megkísértik tizennyolcz harczosuk fejét egyetlen harczos koponyabőrével beborítani. Akkor meg fogja figyelni azon helyet, hová egy harczos csontjait fogják a vadak temetni.

Igen, ezt meg fogom tenni fiam.

Atyám e helyet megjegyzi emlékezetében, hogy később ismét föltalálhassa.

Bizonyos lehetsz, fiam — soha sem fogom azon helyet elfeledni! — viszonzá lágyan a Vadfogó, miután a hősies és bátor fiatal főnök nyugalma és szilárdsága mélyen megrázkódtatá őt.

S akkor elfog menni népemhez atyám. Feje ősz, s így szavai nem fognak elhangzani, mint a szél zúgása. Falumba megy, s kiáltani fogja Keményszivü nevét. Egyetlen pawnee sem marad

süket. Azután kérdezősködjék atyám azon fiatal csikó után, melyen még senki sem lovagolt, és si-ma mint az angolna, és gyors mint a szarvas.

Igen, mindez meg fog történni, fiam. Érte-lek, s minden kívánságod teljesítve lesz.

S ha aztán embereim a csikó kantárát atyám kezébe adják, vezesse azt titkos utakon Keményszivü sirjához.

Mog fogom tenni fiam, habár a tél hótöme-gek alá temetné is e rónát, s a nap soha sem kel-ne fel a láthatáron, Igen, sírodig vezetem a lovacs-kát s az után odaállítom, szemeit az alkonyodó nap felé fordítva.

S beszélni fog hozzá atyám, megmondja neki, hogy urának, ki őt az anyatej óta táplálta, szük-sége van reá.

Természetesen megmondom azt, — habár — tevé hozzá angol nyelven — habár nem tudom, minő nyelven értekezem vele. De történjék meg az indián előítéletért! Hector, kutyám, mit gondolsz, hogy beszéljek a lóval?

Pawnee nyelven szóljon atyám a csikóhoz — mondá a főnök, — kinek feltűnt, hogy az öreg Vad-fogó előtte ismeretlen nyelven beszél.

Legyen fiam akarata szerint, s ez agg kezek-vel, melyek soha többé, mint reménylém, nem fognak vért ontani, ölöm meg a lovadat sirod fölött.

Jó — mondá a pawnee, miközben az öröm egy sugára derité föl vonásait. — Akkor Kemény-

szivü az áldott vadas- mezőkön, mint főnökhöz il-
lik, lovon jelenik meg Wahcondah előtt.

A főnök vonásainak rögtöni s feltűnő válto-
zása arra ösztönzé az öreg Vadfogót, hogy vissza-
forduljon, s akkor észrevette, hogy a siouxok ta-
nácskozásának végeszakadt, s Mahtoree két har-
czos kíséretében, áldozata felé lépdelt.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

Mintegy husz lépésre álltak még a foglyok
előtt a tetonok, s vezetőjük jelt adott a Vadfo-
gónak, hogy jöjjön el onnét. Az öreg szót fogadott,
miután előbb még a pawneere egy beszédes pil-
lantást vetett, melyet ez annak zálogául fogadott,
hogy az öreg ember soha sem felejtendi ígérését.
Midőn a Vadfogó elég közel jutott a siouxhoz, Mahtoree kinyújtotta karját s kezét az öreg vállára
tette, s pillanatig oly élesen nézett szemei közé,
mintha legbensőbb gondolatait akarná kitudni.

A halványarczu kétélü nyelvvel született?
— kezdé végre, miután látta, hogy az öreg nem
ijed meg redőbe vont homlokától, s fenyegető te-
kintetétől.

A színnek nincs befolyása a becsületességre—
viszonzá a vadász.

Ugy van; de hallgasson meg atyám. Mahto-
reenek csak egy nyelve van, s a fehér fajnak több
mint egy. Legyen valamennyi egyenes, s egy sem

kétélű. A sioux mindig sioux fog maradni, de a halvány arczu minden, és mindenki lehet. Ő tud a pawneével beszélni és a konzával, az omahawval és saját népével.

Mit tesz az? Wahcondahnak egy füle van minden nyelvhez.

De az ősz fej igazságtalanságot tön! Mást mondott, és mást érezett. Szemeivel előre nézett s lelkével hátra. Jól meghajtott a sioux lovát. A pawnee barátja, s az én törzsem ellensége lön.

Teton, foglyod vagyok. Habár fehér vagyok, azért nem fogsz tőlem panaszokat haliani. Tégy velem tetszésed szerint.

Nem, Mahtoree nem akar fehér haját vörösre fösteni; atyám szabad. A mezőség minden felé nyitva áll előtte. De mielőtt a fehér fejü hátat fordít a siouxoknak, nézze meg őket jól, hogy elmondhassa saját főnökeinek, mily dicsők a dahkotahk.

Utam nem sietős. Férfiut látsz magad előtt teton, fehér haju férfiut, de nem gyávát. Sok nap mulik még el, mig én elbeszelem a mezőség törzseinek mit mivelnek a siouxok.

Jó! atyám elég tanácskozási tüznél dohányzott együtt. Hallgasson meg! Mahtoree drága barátja s apja nyelvével fog beszélni, s egy ifju halványarczu meg fogja hallgatni, ha egy öreg ember nyitja szóra ajkait. S így atyám egy szegény indián szavait fehér fülekbe susogja be.

Beszélj! — viszonzá a Vadfogó, ki igen jól

érté, hogy a főnök angolra kívánja fordíttatni szavait — Beszélj, embereim hallgatni fognak reám. — És ön százados, valamint ön is Pál, legyen elkészülve, hogy e vad szavait egy fehér harcos büszkeségével s bátorságával fogadják. Ha fogyni érzik erejüket, nézzenek ama nemes pawneera! Egyetlen pillantás büszke alakjára, erőssé teendi önöket mindennel daczolni.

Fivérem rosz felé fordítá szemeit -- szakítá meg szeliden Vadfogót Mahtoree.

A dahcotah nem az én embereimmel kíván beszélni?

Csak azután, ha a halvány arczuak virágával beszélt.

Ej, az átkozott semmirevaló! — mondá Vadfogó angol nyelven — de csak nyugodtan öreg sziv, mert kemény szavak és megvető pillantások itt semmit, sem használnak. — Beszéljen tehát Mahtoree! — mondá főnökhöz indiánul.

Beszéljen atyám halkán, nehogy a nők és gyermekek meghallják a főnökük bölcseségét.

E szavaknál a teton jelentőségesen mutatott saját lakására, mely hős tetteinek lemásolt képeivel volt diszitve, s kitüntetésből, kissé félre állott.

A pajzs és buzogány a szokottnál dúsabban voltak ékesítve, s a puska, mely felettük függött, birtokosuk magas állásáról tett tanúságot. Különben a kunyhó inkább a szegénységet tüntette fel. A házi eszközök egyszerűbbek voltak, mint minők a legnyomorultabb kunyhóban láthatók, és sehol

sem lehetett a fehérek gyáraiból találni tárgyakat, melyeket az indiánok gyakran igen magas áron szoktak a vándorló szatócsoktól megvásárolni.

Az öreg, Mahtoree intésének engedve, vonakodva s csöndesen közeledett a kunyhóhoz, s megpillantá ott Idát és Ellent. Az első egy halom édes-illatu gyökéren ült, mely fölé állatbőrök voltak terítve. Halvány és levert volt, s Ellen is kísért szemekkel s szenvedő vonásokkal ült mellette. Kivülök még egy harmadik nő is volt a sátorban, Tachechana, a sioux főnök fiatal neje, ki az anyai szeretet tekintetével nézett le lábai előtt szunnyadó gyermekére.

Midőn Mahtoree Vadfogóval belépett a sátorba, a nők hallgatva, csaknem lélekzet nélkül maradtak ülve. Habár a vadharczosok irtóztató fegyverzetét és vad alakját már megszokták, mégis most oly különös dacz ült a vad főnök vonásán, hogy a fehér hölgyek összerázkódtak. Ida szedte először össze magát, s igen komolyan kérde a Vadfogótól, miféle körülménynek tulajdonítsák e váratlan látogatást?

Ladi! — viszonzá az öreg ember, miután ismételve köhécselt. — Ladi, a vad, mindég csak vad marad, s a mezőségek közepén nem követelheti ön az ültetvények finom szokásait. Egyébiránt a lator maga fogja megmondani, mit akar. — Mahtoree — szólt ehhez indiánul — a halványarczuak leányai tudni kívánják, miért jött lakásukba a tetonok nagy főnöke?

Mond a fekete szemü fehérnek, hogy Mahtoree meg akarja tartani magának a virágot, melyet a mezőségen talált. Lábai gyöngédek; s nem lesz képes apja ajtajáig jutni, s azért kell örökké az én sátramban maradnia.

Semmirekelő lator! — mormogá a Vadfogó, s azután lefordítá angolra az indián szavait. — Ida összerázkódott s elpirult. Rövid gondolkozás után azonban azt mondá, hogy egyedül kíván maradni, Ellennel tanácskozandó.

Leányaim megértették a dahecotáht — mondá az öreg a főnökhöz. — Értik őt, s szavai fölött gondolkozni kívánnak, minthogy megfontolás nélkül semmit sem szoktak tenni.

Büszkén s gyorsan fordult meg Mahtoree, a Vadfogót karjánál fogva magával vonta, nejét, ki utja elé jött, félre lökte, s a sátorból ismét a szabadba sietett. Itt, a küszöbnél, Ismáelt találta, Abirammal s Eszterrel, s első tekintete, mely a squatter komoly, fenyegető arczára esett, meggyőzte őt, hogy a vele kötött szövetség veszélyben forog.

Hej, vén ősz szakál — mondá Ismáel Vadfogót magához szólítva — jer ide! Te játszad a nyelvmester szerepét, s fordítsd szavaimat gyorsan indián nyelvre, a nélkül, hogy azzal törödnél, megemészt-e a vörösbőrü gyomra vagy sem.

Csak beszélj, barátom — viszonzá nyugodtán az öreg. — Minden szavadat hiven tolmácsolom neki.

Barátod! — viszonzá a squatter, sötéten fe-

nyezető pillantással. — De mindegy, a szó semmi egyéb, mint szó, ha nem ejtjük jelentőséggel. Mond tehát e tolvajsiouxnak, hogy azért jöttem, hogy a szikla lábánál ünnepélyesen kötött szövetségnek föltételeit érvényesítem.

Midőn a Vadfogó e szavakat átfordítá, Mahtoree teljes ámulattal kérdezé:

Fázik fivérem? Hiszen van itt elég fölösleges bivalbőr. Éhezik? Embereim hoznak számára elég vadat.

Fenyegelve emelte föl a kiköltözött ökölbe fogott jobbját, s bele vágta nyílt baljába, hogy szavainak még nagyobb nyomatékosságot szerezzen.

Mond a csaló kutyának — kiáltá — nem jöttem ide koldusként, hogy az ő alamizsnájukon rágódjam, hanem mint szabad ember, ki sajátja után kérdezősködik, s azt ismét el akarja foglalni. Mond neki továbbá, hogy én követelem és megvárom, hogy téged, nyomorúságos vén bűnös, átengedjen az igazság boszuló kezeinek. Követelem tőle esküvel erősített egyezkedésünk erejénél fogva, hogy téged, unokahugomat, és Idát átengedjen nekem! Mond ezt neki.

Squatter barátom, te oly valamit kívánsz, mihez jogodat igen kevesen ismernék el, — viszonzá mosolyogva az öreg. — Azt hiszem, túlsokat kívánsz Mahtoreetől.

Ismáel nem sokat törődik azzal, hogy igényei ellen más is igényt támaszt. Csak tolmácsold hát a zshiványnak követelésemet, s őrizkedjél velem hamis játékot üzni.

A Vadfogó nevetett szokott csöndes módja szerint, s néhány szót mormogott magába, mielőtt a főnököt megszólítá.

Azután így szólt:

Nyissa ki füleit jól a dahcotah, mert fontos szavakat fog hallani. E fehérarczu, barátja, üres kézzel jó, s azt kívánja, hogy a teton töltse meg.

Hugh! Mahtoree nagy főnök, s a mezőség ura!

Hogy adja ki a fekete szemüt.

Sötéten huzódtak össze a főnök szemöldei, s redőzött homloka a squattert azonnali megsemmisítéssel látszott fenyegetni. De csakhamar összeszedte magát a ravasz vad, s így szólt szelid hangon s kétszinü mosolylyal:

* Egy leány igen könnyü oly vitéz kezeiben!
Majd megtöltöm bivalokkal.

A szóke-haju leányt, rokonát is kívánja.

Kivánsága nem teljesülhet; a leánynak Mahtoree sátrában kell maradnia.

S engem is kíván, a nyomoru öreg Vadfogót.

Nem, nem! — viszonzá a dahcotah, miközben az öreg nyakát átfogta gyöngéden karjával, kinek segélyét most, mint Idának kérője, nem nélkülözhetette, nem, barátom öreg, s többé nem képes utazni. Önnek a tetonoknál kell maradnia, hogy bölcseséget tanulhassanak szavaiból. Melyik siouxnak van oly hangja, minő atyámnak? Csak hangoztassa szavait lágyan és szeliden a fehérék füleibe, s jutalmul bivalokat s bőröket nyerend. Mahtoree senkit nem adhat ki, ki már lakásán van.

Mint látszott, szavaival nagyon elégtelt volt a főnök, midőn megfordult, hogy az ismét összeült haditanácsban vegyen részt. De távozva még így szólt:

Mond a nagy bivalnak! (mert így nevezték el Ismáelt a tetonok) mond a nagy bivalnak, hogy a Mahtoree kezei mindig nyitva vannak. Nézd — mondá Eszterre mutatva -- neje már vén oly nagy főnökhöz képest. Űzze el őt kunyhójából. Mahtoree úgy szereti őt, mintha fivére volna. Ő a tetonok legifjabb leányát fogja nőül nyerni. Készítse ebédjét Tachechana. Lásd, a dahcotah nagylelkű.

Gyorsan távozott most a vad, s eltűnt harczosai között, miközben a Vadfogó szavait tolmácsolta.

A főnök igen kimeritően beszélt — mondá. Ő sem Idát, sem az ön unokahugát nem akarja kiadni, sőt még engem sem, ki oly nyomoruságos és becsnélküli vagyok. Egy ajánlatot is tesz egyébiránt, mely fölött, mint illik, ítéljen ön maga. Azt mondja t. i. hogy e jó asszony itt, öreg már önhöz képest. S így utasítsa ki házából, s ha elment, a teton saját nőjét ajándékozza önmű helyette. Látod szomszéd, hogy habár tulajdonodat meg akarja is tartani a teton, legalább kész kárpótlást is nyújtani.

Növekedő haraggal hallgatta Ismáel e választ követelésére. Erőltetett kaczagásra kényszeríté magát, míg Eszter a teton ajánlatára zabolázhatlan dühre gerjedt, s egész özönét szórta a szitkoknak

a főnökre s az ártatlan Tachechanára. Szilajon kívánta, hagyják el azonnal a vadak tanyáját, s a squatter nem vonakodott kívánatát teljesíteni, minthogy ez saját szándokával is megegyezett.

A squatter már összebékázta barmai lábait; parancsára a családja által lakott sátrak is gyorsan kocsikra hányattak, s erre elhagyta a csapat e helyet.

Minthogy az elvonuló kocsik után jól fegyverzett csapat haladt, a siouxok legcsekélyebb ámulat vagy boszuvágy tanusítása nélkül nézték indulásukat. Maga Mahtoree sem igyekezett a kiköltözötteket visszatartani. Talán titkon örvendett, hogy megszabadulhat a squattertől s követelésétől; vagy talán csak kedvező alkalomra várt hatalmas tanusítására az elvonulók fölött.

E közben Ismáel csapata mintegy mértföldet haladhatott a folyam mentében előre. Azután megállt egy hegytetőn, felüté sátorait, kifogta az állatokat, legelőre hajtá s megtőn minden egyéb készületet, hogy az éjt e helyen tölthesse.

Mindez nyugalommal hajtatott végre, mintha veszélyes szomszédai, kiknek haragját ez által kihivta, nem is lettek volna a világon.

E közben a tetonok a nap főteendőjéhez készültek, a pawnee főnök s a többi férfiú fogoly elítéléséhez. Már egy óra óta mászkáltak a törzs vén asszonyai egyik sáttortól a másikhöz, hogy a harcosok kedélyét minden résztvéttől menten tartsák. Egyiknek a fiáról beszélt egy vén asszony, kinek

fejbőre a pawneek kunyhóiban száríttatik; a másikat sebhelyeire s szerencsétlenségére emlékeztek; a harmadiknak a kárt juttaták eszébe, melyet nem régiben szenvedtek lovakban és bőrökben, s a negyedik és ötödiket valamely új eseményre emlékeztették, hol a teton megsértetett, vagy kigunyoltatott. Ennélfogva forrot a düh és boszuszomj a harczosok sziveiben, midőn az utolsó nagy tanácskozáshoz összegyültek, melyben a foglyok sorsának el kell vala dőlnie. Tanácskozási helyül, kiszámított kegyetlenségből, azon tért választák, mely a pawnee főnök karója közelében volt. Middleton és Pál is odahurczoltattak, és ekkor foglalá el minden harczos az őt illető helyet. Három-négy számára a főnökök közül, hely tartatott fenn, s néhányan a legvénebb asszonyok közül, csillapíthatlan boszuszomjuktól ösztönöztetve, előre tolazkodtak.

Az említett főnökök kivételével, most valamennyien elfoglalták már helyüket. Végre jelentek azok is, s Mahtoree villámló szemekkel foglalta el az elnöki széket. Erre a törzs egy agg harczosa rágyujtott a szép nagy pipára, füstöt fujt kelet, nyugat, észak és dél felé, s azután Mahtoreenak nyujta a pipát, mire azután körben járt az, miközben mindenki a harczos példáját követve, négyet szippantott belőle. A legmélyebb hallgatás uralkodott e szertartás alatt. Végre azonban egy vén indián fölkel s így kezdett beszélni:

Hallgassatok szavaimra harczosok, mert Boh-

nehenna nagyon öreg. Mióta a víz folyó, s a fák nőnek, a siouxok és pawneek mindig ellenségesen álltak egymással szemközt a csatatéren. Mint a jaguár az antilopeot, úgy szereti ellenét a dahcotah. Midőn a farkas szarvasborjut talál, nem marad fekvé, hogy aludjék. Ha a párducz özet lát a forrásnál — bezárja akkor szemeit? Nem, azt nem teszi, hanem véréből iszik. A sioux szökellő párducz, s a pawnee remegő őz. Gyermekeim hallottak engem, s szavaimat helyeselni fogják. Én beszéltem.

Hangos tetszésnyilvánítás fogadá az öreg szavait, habár nem minden harczos volt vele egy véleményben. Rövid szünet mulva egy más, ifjabb szónok állt föl, s így szólt:

Én még fiatal vagyok, de a fiatal hős szemei jók. Igen messze látnak, ő hiúz. Nézzetek reám. Megfordulok, hogy minden oldalról lássatok. Most már tudnotok kell, hogy barátotok vagyok, mert oly hátat látott szemetek, melyet pawne még soha nem láthatott. Én dahcotah vagyok s azért hallgassatok meg. Dahcotah vagyok kívül és belől. A mezőség minden teremtményének piros a vére. Ki különböztetheti meg a helyet, hol pawnee ütött agyon, attól, hol fiatal embereink bivalt ejtettek el? A fehérek nincsenek oly számosan, hogy ne törődnének egy agyonütött harczossal. Ha egy hiányzik, a mezőségekre fognak küldeni, kerestetni az elveszettet. Ha nem találhatják, azt fogják mondani harczosaiknak, nézzétek meg a siouxok között is. A halványarczuak nem esztelenek. Kö-

zöttük hatalmas varázs-orvosuk van; ki mondhatja meg, meddig hallatszik hangja, s meddig ér karja. Ő meg fogja boszulni a pawnee halálát, mert Ke-ményszivü a fehérek barátja.

Jól van, vezessék ide embereim a varázslót — szakítá meg a beszélőt Mahtoree, helyéről felugorva, ki a pawnee halálát kívánta. — Hadd lássa testvér a fehérek varázslóját színről színre.

A legmélyebb hallgatás követte a parancsot, mely azonnal foganatosított. Battius Obed felhozott fogságából, s szamarára ültetve, a gyülekezet elé vezetett. Midőn megjelent, Mahtoree megvető pillantást vetett reá, minthogy a varázslót nevetségessé igyekezett tenni társai előtt, kiknek bátorítólag intett.

A természetvizsgáló külseje nagyon megváltozott mióta őt utolszor láttuk, s alig lehetett volna a szegényt sajnálat nélkül szemlélni. Feje, a siouxok módja szerint volt nyirva, s csak egy derék koponyabőr-czopf volt az egyetlen, mi előbbi dús hajából megmaradt. Arczát vastagon bekenték festékkel, s teste felső részét egy, különféle színekkel bemázolt szarvasbőröltönybe dugták. Remegve ült szamarán, melyhez hozzákötözték, s félénken tekintgetett körül, míg tévelygő pillantása a Vadfogó komoly vonásain állt meg, ki ismét visszakapott puskájára támaszkodva a félkör egyik végében állt.

Tiszteletreméltó vadász vagy vadfogó! — így szólítá meg őt a doktor — mint örvendek, hogy

ismét láthatlak. Mondja meg kérem, vajjon tudományoknak szentelt életem a halálnak fog-e most már áldoztatni, vagy létezik még remény, hogy a gonoszok körmei közül szabadulhatok?

Doktor barátom — viszonzá az öreg ember igen komolyan. Elet vagy halál, most a gondviselés akaratától függ, mely az indiánok és fehérek szívét tetszése szerint vezeti. Ha azonban a vadak kedélyhangulatát veszem tekintetbe, ugy a legnagyobb valószínűséggel hihetjük, hogy mindnyájunkat agyon fognak kinozni. Készülj tehát mindenestre a halálra elő. Velem most, barátságosan bánik Mahtoree, mert czéljaira reményl fölhasználhatni; de e barátság nem fog soká tartani, s azt hiszem, együtt fogunk a túlvilág kapuin zörgetni.

De tisztelt vadász — viszonzá a vigasztalhatlan doktor — nem kellene-e mindent megkísérteni, hogy ez iszonyu sorsot elkerülhessük? Az égre kérem, kövessen el mindent, hogy mindnyájunk életét megmenthesse!

Jó, jó, én működni fogok a ti érdeketekben, mint önnön magamért — viszonzá gondolkozva az öreg ember. — De mindamellet, ismétlem, légy a halálra készen, mert kiszólltathatol, mielőtt észre vennéd!

Az aggastyán hallgatott, s mély csend követte szavait. Végre Mahtoree fölállt, méltóságtelet állást foglalt el, s szilárd és szigoru pillantást vetett az egész gyülekezetre. Arczkifejezése azonban a szerint változott, amint tekintete embereire vagy ellene-

ire esett. Miután a ravasz teton ily módon eléggé éreztette hatalmát a törzs felett, vonásai megszelídültek, tekintete kevésbé volt borzasztó, s végre emelt hangon így szólt:

Micsoda a sioux? Ő királya s uralkodója a mezőségeknek, s ura a vadnak. A folyam halai ismerik hangját s követik hívását. A tanácsban ravasz, mint a róka; szeme éles, mint a sasé; a csatán dühös, mint a haragos medve! A dahcotah férfiú! De mi a pawnee? A pawnee tolvaj, ki csak asszonyoktól rabol; vörösbőrü bátorság nélkül; vadász, ki másoktól koldúl vadat! A tanácsban evet, mely egy helyről a másikra ugrál! Bagoly, mely csak éjente barangol a sivatagon; a csatán futós, mint a szarvas; a pawnee asszony!

Itt elhallgatott a szóló, a lehangosabb tetzésnyilvánításoktól megszakitva, és sok harcos kívánta, hogy a megbántó szavakat tolmácsolják a szerencsétlen pawnee főnöknek. Mahtoree e végre intést adott a Vadfogónak, s az öreg ember szót fogadott, habár csak ellenkezve. Keményszivű figyelmesen hallgatott; de azután, mintha rá nézve még nem jött volna el a megszólalás ideje, büszkén fordult el, s tekintetét ismét künn legelteté a távolban. Mahtoree oly kifejezéssel szemlélte őt, mely a legengesztelhetlenebb gyűlöletet tanusítja az ifju iránt, ki egyetlen egy volt közelében és messze földön, kinek dicsőségével az övé nem mérkőzhetett. Miután azonban tapasztalá, hogy a fogoly büszkeségét még nem törheti meg, folytatta a ke-

délyek ingerlését, hogy a tömeg minél előbb hajtsa végre véres munkáját.

Ha a föld patkányokkal volna elhintve, melyek semmire nem valók — mondá — akkor nem lenne terük a bivaloknak, s pedig az indiánok táplálékukat s ruházatukat azoknak köszönik. Ha a mezőségeken pawneek özönlenének, akkor végre a dahcotáhk szorulnának ki. A pawneeloup patkány, a sioux erős bival. Hagyjátok hát a bivalok által letiportatni a patkányokat, hogy hadd nyerjenek tért önmaguk számára.

Testvérek, hozzátok kis gyermek beszélt — folytatá tovább. — Ez azt mondá, hogy ott nem nő fű, hol egy halványarczu meghalt. Tudja testvér, milyen a halványarczu vére? Nem tudja, mert ön még soha nem látta. Egyetlen dahcotah sem ütött még agyon fehérarczut, csak Mahtoree, de Mahtoreenak hallgatnia kell, minden teton bezárná füleit, ha ő beszélne. A fejbőrök lakása fölött asszonyok fejéről huzattak le, mert Mahtoree vette le, és Mahtoree asszony. Ajkai el vannak zárva; ő csak egy ünnepélyre vár, hogy a leányok között énekelhessen.

Mahtoreenek e lealázó öngyalázatára a fellázadás és boszuság hangos kifakadásai következtek minden oldalról; de annak daczára elfoglalá a ravasz Mahtoree ismét ülőhelyét: mint látszott, szilárdul eltökélve, hogy tovább nem beszél. De midőn a mormogás mind hangosabb s általánosb lön, s fenyegető jelek árulták el, hogy a tanácsgyűlés tel-

jes zürzavarban fog fölszolni, fölállt ismét s tovább beszélt, de vad és zivataros hangokon, mint oly harczos, ki boszút szomjaz.

Keressék fiaim Tetaot — mondá — és nem fogják megtalálni, csak fejbőrét, mely a pawneek füstje mellett száradt ki! Hol van Bohrechevna fia? Csontjai halványabbak, mint gyilkosainak arcjai. Vajjon Mahah kunyhójában alszik? Nem, és mégis tudjátok, hogy több hava mult, mióta kiindult a mezőségekre. Bár itt volna! akkor meghallanánk, milyen színü volt a kéz, mely fejbőrét lehúzta.

Ily módon beszélt tovább a konok főnök, miközben minden harczost elősorolt, kik a pawneek által megölettek. Magasztalá érdemeiket s hangzatos szavával oly elragadón birta majd sajnálatra, majd hevülésre hallgatóit, hogy szivök folytonosan viszhangozták szónoklatait.

Beszéde folyama alatt azonban egy igen öreg ember lépett a körbe, ki járni is csak a legnagyobb erőfeszítéssel volt képes, s közvetlen a szónok mellé állott Egykor az aggastyán kitünő daliás alak volt, ki éles tekintetével s vitézségével egyaránt tündökölt. Most bőre annyira ránczos volt, s arca annyi sebhelylyel volt fedve, hogy azon nevet: le Balafre (a sebhelyes) melylyel a francziák ruházták őt fel egykor, teljes joggal viselhette. Halk susogás futott keresztül a hallgatók sorain, midőn megjelent, mely tanusítá azon nagy tiszteltetést, melyben hontársai között részesült. De mivel sem nem beszélt, sem egyéb mozdulatot nem tett, hogy a figyelmet a

beszélőről magára vonja, Mahtoree tovább beszélt, s minden szívet mámor fogott el azon szónoklat miatt, melyet tartott.

Mahtoree diadalát hallgatói arczáról lehetett leolvasni. Mindenfelől vad, boszuvágyó arcokat lehetett látni, a varázs-orvostóli félelem feledve volt, s minden vonatkozás az ellenség elűzésére nézve, hangos, helyeslő ujjongással találkozott. Midőn Mahtoree diadala legfelsőbb fokát érte el, még egyszer fölhevítte népe büszkeségét s bátorságát, s aztán egyszerre félbeszakítá beszédét, mire aztán ülőhelyét elfoglalta.

A zúgó tetszésnyilvánítások között, melyek a főnök elragadó szónoklatát követték, halk, gyöngye hang szólalt föl, mintha a sirból jönne. Azonnal elnémult a zaj, s ünnepélyes csend ütött egyszerre tanyát.

Le Balafre napja végéhez közelit — szólt a legutóbb érkezett aggastyán. — A bivalhoz hasonlít, melynek nem akar többé szőre kinőni. Nem sokára el fogja hagyni régi lakását, hogy másikat keressen, mely távol fekszik a siouxok kunyhóitól. Nem magáért beszél tehát, hanem azokért, kik utána hátra maradnak. Szavai, mint valamely fa gyümölcszei, érettek s készek, hogy át lehessen a főnöknek adni. Sok hó esett, mióta le Balafre először lépett a harci ösvényre. Vére nagyon forró volt, de elég ideje volt meghűlnie. Nem álmodik többé csatákról; belátja, hogy jobb békében élni.

Fivérem, nem sokára azon útra térek, uely

a boldog vadász mezőkre vezet, hova már oly sok bátor indián elment. De ki fog engem követni? Le Balafrének nincs fia. Azért jött, hogy fiatal kar után nézzen körül, mely gyámola lehessen, s hogy fiut keressen magának, hogy kunyhója ne álljon üresen, ha ő elköltözött.

Az agg harczos nyugodt beszédét mély csendben ballgatták végig, s habár néhány, Mahtoreevel egyetértő főnök kérdezve fordítá rá tekintetét, még sem bátorzkodott senki oly öreg és köztiszteletben álló hősbe belekötni, mi egyébiránt a nép szokásaival tökéletesen megegyezett. Maga Mahtoree teljesen elégtlennek látszott; de vad, égő tekintete elárulá, mily düh forrong bensejében.

E közben fáradságosan lépdelve, a fogolyhoz ment le Balafré. Keményszivü előtt megállt, s nyíltan tanusított elégtlenséggel szemlélé annak bátor tekintetét, szép férfias arczát. Egy intésére feloldattak a fogoly kötelékei, s szabad, kötözetlen tagokkal állt előtte az ifju harczos. Még egyszer vizsgálta az ifjut s az aggastyán ujólag a legmagasabb ámulatra ragadtatott.

Jól van, — mormogá, midőn az ifju harczosban semmi hibát nem fedezhetett föl. — Ez szőke párducz. Beszéli fiam a tetonok nyelvét?

A fogoly szemei elárulták, hogy érti az öreget, de büszkébb volt, semhogy ellenségei nyelvén beszélt volna. Néhányan a körülállók közül tudatták az aggastyánnal, hogy a fogoly pawneeloup.

Fiam a farkasok vizei mellett látta meg a

napkeltét, — mondá le Balafré a pawneek nyelvén — de annak nyugtát a dahcotáhk folyama mellett fogja látni. Pawneenak született, de mint teton fog meghalni. Nézz reám. Egykor fügefa voltam, melynek árnyában sokan nyugodtak meg; most lombja elhullott s ágai elszáradtak. Régen kerestem már egy fiatal fát, mely mellettem nőhetne, s most találtam föl. Le Balafrének van fia, s neve nem fog elfelejtetni, ha elköltözött a boldog vadászmezőkre. Tetonok férfiai, én ez ifjat lakásomba veszem.

Senki nem mert ellenkezni. Le Balafré karonfogta Keményszivüt, a kör közepére vezette, s diadalmasan nézett körül, vajjon nézői helyeslik-e választását.

Mahtoree semmit sem árulta el haragját; kedvező pillanatra várt, midőn annak szabad folyást fog adhatni. A tapasztaltabb főnökök, habár előre láták, hogy Mahtoree és Keményszivü soha nem fognak békésen élni egymás mellett s egy törzsnél, hallgattak mégis le Balafré iránti tiszteletből, s ez esemény kimenetét külsőleg hidegen, de bensőkép élénk nyugtalansággal várták. Végre a fogoly modora dönté el a dolgot, s oldá meg a bonyolult csomót.

Ez ideig a pawnee vonásaiból, melyek e jelenetnél teljesen mozdulatlanok maradtak, a legcsekélyebbet sem leheté kiolvasni szándokaiból. Most azonban megszólalt, s szavaival tanusította, hogy

bátorsága, mely oly kitünő hirt szerzett neki, semmiesetre nem hagyta őt el.

Atyám igen öreg — mondá oly érthetón, hogy minden körülálló megértheté őt — de mindent még nem látott. Még soha nem látott bivalt bőregérré változni, és soha nem fogja látni, hogy egy pawneeből sioux leszen.

Szavait oly gyorsan s egyszersmind nyugodtan ejtette, hogy csaknem minden hallgató azonnal meggyőződött, hogy határozata rendithetlen. De le Balafré melegen vonzódott az ifjuhoz, s így nem engedte magát oly könnyen visszautasíttatni. Rosszaló pillantása bünteté a gyülekezetet, mely a pawnee bátorságának hangos csodálatában tört ki, s aztán még egyszer felhívta Keményszivűt, hogy engedjen óhajának.

Jól van! — mondá. — Ezek a bátorság szavai, s megítélhetni belőlük szivedet. De fiam meg is fogja mutatni a tetonoknak, hogy bátor, az által, hogy elleneiket megveri. Dahcotahk férfiai, ez itt fiam!

A pawnee habozott egy pillanatig, azután egyenesen a főnök elé lépett, megragadá hervadt redőzetes kezét, s tisztelete jeléül, fejére tette. Erre azonban, egy lépést vissza felé téve, ismét magasan fölemelkedett, bátor, s megvető tekintettel nézett köröskörül a gyülekezeten, s így szólt hangosan, a siouxok nyelvén:

Keményszivű legbensejébe tekintett. Mind arra megemlékezett, mit vadászaton s csatán vég-

hezvitt. Mindig ugyanaz most, semmi változás nem történt rajta. Oly sok tetont ütött agyon, hogy soha nem ehetnék a tetonok lakaiban. Nyilait visszafelé szállnának; a tetonok barátjainak sirni kellene, midőn csatakiáltását hallatja; elleneik kacagnának. Ismerik a tetonok a pawnee farkast? Akkor nézzenek arra! Feje festett, karja hús, de szive szikla. Csak ha a nap visszafelé jár, akkor lesz sioux Keményszivüből; addig azonban úgy fog élni és halni, mint pawnee.

Örömrivalgás szakítá meg a beszélőt, mely közé irtózatós keveréke vegyült a bámulatnak a vad, vérszomjas kiáltásokkal, mely utalt a borzasztó sorsra, mely reá várt. Mig a fölgerjedés csillapult, hallgatott a fogoly; de akkor le Balafréhoz fordult, s így szólt nyájas, szelid hangon:

Atyámnak van egy leánya, Tachechanra, Mah-toree felesége. Támaszkodjék arra. Habár most még gyöngé is, mind azáltal erős leend gyermekeiben. Lásd, tevé hozzá, miközben a Vadfogó komoly figyelő arczára mutatott — lásd Keményszivü nincs ősz fej nélkül, mely neki az utat megmutatta a boldog vadászmezők felé. Ha még lehet valaha atyja, úgy az csak amaz igazságos harcos lehet.

Csalódva fordult el le Balafré az ifjutól, s az idegenhez lépett, kit az ifju kitüntetett felette. A két öreg soká nézett egymásra, mig végre így szólt a teton:

Fivérem feje nagyon fehér, de Balafré szemei nem sasszemek többé. Milyen színü fivérem bőre?

Wahcondah fehérnek teremtett, de jó és rossz idők sötétebbre festének, mint a róka bőre. De mit árt az? Ha elkorhadt s repedezett is már a fa héja, bele még egészséges azért.

Fivérem halványarczó. Tekintsen az alkonyodó nap felé s nyissa meg szemeit. Látja a sós tengert a hegyek mögött?

Teton, volt idő midőn csak kevesen láthatták nagyobb távolságból a sas fejét, mint én; de hetvennyolcz tél hava elhomályosítá szememet, s öreg napjaimra nem igen dicsekedhetem látásommal. Azt hiszi a sioux, a halványarczó keresztül lát, Istenként, a hegyeken? Csöndesen, Hektor! Csöndesen! Illendő az, kutya, hogy öszfejek tanácskozását kutyanyöszörgéssel szakítsd meg? Teton, e kutya vén, s habár tudja is mi az illedelem, elkezdi már felejtetni ifjusága fegyelmét.

Nehány vén asszony éles sikoltása szakítá meg itt a vadfogót. Keményszivü modorának rögtöni változása okozta, s midőn a két öreg az ifjura tekintett vissza, a kör közepén látták őt állni, büszkén fölemelt fejjel s oly állásban, mintha valamire figyelmesen hallgatna. Mosoly élénkítő pillanatra vonásait; de aztán ismét előbbi méltóságát s nyugalmaát nyerte vissza, s egyszersmind oly megvetést tanusított, hogy maguk a legidősb s békésebben hangolt főnökök is fölgerjedtek. Az asszonyok dühöngése nem ismert határt; a körbe rohantak s elkezdék a pawneet a legkeserűbben szidalmazni. Gyalázták s azt mondák neki, nézzen

Mahtoreere, ha még nem látott hőst. Azt kiabálták neki, hogy ő tehen-tején nőtt föl, s azért öröklé már az anyatejjel a gyávaságot; azzal dicsekedtek, hogy a siouxok mindig legyőzik a pawneekat; s eláraszták a szoborként mozdulatlan ifjút mindenemű szitokkal, melyekben a vad nők oly elismert találékonysággal bírnak.

E kitörés hatása rögtöni s elkerülhetlen vala. Balafre elfordult, s a tömeg közé rejtőzött, míg a Vadfogó mélyen megindulva állt ifju barátja mellé, kira a legirtózatossabb sors látszott várni. Nem sokára az alsóbb-rangu harczosok is mozogni kezdtek, habár a főnökök még mindig vonakodtak jelt adni, mely a foglyot a düh áldozatává tette volna. Mahtoree azonban unni kezdé a halogatást, s egy boszuszomjazó tekintete fölbátoritá a vele egyetértőket, hogy kezdjenek véres munkájukhoz.

Weucha ugrék elő e jelre, mint egy szabadonbocsátott veréb, s a vén asszonyok közé tolakodva, azokat visszatolta a fogoly mellől, hogy azok szitkait kegyetlenséggel váltsa föl.

A durva vad ember megkezdé munkáját, miközben tomahawkját oly dühösen sujtá a fog oly fejéhez, hogy mindenkinek azt kelle hinnie, Keményszivü halálos csapást kapott. A fegyver azonban a fogolynak csak bőrét sem sértette meg.

Keményszivü a csapást közönbösséggel fogadta. Habár a csillogó fegyver fény sugarát vetett arczára, szemei ennek daczára a távolban merengtek, s a ravasz vadnak második kísérletet kelle tennie e

bátor szív megrendítésére. A csatabalta éles felét áldozata fejére tette, s iszonyu mozdulatokat tett, melyek mindegyike képes lett volna a foglyot megcsonkitani. Az asszonyok gúnyoló üvöltései gyámolíták kegyetlenségeit, de hasztalan keresték a pawnee vonásain a félelem kinyomatát.

A Vadfogó tekintete megerőltetve követé a tomahawk minden mozdulatát, míg végre belső felháborodását le nem győzhetve, kifakadt:

Feledé eszélyességét, fiam? Miért fakad keserű szavakra, midőn könnyebb halált választhatna! Beszéljen, mielőtt a bölcsesség komoly férfiai ez esztelen Weucha bolondságianak végét szakítják!

A vad sioux, ki hallá e szavakat, s kitalálta értelmét, az öreg Vadfogóhoz fordult, s halállal fenyegette vakmerőségeért.

Csak tégy tetszésed szerint! — viszonzá az öreg ember. — Ma épen oly jól el vagyok készülve a halálra, mint holnap, habár haláloamat a tiednél derekabb kezektől kívánom venni. Nézz amoda teton, e nemes pawneere, ha tudni kívánod, mi válhatik egy vörösbőrüből, ki féli az Urat s tiszteli törvényeit! — Ó, minő sokat küldött közületek a mezőségek tulsó felére! — folytatá, hogy a tetont dühre gerjeszse, s a fogoly kinjainak előbb végetvessen — elég ordítózó sioux ütött agyon nyilt csatán, míg a nyilak mint hópelyhek szelék a léget. Menj! Weuchának oly ellenség nevét kiejteni sem szabad, kit még soha nem talált el.

Keményszivü — orditá a dühös sioux, s meg-

fordult, hogy megadja a fogoly fejének a halálos csapást. Karját azonban a fogoly keze föltartá, s pillanatig mozdulatlanul állt mind a kettő. Weucha megigézve látszott lenni a váratlan ellentállás által, s a pawnee lesülyeszté fejét, nem a halált fogadni, hanem hogy megerőltetve hallgatózzék valami távol hangra. Az asszonyok élesen rikácsoltak, s azt vélték, hogy a fogoly eddigi rendithetlen állhatatossága tűnni kezd; a Vadfogó remegett barátja becsületeért, és Hektor, mintha tudná mi történik, orrát a légbe tartotta fel s ordított.

A pawnee eközben csak perczekig habozott. Kezét fölemelve, villámgyorsan ragadta meg a tomahawkot, magasan subogtatá a légben, és — Weucha leroskadtt, feje egész homloka aljáig ketté volt hasítva. Azután a véres fegyvert megsuhogtatva, utat tört magának, átszökött a megrémült vén asszonyok közt s egy ugrással lenn termett a magaslatról.

Ha az égről egy villám sujt vala a tetonok közé, nem okozott volna több zavart, mint az ifju fogoly elszánt tette. Éles jajkiáltás tört ki az asszonyok ajkain, s maguk a legidősb harezosok is elveszték néhány perczre fejüket. Az utóbbiak azonban csakhamar magukhoz tértek, s száz torok boszuvágyó ordítása rázkódtatá meg a léget, mialatt épen annyi harezos ugrott elő, kik a legvéresebb boszutól lihegték. Mahtoree hangos parancsoló szava azonban visszatartá őket. A csalódott főnök, kinek arcza egész benső dühét elárulta, a távoli vizre

mutatott, s az egész meg volt fejtve, a talány meg volt oldva.

Keményszivű ezalatt már azon rónaság felét maga mögött hagyta, mely a magaslattól a vizig nyult. E pillanatban egy csapat fölfegyverzett pawnee lovagolt egyik domb mögött, s a tó partja felé vágatott, melybe, mint tisztán ki lehetett venni, épen most rohant be a szökevény. Gyors karokkal szelte a hullámokat, s kevés percz alatt a tulsó partra úszott, s barátai közé lépett, kiknek örömujjongása a lealázott tetonok gyász-dala volt. —

HUSZADIK FEJEZET.

Ez elhatározó pillanatban a siouxnak kevés ideje maradt tanácskozásra. Mahtoree visszanyerte nyugodtságát és gondolatait s az asszonyok sikoltozásai s az ifjuság orditozásai között őszült, tapasztalt harczos nyugalomával osztá parancsait. Mig a férfiak fölfegyverkeztek, a fiuk a lovakért szaladale a mezőre. A sátorokat az asszonyok gyorsan elpusztították s az igavonókra halmozták, melyek nem voltak többé csatán használhatók. Az anyák hátukra vették csecsemőiket, s a nagyobb gyermekeket, mint egy csorda állatot, egy csapatba terelték özsze. Mindezek hihetlen gyorsasággal vitettek véghez, miután az első meglepetésen túl voltak.

A pawneek a folyam tulsó partján elárulták, hogy miután főczéljukat ily váratlanul szeren-

csésén elérték a dolgot, nincs szándokuk szélsőségig vinni. A folyamon átmenni oly határozott ellenség szemeláttára, nem leendett könnyű feladat, s tán jobbnak tartották volna most visszavonulni, s csak az éj sötétivel kísérteni meg a támadást több kilátással a sikerre. De fiatal főnökük szelleme nagyon felülállt a mindennapiságon, s égett a vágytól, az alig tapasztalt bántalmakat a siouxok vérével mosni le. E szerint Kenyérszivü alig hogy fogadà rövid szerencsekívánatait övéinek, s alig közlé velük a szükségeseket, a közelgő harcra azonnal megtette az általa jónak látott intézkedéseket. A pawneek, habár kevés reményök volt Keményszivü szabadításához, mindazáltal hoztak számára lovat is, ellátták ijjal, lándzsával és tegez-zel. A lovat sirján áldozták volna föl azon esetre, ha fogsága szerencsétlenül végződik vala.

Önérzetes öröm sugara derité fel Keményszivü arczát, midőn a lóhoz közelített, az ij j ruganyosságát kísérté meg, s a gerelyt megsuhogtatá. Midőn paripája hátára veté magát, az ujjongás oly nagy volt, hogy az indián a tartózkodás korlátain túlesapott. Az örömrivalgás alatt Keményszivü elragadtatva járt körül harcosai között, dicsérte lovát, miközben kellemmel s ügyességgel kormányozta azt, s végre egy puskát vizsgált meg gondosan, melyet többi fegyverzete között nyujtának neki. Mindezt oly férfiú derültségével tette, ki mintegy csoda által nyerte vissza mindazon kincseket, melyek ifjusága óta boldogságát s büszkeségét képezik.

E pillanatban Mahtoree bevégezte az előleges intézkedéseket. A tetőn sok nehézséget talált a foglyok elhelyezésére nézve. Még látta a távolban a squatter sátrait, s jól tudta, hogy a kiköltözöttek támadására épen úgy el lehet készülvén, mint a pawneekére. Első gondolata az volt, hogy a férfiakat agyonverendi tomahawkjával, s a nőket törzse asszonyai által őrizteti. De mégis másra tökélt el magát. Egy vén harczost félrevezetett, ujjai egyikét jelentékenyen tévé annak vállára, s így szólt:

Ha embereim a pawneekkel csatára keltek, akkor adj kést az asszonyoknak. Elég; atyám igen öreg! neki nem szükség a bölcsességet egy ifjútól hallani.

A vén vad egy irtóztató pillantással felelt, s most már Mahtoree meg volt nyugodva a foglyokra nézve, és semmi egyébbe nem gondolt, mint bosszura, s hogy mi által felelhet meg leginkább harczzi hírének. Lovára ült, büszke pillantással intett kísérőinek, hogy kövessék, s minden tétova nélkül megszakítá a pogány szokásokat és harczidalokat, melyek által többen bátor tettekre akarták magukat tüzelni. Midőn a rend helyreállt, az egész csapat a legnagyobb rendben s nyugalomban indult meg a folyam partja felé.

Az ellenséges csapatok most már csak a víz által valának elválasztva, de a víz szélessége nagyobb volt, semhogy a indián hajító dárdák alkalmaztathattak volna. A főnökök váltottak ugyan

nehány puskalövést, de az is inkább csak bravour miatt történt, mint azon szándékból, hogy e lövéseknek sikerük legyen. Minthogy meglehetősen hosszú idő mult el ily hasztalan kísérletek tételében, kissé odahagyjuk az indiávpokat, s visszatérünk a fehér foglyokhoz, kik az agg harczos őrizetére bizzattak.

Kevés ez ideig történt mozdulat kerülé el az öreg tapasztalt Vadfogó figyelmét. Nem kevésbé bámult ő is a többieknél. Keményszivü gyors szabadulása pillanatra szinte rosszul esett neki s boszankodott, habár szivesen megmentette volna az ifju életét. De midőn tapasztalá, hogy barátja nem bocsátkozik férfiatlan küzdelembe élteért, hanem indián harczos rendes méltóságával viseli magát mig alkalom nyílt szabadulásra, s hogy magát akkor minden tekintetben határozottnak s vitéznek tanusítá, akkor alig rejtheté el belső örömet és elragadtatását. Azon zavar alatt, mely Weucha halálát s a fogoly szabadulását követte, oly szilárd határozattal maradt fehér társai mellett, hogy őket minden veszély ellen védelmezendi, ha a legvégsőre kerülne is a dolog. Az ellenséges csapat megjelenése azonban megkimélte őt ez elszánt s mindenestre hasztalan kísérlettől, s most ismét teljesen átengedé magát tervezéseinek.

Mindenekelőtt az tűnt előtte föl, hogy Mah-toree sátra érintetlenül maradt, mig a többi mind elpusztittatott az asszonyok által. A két legjobb állt mellette, melyeket oly két fiu tartott, kik még

fiatalok voltak csatára menni. Ez magyarázta meg a Vadfogó előtt, hogy Mahtoree nem akarja szeméi elől elveszíteni a fehér asszonyokat s azon gondoskodást is, melyet azon esetre tett, ha a szerencse nem kedvezne neki. Épen oly kevésbé került ki az öreg vadfogó éles tekintetét azon mód is, melylyel a teton a vén vadnak utasítást adott, s a mód, melylyel ez a parancsot fogadta; s e titokteljes mozdulatokból következtette, hogy a vólságos pillanat közelit. Összeszedte tehát hosszú élete folyama alatt gyűjtött tapasztalatait, hogy e kétségbeejtő helyzetben segílyt nyujthasson. Mig ő a szabadulás legjobb s alkalmasabb módjai fölött törte fejét, a doktor vontá magára figyelmét, ki a legsiralmasabb hangon esdeklett hozzá, hogy oldja föl kötelékeit.

Nem, nem, csak maradjon nyugodtan ülve — viszonzá a panaszos hangokra hidegvérüleg az öreg. Nézze csak a boszorkányokat! Ezek vérre szomjaznak, s nagyon szeretnék szomjuságukat a mi vérrünkkel hűteni. Meddig szamaradon ülsz, a félelem vis-zatartja őket, minthogy a buta indiánok varázslónak tartanak; a mint azonban fölszabadítalak, mindennek vége. Üljhát nyugodtan, öreg barátom.

Halld, öreg Vadfogó — szól most Pál türelmetlenül — kérlek, vágj két dolgot ketté: először kedvtelésedet, másodsor az átkozott bőrszijjakat, melyek minden oldalról szoritanak és fájdalmat okoznak. Késed egyetlen metszése többet használna nekem, mint Kentucky minden ítélőszéke.

Ó az ítélőszékek! — sóhajtá az öreg. Egykor magamat is ily alávaló barlangba hurczoltak, habár semmi egyéb nem forgott kérdésben, mint egy nyomoruságos szarvas bőre! Na, Isten fizesse meg nekik! Nem tudtak jobban tenni, s gyöngé felfogásuk szerint cselekedtek. De mégis komoly látvány volt egy öreg embert, ki mindig szabad légen élt, kéz- és lábkalodában nézni, s mint kelle gúnytárgyául szolgálni a templetoni nők és gyermekek előtt, kik ujjal mutogattak reá.

Ha magad sem találtál tetszést lánczaidban, tégy bennünket is oly gyorsan, mint csak lehet, szabaddá — szólta Middleton, ki szinte elkezdé öreg barátja késedelmét kellemetlennek s fölöslegesnek találni.

Ej, százados, szivesen megtenném ön akaratát, minthogy katona létére ön is bizonyosan érdekesnek találna egy indián-harczot szemlélni, de hiában, még nem lehet.

A patvarba vén ember, ne kötődj, és . . .

Igen, igen — szakítá meg a Vadfogó a tüzes fiatal tisztet — igen, igen, ön nagyapja is heves véralkatu volt, s ne várja senki, hogy a párducz sarjadéka a földben turjon, mint a tövises disznó. De csak maradjatok mindketten nyugodtan; mit most mondani akarok, annak ugy kell látszani, mintha csak arról volna szó, mi alatt történik. Az álomba fogja ringatni éberségüket, s bezárja azok áruló szemeit, kik csak ritkán hunyják be ott, hol gonoszság s kegyetlenség forog fenn. Először is

tudnotok kell, hogy ama gaz teton oly parancsot hagyott hátra, hogy mindnyájunkat gyilkoljanak le, a mint a gyalázatos tett titkon, s feltűnés nélkül megtörténhetik.

Szent Isten, hát le akarsz bennünket vágatni, mint gyámoltalan juhokat?

Csöndesen, csöndesen, százados! itt több ravaszágra van szükségünk, mint kardcsapásra. O, a pawnee! Valóban derék fiu! Örvidenének, ha látnotok lehetne, mint vonul vissza a folyamtól, hogy az átjárat nyitva legyen az ellenség előtt.

S pedig az ő csapata csak fél annyi, mint Mahtorejé. De mit is akartam mondani? — igen, elhamarkodás semmi jót nem intéz az életben. A vadak nincsenek egy nézetben. Nehányan félnek tőlünk színünk miatt, s a többi szeretne megfojtogatni bennünket, mint a farkas az őzet. De mind ez kevés reményt nyujthat, mert ritkán győzedelmeskedik szelidség és emberiség ott, hol a törzs tanácskozása közé egyenetlenség férközött. Nézzétek csak ama vén ránczos boszorkányokat — dühös medvékhez hasonlitanak, kik, amint az alkalmas óra ütött, szomjukat vérünkkel fogják oltani.

De mond csak öreg vadász — kezdé boszusan s visszatartott keserűséggel Pál — mindezt saját, vagy a mi mulattatásunkra beszéled-e? Ha miatunk, akkor kiméld tődödet, mert bolondságaidat én már igazán megelégettem.

Csöndesen! — szólt a Vadfogó, miközben meglepő gyorsasággal s ügyességgel metszé el a szíjjat,

mely Pál egyik karját összeszorítá, s kését egyszermind a fölszabadult kézbe adta. Csöndesen, fiu, csöndesen! Ez szerencsés pillanat volt. Az alulról fölhangzó kiáltás öreink figyelmét elvonta rólunk, s most már némi előnyünk van. De használd elővigyázattal, s őrizkedjél egyetlen látható mozdulattól is.

Köszönöm e kis kedvezést — mormogá hal- kan Pál. Bár jött volna valamivel korábban!

Esztelen fiu! — mondá az öreg Vadfogó, mi- közben kissé félre állott, s nagyon figyelmesen lát- szott vizsgálni a két ellenséges csapat mozdula- tait. Soha sem fogod a türelem bölcseségét megta- nulni s méltányolni? S te is, százados! Nem vagy-e szintén néma és boszus, mert azt hiszed, tulóvatos vagyok? Igen, igen, mindketten ifjak s büszkék vagytok, s azt hiszitek semmi egyéb nem szüksé- ges, mint a szijjak keresztülmetszése, hogy azonnal urai legyünk a térnek. De tévedtek. Ha hirtelen- kedtem volna, akkor az átkozott sioux boszorká- nyok egyszerre észreveszik szándokunkat, s benne- teket késekkel s tomahawkokkal, mint gyámolta- lan gyermekeket, levágtak volna. Csak kérdezd ba- rátodat Middleton, vajjon képes volna-e most, mi- után oly soká meg volt kötözve, csak egy teton fiuval is küzdeni? mennyivel kevésbé egy csapat vérszomjas, kegyetlen boszorkánnyal!

Isten tudja, igazad van, öreg vadász, — mon- dá Pál, most felszabadult tagjait kinyujtva, s ki- sérletet tőn a meggátolt vérkeringést helyreállí-

tani. Oly gyámoltalan vagyok mint egy gyermek, habár lábam a földön áll, mégis megesküdném reá, hogy még legalább hat hüvelyknyire van a földtől. Csak néhány perczig még tartsd vissza a boszorkányokat, hogy legalább, ha küzdelemre kerülne a sor, karomat szabadon mozgathassam.

A Vadfogó igenlő mozdulatot tett, s aztán a vén mogorva vadhoz indult, míg Pál megkísérté tagjait használni s egyszersmind fölszabadítá Middletont is lánczaitól.

Midőn Mahtoree e vén embert választá a foglyok hóhéraiul, nem tévedt; mert a kegyetlen vad a részvétnek semmi nyomát nem érzé bensejében, s szive keményebb volt a sziklánál. Türelmetlenül várta a perczet, melyben főnöke parancsát végrehajthatja, s e percz egész közel látszott már lenni. Midőn a Vadfogó hozzá közelített, épen kést osztott ki a vad boszorkányok között, kik a halálos fegyvert örömmel vették kezökbe, mire azonnal tanácskozni kezdtek s dalokat énekeltek, melyek a boszu gyönyörét s dicsőségét magasztalták, s e dalok a legnagyobb dühre gerjeszték őket.

A Vadfogó nyugodtan s figyelmesen lépett a konok boszorkányok körébe, néhány perczig szemlélte játékaikat, s aztán jelt adott a lecsendesedésre.

Miért dalolnak a teton anyák ily keserű hangon? — kérdé. Hiszen a pawnee foglyok még nincsenek a tanyán, s a fiatal harczosok nem tértek még vissza ellenséges fejbőrökkel diszítve.

Hangos általános ordítás volt a válasz, s a legbátrabb fúriák mentek az öregnek, s késeiket szemei előtt villogtaták.

Harcost láttok magatok előtt, s nem asszonyt, kinek arcza elsápad, ha tomahawkot lát — mondá a Vadfogó, a nélkül, hogy egyet pillantana. — Gondolják meg a siouxk asszonyok, hogy ha egy fehér arczu meghal, százak kelnek föl megboszulására.

A boszorkányok semmi egyéb választ nem adtak, mint hogy ujólag elkezdtek tánczukat, s fenyegető éneköket mindinkább orditozva hallatták. Egyszerre azonban kirohant a körből a legvadabak egyike, s a foglyokhoz futott.

A többiek rikácsolva s oly gyorsasággal követték őt, mintha attól tartanának, hogy későn érkeznek a véres gyönyörhöz.

Hej te hatalmas orvos! népemnek — mondá az öreg a tetonok nyelvén — emeld föl szavadat, s beszélj, hogy a siouxk halljanak téged!

Bár mi volt is oka, a megszólított természetvizsgáló helyett egyszerre a számár ereszté meg hangját, s minden erejéből ordított. Először történt a tanyára való megérkezése óta, hogy Asinus ordított. Irtóztató hangjától megijedve, mint a prédájuktól elüzött héják, szétfutottak a boszorkányok.

E közben az oly gyorsan közeledő veszély Pál és Middleton ereiben gyorsabb keringésre hajtá a vért, mint minden előbbi erőfeszítéseik. Sőt Pál talpra ugrott, s Middleton térdére ereszkedett, szí-

lárda elhatározva, a legvégsőig védeni életöket. A foglyoknak megmagyarázhatlan fölszabadulása láncaiktól, mindennél inkább megrémíté a fúriákat, mert e körülményt a nagy orvos varázsszavainak tulajdonították.

Most van ideje előnyomulni! — mondá az öreg Vadfogó, barátjaihoz csatlakozva, hogy nyilt s férfias csatát kezdjenek. Jobb lett volna a küzdéssel várni még kissé, mig erőtetet visszanyeritek; de mi megtörtént, az megtörtént, s nekünk mindenesetre tért kell foglalnunk.

Mig beszélt, egy óriási kezét érze vállaira nehezedeni, s midőn visszafordult, Izmáel és fiainak hatalmában érezte magát, kik halkán lopóztak oda. Ellenállani lehetlennék látszott, és sem Izmáel, sem fiai nem látszának hajlandóknak, alkudozásba bocsátkozni. A legnagyobb csendben s gyorsasággal kötözték meg ismét Pált és Middelont, s maga a Vadfogó sem került el e sorsot. Mahtoree sátra szétdulatott, s Idát és Ellent lóra emelve, kevés percz mulva valamennyien a kivándorlottak állomás-helye felé tartottak, Mahtoree hóhéra s a vén boszorkányok az erdőbe menekültek, a nélkül, hogy valaki érdemesnek tartotta volna üldözni őket. A tetonok előbbi tanyája oly üres és csöndes lett, mint köröskörül az egész mezőség.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

Mig az elbeszéltek a fensziken véghezmentek, a harczosok a völgyben nem álltak tétlenül. Akkor hagytuk el őket, midőn a két fél a folyam két átelleni partjáról figyelt egymást kölcsönös gúny által igyekezett tévutra vezetni. A pawnee főnök végre fölfedezte, hogy a ravasz Mahtoree készakarva vesztegeti az időt ily hasztalanul, és mint a Vadfogó észrevette, visszahúzódott egy darabra a parttól, hogy a siouxokat átmenetelre bírja. Midőn ez is hasztalanul történt, a pawneek fiatal hőse vágatva vezeté csapatát a part felé, utat keresve, melyen veszteség nélkül juthasson keresztül. Alig vette az ellenség e szándokot észre, midőn a tetonok minden lovagja egy gyalog-harczost vett föl maga mögé s így Mahtoree teljes seregével állhatott a támadásnak ellent. Keményszivü ismét megállt, minthogy nem tartá czélszerűnek lovait hasztalan futással fárasztani, és ujólag a folyam partján állt meg.

Minthogy a nyílt vidék nem kedvezett az indiánok rendes hadicselének, eltökélé a lovagiasan érző pawnee ama bátor merények egyike által dönteni el a dolgot, melyekben az indián hősök annyira ki szoktak tűnni. A hely kedvezőnek látszott céljához. Az itt meglehetősen mocsáros vízben csupasz zátony volt, mely csak kevéssé emelkedett ki a vízből, de biztos és szilárd alapul szolgált az állásra. Oda fordítá tekintetét az ifju hős; pillana-

tig gondolkozott, azután közlé harczoisaival szándokát s parancsokat osztott ki. Erre beveté magát a folyamba s majd uszó, majd gázoló lova segélyével szerencsésen elérte a szigetet, melyen az állat teljesen kifejtheté ügyességét; oly ügyességgel s büszkén vitte urát, mely a legtökéletesebb csata-lónak is becsületére vált volna. A főnök vére gyorsabban keringett ereiben, miközben helyzetét közelebből szemügyre vette.

Büszkévé tette a gondolat, hogy két néptörzs szemei függenek rajta. Minél több bátorságot s természetes kellemet fejtett ki, annál kellemesebben lepte meg barátait, s annál inkább lealázá s bosszantá ellenségeit.

A tetonok vad, haragos orditást hallattak, midőn a pawnee egyszerre megjelent a zátonyon. Mindenki a part felé rohant és nyilak úgy mint a puskagolyók füttyölve szálltak a bátor főnök felé, sőt néhányan a legvitézebbek közül a vízbe is akartak ugrani, hogy az ellenség vakmerőségét megbüntessék, de Mahtoree hívó hangja és parancsa azonnal megzabolázta embereinek dühét. Az egész csapatnak vissza kellett vonulnia a parttól, míg Mahtoree szándékaát három legbiztosabb harczoával közölte.

Midőn a pawneek az ellenség első mozdulatát látták, legalább huszan a folyamba rohantak, de azonnal visszatértek, midőn a tetonok visszavonultak s ifju főnöküket ismét saját vitézségére s ügyességére hagyták.

A parancsok, melyeket ez csapatának hátrahagyott, teljesen megfelelők voltak bátor, hősies lelkének. Addig, míg csak egyes harczosok jönnek ellene, így hangzott a parancs, csak Wahcondah és saját karja védelmezze őt, csak ha többen támadnák meg, akkor a legvégső szükségben jöjjön teljes legénysége, bogy vele s érte harczoljanak. E rendeletet pontosan megtartották, s habár minden harczos vágyott a csata után, türelmetlenségüket valamennyien az indián önuralkodás alá rejtették. Nyílt szemekkel figyeltek mindenre s még akkor sem mutattak csudálkozást, midőn főnökük vállalata, mint nemsokára látni fogjuk, csaknem békéhez vezetett.

Kevés percz alatt közlé Mahtoree terveit biztosaival, kiket gyorsan reá visszaküldött a többihez; ő maga néhány lépésnyire belovagolt a folyamba, ismét megállt, többször fölemelé kezét s különböző jeleket mutatott, melyek barátságos érzelmek zálogául tekintethettek.

Erre, mintegy őszintesége bizonyítványául, visszadobta puskáját a partra s ismét beljebb lovagolt a vízbe, látni, mint fogadtatnak békeajánlatai a pawneek által.

A ravasz siouxnak számításaiban, melyek fiatal ellenének nemes és őszinte természetén alapultak, nem csalódott. Ez ideig Keményszivű, meddig ellenségei lövöldöztek reá, folytonosan a zátonyon, és pedig büszke és biztos tartással lovagolt körül. Midőn Mahtoree először lépett a folyamba, diadal-

masan emelte a magasba kezét, megsuhogtatá lándzsáját s kihívás jeléül törzse csatakiáltását hallatta. De midőn a teton végre a fegyverszünet jeleit mutatá, akkor, bár jól ismerte az indiánok árulásait, lealázva érezte volna magát, ha önereje iránt annyi bizodalmat sem tanusított volna, mint alattomos ellensége. A zátony legtávolabb végére lovagolt, ott elveté magától puskáját s így minden fegyver nélkül tért vissza előbbi álláspontjára.

A két főnök fölszerelése most teljesen egyenlő volt; mindeniknél ott volt dárdája, ijja tegezzel együtt, s tomahawkja és fejbőr-metsző kése, s mindezek fölött egy állat-bőrökből készült paizs, védelmezőül mind e fegyver ellen. Mahtoree most nem habozott tovább; egészen belovagolt a folyamba s azon helyen szállt ki, melyet lovagias ellenfele kizárólag e célra hagyott szabadon. Ha azonban valaki láthatta volna Mahtoree arcát, midőn a vizen át lovagolt, mely őt leggyülöttebb ellenségétől választá el, az a titkos öröm sugarát fődözte volna föl rajta, mely oly felhőn törött meg, mi ravaszsgot terjesztett szét sötét vonásain.

A pawnee a zátony azon részére vonult vissza, mely társaihoz közelébb volt, s itt várta nyugalommal s méltósággal ellensége érkezését. A teton főnök néhányszor körüllovagolt, hogy lova türelmetlenségét mérsékelje, azután a tér közepéig lovagolt be, s egy udvarias mozdulattal kényszeríté a pawneet, hogy közeledjék hozzá. Keményszivű mennyire az eszélyesség engedé, elébe lovagolt. Itt

megállt s szilárd tekintettel nézett ellene szeme közé. Soká nézte egymást a két hős, kik fegyverrel kezökben először álltak egymással szemközt. Ugy néztek egymásra, mint oly harczosok, kik bár gyűlölik, halálosan gyűlölik egymást, egymás érdekeit azonban azért teljes mértékben tudják méltányolni. Mahtoreet tekintete azért kevésbé volt komoly és harcziás, mint a pawneeé; először veté paizsát hátra, hogy ellenével teljes bizalmat keltessen; üdvözlé kezével s beszélni kezdett.

Menjenek fel a pawneek valamely dombra s nézzenek körül kelettől nyugatig — mondá — s azt fogják találni, hogy a föld igen nagy. Miért ne találna rajta valamennyi vörös ember gunyhója tért?

Volt valaha pawnee harczos a sioux falujában lakáshelyet keresni? — viszonzá Keményszivü büszkén s megvetéssel, melyet épen nem akart rejteni. — Szoktak a pawneek futárokat küldeni, hogy Mahtoreetól engedélyt kérjenek, midőn a mőzőségben bivalra akarnak vadászni?

Ha valamely harczos kunyhóját éhség látogatta meg, akkor bivalt keres, melyet Wahcondah rendelt élelmére — mondá a teton, csak nehezen birva haragját elnyomni ellenfele megvető válaszára. — Wahcondah több bivalt teremtett, mint indiánt, de nem mondá: e bival legyen a pawnee, amaz a dahcotáhé; e bival legyen a konzáé, amaz az omahawé; hanem azt mondá: elég van; szeretem vörös gyermekeimet, s nagy gazdagságot ajándékoztam

nekik. Nagy darab föld fekszik a tetonok és loupok falui között, s van rajta tér mindazok számára, kiket szeretek. Miért ütné hát agyon a vörösbőrű fivérét? Keményszivü lándzsája egyik végét a földbe üté, a teton szintén hátára veté könnyü lándzsáját, előlről fegyveréhez támaszkodott s oly mosolylyal, melynek jelentősége iránt kétség nem merülhetett fel, így szólt:

Kifáradtak a tetonok a harcokban s vadászásban. Csak megsütni akarják a vadat, nem megölni is? Hajukat nagyra akarják növeszteni fejiken, hogy az ellen ne találja meg a fejbőr-fürtöt? Menj! Egy pawnee harcos soha nem fog asszonyként a siouxk közé lépni!

E gúnyszavakat hallva, borzasztó villám cizkázék Mahtorec szemeiből. Mindamelletts ismét legyőzé boszuságát, s nagy nyugalommal így válaszolt:

Igy és nem másként kell mindig egy fiatal főnöknek törzséből beszélni. De Mahtoree már régebben, s több tél nyomorát látta, mint fivére. A hosszú téli éjeken, midőn gunyhójában sötétség honolt, s emberei szunnyadtak, gondolkozott népe sajnálatraméltó sorsáról. Így szólt magához a teton: olvasd meg a fejbőröket kéményedben, és megolvasta s mindeniket vörösnek találá, kettőt kivéve. Főlemészti a farkas a farkast? Megemészti a kigyó a kigyót? Tudod, hogy nem! Azért teton, te igazságtalanul cselekszol, midőn kezdedben tomahawkal vándorolsz oly uton, mely vörösbőrü falujába vezet.

Hogyan? — viszonzá Keményszivü. — A teton el akarja rabolni ifju harczosainak dicsőségét. Azt akarja nekik tanácsolni, hogy gyökereket ássanak a mezőségeken, s tomahawkjaikat a barlangokba rejtsek? Hát nem vagytok többé vitéz férfiak?

Ha Mahtoree nyelve valaha olyat mondott, úgy metszessék az ki, s dbassék a kutyáknak — viszonzá a ravasz főnök, tele színlelt fölháborodással. — Nem, — tevé hozzá s néhány lépéssel közeledvén Keményszivühez, mintha érzelmei tisztaságát akarná tanusítani, — nem, a vörösbőrűeknek nincs szükségük új ellenségekre. Különben is több van már nekik, mint a fának levelei, mint az égnek madarai, vagy a mezőségnek bivaljai! Nyissa ki szemeit fivérem! Nem lát-e semerre ellenséget, melylyel küzdeni kellene?

Mennyi ideje, mióta a teton harczosai fejbőrét megolvasta, a melyek a pawnee füstjein száradnak?

Fivérem téves uton van. Ha egyik vörösbőrű mindig a másikat öli, ki leend akkor a mezőség ura? Hallgasson fivérem az idős emberek szavára. Ok a halványarczokra panaszolkodnak, kik idejárnak rabolni a mezőségekre. Hova a halványarczu bejut, ott a vörösbőrű nem maradhat, a tér szük számára. A halványarczuak mindig éhesek. Nézd, már itt vannak.

E szavaknál Mahtoree Ismael sátorára mutatott s elnémult azután, hogy beszéde hatását be várja. Keményszivü szinte hallgatott néhány pillanatig s mély gondolatokba merült. Aztán kérdező:

Mi véleményben vannak a sioux böles főnökei arra nézve, minek történnie kell.

Azt vélik, hogy üldözni kell a halványarczualkat, mint az üzött medve nyomát. Azoknak, kik így jönnek a mezőségekre, nem szabad többé visszatérniök. Meg kell őket ölni. Ott sokan vannak. Vannak lovaik s puskáik gazdagon, és szegények egyiránt. Ha a pawneek a tetonokkal tanácskoznia akarnak, akkor azt mondandják: Midőn a nap le-tűnt a hegyek mögött, ez a loupé, s amaz a tetoné.

Nem, teton! Keményszivü soha nem szokott idegent megtámadni. Ők meglátogatják őt guny-hójában és esznek vele, és sértetlenül távoznak ismét vissza: egy hatalmas főnök barátja, ha népem a fiatal embereket föl hívja, hogy lépjenek csatasikra. Keményszivü moccassinja mindig az utolsó. Ha azonban mögötte fekszik valamely falu, akkor az ő moccassinja az első. Nem, teton. Keményszivü karja soha nem emelend fegyvert idegen ellen.

Jól van hát bolond, halj meg hát üres kezekkel! szólt Mahtoree, s egy nyilat tett ijjára, s vil-lámgyorsasággal lőtte gyanutalan ellensége védtelen keblére.

Az áruló teton oly gyorsan működött, s a kedvező pillanatot oly jól választá, hogy a pawnee nem volt képes védeni magát. A bátor ifju hősnek gyors szeme azonban mégis elég jókor vette észre az ellenséges mozdulatot, s pillanatra sem veszíté el lélekjelenlétét. Ügyesen és hatalmasan ragadá meg

24

a kantárt, s lova magasan fölágaskodott, miközben első lábait a lége emelte. A lovag azonban annyira félrehajtá testét, hogy lovának szükségkép paizsul kelle szolgálnia a veszély ellen, s a nyíl az állat nyakát érintette meg.

Most Keményszivü szintén fegyver után nyult, s mint a gondolat, oly gyorsan szállt tova, nyilátfurta a teton paizsát, anélkül azonban, hogy magát az árulót megsebezte volna, s néhány perczig szakadatlanul csak a nyíl süvöltése hallatszott, habár a harczosok kényszerítve érezték magukat e mellett kellő gondot fordítani a védelmi módokra is. Nemsokára mind a két tegez üres lón, s habár mindkét részről folyt vér, ez nem volt elég a fölhevült harczosok csillapítására.

Most rohamos gyorsasággal keresztülvitt támadások következtek. A nemes állatok megfordultak, visszaszöktek, előre tolakodtak, félre ugrának, hátráltak s körülvágtattak, mint a fecske a légben. A lándzsák találkoztak s ütköztek egymással, homokfelhők szálltak szerteszét a légben, s gyakran ugy látszott, mintha a csapások következményének azonnali halálnak kellene lenni; de még mindakét ellenfél nyeregben ült, s a lovak kantárai még mindkét részen szilárd kézben tartattak. Végre azonban kényszerítve érzé magát a teton, hogy a nyílt halálos csapást elkerülje, leugrék lováról. A pawnee lándzsája átfurta az állatot, miközben az ifju hős elvágtatván mellette, hangosan ujongott. Megfordulva, épen előnyét akarta fölhasználni, mi-

dön saját kimerült lova megtántorodott, s kénytelen levén terhét tovább is hordani, a fövényre roskadt. Mahtoree most kissé elhamarkodva hallatá győzelmi kiáltását, s késsel és tomahawkkal rohaná meg az ifjut, ki még nem tudott kibontakozni lova nyergéből, s így pillanatnyilag a legkétségbeesettebb helyzetben volt. Mindamellett megtartá csodálatraméltó lélekjelenlétét, ő azt tette, mit egyedül tennie lehetséges volt. Kése után nyult, aczélját jobbjá ujai közé fogta, s nyugodt, de biztos erővel hajítá közeledő ellenfelére. Az éles fegyver pillanatig a légben süvöltött, s hegye az elszilajodott, vakon dühöngő sioux mellét találta, s az aczél befuródott egész nyeléig.

Mahtoree a fegyver után kapott s habozni látszott, vajjon kirántsa-e, vagy nem. Pillanatra a legengesztelhetlenebb gyűlölet festé magát sötét arcán, a legrettentőbb vadság, de azután, mintegy bensőleg intette, hogy nem sok vesztegetni való ideje van többé, a zátony szegélyéhez tántorgott s a vízbe lépett. Az alattomoság és ravaszság azon tulajdonai, melyek oly soká elhomályosíták jelleme nemesebb vonásait, e perczben a büszkeség érzelmének adtak helyet.

Fiu! — mondá sötéten mosolyogva — pawnee fiu, soha nem fog füstödnél száradni a dachoták hatalmas főnökének fejbőre.

E szavak után kirántá a kést sebéből, s megvetőleg hajítá ellensége felé. Aztán kezét rázta a szerencsés győző felé, és sötét haragtól dagadozó

arcza mindazon gyűlöletet s megvetést tükrözte, melyet nyelvével nem volt képes többé kifejezni. Végre fejjel beléveté magát a legsodróbb áradatba, s még akkor is diadalmasan tartá föl kezét, midőn teste már régen eltűnt a hullámok között.

E közben Keményszivü kibontakozott bonyolult helyzetéből, s a mély hallgatás, mely ez ideig mind a két félnél uralkodott, harsogó fölkiáltásoknak engedett helyt. Legalább ötven harczos rohant a vízbe és sietett a zátony felé: az ellenség azért, hogy megölje a győzöt, a barátok, hogy védelmezzék őt. A csata csak most látszott valóban kezdetét venni.

Az ifju győző a veszély minden alakjával szemközt, hideg s mozdulatlan maradt. Kése után ugrott, fölragadta, azután oly gyorsan, mint az antilope repült át a zátonyon, a rohanó hullámok után nézve, melyek elragadák áldozatát. Véres folt szolgált vezetőjeül, s késével fölfegyverkezve, rohant a folyamba, szilárdan eltökélve, vagy a hullámok közt meghalni, vagy Mahtoree fejbőrével tért vissza.

Ez alatt a zátony új vérontás színhelye lőn. A pawneek azonban jobb lovaikon, s mert vitéz- zebbek is voltak, mint a siouxok, viasszaszorítottak az ellenséget, s rövid viadal után visszavonulásra kényszeríték őket. Üldözve követék őket a tulsó partig, s ott folytonos küzdelem mellett tért nyertek. De nem soká tarthaták meg, minthogy a gyalogos siouxok egyesültek barátaikkal, s így a pawneek kénytelenek voltak hátrálni.

Most a csata összefüggőbb s elhatározóbb lön. A heves düh, mely a feleket a viadal kezdetén ösztönözte, alább kezdett hagyni; s a főnökök befolyásukat arra törekedtek felhasználni, hogy a kölcsönös támadást eszélyességgel szabályozzák és vezessék. A siouxoknak búhelyeket kelle keresniök parancsnokaik rendeletére, s ennek folytán a pawneek lövöldözései ritkulni kezdtek, s nem hatottak oly halálosan, mint ez ideig.

E szerint a csata változó sikerrel s nagy kár nélkül folyt mind a két részen. A sűrűn összefonódott fű közé nem birtak a pawneek lovai benyomulni, s mindinkább szükségesnek látszott vagy fölthagyni a csatával, vagy kiüzni rejtekhelyéből a siouxokat. Nehány kétségbeesett támadás már visszautasított, s a bátorságukat vesztett pawnek komoly visszavonulásra kezdének gondolni, midőn egészen közelükben Keményszivü jól ismert harci kiáltása lön hallható, s mindjárt rá maga jelent meg közöttük a főnök, a szerencsésen kérekerített fejbőrt a légben lebegtetve, mint egy zászlót, melynek mulhatlanul győzelemhez kell vezetnie.

Hangos ujjongás üdvözölte őt, s valamennyien szilajon követék a búhelyre; a roham oly heves volt, hogy mindent letiport. De a véres jel a győző kezében, épen úgy feltüzelé a siouxokat, mint támadóikat. Mahtoree még elég vitéz hőst hagyott hátra törzsében, s valamennyien örömmel látszottak készek lenni éltük feláldozására, hogy legvité-

zebb főnökük fejbőrét megmentésük az ellenség kezéből. A siker végre a nagyobbszám részére dőlt el. A legdühösebb csata után a pawneek kényszerítették visszavonulni nyílt csatamezőre, de a siouxok még itt is üldözték őket, kik minden talpaltnyi tért, melyet az ellen átengedett nekik, azonnal elfoglaltak.

Bármilyen nagy volt is a pawneek vitézsége s kitartása, Keményszivű és csapata a túlnyomó szám terhe alatt összezuzott volna, ha a csatater bal oldaláról egy kis sűrű mellől hangos „hurrah hurrah!” kiáltás nem hangzik, s mindjárt rá a gyilkos európai puskák ropogása nem hallatszik. Őt vagy hat siouxok azonnal halva, vagy halálosan megsebesítve rogyott le, s minden kar bágyadtan hanyatlott egyszerre alá, mintha Wahcondah vilálmait küldte volna le, hogy a pawneeken segítsen. Izmaél és fiai léptek elő a bokor mellől, az düh, melylyel megrohaná áruló ellenségeit, eléggé tanusítá véres szándokát.

Ily csapás alatt a tetonok vitézsége megtörtött. Néhányan, a legbátrabb főnökök pár perc alatt halva feküdtek a földön, s a többieket elhagyták harczosaik. Csak kevés elszánt hős állt helyt népe becsülete miatt, s keresett és talált dicsteljes halált, a pawneek megújuló csapásai alatt. A kiköltözöttek puskái második dördülése a győzelmet teljesen eldönté, s a rendkívül véres csata után, a vitéz pawneek győzedelmeskedtek.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.

A következő reggel szürkülete kevésbé zajos tájra vetette sugarait. A vérontás teljesen megszűnt, s a nap egy békés mező fölött terjeszté ki ragyogó sugárzatát. Ismáel sátrai még ott álltak, de egyébként semmi emberi nyom nem mutatkozék a pusztán. Maguka csata jelei is csaknem egészen eltűntek, s csak itt-ott szállongott egy-egy csapat éhes ragadozó madár ama helyek fölött, hol valamely teton halálát lelte. A folyam nyugodtan folyt tovább, s nagy darabon lehetett futásának irányát követni. Könnyű, mindinkább elenyésző gőz szállt belőle föl a légbe, mely végre mintegy a nap melege által felszivatott. Az egész mezőség képe szelid, nyugodt és csöndes volt.

Ilyen volt a sivatag, midőn Ismáel családja összegyűlt, hogy azon személyek sorsa fölött, kiket a véletlen kezükbe juttatott, döntsön. Mindenki már napszürkületkor talpon volt, s mindenki, még a legkisebb gyermek is, tudta, hogy valami rendkívüli fog történni.

Ismáel oly férfiu komolyságával járt körül a tanyán, kinek legnagyobb fontosságú dolgok jutottak váratlanul értésére, melyeket neki kell elintéznie. De nem látszott habozni; mert fiai, kiknek elég alkalmuk volt apjuk engesztelhetlen szigorúságát megismerni, sötét arczáról leolvasták, hogy

már határozott, s hogy e határozatát kétségtelesen keresztül is fogja vinni. Eszter nagyon fölindultnak látszott, s habár foglalkozásait épen nem hanyagolta el, egész lénye tanusitá, mind mi fontosak rá nézve is a jelen körülmények.

Abirám telve látszék lenni kétséggel és aggodalommal. A pillantások, melyeket gyakran vetett Ismáel sötét arczára, világosan elárulták, hogy a korábbi jó egyetértés még nem állott helyre teljesen köztük. Láthatólag habozott remény és félelem között. — Olykor belső gonosz kedvtől ragyogott arca, midőn szemeit a sátorra veté, melyben visszanyert foglya tartózkodott, azután e kifejezés ismét eltűnt egy belső szorongás miatt, melynek okát senki nem kutathatá ki. Ez utóbbi érzelemnél nyugtalan szemeit mindig rokonára függeszté, hogy olvashasson kifürkészhetlen, sötét vonásai között. Itt azonban nem olvashatott le bátorságot; mert a squatter arca világosan látszott mondani, hogy az teljesen elszakitá magát az ő megrontó befolyásától, s csak oly tervek fölött gondolkozik, melyeket saját hajthatlan makacssága sugall.

Igy álltak a dolgok, midőn Ismáel fiai apjuk parancsára a foglyokat elővezették. Middleton és Ida, Pál és Ellen, Battius Obed és a Vadfogó jelentek meg, hogy birájuk önkényes ítéletét hallják. A kisebb gyermekek kíváncsian gyűltek össze a foglyok körül, s maga Eszter is megjelent hallgatózni.

Az indiánok közül senki nem volt jelen, csak

Keményszivü, ki tanuja kívánt lenni a rá nézve oly nevezetes látványnak. Komoly méltósággal állt helyén, lándzsájára támaszkodva, s gőzölgő lova, mely közelében állt, tanusítá, mi gyors lovaglást tett, hogy néző lehessen az eseményeknél.

Ismáel némi hidegséggel fogadta új szövetségét. Éppen oly kevésbé kereste gyámolítását, mint nem félt ellenségeskedésétől, s most oly nyugodtan kezdé meg munkáját, mintha valóban törvényes, s általánosan elismert hatalom volna. Midőn látta, hogy mindenki helyén volt, sötét tekintettel nézett végig a foglyokon, s legelőször is a századoshoz fordult, mint legelőkelőbbhez.

Ma oly tényt hajtok végre, — kezdé — mely oda át az ültetvényekben különös birákra van bízva. Ama férfiak törvényeit nem ismerem, de ismerem a természet törvényét, mely így hangzik: fogat fogért, szemet szemért. Ily törvényben ész játsza a főszerepet, s így kijelentem, hogy ma e szerint fogok itélni, s mindenkinek kiszolgáltatom, mi megilleti, és semmi többet.

E szók után körülnézett Ismáel, mintha a különböző arcokon a hatást akarná olvasni, melyet beszéde gyakorolt Midőn szemei Middletonéval találkoztak, ez így szólt:

Ha a gonosztevőt büntetni kell, s az ártatlant szabadon bocsátani, akkor helyet kell cserélnünk, önnek kell fogolynak, s nekem birónak lennem.

Ezzel azt akarja ön mondani, hogy jogtalanul cselekedtem, midőn ladi Idát, akarata ellenére, ma-

gammal hoztam a pusztára? — a nélkül, hogy megbántódást vagy megbánást árulna el. — Igen, nem akarok egy gonosz tettet azzal palástolni, hogy tagadjam. Önnek igaza van! Én hibáztam, s így a ladi annak fog visszaadni, kitől elraboltatott. A jogtalanság egyébiránt, egyenlő volt mindkettőnk részéről. Én gonosz játékot áztam önnel, nejét elrabolva, s ön ezért tanyámra ütött, s jogtalan módon dúlászét tulajdonomat.

Igen, de ez csak szabadítására....

A dolog el van döntve, ne szóljunk hát róla! — szakítá meg őt Ismáel, parancsoló hangon. — Ön és Ida szabadok, s mehetnek, hova tetszik. Abner, szabadítsd meg kötelekeitől a századost. Ha közöttünk kívánnak maradni, míg közelébb jutunk az ültetvényekhez, úgy mindkettőjük számára kocsit engedünk át; ha nem, azt legalább soha ne mondja ön, hogy hiányzott részemről a barátságos ajánlat.

Ember, soha életemben nem fogom feledni e jó tettet! — mondá Middleton, miközben elragadtatva sietett Ida oldalához. — Legyen minden megbocsátva, miután a dolog ily jó véget ért.

Bús mosoly volt a válasz a squatter részéről a tüzes ifju e szavaira.

Doktor — szólott ekkor Battius Obedhoz fordulva — ön árulással viszonzta védégszereteteimet. De minthogy azt nem gonosz szándékból tette, hanem azon hitben, hogy a jót gyámolítja, szabad ön is, büntetés nélkül. De utunk itt elválík

egymástól. Ön nem maradhat többé az én tanyámon.

Tiszteltreméltó földmivelő — kezdé örvendve Battius — engedje meg....

Csöndet — szakítá meg őt a squatter — még más végeznivalónk is van! Hallja most ön, Hover Pál! Ön nemcsak tanyámat pusztítá, hanem egy leányt is elrabolt, ki rokonom, s kinek leányomnak kell vala lennie; mint ad számot e tetéről?

Squatter barátom — viszonzá Pál bátran. — Ellen már régen jegyesem volt, még előbb, mint önökhöz került, s így azt hiszem, nincs rajta mit csodálkozni, hogy ön akarata ellenére is birni kívántam őt.

Hover Pálnak igaza van — susogá Eszter férje fülébe. — Hadd vigye a leányt. Ő derék fiu, s Ellen soha nem érezte magát igazán jól körünkben. Hadd menjenek együtt, mondom. Minden aszonymagvan saját akarata, s arról nem könnyű őt lebeszélni.

Ismáel kis ideig csöndes gondolkozásba mélyedt. Aztán fölemelte fejét, s így szólt, kissé habozva :

Jól van, ám legyen! Vidd el a leányt barátom, de bánjál vele tisztességesen. Sajnálám, ha valaha azt kellene hallanom, hogy rossz dolga van. És most, veletek mindnyájatokkal igazságosan bántam, mit reménylhetőleg igenleni fogtok. Csak azon

egyre feleljen még ön százados, akarja-e fogataimat haználni?

Nem; most hallom, hogy néhány katona keres engem a Pawnee-falvak közelében, s így, hogy embereimmel találkozhasam, e főnököt fogom kísélni — viszonzá Middleton.

Ugy hát annál jobb, minél előbb válunk. Alant, a mezőn, elég ló áll, válasszanak tetszésök szerint, s hagyjanak bennünket békében.

Azt képtelenség tennem, mielőtt az öreg Vadfogó, ki már sok év előtt barátja volt családomnak, fogolyként marad itt. Mit véthetett, hogy szabadságát nem kapja vissza?

Ne tegyen ön kérdéseket, melyekre csak rossz választ lehet adni! — viszonzá tompán a squatter. — Ez emberrel oly dolgaim lesznek elintézendők, melyet az egyesült államok egyetlen tisztének sem szükség tudnia. Menjete, még az ut nyitva van előttetek.

Igen, igen, Ismáel tanácsa nem rossz, s mindnyájan jól fogjátok tenni, ha követitek, — mondá az öreg Vadfogó, ki egyáltalánvéve nem látszott magát kényelmetlenül érezni fenyegető helyzetében. A siouxok sokan vannak s vérengzők, s talán nem-soká fog tartani, midőn ismét összeszedik magukat, s boszút fognak állani megveretésükért. Azért csak távozzatok haladéktalanul.

Igen, igen! — szól Middleton — de én mindaddig nem hagyom el e foglyot, még bűnét nem ismerem, melylyel bizonynal hamis gyanuból vádoltatik.

Meg leend ön elégedve, ha meggyőződik, hogy érdemes a büntetésre, mely reá szabatik?

Igen.

Akkor, nézze ezt — szólt Ismáel, miközben azon golyót tartá a százados elé, mely Asa tete-méből vétetett ki. — Ezen golyóval lőtte meg a legderekkabb fiut, ki valaha apa szemeit meg örvendezteté.

Nem, nem! azt ő nem tette, ha csak ön-magát védve nem, vagy mert a legiszonyubb módon ingereltetett. Tudta bár ön fia halálát, mert a bokrot ő mutatta nekünk, melyben teteme feküdt; de soha nem hiszem, hogy ő maga ölte volna meg, ha csak saját maga meg nem vallja.

Hosszu idő óta élek — kezdé nyugodtan a Vadfogó, midőn látta, hogy önvédelmet kívánnak tőle, — és sok gonoszságot láttam életemben. Elég bömbőlő medvét s szökellő párduczot találtam az élők vetett koncziért viaskodni; s láttam eszes embereket, kik vérig küzdöttek egymással, hogy az emberi bolondság számára az igazság jellegét vivják ki. De én, tudtommal, soha nem követtem olyat el, mit szégyenlenem kellene, ha a Mindenható Isten egykor számadásra von.

Ha atyám egy halványarczut megfosztott volna életétől, akkor önkényt fogná magát megadni, mint vitéz harcos, a meggyilkolt barátainak — mondá a Pawnee, ki a golyó, s a jelenlevők madora után, meglehetős biztosan eltalálta a történ-

teket. — Atyám sokkal igazságosabb, mintsemhogy álutakhoz folyamodnék.

Igen, igen, fiatal ember! — kezdé ismét Vadfogó — te csak méltányos vagy irántam. — Ha én követtem volna el a gonosz tettet, önkényt jöttem volna ide, hogy ősz fejemet oda nyujtsam a boszu csapása alá. — De haljátok ti most már — folytatá angol nyelven — csak rövid történetet kell elbeszélnem, s mindenki ítélje meg maga, hihető-e vagy nem. Mi valamennyien az ön tanyája körül időztünk, squatter barátom, azon szándokból, hogy a fiatal urhölgyet, kit jogtalanul fogva tartott, megszabadíthassuk. Midőn a többiek tapasztalták, hogy én jobb nyomozó vagyok, mint ők, kiküldtek a mezőségre egy kis hír után. Önök nem is képzelték akkor, hogy valaki közelükben van, ki mindent, mi vadászatuknál történik, figyelemmel kísér. De én mindent láttam. Néha hanyat feküdtem valamely bokor, vagy füves mögött, azután lelopódtam a dombról az aljba, s önök nem is álmodták, hogy minden mozdulatuk oly éles vizsgálatnak van alávetve, minő a párduczé, midőn a szarvast őrzi, mely a sűrűn át lopózik a forráshoz. — Igen, az égre, Busch Ismáel, midőn még teljes erőmben voltam, elég gyakran néztem egyenesen az ellenség sátrába, míg ők aludtak, s álmodoztak. Szeretnék önnek ezek felől kimerítőbben mesélni.

Tovább, tovább, fölvilágosításaidat, öreg barátom! — szólt Middleton kissé türelmetlenül.

Igen, igen. Ó, az szomorú és véres látvány volt! Mélyen feküdtem lenn a fű között, midőn a vadászok közül kettő találkozott egymással. Épen nem voltak szivesek egymáshoz. Mégis azt gondoltam, ismét békésen fognak megválni, míg egyszerre az egyik a másiknak hátára szögezé puskáját, s elkövette a gyalázatos, alattomos és bűnös orgyilkosságot. Nemes és férfias ifju volt, kit a balsors talált. Habár a lövés oly közlelről történt, hogy a tellobbanó puskapor ruháját érinté, mégis állt egy pillanatig a lövés után. Csak azután esett le térdére nagyot, s férfiasan, habár a legnagyobb megeröltetéssel, vonszolta magát a magas bokrok közé, mint a megsebesült medve, mely búvhelyet keres.

De az Istenért, miért titkoltad ezt el előtünk? — kérdé Middleton elborzadva.

Hogyan, százados? Azt véli ön, hogy a férfiú, ki hatvan évnél többet töltött a vadonban, nem tulajdonította el még a hallgatás erényét? Még a vörösbőrü sem árulja el titkait, míg el nem érkezett az alkalmas idő! Nem, én oda vezettem a doktort, megtudni, lehetséges-e még a segély, s Hover Pál is tudja, ki közelünkben volt, hogy a tetem a bokrok közt feküdt.

Az igaz! — mondá Pál. — De mivel nem tudtam, mi okai vannak a titkolózásra az öreg Vadfogónak, a lehetőségig keveset szóltam a dologról, azaz semmit.

S ki vitte véghez a gyalázatos tettet? — kérde Middleton.

Itt áll, a ki a gazzettet elkövette, s szégyen és gyalázat nemünkre, hogy a meggyilkolt szive s véréből való ő is!

Hazudik! Hazudik! — szólt Abirám. — Én nem gyilkoltam meg őt, csak csapásra adtam csapást!

Elég! — mondá Ismáel, mély és irtóztató hangon. — Bocsássátok el az öreg Vadfogót, fiuk, és tegyétek helyére anyátok fivérét.

Ne érintsetek! — kiálta Abirám. — Isten átka lesz rajtatok, ha bátorságot vesztek!

Abirám vad és zavart tekintete pillanatra visszariasztá az ifjakat, de midőn azután Ábner, ki legelhatározottabb volt valamennyi között, hideg vérrel közelített a gyilkoshoz, irtózva fordult ez meg s leroskadt, hogy a következő pillanatban mindnyájan holtnak vélték őt. Mig itt-amott az ijedtség hangja volt hallható, Ismáel megparancsolá fiainak, vigyék az elájultat a sátorba, azután az idegenekhez fordult, s így szólt:

Most már semmi egyéb sincs hátra, minthogy térjen mindenki útjára. Minden jót kívánok önöknek, s neked Ellen azt mondom: Isten áldjon meg!

Senki nem bátorkodott ellenmondani, hanem valamennyien induláshoz készültek. Midőn mindnyájan készen voltak, bucsut vőnek a squattertől s családjától, s aztán az egész társaság a győzelmes ifju pawneet követé csöndesen, otthona felé.

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

Ismáel soká és türelmesen várt, míg a Keményszivü által vezetett csapat a távolban eltűnt, s csak miután valamennyien eltűntek a mezőség halmai mögött, adott parancsot a sátor fölszedéséhez, s arra, hogy készen legyenek indulásra. Az állatok már be voltak fogva, s a kiköltözött minden ingó vagyona a különböző szekerekre volt felrakva. Végre azon kis kocsi vonatott a sátor elé, melyben ez ideig Ida tartózkodott, s melybe Abirám élettelen alakja tétetett, s a gyilkos onnét a kocsiba helyeztetett át. Sápadtan, s minden izében remegve, jött elő a nyomorult. Oly állapotban volt, mely alig irható le. Midőn a szabadra kilépett, félenken nézett körül, hogy mennyire lehetőség, rokonai arczáról olvashassa le jövő sorsát. De mivel mindenfelé komoly, de nyugodt vonásokat látott, s egy tekintetben sem fedezett föl oly kifejezést, mely hevességgel fenyegetett volna, a nyomorult még remélni kezdett. Midőn a kocsira vittek, módról gondolkozott, mely által Ismáel igazságos boszuját elfordíthatná, vagy hogy legalább találna menekvést oly büntetés elől, melynek, mint sejtelme mondá, szörnyűnek kell lennie.

Ismáel ez ideig csak keveset szólt. Szemeinek vagy kezének egy intése elég volt arra nézve, hogy fiai teljesen megértsék parancsait. Midőn indulásra adatott jelt, a squatter, mint közönségesen, karjára vetette puskáját, a baltát vállára, s mint

közönségesen, vezetőként elől ment. Eszter és leánya egyik kocsiba ültek; a fiatal emberek a kocsik mellett foglalták el helyüket. Minden szokott mogorva módján ment.

A squatter hátat fordított az alkonyodó napnak, s ismét az ültetvények felé fordult, miből fia azt következteték, hogy utjok a mezőségekben legközelebb véget ér. Ismáel mindig vagy száz lépéssel haladt előbbre a többinél, s csak ritkán tanúsította rendkívüli fölgerjedést. Nehányszor megállt ugyan, fejét mellére süllesztette, s gondolkozva támaszkodott puskájára; de e megszakítások csak ritkák s rövid ideig tartók voltak.

Hosszu idő óta ment már előre a csapat, a nélkül, hogy irányára nézve változás történt volna, s az óra végre közeledett, melyben az irgalom ténye volt már emberre s állatra nézve, hogy a fáradság után kissé megpihenjenek. Ismáel egy forrást választott pihenő helyül, mely mintegy negyven láb magas szikla lábánál buzogott elő a földből, s egy kis rétet öntözött, mely ez enyhítő adományért, hála fejében, szép s dús füvet adott. Egy vén fűzfa állt a szikla szélén, s kiszáradt, lombtalan ágait szétterjeszté a légben. Itt a földre vetette magát Ismáel, a többiek követték őt, s nem-sokára a tanyahely rendes zaja és mozgása fejlődött ki.

Mig a letelepedési első zavar némileg lecsendesült s az ifjak, Abirámmal együtt, enni ültek le, Ismáel intett nevének, s egy távoli dombra ment

föl, mely kelet felé feküdt. Itt megérkezve, jelt adott nejének, hogy üljön le mellé egy szikladarabra, s így szólt azután hozzá szünet után:

Régen utazunk már együtt, s elég jót és roszt élünk meg, de még soha oly gonosz dolog, mint ez, nem történt velünk.

Igen, igen, valóban súlyos kereszt, s nehéz czipelni ily szegény, vétkes asszonynak, — viszonzá Eszter, miközben lehajtá fejét, s arcát félig ruhái közé rejtette. — Súlyos, valóban súlyos teher halmoztatott fel egy nővér és anya vállaira.

Igen, épen ebben fekszik a baj! Ama nyomorú, öreg Vadfogó büntetésére kész voltam, mert azon ember kevés jót okozott nekem. De, fiam gyilkosa nyugodtan éljen-e tovább? Azt hiszem, a szegény fiu még sirjában sem találná nyugalalmát.

Ó Ismáel, mi nagyon is messze vittük a dolgot, midőn kimondtuk, hogy a gyilkosnak meg kell halnia. Lelkiismeretünk nyugodtabb volna, ha kevesebbet mondtunk volna!

Eszter, volt egy óra, melyben azt hívéd, más kéz vitte véghez e gonosz tettet.

Igen, természetesen, természetesen! Az úr büntetésül sugallta e gyanut vétkeimért. De betekintettem könyvébe, Ismáel, s ott irgalmat találtam, s a vigasztalás szavait.

Nálad van e könyv, asszony? Talán meritünk belőle tanácsot irtóztató munkánkra nézve.

Eszter zsebébe nyúlt, s egy biblia romjait

vette elő, mely úgy el volt használva, hogy alig volt olvasható.

Ismáel, e könyvben dicső helyek vannak! — mondá, miközben megnyitotta a kötetet, s lapozott benne — néhány a vétkek büntetését parancsolja.

Olvasd — parancsolá röviden Ismáel.

Komoly figyelemmel hallgatá a squatter a szentírás szavait, melyeket a nő, mint a jelen esetre illőket, felolvasott. Sőt a szavak közül többet meg is mutattatott magának, s ezeket nemével a szent borzalomnak szemlélte. De előbbi határozata rendithetlen maradt. Végre kezét a könyvre tette, összekapcsolá ismét, s ezáltal nyilvánítá, hogy ki van elégitve. Eszter, ki ismerie jellemét, remegett, s míg egy pillantást vetett sötéten összevont szemöldeire, így szólt remegő hangon:

Ismáel! Ismáel! Az én vérem és gyermekeim vére forr ereiben! A kegyelem nem előbbvaló-e mint az igazság?

Asszony! — mondá komolyan Ismáel — midőn azt hittük, hogy az öreg Vadfogó vitte véghez a gyilkosságot, akkor nem beszéltünk kegyelemről.

Eszter nem felelt, hanem karját keblén összefonva, több perczig maradt gondolkozón ülve. Azután még egyszer nézett férje arcára, s midőn vonásain a legrendithetlenebb szilárdságot olvasta, meg volt győződve, hogy fivére sorsa el nem kerülhető. Hallgatva álltak föl végre mindketten, s a nélkül, hogy még egy szót váltottak volna, visszatértek a tanyára, hol gyermekeik már vár-

va várták őket. Minden készen volt ismét a tovább utazáshoz. Az igavonók be voltak fogva, a gyermekek kocsijukban ültek, és misem késleltethette már az indulást, mint a szülők távolléte.

Ábner! — mondá Ismáel gondolkozva — Abner, vedd le anyád fivérét a kocsiról, s állítsd le a földre.

Abirám megjelent, remegve bár, de távolról sem téve le minden reményről, még mindig hitte, hogy sógora igazságos haragját lecsillapíthatja. Hasztalan tekintett azonban körül, hogy valamely arczon részvétet fedezzen föl. Aggodalma irtóztatóan ébredt újra föl, s miközben mindent elkövetett, hogy azt legyőzhesse, s megkisértett Ismáellel barátságos társalgást kezdeni.

Az állatok ugyan elbágyadtak már, édes sógor! — mondá. — Azt hiszem, jobb volna itt maradnunk, mert soká keresgélhetünk, míg ily pompás tanyára találunk.

Jó, hogy tetszik, mert megeshetik, hogy igen soká fogsz itt időzni. Lépjetek közelébb fiaim, és halljátok! — With Abirám — folytatá ünnepélyes, szilárd hangon, miközben fővegét levette fejéről, s tiszteletparancsolólag emelkedett föl. — With Abirám, te agyonütötted első-szülöttemet, s így Isten és emberek törvényei szerint, meg kell halnod!

A gyilkos irtóztatóan megrémült, midőn e rögtöni ítéletet hallá. Gyáva emberek szokásaként, inkább gondolt arra, mint lehet a baj alól csel- és

alattomosság által kibujni, semhogy erőteljesen a sors elé lépve, a legroszabbra is késznek lenni törekednék.

Meghalni? — dadogá akadozva, s lég után kapkodott. — Az ember valóban biztos barátai és rokonai között!

Igen, fiam is épen azt gondolta! — viszonzá Ismáel hidegvérüleg, s egyszersmind a fogatnak, melyben nője s gyermekei ültek, indulási jelt adott. — Puskával gyilkoltad meg fiamat — folytatá, miközben uj puskaport töltött puskája csövébe. —

Abirám egészen elirtózva tekintett körül, s nyugalmit nem birta többé visszanyerni. Kaczagott is még, mintha a többiekkel azt akarná elhittetni, hogy vele enyelegnek. De irtóztató kedve nem talált viszhangra, minden csöndes maradt körül; s habár unokaöcscsei bizonyos fölgerjedést tanusítottak, az semmiesetre nem volt ránézve kedvezőleg magyarázható, s Ismáel arcán a bűnös csak a legirtóztatóbb elhatározást olvasta.

Fivérem! — susogá végre csaknem lélekzés nélkül — fivérem, jól értelek-e?

Szavaim világosak, Abirám. Te gyilkosságot követtél el, s azért meg kell halnod.

Hol van Eszter? Eszter, el akarsz-e hagyni engem? Nővérem, nővérem, halld hívásomat!

A sirból hallok egy hangot, és ez első-szülöttem hangja, mely igazságot kér.

A kegyelem Istennél van, s irgalmazzon az úr szegény lelkednek, fivérem!

Igy beszélt Eszter, midőn a kocsi elrobogott, s a bűnös végső reményét is tünni látta. Mind ellenállásra, mind menekvésre erőtlenül, térdére roskadt, s kegyelmet s irgalmat esdekelt, a másik pillanatban vadul és káromkodva, majd Istenhez, majd rokonaihoz fordult. Ismael fiai tartózkodva fordultak el e lázító látványtól, s magának Ismáelnek is megrendült szilárd szive.

Isten részesítsen kegyelmében — mondá — de egy apa soha nem felejtheti meggyilkolt gyermekét.

Nyöszörögve esdekelt a bűnös halasztásért. Először egy heti, később egy napi, sőt egy órai halasztásért is rimánkodott, s végre a squatter nem állhatott ellent, habár főczélját nem téveszté szemei elől.

Abner! — mondá fiához — mászd meg ama sziklát, s nézz körül, nincs-e valaki közelünkben.

Abner szótfogadott, s szétekintésének eredménye kedvezően hangzott a gyilkosra nézve. Sehol sem mutatkozék élő lény, csak egy küldött, ki az elvonuló fogattól jött vissza. A bibliát hozta magával s Ismáelnek adta, néhány halk szót váltva a squatterrel.

Eszter küldi e könyvet számodra, hogy végórásban Istenre emlékezhessél! — mondá Ismáel sógorához.

Áldás reá! Áldás reá! — szólt Abirám. — De miként olvassak, mikor nincs időm reá? Időre van szükségem, időre, drága fivérem!

Az nem fog hiányzani számodra, Abirám, mert magad lész saját hóhérod.

A nélkül, hogy válaszra várna, Ismáel tervéhez kezdett, s Abiram, azon reményben, hogy talán néhány napig még élhet, különös tevékenységet fejtett ki, halála rettentő előkészületeinél.

Keskeny sziklacsúcs emelkedett a legmagasabb fűzfa-ágak között. E kis csúcsra állították a bűnöst, könyökénél fogva oly erősen hátra kötözött karokkal, hogy szabaduláshoz semmi reménye nem maradt fenn, míg egy másik, nyakára csavart kötél, a fa ágához volt kötve. E kötél oly rövid volt, hogy a bűnösnek ég és föld között függve kellett volna maradnia, ha a leugrást akarta volna megkísérteni. A szent írást kezeibe adták, hogy belőle vigaszt merítsen. Erre magára hagyták.

És most, Abiram! — mondá a squatter, miután fiai segélyével a szörnyű munkát véghezvitte — most a végső ünnepélyes kérdést intézem hozzád: Végetvessek-e röviden egy puska lövéssel nyomorodnak, vagy e kötél által inkább akarod előbb-utóbb önkényt eszközölni haláloedat!

Nem, nem, csak hagyj engem élni, Ismáel! Ó te nem tudod, mi édes az élet, mikor végünk oly közel áll!

Jól van, teljesedjék akaratod — mondá a squatter. — És most, sajnálatraméltó férfit meg-

bocsátom neked a gonoszságot, melyet ellene m vétettél, és Isten legyen bíró fölötted és fölöttem!

Végszavainál fiaihoz fordult Ismáel, hogy induljanak, s csöndes, nagy léptekkel haladt tovább a rónán. Fejét a földre hajtá, s a visszatekintést még csak megkisérteni sem jutott eszébe. Csak midőn a szikla a láthatár szélén tünt föl, bátor-kodott szemeit az elhagyott itélőhely felé fordítani. A nap épen a szikla mögött hanyatlott le s végsugarai a fűzfa száraz ágait világíták meg. Éles vonalokban tüntek fel a tárgyak az égő est-pirban, s Ismáel még a nyomoru alakját is észre-vette, kit ott irtóztató sorsának engedett át. Erőszakkal ragadá el magát a szomoru látványtól, s mintegy mértfölddel tovább utolérte fogatait. Itt fiai éji tanya-helyet kerestek, s csak atyjuk helyes-lését várták választásukra nézve. Azt megnyerték, s Ismáel azután azt parancsolta fiainak, feküdjenek le, minthogy az éjjel ő maga fog őrtálni. Nem sokára minden csöndes lön, s Ismáel kiment a siva-tagra, s gondolkozva járt föl és alá szekerei előtt.

A hold megvilágítá a tágas tért, s az éji szél hűvösen fujt a sivatagi mezőség fölött. Ismáel a szél füttyülése és zúgása között, túlvilági hangokat vélt hallani, s csodálatos borzadás ragadta meg őt. Körülnézett, hogy minden rendben van-e s azután azon kis domb felé lépdelt, honnan vétkes rokoná-ra végpillantást vetett. Itt megállt, s úgy tetszett neki, mintha a szél csodálatos kiáltozást hozna magával. Nem úgy hangzott, mintha a földből indult

volna ki, hanem a magasból hallatszott érkezni, a szél tompa zúgásával vegyülve. A squatter összeszorítá fogait, s erős ökle puskáját fogta át, mint ha papirként akarná az érczet összenyomni. Új szélroham zúgott oda, s Ismáel ujólag hangos nyöszörgést hallott, mintha egészen fülei mellett hangzott volna az. Vadán kiálta föl, puskáját vállára veté, s gyors léptekkel indult a szikla felé.

Minél tovább ért Ismáel, annál világosabban hallá a kiáltozást. Majd a felhők közül vélte hallani, majd oly közlelről hangzott, mintha lábai előtt a földről szólalna föl. Végre éles fölkiáltás hallatszott, s most képtelenség volt a további csalódás. Isten nevét egész világosan lehetett hallani, de irtóztató szitkokkal keverve. A squatter megállt, s mindkét kezével befogta füleit. Midőn végre ismét levette, egy tompa hang így kérdé őt susogva:

Ismáel, férjem, nem halottál semmit?

Csöndesen! — viszonzá a squatter, Eszter karját hatalmasan megragadva, a nélkül, hogy csodálkozást árulna el jelenléte fölött. — Csöndesen, asszony, légy csöndesen!

Mély hallgatás következett. A szél zúgva haladt el mellettök, de a rettentő hangok elnémultak.

Mindennek vége! — szólt Eszter. — Menjünk Ismáel.

Mi vezetett téged ide, asszony? — kérdé Ismáel, kinek vére most ismét nyugodtabban kezdett folyni ereiben.

Ismáel, ő meggyilkolta első szülöttünket, de azért anyám fiának még sem lehet, agyonütött kutyaként, a mezőn fekve maradnia!

Jer! — viszonzá a squatter, s puskáját vállára vetve, a szikla felé indult.

A távolság még mindig jelentékeny volt, s a házaspár léptei mind közelébb jutottak az itélőhelyhez. Több pillanat mult el, míg oly pontot értek el, honnan a sötét tárgyak körrajzait kiveheték.

Vezess ama helyhez! — szólt Eszter. — Itt van ásó és kapa, hogy fivérem legalább a föld ölében nyughassék.

Az eddig elburkolt hold most egyszerre fényesen s tisztán ragyogva tűnt elő, s Ismáel egy emberi alakra mutatott, mely a fűzfa száraz ágai alatt erre-amarra himbálódzott. Eszter meghajtá fejét, s eltakarta arcát a rettentő látvány előtt; Ismáel azonban közelébb lépett, s csendes komolysággal, de lelkiismereti furdalások nélkül, szemlélé művét. A biblia levelei széttépve feküdtek a földön köröskörül, sőt a halállal tusakodó egy szikladarabot is leszakított halálos félelmei között. Most azonban a halál nyugalma pihent a büntetés helye fölött. Az áldozat konok, eltorzított arcza olykor felragyogott a teljes hold fénye mellett, s aztán ismét elhomályosult, midőn a szél megfordítá, vagy a kötél árnyéka esett a világos arczra. Ismáel föl-emelte puskáját, gondolkozva célzott, s lőtt. A golyó elszakítá a kötelet, s a test leesett a földre, mint nehéz, érzéketlen tömeg.

Ez ideig Eszter egy szót sem szólt, s mozdulatlanul állt ott. Most azonban élet szállta meg őt, s a sir megásatott. Midőn elkészült, s az életelen test belététetett, Eszter szorongva nézett férje arcára, s így szólt halkán:

Ismáel, férjem, az irtóztató — én nem csókolhatom meg apám fiának tetemét!

Ismáel széles tenyerét a halott keblére lapítá, s így szólt:

White Abirám, mindnyájunknak szükségünk van Isten irgalmára! Isten bocsássa meg gonosz tetteidet, mint most már szivemből megbocsátok én is!

Erre a nő meghajtá fejét, s ajkait hevesen szoritá fivére halvány homlokára. Most a sirt behányták, s egy csöndes ima után elhagyta a házaspár a gyilkos sirját, s visszatért a tanyára.

Következő napon folytatták utjokat a keleti ültetvények felé. Soha senki azonban nem adhatott többé semmi biztos hírt Ismáel és családja sorsa felől.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

A pawneefőnök e közben háborítlanul folytatta utját falui felé. A győzelem a tetonok fölött oly tökéletes volt, hogy egész uton egyetlen ellenséggel sem találkoztak, habár a nők miatt készakarva csak igen rövid napokat tettek.

Diadalmasan vonultak a győzők hazájukba. A

törzs ujjongással fogadá őket. Az anyák magasztalták fiaik dicsteljes halálát, a nők ujjongtak férjeik sebei fölött, s a leányok diadalmi dalaikkal jutalmazták a fiatal hősöket. Keményszivű azonban általánosan a legvitézebb s méltóbb hősnek ismeretett el, kit valaha Wahcondah, kedvencei, a pawneek számára küldött.

Habár a fehérek meglehetősen biztosságban érezheték magukat, mégis örvendett Middleton, midőn a vadak között hű katonái egy csapatát fölfedezte, mely által elragadtatással fogadtatott. Katonáinak megjelenése ismét a régi, erélyes tisztte tette őt; a vadak előtt nevelte tekintélyét, s lehetővé tette, hogy a hosszú ut fáradalmait legyőzze, mely még a pawneek faluja és hontársai legközelebbi lakhelya között feküdt.

Habár a pawneek győzedelmét csaknem az egész éjen át ünnepelték az indiánok, a következő napkeltével mindazáltal mindenki talpon volt, ki lábait bírta; mert tudta mindenki, hogy a halványarczuak, kik főnökükkel barátsági frigyet kötöttek, bucsút fognak venni a törzstől. Middleton katonái egy csónakot szereztek, s így vizen kellett a nagy utat megtenni.

A bucsuvétel valóban megindító volt. Miután valamennyi utas csónakra szállt, a Vadfogó kis csomagot vett magához, s Hektort oda füttyentve, ő volt utolsó, ki beült. A katonák végüdvözletül kiűték fegyvereiket; a pawneek hangos viszonzkiál-

tása felelt reá, s aztán a sajka tovasiklott a hullámokon.

Hosszú, borus hallgatás követé az indulást. A Vadfogó, kinek lesütött szemei világosan eláru-lák bánatát, először töré meg a csendet, s így szólt!

Igen, igen, ez erőteljes és derék törzs volt, s ezt bátran merem róluk állítani. Ők következnek mindjárt a hegyek egykor hatalmas, most szét-szórt delawarjai után. Ó százados, ha ön oly sok jót és rosszat élt volna meg a vörösbőrűek között, mint én, akkor tudná csak, mennyit ér egy való-ban derék hős, és harczos. Igen, igen, tudom, hogy vannak emberek, kik az indiánokat semmivel nem tartják többre, mint a végtelen mezőségek állatait. De legyünk előbb magunk becsületesek, mielőtt mások becsületessége fölött hozunk ítéletet. Hej, kormányos barátom, fordítsd csak hajódat kissé amaz alacsony homokfolt felé, mely odaát van; nem nagy kerülő lesz. Bocsássatok engem, nem sok időt veszítünk — tevé hozzá, miközben maga vezeté a csónakot a kijelölt hely felé. Nemsokára elérte azt, s a hajó hegye szilárdan feküdt a parton.

Nos, százados! — kezdé ismét a Vadfogó, mi-közben vigyázva vette magához csomagát — most még egy kis alkura szeretnék önnel lépni. Épen nem kívánok sokat, valóban nem, s mégis a leg-többet, mit egy vén, nyomoruságos Vadfogó kíván-hat, mielőtt megválnánk.

Megválni? — mondák az öreg barátai, meglepetve valamennyien.

Mi a manót akarna ön, öreg barátom, gyalog lábalni az ültetvények felé, mikor a legjobb csónak áll önnek szolgálatára — tevé hozzá Pál.

Az ültetvények felé, fiam? Már régen bucsút vettem az ültetvények tolongásai- s gonoszságától. Itt, természetesen, sivatagon lakom; de az Ur teremté, s ha gondolkozom felőle, nem kapok főfájást! Nem! soha önkényt oda vissza nem megyek, hol mindig csak igaztalanságot s romlottságot találtam.

Ó, és én soha sem gondoltam a megválásra! — mondá Middleton látható szomorúsággal. — Sőt azt reményltem s hittem, ön házamba fog engem követni, hol szavamat adom reá, soha nem hiányzanék semmi, mi által önnek végnapjait kellemesekké tehetnök.

Igen, igen, fiam, meg vagyok győződve, hogy te mindent elkövetnél. De mindez semmit nem segethet! Nagyatyádnak ugyanezen kívánsága volt, mint neked, s reménylem, többen is élnek az Otsego hegyei között, kik szivökből örömet nyujtanának számomra egy helyet, hol megvonulhatnék. De mit használna minden gazdadság nekem, ha az elégtelenség hiányzanék? Időm már igen rövid, s reménylem, nem vétkezik ily vén ember, ha ama kevés órát, mely számára még hátravan, nyugalomban kívánja tölteni. Talán azt fogja ön kérdezni, százados, miért kísértem önöket ily messze el, ha még

is elhagyom önöket? Lássá, ezt majd megmagyarázom. Habár csaknem mindig vadonban laktam, még sem szenved kétséget, hogy mint szívem, úgy érzéseim is fehérek. S úgy épen nem lett volna illendő látvány, ha a pawneek egy öreg ember gyöngeségét látták volna, azt értem, hogy ha azoktól megválva, kiket szeret, bucsuzáskor gyöngeséget tanusított volna. Igen, én szeretlek mindnyájatokat, habár természetemet annyira nem tagadhatom meg, hogy veletek visszatérjek az ültetvényekre.

Halld öreg Vadfogó! — szólt Pál, hasztalau köhécselve néhányszor, hogy megindulását elrejttesse — szeretnék alkura lépni veled, és pedig következőleg. Én, részemről oda ajánlom számodra fele vagyonomat, s úgy fogok veled bánni, mint egy becsületes ember édes apjával szokott, csak jer velünk, s mesélj időnkint valamit élményeiből s adj alkalmilag jó tanácsot, végre annyit kellemes társaságodból, mennyi magadnak tetszik. Mit gondolsz hozzá?

Jól van! Jól van, fiam! — viszonzá a derék öreg Vadfogó, szorgalmasan kutatva csomagában. — Ajánlatod tiszta szívből jött, s nem fog hálátlanul elutasíttatni — de nem lehet, soha, soha!

De tiszteletreméltó vadász — vette át Battius doktor a szót. — Önnek valóban vissza kellene térnie honfitársai közé, hogy tapasztalása gazdag kincseit megoszthatná velünk.

Nem, nem, doktor barátom — viszonzá az öreg — abból sem lehet semmi, mert én nem fe-

csegni, hanem tenni születtem. Nem akarom önt megbántani, de füleimet bezárom az ön meghívása előtt.

Elég! — szakítá meg az alkudozást Middleton. — Sokkal többet hallottam e derék, rendkívüli férfitól, mintsem hogy ne tudnám, hogy semmi rábeszélés nem változtathat határozatán. Halljuk tehát ön kívánatait, drága barátom, s aztán majd meglátjuk, mi leend önre nézve legelőnyösebb.

Csak keveset adhatok százados — viszonzá az öreg Vadfogó, ki végre szerencsésen kinyitotta csomagát. — Nagyon keveset ahhoz képest, mit közönségesen cserében adni szoktam. Most azonban mégis csak ez a legjobb mindazok között, mivel bírok, s azért nem fogja ön elutasítani. Itt van négy hód-bőr, melyeket mintegy hónappal ez előtt lőttem önökkel való találkozásom előtt, itt van még egy borzbőr is, mely természetesen, nem sokat ér, de azért ráadásnak még mindig meg fogja járni alkunknál.

S mit akar ön ezekkel?

Önnek ajánlom becsületes cserébe. A semmirekellő siouxok legjobb töreimet elrabolták, s így nagyon szűken vagyok, mi gonosz telet jósol számomra, ha még megérem a telet. Azért kívánom, hogy elfogadja ön a bőroket, s átadja azon utasítással a vadfogónak, kivel lejjebb mindenestre találkozni fognak, hogy nevem alatt küldjön számomra töröket, a pawnee faluba. Csak jegyemet tegye kérem gondosan reá, az N. betűt, s egy kutyafület s pus-

kakakast. Akkor egyetlen vörösbőrű sem fogja rá nézve jogomat kétségbevonni. Mind e fáradságokért, az igaz, semmi egyebet nem ajánlhatok köszönetemnél, ha csak Pál barátom el nem fogadja a borzbőrt, s átveszi mindezekre nézve a goudoskodást.

Ej, ha elfogadom, vigyen el az. . . .

Pál ajkait Ellen lány kis keze fogta be, s így heves kitörésének végét kénytelen volt elnyelni.

Jó, jó! — mondá szeliden a Vadfogó. — Miért haragszol meg annyira? Igazán nem akartalak megbántani ajánlatommal. Hiszen az igaz, hogy a borzbőr nem sokat ér, de nem is épen sok fáradságot kívánok érte.

Őn félreérti Pál barátunkat — mondá Middleton, midőn látta, hogy a derék méhvadász sokkal levertebb volt, mintsemhogy képes lett volna magát igazolni. — Ő nem ön kívánatát akarta visszautasítani, hanem érte a jutalmat. Főlöskégyébiránt a dologról többet beszélni. Én elválalom hálánk e tartozását leróni, s kellőleg gondoskodni fogok, hogy szükségéid fedezve legyenek.

Hogyan? — kérdé az öreg, miközben kutatva nézett Middletonra, mintha magyarázatot kívánna.

Történjék minden óhajtásod szerint, öreg barátom. Csak tedd a bőröket az én dolgaimhoz. Megbízásodat oly hiven végezzük el, mintha önmagunk számára tennők.

Fogadja szives köszönetemet! Ó, szeretném, ha még fiatal volnék, hogy küldhetnék Ida lady

számára néhány nyestet téli köpenyeire, hogy látná ön, miként nem vagyok háládatlan. De ezt nem ígérhetem többé, öreg vagyok hozzá! Önnek, százados, egyáltalán véve nem ajánlok semmit, mert nem éltem még oly soká a vadonban, hogy ne ismerném egy előkelő úr aggodalmait. Ön bizonyosan nem fogadna el tőlem semmit.

Halld, öreg barátom — mondá Pál, Vadfogó felé nyújtott kezét szorosán megragadva — halld, én csak kettőt akarok neked mondani. Először, hogy a százados jobban megmondta véleményemet, mint magam képes lettem volna, és másodszor, hogy ha valaha kívánatos volna előtted valamely prém, mindig teljesen szolgálatodra állandó egy, és pedig Hover Pálnak, a méhavadásznak préme.

Az öreg Vadfogó viszonzta Pál erőteljes kézszorítását, s ajkait szokott hangtalan kacagására nyitá.

Ej, ily derekasan nem zúzhattad volna össze ökleimet Pál akkor, midőn a teton asszonyok késekkel álltak körülöd — mondá. — De mind egy, te még csak tavaszán vagy erődnek és szerencsédnek is, ha utadon mindig becsülettel jársz. Jer ide, fiam — tevé hozzá, egyszerre nagyon elkomolyodva. — Lásd, mi sokat beszélgettünk a szép és vidám erdei életről, s neked sok látszott tetszeni azok felől a miket beszéltem. De, Pál fiam, habár én mindig csak igazat mondtam, semmi mást, mint igazat, neked azért még sem szabad többé az erdei életre gondolnod; — érted, Ellen miatt,

ki sokkal jobban fogja magát érezni az ültetvényekben, mint a legszebb magános erdőségben. Felejtsd el, mit beszéltem, s lépj népes országok utai ösvényeire.

Pál erőteljes kézsorítás által adta beleegyezését, s erre az öreg elfordult a jó, habár kissé heves méhavadásztól, Hektort magához hívta a csónakból, a helyett azonban, hogy megindulna, határozatlanul állva maradt.

Százados — kezdé végre, miközben hirtelen Middletonhoz fordult. — Százados, még egy kérelmem van önhöz, mit azonban nem annyira magam miatt, mint másért intézek önhöz. Látja, itt van Hektor, e jó és hű kutya, mely azonban a közönséges szelindekek életkorát már sokkal túlélte s most már, mint ura, sokkal inkább kívánja a nyugalmat, mint a vadászat fáradalmait. Az állatnak épen úgy megvannak érzelmei, mint az embernek. Legújabban úgy hozzá szokott ön kutyájához, s oly örömet okoz neki annak tarsasága, hogy szivem fájna ez állatokat elválasztani. Ha tehát el akarná ön adni kutyáját, mondja meg az árt, s azon leszek, hogy a tavasszal elküldhessem önnek, különösen ha uj töröket kapok. Ha azonban nem szívesen válnék meg ön tőle, mondja meg, idekölcönzéseért e télre mit kíván tőlem. Lássa, azt hiszem, Hektorom nem sok napot fog még érne, s alig huzhatja ki e telet; tudok itélni az ily dolgokban, minthogy már elég barátomat, vöröset és fehéret, láttam meghalni, habár az Urnak még nem tetstett saját nevemet is szóllítani. És ég. . . .

Vegye a kutyát! S tartsa meg azt, és mindent, a mi még tetszik — mondá Middleton.

Az öreg Vadfogó örömmel hívta a fiatal kutyát a szárazra, s aztán vette kezdetét a végbucsu. Mindkét részről keveset beszéltek. A Vadfogó ünnepelesen rázta meg mindenki kezét, s mindenkihez néhány nyájas szót mondott. Middleton képtelen volt szólni, s megindulását eltitkolandó, utibőröndjében keresgélt. Pál teljes erejéből füttyölt, s Batius Obed nem rejté a könyeket, melyek arczára peregtek. Midőn az öreg ily módon bucsut vett, maga taszítá a hajót a folyamra, miközben mindnyájuknak szerencsés utat kívánt. Az utasok megindultak, de egy szót sem ejtettek ki, míg egy kiálló domb elrejté az öreget szemeik elől. Utolsó perczben is a parton látták őt állni, puskájára támaszkodva, s gondolkozva nézett a hajó után. Lábai alatt az öreg Hektor feküdt, s a parton teljes ifjui erőben a fiatal kutya játszott. . . .

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

A társaság utazása szerencsésen végződött s minden kellemetlenség nélkül érték el barátaink Inez, Middleton feleségének gazdag birtokát. — Ezen vidékben telepedtek le szintén Battius doktor és Hover Pál. — Az első egész életén keresztül természettani munkák szerkesztésével foglalkozott. Hover Pál nőül vette Ellent és gazdaságát oly ügyesen vezette, hogy egy esztendő múlva gazdag és tekintélyes emberré lőn. Middleton, ki hazájának mint katona szolgált, mindenkép segítette őt s alig folyt le egy nap is, melyen mindkét pár együtt nem társalgott volna. — Szerencsések voltak és maradtak életük bevégezteig, mert mindig mértékletesek, jószívűek és foglalkoztak valának.

Mielőtt tökéletesen elhagynók barátainkat, még egy esemény közlésére szoritkozunk, mely becsületes vén Vadfogónk sorsával szoros összeköttetésben áll.

Ősz volt és körülbelül egy esztendő mult el a fenn elbeszélte kalandok után, midőn Middleton és Pál hazájuk ügyeiben a Pawnee falukba jöttek, a hol

a vén Vadfogó élt. — Emlékeztvén régi barátukról, elhatározták, hogy meglátogatják Keményszivüt a Pawnee hőst és tudakozódnak a becsületes vén Vadfogó sorsa körül. Middleton és Pál egész felfegyverkezett őrizetüket magukkal vitték s minden veszély nélkül jöttek a Pawneefaluk közelébe egy látogatását jelentendő indián futárt utnak indítván, — míg ők ez utóbbit lassan követték.

Az utasok csodálkozására, az izenet felelet nélkül maradt. — Órák teltek el, mértföldnyi utat hagytak hátra a nélkül, hogy valami jel megtisztelő felvételtől vagy barátságos üdvözlégyről biztosította volna a vendégeket. Végre Middleton és környezete a termékeny térföldre érkeztek, melyen a Pawneek faluja feküdt. — A nap éppen lenyugodni készült és arany esti-fényével árasztá el az egész mezőséget. A fű még zöld volt; lovak és öszvérek nyájanként legeltek békésen a széles, vég nélküli rónaságon. — Pál ráismert egy régi ismerősére, a doktor szamarára, mely látszólag igen meg volt elégedve mostani állásával.

A társaság egy ifjoncz mellett lovagolt el, ki törzse biztonságának őre volt. Ez a lódobogás következtében áttekintett az utazókhöz, de kíváncsiság vagy nyugtalanság helyett ismét visszazett azon pont felé, a hol faluja feküdt.

Ez már még is sajtóságos, mormogá Middleton. Ezen subancz értesítve lehet jövetelünkről, mert különben rögtön lármát csapott volna és még is alig méltányolt tekintettel: talán csak nem

kell árulástól tartani? Nézzetek fegyvereitek után emberek, s legyetek elkészülve a legvégsőhöz.

Kapitány, ön téved, ha azt hiszi, hogy rosszát forralnak ellenünk, mondá Pál. Barátaink, az indiánok becsületesek s Keményszivü sokkal vitézebb, mintsem áruló lehetne. Nézzétek! nem hanyagolnak el tökéletesen; ott jön már fogadtatásunkra egy kis csapat, mely, megvallom, ³mennyiségeire és külsejére nézve kissé szegényes.

Pál nem csalódott. — Egy kis lovag csapat jött elő a bokorból. A közeledés lassan és méltóságteljesen történt. — Midőn egész közel valának, a Pawneek hőse mintegy tizenkét fiatalabb harczossal volt észrevehető. — Mindnyájan fegyver és külső ékszer nélkül mutatkoztak, daczára annak, hogy az indiánok szeretik vendégeiket legnagyobb pompával fogadni.

Barátságos, ámbár kissé tartózkodó üdvözlés után, mindkét fél a falu felé folytatá utját. Keményszivü és harczosai a látogatást inkább szomoruan, mint örömmel vették s a fiatal hős nem beszélt és nem is látszott hajlandónak vendégeit eszmecserére fölszólítani. — Middleton hiába igyekezett társainak e különös modorát megfejteni. — Türelemesen várta a dolgok végét. —

Midőn a faluba érkeztek a lovagok, egy nyílt téren összecsoportosulva látták a lakosokat, kik rendesen kor és érdem szerint felállítva voltak. Nagy kört képeztek, melynek közepében tizenkét legelőkelőbb harczos állott. Keményszivü intett ke-

zével a csapat közeledésekor, a csoport visszafelé mozgott és ő, társai által kísérve, keresztül lovagolt. Itt leszálltak lovaikról és miután a lovak elvezettetek, az idegenek ezer komoly és szomorú képekbe néztek. Keményszivű felkérte Middletont és Pált őt követni, és egyenesen azon csoporthoz vezette őket, mely a kör közepét foglalta el. Itt végtére minden kiderült és a Pawneek különös magaviselete érthetővé lön.

Ugyanis észrevevék a vén Vadfogót, ki fölegyenesedve egy széken ült, mely kiváló kényelemmel vala készítve. De az első szempillantásra megtudták a közeledők, hogy a becsületes aggastyán végre hivatva vala a természet adóját lefizetni. Szeme üvegből látszott lenni, és minden kifejezés és láterő hiányzott benne. Arczvonásai élesebbek és mélyebbek voltak, mint azelőtt; ezeken kívül nem mutatkozott, külsőleg itélve, lényeges változás. Bizonyos betegség nem látszott életének végetvetni, hanem lassankénti enyhe gyengülésnek volt inkább tulajdonitható. Még mindig lakott benne az élet, de néha úgy látszott, mintha egyszerre el akarna röpülni, aztán megint rázkódtatás fogta el az egész hanyatló alakot, mintha az élet nem akarná elhagyni ezen lakást, mely soha bűn által aláásva, soha betegség által megrendítve nem vala.

A lenyugvó nap sugarai ragyogtak a becsületes aggastyán ünnepélyes arczvonásain. — Feje fedetlen vala, és az esti szellő játszadozott hosszú ősz hajával. Térdein puskája feküdt és többi vadász-

szerei ugy voltak oldalához rakva, hogy kezeivel könnyen elérhette volna. — Lábainál egy kutya alakja volt észrevehető, melynek feje a földön feküdt és mely aludni látszott; ezen helyzet oly könyved és természetes vala, hogy Middleton csak második tekintetre vehette észre, hogy ez csak Hektor bőre, a mit lát. Az indiánok oly ügyesen kitömték, hogy élő állatot vélt maga előtt. A fiatalabb kutya egy kis távolságban gyermekekkel játszadozott.

A becsületes vén Vadfogó most aratá mértékletes és munkás életének gyümölcseit, csendes és nyugalmas halálában. — Majd utolsó pillanatáig ereje fogyhatlan volt, és midőn a gyengeség végre beállott, szakadatlanul és fájdalom nélkül haladt. — Tavasszal és még a nyár első felében az indian törzsszel vadászott, midőn egyszerre tagjai őt többé szolgálni nem akarták. — Ezen gyengeség szellemére is kiterjedt és a Pawneek most fájdalmasan észlelék, hogy nemsokára a bölcs tanácsadót, kit már tisztelve szerettek, elfogják veszíteni.

Minekutána Keményszivü vendégeit a haldokló elé állította volna lehajolt, fájdalomteljesen és szeliden kérdé:

Megérti szeretett atyám fia szavait?

Beszélj! felelé Vadfogó mély és halk hangon, mely annak daczára, az ünnepélyes csend miatt, könnyen érthető vala, — beszélj! távoznom kell a Pawneek falujából, és hangja nem fog sokáig fülemben zengeni.

Ne aggódjon a bölcs főnök utjáról, folytatá

Keményszivü szerető buzgóságával, több mint száz Pawnee fogja utjáról elrakni a töviseket.

Nem, nem, Pawnee, úgy halok meg, a mint éltem, mint keresztény! válaszolt az öreg Vadfogó erőteljes hangon. Se lovakra, se fegyverekre nincsen szükségem, hogy népem nagy szelleme előtt megjelenhessek. O ismeri színemet és meg fogja bírálni tetteimet azon adományok folytán, melyekben ő engem részesített.

Hanem édes atyám, beszélje el előbb fiatal embereimnek, hány Mingót vert agyon, és milyen cselekedeteket vitt véghez, hogy tudhassák, mi módon követhessék példáját.

Nem, kérkedők hangját nem szabad hallani, fehér ember egében! mondá az aggastyán ünnepélyesen. — A mit én cselekedtem, azt Isten látta! Szeme mindig nyitva. A jóról kegyteljesen fog megemlékezni, a rosszat meg fogja büntetni könyörületesen. Nem, nem fiam, fehér embernek nem szabad dicsérni önmagát, mert olyast az Ur nem szeret.

Szerényen, és némileg reményében csalatva, lépett vissza Keményszivü s tért engedett a mögötte állóknak. Middleton megfogta a vén Vadfogó fonynyad kezét, és ámbár alig parancsolhatott hangjának, mégis sikerült neki a haldoklót ittlétéről tudósítani. Az aggastyán figyelve hallgatott, emlékezni látszott és végtére mosolygott a megismerés örömeiben.

Reményilem, hogy nem feledkezett meg azokról, kiknek oly nagy szolgálatot tőn, mondá Midd-

leton. Igen fájlalnám, ha nem emlékeznék meg rólam.

Nem, nem, keveset felejtettem abból, mit hosszú életemen át láttam volt, válaszolá a Vadfogó. Sok fáradságos napokat éltem, de mindegyikre örömmel tekintek vissza. Igen, emlékszem önre, mindazokra, kik önnel voltak s derék nagyatyjára, ki ön előtt jött. Örvendek, hogy ide érkezett, mert még van egy kívánságom, melyet nem igen szeretnék idegenekre bízni. Fiatal ember, akar ön egy vén haldoklónak egy utolsó szolgálatot tenni?

Igen, igen! mondja csak, milyen legyen az? kérdé Middleton buzgóan.

Hosszu utazás az, melyet kívánságom teljesítése követel, hosszú és fáradságos utazás, hanem bizom az ön barátságában. Az Otsego dombok mellett egy telep fekszik, Templeton a neve, oda. . . .

Ismerem a helyiséget, szakitá félbe Middleton, észrevéve, hogy a haldokló aggastyán nehezen beszél. Mit tegyek ott?

Fogadj ezen puskát, ezen vadásztarisznyát, és ezen löportülköt és vigye át azon embernek, a kinek neve ide a puska-ágyra van írva. Effinghamnak nevezik, Effingham Ede; egy szűcsárus metszete be a betüket késsel. Már régóta kívántam e derék ifjunak szeretetem e jelét átküldeni.

Minden rendben meg fog történni! Egyebet nem kíván?

Nem, semmitsem kívánok! Hurkaimat indián fiannak hagyom, ki jelesen viselte magát irányomban.

Middleton visszalépett és Keményszivű foglalta el helyét.

Pawnee, folytatá az aggastyán, népemnél az apa, mielőtt szemét végkép bezárná, megáldja fiát, kit visszahagy a világon. Így áldlak meg most téged. Fogadd áldásomat, mert ez utadat, néped boldog vadásztérségein, nem fogja se hosszabra, se tövisesebbre nyujtani. A fehérek Istene tekintsen barátságosan cselekedeteidre, és te ne tégy soha olyasmit, a mivel kényszerithetnéd, hogy szemeit tőled elfordítsa. Nem tudom, hogy valaha viszont látjuk e egymást, hanem reménylem, és ez esetben szivesen foglak üdvözölni. — Hektor, folytatá előre hajolva, és a kutya füleit vakargatva, Hektor, elválási óránk megérkezett s nehezen bucsuzok el tőled. Te mindig őszinte, bátor, és hű kutya valál. Hallgass meg Pawnee, ne öld meg a kutyát siromon, indián szokás szerint, ne tedd, kérlek légy barátságos iránta halálom után — ura iránti szeretetből.

Hallom atyám szavait, — válaszolt a fiatal harcos komolyan, tiszteletteljesen adván tudtára jelek által készségét.

Hallottad, mit ígért a főnök, jó kutyám? kérdezé a Vadfogó, az életnélküli teremtmény figyelmét igyekeztén ébreszteni.

Nem hallván nyájas nyöszörgést, a kutya szájához nyult és kezét az állat ajka és fogai közé igyekezett csusztatni. Azonban most kiderült előtte az igazság, és szomoruan visszahanyatlott székébe, míg egy pár indián gyorsan eltávolítá Hektor hulláját.

A hü állat, kutyám meghalt! szóla Vadfogó, pár percznyi szünet után. — Ideje lejárt és napjait jól és békében töltötte. Mondja csak kapitány, rosszat talál-e abban, ha kívánom, hogy e hü szolga hulláját ura tetemei mellé temessék.

Nem, nem, legkevésbé sem! Kivánsága teljesülni fog.

No, ennek tiszta szivemből örvendek! Fektesse a kutyát lábaimhoz, vagy inkább oldalam mellé! Azt hiszem, egy öreg vadásznak nincs mit szégyenlenie, ha kutyája társaságában találtatik.

Ugy fog történni, a mint kívánja, mondá Middleton. Nem tehetek egyebet önért? Beszéljen szabadon édes kedves barátom.

Kapitány! egyedül állok a világban, és ha meghalok, egész nemzedékem kihalt, nem voltunk soha főnökök a fehérek között, de ennek daczára tiszteletre méltóak valánk és annyit használtunk a világban, a mennyit csak birtunk. Ezt legalább senki sem fogja eltagadni tőlem! Édes atyám a tenger mellett el van temetve, — és fia csontjai fehéredni fognak a mezőségen.

Jelölje meg a helyet, és édes atyja oldala mellé fog temettetni, mondá Middleton.

Nem, nem, ez nem az én kivánságom kapitány. Hagyjatok aludni ott, a hol éltem, messze a telepítvények lármájától. De nem szeretném, ha egy becsületes ember sirja el volna rejtve, mint egy vörösbőrűé, egy elveszett szögletben. Lássátok, a telepítvényekben egy kőfaragó sirkövet helyezett atyám

utolsó nyugalom helyére. A sirkő igen ügyesen és jól volt faragva; mindenki tudhatta, hogy egy keresztény és becsületes ember teste feküdt alatta. Évek előtt oda-utaztam, megnézendő, hogy minden jól sikerült-e, és azt találtam, hogy a kőfaragó becsületesen és hiven teljesítette kötelességét.

És ilyen követ kíván ön a sirján?

Én? Igen, — nem! fiam Keményszivü nem ért semmit a fehérék szokásához. — Ezen kívül ugyis adósa vagyok, mert igen keveset tehettem a törzsért, melyben élek. A puska fedezhetné a költségeket, de — nem! Ámbár Keményszivü szívesen felakasztaná wigwamjában, ennek még sem szabad történnie, mert szükséges, hogy azon embernek küldessék, a kinek neve be van vésve a puskaagyba.

De öreg barátom, én igen szívesen tenném meg önnek ez utolsó szívességet. Sokkal tartozom önnek s e mellett nagyatyám hálájának tartozását is örököltem. Bizza csak én reám, a kő sirjára fog tétetni. Örömteljes mosolylyal nyujtá most oda a vén Vadfogó kezét s szoritá Middletonét szívélyes hálával.

Igen, igen, rögtön gondolám, hogy szívesen fogná tenni, mondá, de mégsem akartam magamnak e kegyet kikérni, mert ön nem tartozik véremhez és családomhoz. --- De ne tétessen reá kérkedő szavakat, hanem csak nevemet, koromat és halálom idejét, valamint a szent irás egy jámbor mondatát. Csak enyit, csak enyit! nevem nem lesz elveszve a földről és ez minden, a mit kívánhatok.

Middleton megigéré, hogy minden kívánságait

pontosan fogja teljesíteni, és itt szünet következett be, mely néha a haldokló egyes szava által lön félbeszakasztva. A vén Vadfogó az utolsó szólításra látszott várni, hogy a földet tökéletesen elhagyhasssa. Middleton és Keményszivü szemközt ültek vele és figyeltek reá. Méltóságos nyugalom sugárzott arcvonásain és néha-néha ünnepélyes hangon jó tanítást, vagy tanácsot intézett hozzájuk. Mozdulatlanul maradtak az indiának helyeiken, előre hajolván, ha a haldokló aggastyán szólni kezdett.

Végre a vén Vadfogó minden mozdulat nélkül maradt. Csak szemei nyiltak és zárkóztak néha-néha. Ha nyitvák valának, áttekintettek a felhők-höz, melyek a nyugvó nap sugarai által pirosítva, gyönyörűen lebegtek a láthatáron. Senki nem beszélt; mindnyáját mély és ünnepélyes tisztelet lepte el.

Egyszerre érzé Middleton, hogy a Vadfogó keze az övét hihetetlen erővel szorítja; az aggastyán mindkét oldalról a kapitány és Keményszivü által támasztva, lassan fölkel a székről és főlegyenesegett lábain.— Egy perczig körütekintett a körben, mintha mindnyájuk figyelmét magára akarná vonni, és azután, mint deli harczos, fölemelt fővel, erőteljes és mindenki által érthető hangon ünnepélyesen azt mondá! „Itt vagyok.“

A derék aggastyán mozdulata, fenséges és egyszerűmind alázatos tekintete, szokatlan tiszta és erős hangja a jelenlevőkben üdülési reményt költött. Midőn azonban Middleton és Keményszivü a vén Vadfo-

gót megtekinték azt találták, hogy részvétük tárgya már nem szorult gondjukra. Szomorkodva visszahelyezték a székbe és Keményszivű népéhez fordulva, ekképen szóla:

Erőtelves, igazságos és bölcs harczos tért azon utra, mely őt Istene boldog térségeire fogja vezetni. Wabcondah felszólítására, kész vala előtte megjelenni! Menjetek gyermekeim és emlékezzetek szeretettel és tisztelettel a fehérek igazságos harczosáról.

Bumppo Natániel, a vadász és vadfogó sirja néhány nemes és gyönyörű tölgyfa árnyékában ásott el. A Pawneek mai napig őrzik és gyakran mutatják utazóknak e helyet, hol a fehérek legigazságosabbja nyugalmat talált. — Egy sírkő ugyanazon felirattal, melyet a derék vadfogó magának kikért, díszíti sírját. Middleton, becsületes derék barátja emlékére hozzá tevé: Soha pajzán kéz ne háborgassa porait.

VIII A vadfogó utolsó lapjához.

. Kiadják és nyomt. Légrády Testvérek Pesten.

